

Konfederasyonumuzun üyesi bulunduğu Avrupa İş Dünyası Konfederasyonu BUSINESSEUROPE, Avrupa Birliği'ne yeni üye olan veya katılım sürecinde bulunan ülkelerdeki üye işveren ve sanayi teşkilatlarına yönelik olarak, "BOSMIP II (Tek Pazar) Entegrasyonunda İş Dünyası Örgütleri" başlığıyla Avrupa Birliği Komisyonu tarafından desteklenen bir proje yürütmektedir.

Proje kapsamında, Avrupa Birliği müktesebatına uyum sürecinde önemli konularda işletmelerimize gerekli bilgi ve tecrübe aktarımını sağlamak amacıyla üç seminer düzenlenmesi öngörülmüştü. Bu seminerlerden, 26-27 Haziran 2008 tarihlerinde Ankara'da yapılan ikincisinde AB üyelik sürecinde işyerleri açısından büyük önem taşıyan iki konu "iş sağlığı ve güvenliği" ve "çevre" ele alındı.

Seminerde yapılan sunum ve tartışmaları bir kitap haline getirerek hizmete sunuyoruz.

ISBN: 978-975-6728-47-5

Hoşdere Caddesi Reşat Nuri Sokak No: 108 06540 Çankaya / ANKARA Tel: (0.312) 439 77 17
Faks: (0.312) 439 75 92-94 • www.tisk.org.tr • e-mail: tisk@tisk.org.tr • gensec@tisk.org.tr

TİSK

AB MÜKTESEBATI ULUSLARARASI SEMİNERİ: "İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ ve ÇEVRE"

26-27 Haziran 2009
ANKARA

AB MÜKTESEBATI ULUSLARARASI SEMİNERİ: "İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ ve ÇEVRE"

TÜRKİYE İŞVEREN SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	5
AÇILIŞ KONUŞMALARI	
Ferhat İLTER	7
<i>TİSK Genel Sekreter Yardımcısı</i>	
Dr.Gülden TÜRK TAN	11
<i>TÜSİAD İstihdam ve Sosyal Güvenlik Çalışma Grubu Başkanı</i>	
BİRİNCİ OTURUM:	
İş Sağlığı ve Güvenliği Alanındaki AB Direktifleri ve Müktesebatın Üstlenilmesinde Karşılaşılan Sorunlar	
Oturum Başkanı : Doç.Dr.Levent AKIN	17
<i>Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi</i>	
Konuşmacı : Jyrki HOLLMEN.....	17
<i>Finlandiya Sanayi ve İşveren Konfederasyonu</i>	
<i>Kıdemli Hukuk Danışmanı</i>	
İKİNCİ OTURUM:	
Kurumsal Yapı ve Uyum Maliyeti	
Oturum Başkanı : Doç.Dr.Süleyman BAŞTERZİ	73
<i>Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi</i>	
Konuşmacı : Dr.Judit NOSZTRAI	73
<i>Macar İşverenler ve Sanayiciler Konfederasyonu Uzmanı</i>	
ÜÇÜNCÜ OTURUM:	
Sınai Emisyonlar	
Oturum Başkanı : Prof.Dr.Nahit TÖRE	115
<i>Çankaya Üniversitesi İİBF Öğretim Üyesi</i>	
Konuşmacı : Jens Ulrik JENSEN	115
<i>Danimarka Sanayi Konfederasyonu Danışmanı</i>	
Javier RODRIGUEZ	136
<i>İspanya İşveren Sendikaları Konfederasyonu Çevre Komisyonu Üyesi</i>	
DÖRDÜNCÜ OTURUM:	
REACH ve Atık Yönetimi	
Oturum Başkanı : Dr.Erol ÖZENSOY	173
<i>SEİS Başkan Yardımcısı ve KİMETSAN Sağlık Grubu</i>	
<i>Yönetim Kurulu Başkanı</i>	
Konuşmacı : Javier RODRIGUEZ	174
<i>İspanya İşveren Sendikaları Konfederasyonu Çevre Komisyonu Üyesi</i>	
Jens Ulrik JENSEN	188
<i>Danimarka Sanayi Konfederasyonu Danışmanı</i>	

SUNUŞ

Konfederasyonumuzun üyesi bulunduğu Avrupa İş Dünyası Konfederasyonu BUSINESSEUROPE, Avrupa Birliği'ne yeni üye olan veya katılım sürecinde bulunan ülkelerdeki üye işveren ve sanayi teşkilatlarına yönelik olarak, “BOSMIP II (Tek Pazar) Entegrasyonunda İş Dünyası Örgütleri” başlığıyla Avrupa Birliği Komisyonu tarafından desteklenen bir proje yürütmektedir. Konfederasyonumuz ve TÜSİAD Projenin yararlanıcıları arasında bulunmaktadır.

Proje kapsamında, Avrupa Birliği müktesebatına uyum sürecinde önemli konularda işletmelerimize gerekli bilgi ve tecrübe aktarımını sağlamak amacıyla üç seminer düzenlenmesi öngörülmüştür. Bu seminerlerden “AB Rekabet Hukuk ve Devlet Yardımları” başlıklı birincisi 10-11 Nisan 2008 tarihlerinde TÜSİAD'nin ev sahipliğinde ve Konfederasyonumuzun işbirliğiyle İstanbul'da; “İş Sağlığı ve Güvenliği ve Çevre” başlıklı ikincisi ise Konfederasyonumuzun ev sahipliğinde 26-27 Haziran 2008 tarihlerinde Ankara'da yapıldı.

İkinci seminerde AB üyelik sürecinde işyerleri açısından büyük önem taşıyan iki konu, “iş sağlığı ve güvenliği” ve “çevre” ele alınmıştır.

Bu yayınlı söz konusu Seminerde yapılan sunum ve tartışmaları bir kitap haline getirerek hizmete sunuyoruz. BUSINESSEUROPE'a ve TÜSİAD'a, ayrıca etkin işbirlikleri nedeniyle Finlandiya Sanayi Konfederasyonu, Macaristan İşverenleri ve Sanayicileri Konfederasyonu, İspanya İşveren Kuruluşları Konfederasyonu ve Danimarka Sanayi Konfederasyonuna ve görüş bildiren tüm konuklarımıza teşekkür ederiz.

Yayınımızın faydalı olmasını dileriz.

Saygılarımızla,
Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu

AÇILIŞ KONUŞMALARI

FATİH TOKATLI (TİSK Araştırma, Eğitim ve Dış İlişkiler Uzmanı)- Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği ve Avrupa İş Dünyası Konfederasyonu (BUSINESSEUROPE) tarafından ortaklaşa düzenlenen “İş Sağlığı ve Güvenliği ve Çevre” başlıklı “AB Müktesebatı Uluslararası Semineri”ne hoş geldiniz.

Seminerimize gösterdiğiniz katılım için teşekkür ediyoruz.

Seminerimizin birinci günü “İş Sağlığı ve Güvenliği”ne, ikinci günü ise “Çevre” konusuna ayrılmış durumda.

Seminerimizin açılış konuşmasını yapmak üzere TİSK Genel Sekreter Yardımcısı Sayın Ferhat İlter’i kürsüye davet ediyorum.

Buyurun Sayın İlter.

FERHAT İLTER (TİSK Genel Sekreter Yardımcısı) Sayın konuklarımız, sizleri şahsım ve Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu adına saygıyla selamlıyorum. Seminerimize hoş geldiniz.

Bugün dışarıda hava çok sıcak ama, burada biz şanslıyız diye düşünüyorum; çünkü hem salonun atmosferi çalışmaya çok uygun, hem de çok değerli uzmanlarımızdan geleceğimiz için önemli bilgiler edineceğiz.

Sizlere katılımınız için çok teşekkür ediyorum.

Konfederasyonumuz ve TÜSİAD ile Avrupa düzeyinde iş dünyasının sesi olan BUSINESSEUROPE ortaklığında düzenlenen bu Seminerin, ülkemizin Avrupa Birliği’ne tam üyelik sürecine katkıda bulunması dileğiyle sözlerime başlamak istiyorum.

Konfederasyonumuzun üyesi bulunduğu Avrupa İş Dünyası Konfederasyonu BUSINESSEUROPE, Avrupa Birliği’ne yeni üye olan veya katılım sürecinde bulunan ülkelerdeki üye işveren ve sanayi teşkilatlarına yönelik olarak, “BOSMIP II (Tek Pazar)” entegrasyonunda oyuncu olarak “İş Dünyası Örgütleri” başlığıyla Av-

Ferhat İLTER
TİSK Genel Sekreter Yardımcısı

rupa Birliği Komisyonu tarafından desteklenen bir proje yürütmektedir. Konfederasyonumuz ve TÜSİAD de projenin yararlanıcıları arasında bulunmaktadır.

Proje kapsamında, Avrupa Birliği Müktesebatına uyum sürecinde önemli konularda işletmelerimize gerekli bilgi ve tecrübe aktarımını sağlamak amacıyla üç seminer düzenlenmesi öngörölmüştür: Bu seminerlerden “AB Rekabet Hukuk ve Devlet Yardımları” başlıklı birincisi 10-11 Nisan 2008 tarihlerinde TÜSİAD’nin ev sahipliğinde ve Konfederasyonumuzun işbirliğiyle İstanbul’da düzenlenmiştir. “İş Sağliğı ve Güvenliğı ve Çevre” başlıklı ikincisi, Konfederasyonumuzun ev sahipliğinde bugün ve yarın icra edilecek; “Ulaştırma ve Enerji” başlıklı üçüncüsü ise, 2008 Kasım ayı içerisinde yine İstanbul’da yapılacaktır.

Seminerimizin, AB üyelik sürecinde iş yerlerimiz açısından büyük önem arz eden iki konusu bulunmaktadır: Bunlardan biri “iş sağliğı ve güvenliğı”, diğeri “çevre” olarak belirlenmiştir.

İş kazası ve meslek hastalığı vakalarının hızla azaltılması çalışma hayatımızın temel gündem maddelerindendir.

Bilindiğı üzere Avrupa Birliği’nde, “2007-2012 İş Sağliğı ve Güvenliğı Stratejik Eylem Programı” başlıklı Strateji Belgesi 21 Şubat 2007 tarihinde Avrupa Komisyonu tarafından yayımlanmıştır. Belge çerçevesinde genel olarak, 27 Avrupa Birliği ülkesindeki iş kazalarının 5 yıllık süre sonunda yüzde 25 oranında azaltılması ve Lizbon Stratejisiyle uyumlu olarak esnek çalışma şekillerine yönelik düzenlemelerin yapılması hedeflenmektedir.

30-31 Mayıs 2007 tarihlerinde Brüksel’de toplanan Avrupa Birliği Konseyi, Avrupa Komisyonunun yayımladığı Strateji Belgesi hakkında benzeri hükümler içeren bir karar almıştır. Konsey kararında, stratejinin olumlu karşılandığı vurgulanmakta ve üye ülkelerin iş sağliğı ve güvenliğı alanındaki faaliyetlerini özellikle riskli sektörler, küçük ve orta ölçekli işletmeler ile risklere en çok maruz kalan işçi kesimlerine yönelmeleri tavsiye edilmektedir.

Söz konusu kararda; 5 yıllık süreçte iş sağliğı ve güvenliğı alanında eğitimin geliştirilmesi, mevzuatın basitleştirilmesi, araştırmalar sonucu elde edilen bilgilerin paylaşımı gibi yöntemlerin uygulanması öngörülmektedir.

Diğertaraftan, Uluslararası Çalışma Teşkilatı’nın 95’inci Konferansı tarafından 15 Haziran 2006 tarihinde kabul edilen “İş Sağliğı ve Güvenliğıne İlişkin Çerçeve Sözleşme ve Tavsiye Kararı”, iş sağliğı ve güvenliğı alanında temel ilkeleri belirleme konusunda uluslararası alandaki boşluğu doldurmak amacıyla hazırlanmıştır.

Seminer katılımcıları birarada

Sözleşme ve Tavsiye Kararı taraf devletlere, ulusal iş sağlığı ve güvenliği politikası ve sistemi oluşturma ile önleyici bir iş sağlığı ve güvenliği kültürü geliştirme yükümlülükleri getirmektedir.

Söz konusu metinlerde; oluşturulacak ulusal politikanın, mesleki risk ve tehlikelerin değerlendirilmesi ve bunlarla kaynağıyla mücadele edilmesiyle, bilgilendirme, danışma ve eğitimi kapsayan önleyici bir iş sağlığı ve güvenliği kültürü yaratılması unsurlarını taşıması gerektiği ifade edilmektedir.

Ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği konusunda, Avrupa Birliği Müktesebatına uyum amacıyla önemli hukuki düzenlemeler yapılmıştır. Bunların başında 4857 sayılı İş Kanunu ve ilgili yönetmelikler gelmektedir.

Dönem içinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkartılan iş sağlığı ve güvenliği yönetmeliği Danıştay tarafından iptal edilmiş, daha sonra hazırlanan aynı konudaki tüzük taslağı da Danıştay tarafından uygun görülmemiştir.

Bakanlık tarafından hazırlanan İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun Taslağı ise, akademik çevrelerden yapılan yoğun eleştiriler nedeniyle kamuoyu gündemine getirilememiştir. TİSK bu konuda önemli bir adım atarak, kanun taslağı hazırlamaya başlamıştır.

Konfederasyonumuz iş sağlığı ve güvenliği alanındaki ülkemiz mevzuatının AB ve ILO normlarına uygun biçimde tamamlanabilmesi ve uygulamada yaşanan karışıklığa son verebilmek amacıyla akademisyenlerle işbirliği içinde yeni bir kanun taslağı hazırlığı içinde bulunmaktadır.

Bu seminerin de, söz konusu kanun taslağının oluşumunda çok yararlı olacağını düşünüyorum.

Değerli misafirler, Avrupa Birliği'ne tam üyelik sürecinde bulunan ülkemiz açısından “çevre” konusu uluslararası bir nitelik kazanmıştır. Artık sanayicimiz sadece ülkemiz mevzuatına değil, Avrupa Birliği mevzuatına da uygun üretim yapmak zorundadır.

Ülkemizin AB ülkeleri ve diğer ülkeler ile olan ekonomik ve ticari ilişkilerinde, kalite, fiyat ve yenilikçilik unsurlarının yanı sıra, çevre standartlarına birebir uyum da işletmelerimizin başarısını etkileyen temel bir unsur konumundadır.

Avrupa Birliği Komisyonunca yayımlanan 2007 İlerleme Raporunda, çevre müktesebatının aktarımının düşük seviyede olduğu belirtilmiş ve ülkemizde bu konuda daha aktif davranılması istenmiştir. Ancak, çevre müktesebatının tam anlamıyla aktarımının gerçekleştirilmesi iş yerlerimiz açısından önemli bir maliyet ve kaynak tahsisi anlamına gelmektedir. İş yerlerimizin söz konusu müktesebata uyumlu üretim yapmalarının sağlanması için kaynak sorununun öncelikle çözülmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan, Avrupa Birliği müktesebatına uyum çerçevesinde yayınlanan bazı hukuki düzenlemeler de iş yerlerimiz açısından haksız uygulamaları ortaya çıkarmaktadır. Bunun bir örneği, ambalaj atıkları yönetmeliği uyarınca, ambalaj atıklarının ücretsiz olarak belediyelerin bu işle görevlendirileceği birimlere verilmesi hususudur. İş yerlerimiz açısından önemli gelir kalemini oluşturan söz konusu atıkların ücretsiz olarak toplanması, Danıştay'ın aksi yönündeki kararına rağmen bazı belediyelerce hâlen sürdürülmeye çalışılmaktadır.

Ülkemiz, Birleşmiş Milletler iklim değişikliği çerçeve sözleşmesinin “Kyoto Protokolü”nü onaylama aşamasındadır. Buna ilişkin Kanun Tasarısı Türkiye Büyük Millet Meclisi Çevre Komisyonu'nda kabul edilmiş, Dışişleri Komisyonu'nda görüşülmeyi beklemektedir.

Kyoto Protokolünün onaylanmasının Türk ekonomisine ve sanayisine getireceği muhtemel maliyetler mutlaka dikkate alınmalı, bu konuda etki analizi yapılmalıdır. Ortaya çıkacak yükler sanayinin omuzlarına bırakılmamalıdır.

Sayın konuklar, Avrupa Komisyonu'ndan sağladığı destek ile bu Seminerin organizasyonunda büyük katkı sahibi olan TÜSİAD ile birlikte üye bulunduğumuz BUSINESSEUROPE'a, etkin işbirlikleri nedeniyle Finlandiya Sanayi Konfederasyonu, Macaristan İşverenleri ve Sanayicileri Konfederasyonu, İspanya İşveren Kuruluşları Konfederasyonu ve Danimarka Sanayi Konfederasyonuna ve bize katılan değerli uzmanlarına, ayrıca katkı veren yerli uzmanlara teşekkürlerimizi ifade etmek istiyorum.

Seminerin sizler için yararlı sonuçlar doğurmasını diliyorum.

Teşekkür ederim.

FATİH TOKATLI - Teşekkürler Sayın İlter.

Şimdi, Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği adına açılış konuşmasını yapmak üzere TÜSİAD İstihdam ve Sosyal Güvenlik Çalışma Grubu Başkanı Sayın Doktor Gülden Türkten'i kürsüye davet ediyorum.

Buyurun efendim.

DR. GÜLDEN TÜRKİTAN (TÜSİAD İstihdam ve Sosyal Güvenlik Çalışma Grubu Başkanı) Sayın konuklar, değerli basın mensupları; Avrupa Komisyonu tarafından desteklenen BOSMIP II Projesi kapsamında TÜSİAD ve TİSK işbirliğiyle düzenlenen "İş Sağlığı ve Güvenliği ve Çevre" başlıklı seminerimize TÜSİAD adına hepiniz hoş geldiniz.

Sanayileşmeyle birlikte ortaya çıkan teknolojik gelişmeler bir yandan toplumsal dönüşüme hız kazandırarak toplumların refahına hizmet ederken, diğer yandan insan hayatı ve çevre için riskleri de beraberinde getirmiştir.

Üretimde makineleşme kullanılmaya başlayan yeni modellerin ve araçların insan ve çevre sağlığıyla iş yeri güvenliği açısından tehdit oluşturmasıyla yaşanan olumsuzluklar hem insan hayatını ve sağlığını tehdit etmekte, hem de işletmeleri ağır sonuçlarla karşı karşıya bırakmaktadır.

Çalışma ortamının sağlıklı olması ve çevreye saygı, verimlilikle büyüme ve sürdürülebilir kalkınma için oldukça önemlidir.

*Dr. Gülden TÜRKİTAN
TÜSİAD İstihdam ve Sosyal Güvenlik
Çalışma Grubu Başkanı*

ILO- Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından yayınlanan tahminlere göre, her yıl 2 milyondan fazla kişi iş kazası geçirmekte veya işe bağlı hastalıklar dolayısıyla hayatını kaybetmektedir. Bunun yanı sıra, yine her yıl yaklaşık olarak 270 milyon iş kazası yaşanmakta ve 160 milyon meslek hastalığı vakası ortaya çıkmaktadır.

Türkiye’ye döndüğümüz takdirde, TÜİK tarafından geçtiğimiz yıl uygulanan ve 2006-2007 dönemine kapsayan iş kazaları ve işe bağlı sağlık problemleri araştırması sonuçlarına göre, bu dönemde istihdam edilenlerden yüzde 2.9’u bir iş kazası geçirmiştir. İş kazası geçirenlerin sektörel dağılımları incelendiğinde, yüzde 10.1’le madencilik ve taş ocakçılığının birinci sırada yer aldığı, bunu 7.7’yle elektrik, gaz ve su sektörlerinin izlediği görülmektedir. Meslek grupları açısından bakıldığında ise, sanatkârlar ve sanatla ilgili işlerde çalışanlarla, tesis ve makine operatörleri ve montajcılarının kaza oranlarının ortalamanın çok üstünde olduğunu izlemekteyiz.

Yine aynı araştırmaya göre, söz konusu dönem içinde istihdam edilenlerin yüzde 3.7’si çalıştığı işe bağlı bir hastalık geçirmiştir. Yevmiyeli olarak çalışanların durumu ise, işe bağlı sağlık sorununa maruz kalma oranı yüzde 4.9 gibi bir orandır. Diğer gruplara göre bu oran çok yüksektir.

Sektör olarak değerlendirildiğinde ise, madencilik ve taş ocakçılığının yüzde 8.1’le en fazla sorunla karşılaşılan sektör olduğunu görmektedir.

Ülkemizin en önemli sorunları arasında yer alan kayıt dışı ekonomi bu alanda da kendini göstermekte ve ağır sonuçlar doğurmaktadır.

Kayıt dışı ekonominin mahzurları, rekabetçilik endişelerini aşarak toplumda daha derin kayıplara yol açmaya başlamıştır. Tuzla Tersanelerinde birbiri ardına gelen ölümlerin temel nedenleri arasında kayıt dışılığın yatmakta olduğunu hep birlikte gördük. Bugünün Türkiye’inde hâlâ bu tür olaylarla karşılaşılıyor olmamız kabul edilebilir, hafife alınabilir bir durum değildir.

İşçi sağlığı ve iş güvenliği alanında ülkemizde kapsamlı bir mevzuat yürürlüğe girmiştir. Ancak, yürürlükteki bu mevzuatın uygulanmasında, AB’ye tam uyumun sağlanmasının yanı sıra, tarafların eğitilmesi ve bilinçlendirilmesiyle, denetimlerinin eksiksiz ve düzenli olarak yapılabilmesi zorunludur.

Çalışma yaşamında işçi sağlığı ve güvenliğine ilişkin sorunların ortadan kaldırılabilmesi için, tüm paydaşların işbirliği içinde hareket etmeleri gerekmektedir.

Geçtiğimiz yüzyılda dünya genelinde “kalkınma”, iktisadi büyümenin bir türevi olarak kabul edilmiştir. Ancak, sosyal refah, sağlık ve çevre gibi yaşamsal unsurları dikkate almadan sadece ekonomik büyümeyi ve sınai gelişmeyi öne çıkaran bu

yaklaşımın sonuçları itibarıyla çöktüğü tüm dünyada kabul edilmektedir.

21'inci yüzyılda “sürdürülebilir kalkınma”, birçok ülkenin, Birleşmiş Milletlerin, OECD'nin, Dünya Bankası'nın ve AB'nin kalkınma stratejilerinin en temel politikalarının vazgeçilmez bir kavramı olmuştur. Gerek birçok ülkede, gerekse çokuluslu kuruluşlarda yapılan çalışmalarda, insan odaklı ve çevreyle dost bir kalkınma modelinin benimsendiğini görüyoruz. Bir örneğini benim çalışmakta olduğum uluslararası kuruluşta ben bizzat yaşıyorum. İnsan sağlığı ve güvenliği ve çevre bizim için bazen neticelerimizin önünde yer alabiliyor, bu durum tüm sivil toplum örgütlerine de geliyor ve ortak hedef ve ortak sorumluluk yükliyor.

Sürdürülebilir kalkınma; ekolojik dengeyle ekonomik büyümeyi birlikte ele alan, hem doğal kaynakların etkin kullanımını sağlayan, hem de çevresel kaliteye önem veren ve gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini tehlikeye sokmaksızın bugünkü kuşakların ihtiyaçlarını karşılayabilen bir modeldir.

Bir ülkede kalkınmanın sağlanabilmesi ancak ve ancak ekolojik, ekonomik, sınai ve sosyal sürdürülebilirliğin sağlanmasıyla gerçekleşebilir.

Özellikle son dönemde iklim değişikliklerinin etkilerinin küresel ve yerel ölçekte hissedilmeye başlanması ve bu etkilerin artarak gelecek kuşakları tehdit etme endişesiyle çevre ve sürdürülebilir kalkınma konuları dünya ve ülkemiz kamuoyunda daha fazla yer almaya başladı.

Susuzluk tehlikesiyle karşı karşıya kalınması ve bu durumun tarımsal ve diğer birçok ekonomik faaliyeti olumsuz etkilemesiyle birlikte, Türkiye’de son dönemde çevreyle ilgili konulara ilgi artmaktadır.

Çevre, hem yapısı, hem etkileri bakımından birçok alan ve sektörle entegre bir konudur. Dolayısıyla, ülkelerin ekonomik, sınai, sektörel, politika ve stratejileri belirlenirken çevre ve sürdürülebilir kalkınma ilkeleri göz önünde bulundurulmalıdır. Aynı şey şirketlerin politika ve strateji oluşumları için de geçerlidir.

Çevre politikası, ekonomi politikasını çok yakından ilgilendiren bir konudur; çevre, yatırım alanları, dış ticaret, yerel yönetimler, bölgesel kalkınma, tüketici hakları, sanayi, enerji, tarım ve turizm gibi bir dizi alanı etkiler. Denizi kirlenmiş bir sahil turizmi düşünülemez.

Hiç şüphesiz ki, çevre konusunda yapılması gereken yatırımların ciddi bir maliyeti de olacaktır. Dikkatinizi çekmek isterim ki, ülkemizin AB çevre müktesebatına uyum sağlaması için yatırım maliyeti tutarı; kamu kesimi için 50 milyar Euro civarındadır, özel kesim için ise 18 milyar Euro tutarındadır. Toplam fatura 68 mil-

yar Euro. Böyle bir ağır bir yükün altından kalkmak için ise, ciddi ekonomik programlar, finansman modelleri oluşturulmalı, çevreyle dost teknolojilerin geliştirilmesi teşvik edilmelidir. Bu konuda AR-GE, inovasyon ve teknolojik gelişimin payı tartışılmazdır.

Son olarak tekrar çevreyle ilgili bir şeyler söylemek istiyorum.

Avrupa Birliğiyle üyelik sürecine girmiş olan Türkiye’de, çevresel standartların yükseltilmesi hepimizin ortak sorumluluğunu gerektiren bir konudur. Çevresel standartların yükseltilmesi talebi çağdaşlığın bir gereği olarak görülmelidir ve atılması gereken en önemli adım da, çevre bilincinin oluşturulmasının yanı sıra, bilgi ve veri sistemlerimizin geliştirilmesi ve güncelleştirilmesi, ilgili kesimlerle paylaşılmasıdır. Bu konuda toplumun tüm kesimleri üzerine düşeni yapmalıdır.

Türkiye artık vakit kaybetmeksizin sürdürülebilir kalkınma prensibi çerçevesinde Avrupa Birliği çevre mevzuatıyla uyumlu ve sanayiinin uluslararası rekabet gücünü azami şekilde dikkate alan orta ve uzun vadeli bir çevre politikası oluşturmaktadır.

Çevre politikası ve mevzuatı; doğal kaynakların daha az ve daha etkin kullanılmasını, atıkların en aza indirilmesini, sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde olabildiğince geri dönüşüm imkânlarının yaratılmasını ve çevreye dost teknolojilerin kullanılmasını teşvik edici şekilde düzenlenmelidir.

Sözlerime son verirken, konuşmamda belirttiğim tüm bu sebeplerden dolayı, sağlık ve çevre gibi yaşamsal unsurlar göz ardı edildiği takdirde ekonomik büyümenin sağlanamayacağını bir kez daha vurgulamak isterim.

Seminerin tüm katılımcılar için faydalı olacağını umuyorum.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

FATİH TOKATLI - Sayın Türktan’a konuşması için teşekkür ediyoruz.

Değerli misafirlerimiz, şimdi, seminerimizin “İş Sağlığı ve Güvenliği Alanında-ki AB Direktifleri ve Müktesebatın Üstlenilmesinde Karşılaşılan Sorunlar” başlıklı ilk oturumuna geçiyoruz. Bu oturumda Oturum Başkanlığını yürütecek olan Sayın Doçent Doktor Levent Akın’ı ve değerli bilgi ve birikimlerini bizlere aktarmak üzere, aramızda bulunan Finlandiya Sanayi ve İşveren Konfederasyonu Uzmanı Sayın Jyrki Hollmen’i kürsüye davet ediyorum.

Buyurun efendim.

BİRİNCİ OTURUM

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ALANINDAKİ AB DİREKTİFLERİ VE MÜKTESEBATIN ÜSTLENİLMESİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

OTURUM BAŞKANI : DOÇ. DR. LEVENT AKIN

Ankara Üniv. Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi

KONUŞMACI : JYRKI HOLLMEN

Finlandiya Sanayi ve İşveren Konfederasyonu
Kıdemli Hukuk Danışmanı

T İ S K

BUSINESSEUROPE

AB MÜKTESEBATI ULUSLARARASI SEMİNERİ “İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ VE ÇEVRE”

INTERNATIONAL SEMINAR ON EU ACQUIS ON PATTERNS OF HEALTH AND SAFETY AND ENVIRONMENT

Bosmip*

Bringing Business Together

Doç. Dr. Levent Akın ve Jyrki Hollmen

BİRİNCİ OTURUM

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ALANINDAKİ AB DİREKTİFLERİ VE MÜKTESEBATIN ÜSTLENİLMESİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

OTURUM BAŞKANI - DOÇ. DR. LEVENT AKIN (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi)

Değerli konuklar, hepiniz hoş geldiniz.

Avrupa Birliği Müktesebatı Uluslararası Semineri'nde çok değerli konuklarımız var.

İş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili Türkiye'de son 2-3 yıldan beri yaşanan çok çok önemli gelişmeler var. Bu gelişmelerin nihayeti aslında Avrupa Birliği'ne uyum sürecine dayandı. Bu konuda önemli yapısal değişiklikler yapılıyor, mevzuat hükümlerinde yenilemeler gözleniyor. Bu konuda bizim en önemli sıkıntılarımızdan bir tanesi, Avrupa Birliği müktesebatını tanıyabilmek. Gerçekten müktesebatın içinde neler var, neyimiz eksik, ne kadar uyum sağlayabileceğimiz, uyum sağlayabilecek miyiz; bunların tümü bizim için çok çok önemli sorular. Bu konuda çok önemli bir toplantı düzenlediği için TİSK'e ve TÜSİAD'a teşekkür ediyorum. Bu konuda son derece deneyimli olan, birikimleri olan ve bizi bu konuda bilgilendirecek yetkin kişileri buraya davet etmişler: Bunlardan birisi, şu anda huzurunuzdaki Jyrki Hollmen.

Kendisi 1974 yılında doğdu.

2000 yılında Helsinki Üniversitesi Hukuk Fakültesinde yüksek lisans derecesi ile mezun oldu.

Hâlen Finlandiya Sanayi ve İşveren Konfederasyonunda iş sağlığı ve güvenliği ve iş hukuku konularında 2001 yılından bu yana görev yapıyor.

2005 yılından itibaren de kıdemli uzman olarak görev yapmaktadır.

Ben sözü derhâl kendisine bırakıyorum.

Buyurun efendim.

JYRKI HOLLMEN (Finlandiya Sanayi ve İşveren Konfederasyonu Kıdemli Hukuk Danışmanı)- Çok teşekkürler Sayın Başkan.

Günaydın hanımefendiler, beyefendiler.

Bu önemli semineri düzenledikleri için öncelikle ev sahiplerimize teşekkür etmek istiyorum.

Türkiye'ye ilk gelişim ve burada olmaktan da çok büyük memnuniyet duyuyorum. Hepinize nazik davetiniz için teşekkür etmek isterim.

Öncelikle kendimle ve Kurumumla ilgili birkaç söz söyleyeyim.

Sayın Başkanın söylediği gibi, Finlandiya Endüstri Sanayicileri Konfederasyonunda üst düzey Hukuki Danışman olarak çalışıyorum. Daha önce, Avrupa Birliği'ne üye olacağımız aşamada müzakerelerde de görev almıştım ve bu konuyla ilgili olarak birkaç kere müzakerelere de katılmıştım.

Aslına bakarsanız, TİSK'in kardeş Konfederasyonu olarak kendimizi tarif edebiliriz. Biz de BUSINESSEUROPE'un üyesiyiz. Finlandiya'da özel sektörde faaliyet gösteren bütün kuruluşlar bizim üyemiz. Bu çerçevede 35 tane şubemizin olduğunu söyleyebilirim. Bünyemizde çok farklı iş kolları ve yüzde 96'sı KOBİ olan 16 bin üye şirketimiz var.

Finlandiya'daki gayri safi yurt içi hasılanın yüzde 70'inden fazlası ve yıllık ihracatımızın da yüzde 95'inden fazlası bizim üyelerimiz tarafından sağlanıyor.

Üye şirketlerimizde yaklaşık 1 milyon işçi çalışıyor. Toplam çalışan nüfus da 1.8. Zaten 5.3 milyonluk nüfusumuz var; küçük bir ülkeyiz. Sadece Ankara'da en az 5 milyon kişi yaşıyordur. O anlamda da, küçük bir ülke olduğumuzu söylemem lazım. Bu rakamlar o yüzden size biraz düşük gelebilir.

Bu seminerde bana verilen görev, Avrupa Birliği çerçevesiyle ilgili genel bilgi vermek, ardından da, bu direktiflerin Finlandiya'daki ulusal mevzuata nasıl aktırıldığı, bu süreç içinde zorluklarımızın neler olduğuyla ilgili deneyimlerimizi paylaşmak.

Açılış konuşmasında da belirtildiği üzere, Türkiye şu anda kendi mevzuatını değiştirme aşamasında. O anlamda belki bizim Finlandiya'daki bu deneyimlerimizden bazıları sizler açısından da yararlı olabilir diye düşünüyorum.

*Jyrki HOLLMEN
Finlandiya Sanayi ve İşveren
Konfederasyonu Kıdemli Hukuk Danışmanı*

1989 tarihli çerçeve direktifi var; bu bize çok önemli bir çerçeve veriyor. Ardından da, özel direktiflerle destekleniyor alan. Bunlar münferit direktifler olarak değerlendirilebilir. Bunların arasında neler var? Elle taşıma, ekranlı araçlarla çalışma, kanserojenler, gürültü, geçici çalışma alanları, tarım, balıkçı gemileri, bütün bu alanlarda direktifler var. Aynı zamanda, en son dönemde de elektromanyetik alanlar ve optik radyasyonla ilgili direktifler çıktı. Gördüğünüz gibi, Avrupa çapında pek çok alanda ayrıca özel olarak düzenlenmiş durumda. Bu özel direktiflere gerçekten ihtiyacımız var mı; ben şahsen ikna olmuş değilim. Genel çerçeve direktif normalde yeterli olmalı diye düşünüyorum. Zaten oradaki temel kuralların Avrupa çapında uygulanmasını sağladığımız zaman güvenli iş yerlerimiz olacaktır; yani çerçeve direktif tek başına bunu sağlayacaktır.

Şunu da itiraf etmemiz lazım: Yüzde 100 güvenli iş yeri diye bir şey olamaz belki ama, en azından aklımızdaki hedef hep bu olmalı, yani sıfır iş kazası ve sıfır meslek hastalığı. Ama bu bir yandan da, hiçbir zaman elde edemeyeceğimiz bir hedef.

Çerçeve direktife baktığımız zaman, çerçeve direktifte belirtilenlerin aslında bütün yeni eğilimleri ve bütün temel gelişmeleri kapsayabilecek düzenlemeler olduğunu görüyoruz. “Neden böyle” diyecek olursak, çerçeve direktifte, işverenlerin iş sağlığı ve güvenliği konusunda yapması gereken bütün temel ilkelerin yer aldığını görüyoruz ve böyle olunca da, iş yerleri zaten olabildiğince iş sağlığı ve güvenliği açısından güvenli ve makul yerler olacaktır.

Çerçeve direktif, bütün iş yerlerinin kendi önleme politikalarını geliştirmesini öngörmektedir. Elbette bu politika, büyük bir ölçüde o iş kolunun özellikleriyle de ilgili olacaktır. Mesela inşaat sektörüne baktığımız zaman, zaten doğası gereği çok tehlikeli bir sektör. Finlandiya’da özellikle en yüksek kaza oranının inşaat sektöründe olduğunu görüyoruz, genel sanayi ortalamasının 2 katı oranında kazalar var. İnşaat işlerini özellikle de ofiste çalışmayla kıyasladığımız zaman riskler alanında elbette çok büyük farklılıklar görüyoruz. Yine bu sektöre baktığımız zaman şunu da görmemiz lazım: İnşaat sektörünün de farklı evreleri var, farklı aşamaları var, hepsinin farklı riskleri var. Mesela ağır makinelerin kullanıldığı, kötü aydınlatmanın olduğu yerlerde temel atma çalışmalarındaki riskler elbette, hani, inşaat işinin son aşamasını tamamlama veya inşaatı tamamlanmış olan binanın teftişini yapma aşamasındaki risklerden daha fazla olacaktır. Belki bütün bu çalışmalar aynı firma tarafından gerçekleştiriliyordur ama, inşaat işinin her bir evresinde karşımıza farklı riskler çıkmaktadır.

Nihayetinde yapılması gereken, risk değerlendirmesidir ve risk değerlendirmesi her gün yapılmak durumundadır.

Finlandiya’da sendikalar uzun süredir her iş koluyla ilgili olarak yazılı risk değerlendirmeleri istemektedirler. Zaten bunu sağlayan birtakım mevzuatımız da var, özellikle de tehlikeli iş alanlarında, mesela inşaat sektörü, -onu söylemiştim- ya da elektrik montaj. Bu türden alanlarda risk değerlendirmesi yazılı olarak yapılmak durumundadır. Bir de şöyle genel bir kural var: İşveren risk değerlendirmesini her koşulda yapmak durumunda, yani mutlaka yazılı olmak durumunda değil, çünkü bu her gün yapılması gereken bir şey. Eğer durum değişiyorsa, yeni işçiler alınıyorsa ya da iş yöntemlerinizde bazı küçük çaplı değişiklikler yapıyorsanız veya yeni aletler kullanmaya başladıysanız, yeni talimatlar varsa, o zaman risk değerlendirmesi değişir. O yüzden de, günden güne değişen dinamik bir tedbir yöntemidir.

Elbette, işletmenin büyüklüğü ve araçları da önemli. Özellikle küçük işletmeler, büyük şirketlerin olanaklarına sahip değildir. Büyük şirketlerde sadece iş sağlığı ve güvenliği alanında faaliyet gösteren ayrı bir departman olabilir; kendi iş yeri doktorları olabilir, hemşireleri olabilir, sağlık uzmanları, diğer uzmanları olabilir. Öte yandan, 10 işçiyle çalışan küçük işletmelere baktığımızda, iş sağlığı ve güvenliği konusundaki tedbirleri patronun kendisinin alması gerektiğini görüyoruz ve gerektiğinde de tabii ki, o iş yerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için dışarıdan uzman yardımı alınması, sağlık çalışanlarının devreye girmesi gerekiyor.

Önleme politikaları çok önemli. Profillerin çıkarılması çok önemli. Her yaştan insanın farklı özellikleri olabileceğini biliyoruz ama, bazı yaşlardan sonra da mesela görme becerilerinin azaldığını biliyoruz. O yüzden, mesela ofiste çalışıldığı zaman belki kas yapısıyla ilgili birtakım sorunlar çıkabilir ya da özel ekranların kullanılması dikkat edilmesi gereken konulardan biri olabilir.

Bazen de şunu görüyoruz: Genç işçiler ya da yeni okuldan çıkmışlar enerji doludurlar ve hep kendilerinden büyükleri etkilemeye çalıştıkları için, her defasında iş sağlığı ve güvenliğinden sorumlu kişiye gidip de “Bu uygun mudur?”, “Bu güvenli midir?” diye sormazlar; o yüzden de, genç insanlara özellikle dikkat etmek gerekiyor.

Elbette, çalışma hayatı ile ilgili bütün direktiflerde olduğu gibi, bu çerçeve direktif de sadece asgari kuralları belirtmektedir. Halbuki, ulusal kurallar çok daha üst düzey standartları içerebilir ama, ben bunun mutlaka gerekli olduğunu da düşünmüyorum; şahsi görüşümü de böyle eklemek istiyorum. İster genel direktif olsun, ister münferit alanlarla ilgili direktifler olsun, bunların da yerine getirilmesi hâlinde iş

yerlerinde zaten çok üst düzeyde bir koruma sağlanacaktır.

Çerçeve direktifin ana özellikleriyle devam edelim. Burada öncelikle işverenin yükümlülükleri vardır. İş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili olarak işçilerin yapması gerekenleri denetlemek özellikle yükümlülükleri arasındadır. Mesela kılavuzların verilmesi, kimyasallar ya da değişik maddelerle ilgili bilgilerin verilmesi, güvenli olmayan aletlerle ilgili bilgilerin verilmesi; bütün bunlar işverenin yükümlülükleri arasındadır. Tabii ki, direktif bunları tek başına işverene yüklememektedir. Bunu daha önce denemişlerdir aslına bakarsanız. Adalet Divanına böyle bir dava gitmiştir; “Bunları verdiğiniz zaman, bu konuda bilgilendirme yaptığınız zaman bütün sorumluluk kalkar” diye bir başvuruda bulunmuştur İngiltere. İngiltere’deki kanuna baktığımız zaman şunu görüyoruz: “İşveren, makul olduğu ve uygulanabildiği sürece iş sağlığı ve güvenliğini sağlamakla yükümlüdür” der; halbuki çerçeve direktif bunu kabul etmemektedir, işverenlerin bunun ötesinde sorumluluklarının olduğunu söylemektedir. Avrupa Adalet Divanı davacı lehine karar vermiştir; çünkü, Komisyon o aşamada, İngiltere’deki sistemin iş sağlığı ve güvenliği açısından yetersiz olduğunu kanıtlayamamıştır. Daha da önemlisi, şu söylenmiştir: “Bu direktif tek başına işveren üzerinde kusursuzluğu ortadan kaldıran bir yükümlülük getirmektedir.”

Nihayetinde önemli olan, bütün önlemlerin alınmasıdır. Elbette, bütün bu önlemlerin alınmasına rağmen kazaların olabileceğini biliyoruz, mesela mücbir nedenden olabilir, başka bir nedenden olabilir, biri birdenbire kalp krizi geçirebilir, yere düşer, yer kaygansa başını çarpar ve felç olur ve yaşam boyu felçli kalabilir. Bütün bunlar olabilecek şeyler. Çerçeve direktife göre üye devletlerin bu noktada bu türden koşullarda işvereni hâlâ yükümlü tutmasının uygun olmadığına karar vermiştir. Ama tabii ki, gerekli bütün tedbirlerin alınması gerekiyor. Eğer işveren işçilerin sağlığını ve güvenliğini sağlamak için gerekli tüm tedbirleri almışsa ve bütün gereken özeni sarf etmişse, o zaman, böyle bir durumla karşılaşıldığında bunlar dikkate alınacaktır ve işverenin sorumluluğu buna göre değerlendirilecektir. Elbette bazı iş kollarında daha farklı bir sistem var. Mesela bir nükleer tesis söz konusuysa ya da demir yolu söz konusuysa, burada riskler çok daha fazladır. O zaman, ne yapmış olursa olsun her tür kaza için işveren sorumlu tutulur.

Aslında bizim için önemli olan şu: Direktifin kendisi “doğrudan her koşulda işveren yükümlüdür” dememektedir, o istisnai alanlar hariç.

Bu konuyu özellikle açmak istedim, çünkü şunu da söylemek istiyorum: İş yerindeki bu tedbirleri uygularken bu sizin için yönlendirici olabilir. Bütün bu tedbir-

leri aldıktan sonra da bir şeylerin olabilmesi muhtemel, yani elinizden geleni yaparsanız bile, bir kaza olacaksa kaza olur.

Genel önleme ilkelerinden de bahsetmek istiyorum. Tüm işletmelerde başlangıçta bir risk değerlendirmesi yapmak gerekiyor ve zaten çerçeve direktifin en önemli özelliği de bu risk değerlendirmesinin yapılmasıdır.

Öncelikle ortadan kaldırılabilecek riskler ortadan kaldırılmalı, ardından da, kalan risklerle ilgili bir değerlendirme yapılmalı. Tabii ki, dediğimiz gibi, bununla ilgili olarak da genel önleme prensipleri var. Eğer risklerden kaçınıbiliyorsanız, öncelikle kaçınacaksınız, bunları ortadan kaldıracaksınız; ama, bütün iş yerlerinde olduğu üzere bazı riskler bertaraf edilemez. İşte, o bertaraf edilemeyecek, kaçınılamayacak riskleri değerlendireceksiniz ve bunları kaynağında azaltmaya çalışacaksınız. Mesela bir iş yerinde kimyasalların emisyonları söz konusuysa, o zaman, gerekli koruyucu giysilerin kullanılması gerekir.

Eğer korunma mümkünse önce korunacaksınız; bu birinci kural.

Elbette, işçiler, kendi eğitimlerine, deneyimlerine bağlı olarak uygun eğitimlere tabi tutulmalılar, aynı zamanda da, uygun talimatları almalılar. Sadece iş yerinin kendi çalıştıkları bölümüyle ilgili değil, bütün iş yeriyle ilgili tedbirleri öğrenmeliler, koridorları, iş yerine giden yolları öğrenmeliler.

Direktif bunun dışında şunu da söylüyor: Hem ulusal, hem uluslararası ölçekte teknik gelişmelerle ilgili işverenin sürekli durumu takip etmesi gerekiyor; makineler ve aletler alanında yeni standartlar varsa, yeni üreticiler ortaya çıkıyorsa, yeni tasarımlar ortaya çıkıyorsa, bütün bunları işverenin takip etmesi gerekiyor. Aynı zamanda, işveren örgütleri de bunları takiple yükümlü.

Tabii ki, riskleri tamamen ortadan kaldıramayız, bütün riskler kaynağında yok edilemez. Mesela uçaklarda gürültüyü çıkaran motorları izole edemezsiniz ve hava alanında çalışan işçiler her zaman yüksek düzeyde gürültüye maruz kalırlar. Ne yaparsınız? Onlara ancak koruyucu donanım verebilirsiniz, elinizdeki tek çözüm odur. Direktif bu noktada, bütün riskleri kaynağında bertaraf etme yükümlülüğü vermemektedir, çünkü bildiğimiz üzere, örnek verdiğimiz üzere de bu bazı alanlarda mümkün değildir. Kalan riskler, koruyucu ekipmanın ve giysilerin verilmesiyle önlenmeye çalışılacaktır.

Avrupa çapında tüm işverenler, iş sağlığı ve güvenliği konusunda rapor vermekten sorumludur ve 3 gün içinde bir bildirim kuralı vardır. Tabii ki, bunun ulusal hukuk usulünce gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bir iş sağlığı ve güvenliği sorunu

olduğu zaman, ulusal mevzuatın öngördüğü sorumlu merciye bilgi verilmesi gerekiyor. Burada önemli olan, Avrupa'daki yasaları hazırlayan kişilerin elinde, bir sonraki adımları atmak için gerekli verinin toplanması; yani iş sağlığı ve güvenliği alanında ya da diğer tedbirlerle ilgili olarak istatistiklere ihtiyaçları var. Böylece, Avrupa çapında geçerli olacak sağlıklı ve güvenli bir iş yeri tanımı yapabilirler.

Bunun dışında da, işçiler arasından da iş sağlığı ve güvenliği politikalarının geliştirilmesi ve uygulanması konusunda iş yeri bazında temsilcilerin seçilmesi gerekiyor ve elbette, gerekli kapasitenin olması lazım. Bu ne demek? Aslına bakarsanız, bu aslında ulusal mevzuatı hazırlayana bağlı. Nedir buradaki minimum kurallar; yine Avrupa Adalet Divanında bununla ilgili bir dava görülmüştür? Komisyon İsveç'e bir dava açmıştır. İsveç daha önce bu konuda kendi ulusal mevzuatında bir boşluk yaratmıştı. Ulusal makamların herhangi bir iş kolunda işletme düzeyinde yapılması gerekenlerle ilgili tam tanımları vermemesi nedeniyle açılmış bir davaydı bu. Biliyorsunuz, çerçeve sözleşmede, az önce dediğim gibi, iş sağlığı ve güvenliğinden sorumlu olacak iş yeri işçi temsilcilerinin gerekli becerilere ve olanaklara sahip olması diye bir kural vardı ama, bu gerekli becerilere ve kuralların ne olduğu açıklanmamıştı, ulusal makam da düzenlememişti. Burada uygulama sürecinde bir ihlal olduğu tespit edildi; çünkü İsveç, buradaki gerekli önceliklerin ve gerekli olanakların ne olduğunu kendi kanunları içinde tanımlamamıştı, bunun daha net olarak tespit edilmesi gerekiyordu. Bu, İsveç'in hüküm giymesi için yeterli oldu.

Bunun dışında, tabii ki, genel olarak risklerle ilgili işçilerin bilgilendirilmesi gerekiyor, onlara danışılması gerekiyor. Danışma mutlaka zorunlu değil ama, her halükârda karşımıza çıkan bir zorunluluk var; o da, işçilerin kendi yaptıkları işle ilgili her türlü risk konusunda bilgilendirilmeleri, mesela bir riskle karşılaştıklarında, bir yangın çıktığında ne yapacaklarını da bilmeliler veya çok ciddi bir kaza olursa, biri kolunu kaybederse, ilkyardım prosedürlerinin neler olduğu konusunda bütün işçilerin bilgilendirilmiş olmaları gerekiyor. Bu talimatlar yazılı olmak durumunda da değil; ama işveren, bir şekilde bütün işçilerin bu konuda bilgili olmasını sağlamakla yükümlü.

Yine, ulusal sisteme göre düzenlenen bir alan var; bu da, iş yerinde iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili konularda işçilere veya işçi temsilcilerine danışılması. Bu danışma konuları da karşımıza çok geniş bir yelpazede çıkıyor, yani alınabilecek iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinden diğer alanlara kadar.

İşveren öncelikle, iş sağlığı ve güvenliği yönetiminden sorumlu işçileri atamak, belirlemek durumunda, mesela eğer o iş yeri için dışarıdan bu alanda uzmanlar da

isteniyorsa, öncelikle bu uzmanlarla görüşüp hangi işçilerin uygun olacağına karar vermeli ve sonrasında da, işçilere bir iş sağlığı ve güvenliği eğitiminin verilmesi lazımdır. Elbette, işçilerin bu eğitimi almaları çok önemli. Eğitim verilirken de, kendi işlerinin uzmanı olan işçilere mutlaka danışılması gerekiyor; çünkü risklerle ilgili en bilgi kişiler de onlar aslında.

Elbette, iş yeri, eğer dikkatsiz işçiler varsa hiçbir şekilde güvenli hâle getirilemez. Eğer işçiler bu tedbirleri dikkate almayacak olurlarsa, kendi güvenliklerini gözetmezlerse yapılabilecek fazla bir şey yoktur.

Araçlar doğru şekilde kullanılmalıdır. Eğer araçlar, teçhizatlar doğru kullanılmayacak olursa belki makine bozulur ama, daha da önemlisi, insanların sağlığı tehlikeye girer. Biliyoruz ki, Finlandiya’da kazaların büyük bir kısmı hep insan hatasından kaynaklanıyor. Bu noktada, eğer işçinin böyle bir hatası varsa o sorumluluk işçide kalıyor; ama eğer gerekli tedbirler alınmadıysa o zaman işveren de yükümlü olarak görülüyor.

İşçilerin şöyle bir yükümlülükleri var: İşverenin iş yerindeki iş sağlığı ve güvenliğini sağlama yükümlülüğünü yerine getirme çalışmalarını engellememe ve kendisi için güvenli olanını yapması gerektiği gibi, belli bir noktaya kadar da birlikte çalıştığı iş arkadaşlarının güvenliğini de korumakla yükümlü işçiler. İşçi olarak; kullandığınız bir aleti yerde bırakamazsınız veya yangın çıkışlarını tıkayamazsınız, aracınızı yanlış yere park edemezsiniz, makineleri doğru kullanmanız gerekir, ekipmanı doğru kullanmanız gerekir, size verilen bütün koruyucu donanımı, giysileri kullanmanız gerekir. Bu koruyucu donanım verildiği zaman, bunları, hangi seviyede maruziyete kalındığına bakılmaksızın kullanmak durumundasınız. Mesela işveren, “hayır, gürültüye maruz kalan herkes bu koruyucu ekipmanı kullanmak durumunda, böylece her türlü işitme kaybı riskini ortadan kaldırırız” dediği anda, iş yerindeki gürültü 85 desibelin altında kalsa bile işçi onu kullanmak durumundadır. Böylece o iş yerinde ek başka risklerle karşılaşılmaz. Mesela demir yollarında çalışıyorsanız bazen kulak tıkaçlarını kullanıyorsunuz; ama tıkaçı kullandığınız zaman da treni duymayabilirsiniz. O noktada da doğru risk değerlendirmesinin yapılması lazım. İşverenin bu anlamda da yükümlüğü var. Mesela gözlükler veya kulak tıkaçları gibi koruyucu ekipmanların kullanılması söz konusu olduğunda daha ciddi başka risklerle karşılaşılmasını sağlamak da işverenin yükümlülüğü.

Bütün işçiler, güvenlikle ilgili cihazların bağlantılarının değiştirilmesi ve kesilmesinden de kaçınmak durumunda; bu, işverenler üzerinde çok önemli bir yükümlülük. Finlandiya’daki Ceza Kanununda da bu, cezalandırılabilir suçlar arasında yer

alıyor. Eğer bir çalışan, bir işçi koruyucu bir ekipmanı sökecek olursa, bağlantısını kesecek olursa ya da yerinden çıkaracak olursa, bu cezai hükümlere tabi.

Bütün çalışanlar, üst yönetimlerini ani ve ciddi tehlike yaratan durumlarla ilgili bir an evvel bilgilendirme yükümlülüğüne sahip; Finlandiya'daki kanunlarda bu da çok ciddi bir şekilde düzenlenmiş durumda. İşçi tarafından, tehlikeli bütün durumlarla ilgili işverene hızla bilgi verilmesi zorunluluğu var; böylece işveren günlük bazı doğru bir risk değerlendirmesi yapabilir. Finlandiya'daki bütün çalışanlar tüm tehlikelerden işvereni haberdar etmek durumundalar. Bunu yazılı olarak yapılmasına gerek yok, herhangi bir şekilde olabilir. Patronlarına gidip sadece, “bakın, şurada şu çok tehlikeli şeyle karşılaştık, neredeyse bir kaza olacaktı, lütfen bunu dikkate alın, değerlendirin” demeleri gerekiyor. Tabii ki, bunun üzerine işverenin, günlük olarak o iş yerinde risk değerlendirmesi yapma yükümlülüğü doğuyor.

Genel olarak çerçeve direktiften bahsetmiş oldum. Dedğim gibi, çok iyi tasarlanmış bir mevzuat. Bir de, münferit direktifler, bireysel direktifler var demiştik. Sanırım bunların toplam sayısı 20.

İlk direktifi belki istisna olarak değerlendirmek lazım. Burada, deniz taşıtları ve inşaat alanları hariç genel iş yeri güvenliğiyle ilgili bir direktif vardı. Münferit bir direktif olmasına rağmen bu da çok iyi bir çerçeve sağlıyor. Ondan sonra çıkan yeni direktifler, direktif olarak adlandırılmayacak kadar ayrıntılı.

Kanımca, direktifler aslında çerçeve metinler olmalıdır; zaten tanımları bu şekildedir, çerçeve düzenlemelerdir. Ayrıntılar, bunların nasıl uygulanacağı, usuller üye ülkelere bırakılmalıdır; hatta iş kolları için de bunu söyleyebiliriz. Burada belirtilen amaçların elde edilmesi için kullanılacak yöntemler ülkeler tarafından tespit edilmelidir; çünkü Komisyon, Avrupa Birliği'nde söz konusu olan bütün iş kollarıyla ilgili bir uzmanlığa sahip olamaz.

Buradaki tek tek hazırlanmış olan direktiflerin bazılarının süresi geçmiştir, artık güncel değildir. Mesela 90'da çıkan bir direktif var; neredeyse 20 yıl geçmiş, artık bunun geçerli olması mümkün değil. O alandaki gelişmeler de çok hızlı olduğu için bu direktif artık çok geri kalmıştır. Kartlarla ilgili bir direktif ve artık çok da güncel olduğunu söyleyemeyiz.

Bu direktiflerle ilgili olarak şunu söyleyebilirim: Ölçülebilir maddelerle ilgili limit değerler vermektedir ve işverenin sürekli bu limit değerlerin aşılp aşılmadığına dair ölçüm yapması gerekmektedir. Bu, özellikle de ciddi risklerin ortaya çıktığı alanlar için önemli.

Bu bireysel direktiflere göre, bu limit değerler, eşik değerler geçildiği zaman işverenler koruyucu bir program geliştirme yükümlülüğüne sahip olacaklardır. Burada da, bu riskleri kaynağa yok etmekten tehlikeli alanlara erişimi engellemeye kadar değişen (koruyucu ekipmanın verilmesi ya da tehlikeli makinelerin daha az tehlikeli olanlarla değiştirilmesi gibi) değişik maddeleri barındıran programlar geliştirmek durumundadır.

Aslına bakarsanız, bütün bunların o ilk direktifte de yer alan kurallar olduğunu görüyoruz. O yüzden de, her iş kolu için tekrar yeni bir ayrı direktif çıkarıp, bu başta yapılmış olan genel çerçeveyi tekrar etmenin çok anlamı var mı bilemiyorum. Bence böyle bir tekrarın olmaması gerekir.

Benim şahsi değerlendirmeme göre yine çok talihsiz bir durum daha var: Bu bireysel direktiflerin sayısı arttıkça, -ki şu anda sayı çok artmış durumda- çerçeve direktifin bazı temel ilkeleri dikkate alınmamaya başlıyor.

Hanımefendiler, beyefendiler; iş yerinde iş sağlığı ve güvenliği aslında kolay yapılmayacak bir şey değil. Nihayetinde çok basit bir şeyden bahsediyoruz; riskleri tespit ediyorsunuz ve sonra bu risklerle ilgili bir şeyler yapıyorsunuz, önlemler alıyorsunuz. Bunun için 20 direktife, 200 sayfaya ihtiyacınız yok. Böyle bir şey yaptığınız zaman sadece gereksiz bürokrasi yaratmış oluyorsunuz, gereksiz bir sürü belge çıkarmış oluyorsunuz ve elbette her gün yaptığınız asıl işten de uzaklaşıyorsunuz. Mesela ekip şefleri günlük olarak sürekli belgeler doldurmak durumunda kalırlarsa, denetlemeleri gereken şeyleri denetleyemez hâle gelirler.

Aslında, pek çok risk için önleme tedbirleri ilkeleri aynıdır, her ne kadar bu riskler birbirinden farklı görünüyor olsa da. Tehlikeleri farklı olabilir, başka açıdan farklı olabilirler ama, önlemek için yapılacak şeyler aslında benzerdir.

Sistemimizle ilgili kısaca bilgi vereyim ki, bu direktifler konusunda neler yaptığımızla ilgili bir şeyler söylemiş olabileyim. Avrupa Birliği müktesebatının bu kısmının Finlandiya'daki iç mevzuata nasıl aktarıldığını anlatacağım.

Finlandiya'da bizim örgütlenme konusunda çok köklü geleneklerimiz var. Mesela Finlandiya'da ilk toplu sözleşme 19'uncu yüzyılın sonlarında imzalanmıştı. Tabii ki, o tarihte hâlâ Rus İmparatorluğu'nun bir parçasıydık ve o dönemde ülkemiz "Özerk Duka" olarak geçiyordu. Sovyetlere karşı yaptığımız büyük kış savaşlarında bizim Merkezi Federasyonumuz yine müzakere eden taraflardan biriydi. Aslında, iş alanındaki bütün düzenlemeler konusunda işçi örgütleriyle çok sıkı işbirliği gerçekleştiriyoruz. Bize göre, Finlandiyalı işveren konfederasyonlarına göre bu, siyasi risklere karşı bir garanti sağlıyor. Özellikle bu işbirliğini devam ettirdiğimiz

sürece sol partiler hükümete gelse bile bizim işlerimizde herhangi bir sıkıntı çıkmıyor, çünkü işçi konfederasyonlarıyla zaten bir ittifak var.

Bu alanda akla gelebilecek tüm yöntemleri kullanıyoruz. Hem iş sağlığı ve güvenliği konusunda, hem iş düzenlemeleri konusunda pek çok farklı düzenleme var.

İş Kanunu çerçevesinde, -tabii ki iş sağlığı ve güvenliği mevzuatı da buna dahil- bu mevzuatı hazırlama aşamasında, etkilemek için, bu mevzuatı hazırlayan çalışma komitelerinde, çalışma gruplarında yer alıyoruz, mutlaka temsilcilerimiz orada oluyor. İş sağlığı ve güvenliği alanında yapılan düzenlemeler bizim ülkemizde Sağlık ve Sosyal İşler Bakanlığında gerçekleştiriliyor. Burada görüşüldükten sonra, taslaklar hazırlandıktan sonra bunlar Parlamentodaki komitelerde görüşülüyor. Yine, bakanlıkların çalışma gruplarında da çalışıyoruz; çünkü buralarda da kararnamelerle geçen kanunlar destekleniyor.

İş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili hükümlere baktığımız zaman, tabii ki, bunların bağlayıcı kanunlar olduğunu görüyoruz; yani yasalarla düzenlenmiş bir alan ve öncelikle çerçeve direktifteki asgari koşulları yerine getiriyor. Bizim için temel çerçeve, Finlandiya Kanunu; direktifi ve münferit direktifleri böyle uyguluyoruz. Genel ve bireysel direktiflerle ilgili olarak, zaten kendi iç hukukumuzda düzenlendiği için iç hukuka bakarak sadece bu alanda uyum sağlıyoruz.

Tabii ki, bu arada, işbirliği anlaşmalarımız var. Bu işbirliği anlaşmaları sayesinde, şirket düzeyinde iş sağlığı ve güvenliği yönetimi konusunda işbirliği içinde ilk olarak önem verilmesi gereken alanları tespit ediyoruz. Ne riskler var, hangi meseleler var; bütün bunlar yine iş yeri seviyesinde tartışılıyor. Sendika temsilcilerinin bu konuda birtakım hakları var. Hem onlar işçiler adına konuşuyorlar, hem de işveren temsilcilerinin bu anlamda görevleri var. İki tarafın birbirine karşı yükümlülükleri nelerdir; bunlar net olarak aktarılıyor. Nasıl eğitim alınacak, işte çalışırken kaç saat işten ayrı- lıp eğitim alacaklar; bütün bunlar toplu sözleşmelerde karşılıklı olarak tespit ediliyor. Çerçeve direktifin ilkelerini uygulamak açısından bunlar çok önemli. Daha önce belirttiğim gibi, bu alanda hem işverenin, hem de işçinin pek çok yükümlülüğü var. Bu hükümlerin nasıl uygulanacağı, uygulamada nasıl gerçekleştirileceğine karar vermek de işçi ve işveren temsilcilerinin ortak olarak belirlemesi gereken konu.

Tabii ki, üçlü işbirliği var; kamu, işveren ve işçi arasındaki işbirliği. Bu konuda çok köklü bir geleneğimiz var. Finlandiya, Uluslararası Çalışma Örgütünün de ilgili bütün sözleşmelerine taraf; ama bunun da ötesine geçmiş durumdayız. Uluslararası Çalışma Örgütü sözleşmesine baktığımız zaman, hükümetin burada sadece bu tarafları dinlemesi gibi bir yükümlüğü vardı; ama bu Finlandiya'da biraz daha de-

gişik. Hükümet, yasa hazırlama gruplarını da dahil etmek durumunda ve onlar da yasayı aktif olarak hazırlama hakkına sahip; dediğimiz gibi, böyle bir fark.

Elbette, Sayın İlder'in de belirttiği üzere Uluslararası Çalışma Örgütünün 95 sayılı sözleşmesine ek olarak diğer uluslararası mevzuata da tarafız. Finlandiya'daki iş sağlığı ve güvenliği alanındaki ulusal strateji 1998 yılında hazırlanmıştı, yani biz bu alandaki ilk çalışmaları çok daha önce hazırlamıştık. Bu arada, sendikaların da hâlâ bu çalışmalarda daha etkin olmaya ve mevcut yapıya daha yeni maddeler eklemeye çalışıyorlar; bunu da ek bir bilgi olarak vermek lazım.

Parlamento düzeyinde yasalar var. Bu yasa taslakları ilgili bakanlıklarda hazırlanıyor. Mesela iş sağlığı ve güvenliği veya iş hukuku dediğimiz zaman Çalışma ve Ekonomi Bakanlığı ile Sosyal İşler ve Sağlık Bakanlığı sorumlu oluyor. Sosyal İşler ve Sağlık Bakanlığı aynı zamanda, iş sağlığı ve güvenliği konusundaki bütün politikalarından da sorumlu Bakanlık.

Yasa hazırlayan taraflar olarak işverenlerin merkezi federasyonları var; burada özel sektör temsil ediliyor. Aynı zamanda belediyeler, yani devlet adına da işverenlerin federasyonları da bu tarafta yer alıyorlar. Tabii ki, bu görüşmelerde; mavi yakalılar, maaşlılar, bütün işverenler ve akademisyenler temsil ediliyor.

Bütün iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının nasıl yapıldığına bakacak olursak, bizde şuna karar verildi: 89 tarihli çerçeve direktifi uygulayabilmek için bir yasal dayanak hazırlamak durumundaydık. Elbette, çerçeve direktifte belirtilen risklerin nasıl bertaraf edileceği ya da bunlarla nasıl mücadele edileceği konusunda bu ulusal olarak hazırlanan yasal dayanak çerçevede daha detaylı hükümler olacaktı.

Finlandiya'da şöyle bir karar alınmış durumda: Bu çerçeve direktif Parlamento tarafından kabul edilen bir kanunla desteklenmeli, ardından da, Sosyal İşler ve Sağlık Bakanlığı ayrıntılara bununla ilgili kanunda değil de, ilgili kararnamelerde vermeli. Avrupa Birliği, bireysel direktif dediğimiz türden ne zaman yeni bir direktif çıkarsa, Finlandiya'da sadece bununla ilgili bir kararnama çıkıyor, yani tekrar Parlamento yoluyla yeni bir kanun çıkarma yoluna gitmiyoruz artık; çünkü zaten bir direktif kabul edildikten sonra ve bu direktif de çerçeve direktife dayanıyorsa, bizim İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunumuza da uyuyordur bu, o yüzden de, daha detaylı düzenlemeler kararnamelerle gerçekleştirilebilir. Bununla ilgili olarak yeni bir direktif çıktığında o yüzden Sosyal İşler ve Sağlık Bakanlığı ilgili bir çalışma komitesi kurar ve bunlar bir kararnama geliştirirler, mesela şu anda optik radyasyonla ilgili bir çalışma grubu var, öyle bir direktif çıktığı için. Elektromanyetik alanlarla ilgili bir çalışma grubu da var. Mesela daha önce de, en son gürlütiyle ilgili bir çalışma grubu birleşip bir kararname taslağı hazırlamıştı ve bu Bakanlık tarafından onaylanmıştı.

Çerçeve direktifimiz ve buna uygun yasal dayanağı sağlayan kanunumuz var. Gördüğünüz gibi, Sosyal İşler ve Sağlık Bakanlığı altında İş Sağlığı ve Güvenliği Mevzuatı Hazırlama Komisyonu var. Avrupa Birliği'nin bütün iş sağlığı ve güvenliği mevzuatıyla ilgili çalışmaları bu Hazırlama Komisyonu gerçekleştiriyor. Tabii ki, burada, Komisyonun Başkanlığını yürüten Bakanlık temsilcisi, Bakanlığın diğer çalışanları ve hem işveren tarafından, hem işçiler tarafından sosyal ortaklar var. Bunun dışında da, Finlandiya Mesleki Sağlık Enstitüsü ve İş Teftiş Kurulundan da dış uzmanlar geliyor. Sanırım öğleden sonraki oturumda Sayın Nosztrai bununla ilgili daha fazla bilgi verecek. İş Teftiş Kurulundaki müfettişlerimiz de bütün bu iş sağlığı ve güvenliği mevzuatını hazırlamada yer alıyorlar, çünkü daha sonra uygulamadan ve uygulamanın gözetiminden onlar sorumlular.

Finlandiya mevzuatı, direktiflerde tespit edilen asgari koşulları yerine getirmiş ve aslında bazı alanlarda bunun da ötesine geçmiştir.

Bildiğimiz üzere bu direktifler gayet ayrıntılı, çok üst düzey bir koruma veriyor. Bence, bunun her zaman üstüne, ötesine gitmek gerekmiyor diye düşünüyorum, çünkü gerçekten çok detaylı ve gerekli korumayı sağlayan direktifler. Biz 95 yılında Avrupa Birliği'ne katıldığımızda zaten iş sağlığı ve güvenliği konusunda kendi iç hukukumuzda çok detaylı bir mevzuata sahiptik; o yüzden de tek yapmamız gereken, bu alandaki mevzuatımıza bir ince ayar vermek oldu. Yine de, iş sağlığı ve güvenliği konusundaki genel kanunumuzu gözden geçirip 2000 yılında son şeklini verdik dediğim gibi. Sonra da çerçeveye tam uyumu sağladık. O tarihten bu yana, yani genel direktif ve çerçeve direktife tam uyumu sağladıktan sonra bir daha kanuna dokunmadık; çalışmalar daha çok Sosyal İşler ve Sağlık Bakanlığının kararnameleriyle devam etti.

Kuzey ülkeleri birkaç yıl önce Avrupa Birliği iş sağlığı ve güvenliği stratejisinin ne kadar iyi uygulandığına dair bir araştırma yaptı. Bu kuzey ülkeleri arasında yapılan araştırmada, Finlandiya'nın iş yerindeki uygulamada bir numaralı ülke olduğunu gördük. Zaten bu alanda çok ileriyiz.

Nihayetinde şunu da söylemek lazım: Ne yapılması gerekir, nasıl hareket edilmesi gerekir, belli bir iş yeri söz konusu olduğunda iş sağlığı ve güvenliği konusundaki asgari kuralların genel direktif çerçevesinde yerine getirilmesi için işveren bazı ayrıntılara karar vermek durumunda ve bu anlamda da uygulamalarımızın çok başarılı olduğunu gördük.

Bunun dışında, iş kollarıyla ilgili birtakım talimatlarımız, kurallarımız var.

Her şey kanunla olmak durumunda değil, bazen federasyonlar da bunu yapıyorlar; bizde böyle.

Bizim deneyimimizden şu çıktı: Bizde olduğu gibi, Mesleki Sağlık Kanununuz, Temel İş Sağlığı ve Güvenliği kanunlarınız iyiyse geriye kalanlar kolay oluyor, yani temel parçalar yerine oturmuş olursa, işbirliği sistemi varsa, görevler doğru bölümlenmişse gerisini yapmak, o direktiflerdeki hükümleri tek tek uygulamak çok kolay oluyor, en azından tekrar yeni tartışmalar başlatmamış oluyoruz.

İşbirliğiyle ilgili bu direktiflerde, bireysel direktiflerde ayrı ayrı hükümler var; ama, siz zaten genel direktif ve genel kanunda böyle bir madde koymuşsanız ve bunu uyguluyorsanız tekrar bu tartışmalara geri dönmenize gerek yok. Özellikle zor dönemlerde siyasi risklere karşı böyle bir işbirliğinin ülkede mevcut olması zaten iyi. Hükümet soldan sağa geçtiği zaman ya da tam tersi olduğunda, önceden böyle bir işbirliğinin olması işleri devam ettirme açısından önemli.

Şunu da söylemek istiyorum: Büyük işletmeler şu anda kendi önleme politikalarını geliştiriyorlar; bunu yaparlarken de bu genel çerçeveden yararlanıyorlar. Buna göre, işverenin bu amaçları elde edecek yöntemlere kendisinin karar vermesi söz konusu ve bu iş sağlığı ve güvenliği etkinliklerini yürütmek için kendisi bir kişi tespit etmek durumunda. Bu ne demektir? Her şirket kendi iş sağlığı ve güvenliği programını geliştirip sıfır hastalık ve kaza hedefini ortaya koyduktan sonra direktifin gerekenlerini yapıyor ve sonra bireysel direktifler ortaya çıktığı zaman da ek başka programlar uyguluyor. Tabii ki, o bireysel direktif doğrultusunda, şirketin bütün politikalarını etkileyecek şekilde değil de, belli bir bölümünü etkileyecek düzenlemeleri yapıyorlar. Müfettişler de, bu yeni bireysel direktiflerin gereklerinin spesifik olarak yerine getirilip getirilmediğini kontrol ediyorlar.

Dediğim gibi, gerçekten bireysel direktiflerle bu alanın düzenlenmesi pek mümkün değil gibi geliyor; çünkü, bu alanda uzmanlar iş yerindedir, iş yerlerinde çalışan kişilerin kendileridir, o yüzden de komisyonun olmadığını düşünüyorum. Aslında bu, Avrupa Birliği'nin bir süre önce geliştirdiği “daha iyi düzenleme yapma” politikasına uymadığının da bir göstergesi. Belli bir tarihte AB mevzuatının basitleştirilmesi öngörülmüştü. Bu bireysel direktifler çıkmaya devam ettikçe, “daha iyi düzenleme” politikası, “daha basit AB müktesebatı yaratma” politikası da gerçekleşmeyecektir. Zaten uzun süredir mevcut yapıların üzerine yeni yapılar kuruyoruz ve bu da şu anlama geliyor: Özellikle de sol partileri ve sendikaları ikna etmek giderek zorlaşıyor. Bu kadar yapı ya da direktif çıkardığınız zaman onları ikna edemiyorsunuz. Aslında bunları ortadan kaldırmak, sağlanacak korumanın ya da gü-

venliğin azalması anlamına gelmiyor; sadece zaman değışti artık ve zamana da göre de mevzuatın değışmesi gerekiyor. Bir mevzuatı ortaya koyduğunuz zaman onu ortadan kaldıramıyorsunuz. Üye ülkeler bu anlamda da gerçekten basitleştirme yolunda mevzuat çerçevesinde bir ilerleme kaydedemeyecekler galiba. Bu, Avrupa Birliği'nin yeni stratejisinde de belirtilen hususlardan biri. 2008-2011 döneminde Avrupa Birliği bu konuda çalışacak, mevzuatı basitleştirmeye çalışacak ama, bu aslında çok iyimser bir hedef.

Bu arada, bütün kazaların yüzde 25 oranında azaltılması hedefleniyor; ama bunun nasıl yapılacağı tabii ki üye ülkelere kalmış durumda. Tabii ki, bunu yaparken de en önemli yöntemlerden biri, mevzuatın basitleştirilmesi; bunu tekrar belirtmek istiyoruz. Bu saydığım özellikle küçük işletmeler gereksiz bürokrasiye girmeyip sadece gerekli tedbirleri alacaklar.

Ulusal düzeyde sürekli detaylı direktifler geldiği zaman, sürekli uygulamak durumunda kaldığınız zaman bunları zaten okuyacak vaktiniz olmuyor; bu bir sıkıntı yaratıyor.

Bu çerçeve direktifin Avrupa çapında kapsamlı uygulamalarına baktığımız zaman, aslında bütün yanıtların burada yattığını görüyoruz. Komisyon aslında, sürekli yeni direktifler çıkartmak yerine, bütün parasını buraya, bunun uygulanmasına harcamalı.

Öncelikle bu genel direktifte belirtilen usulleri ve yöntemleri uygulamalı, sonra diğerlerine bakmalıyız.

FİNLANDİYA SANAYİ KONFEDERASYONU (EK)

- Bütün özel sektör ve her boyutta şirketler
- 35 işkolunda örgütlü sendika (Mayıs 2008 itibariyle)
- %96'sı KOBİ olmak üzere, yaklaşık 16,000 üye şirket
- Finlandiya GSYİH'sının %70'inden fazlası
- Finlandiya ihracatının %95'inden fazlası
- Yaklaşık 950,000 işçi

3/31/09
2

Jyrki Hallmén

Confederation of Finnish Industries

AB İSG MEVZUATINA GENEL BAKIŞ

- 89/391/EEC (FWD) sayılı Çerçeve Direktifi
- 19 maddeye özel direktif ("Bireysel Direktifler")
 - Elle taşıma işleri
 - Ekranlı araçlarla çalışma (visual display units- VDU)
 - Kanserojenler
 - Gürültü
 - Titreşim
 - Elektromanyetik alanlar
 - Optik radyasyon, vs.

3/31/09
3

Jyrki Holmén

Confederation of Finnish Industries

AB İSG DİREKTİFLERİ – GENEL BAKIŞ

Çerçeve Direktif

- Çerçeve Direktif, mevzuatın dengeli ve "zaman sınırlaması içermeyen" bir parçasıdır
- İşyerini makul ölçülerde, mümkün olduğu kadar güvenli hale getirmek için gerekli bütün prensipleri içermektedir.
- Çerçeve Direktifin en önemli özelliği, her işyerini kendi önleme politikasını oluşturmaya teşvik etmesidir.
 - İşkolu ve faaliyet
 - Risk değerlendirmesi
 - İşletmenin boyutu ve imkanları
 - İşgücünün profili
- Çerçeve Direktif, işçinin korunması için gereken asgari şartları ortaya koymaktadır.
 - Daha katı ulusal mevzuat geliştirilmesi mümkündür

3/31/09
4

Jyrki Holmén

Confederation of Finnish Industries

ÇERÇEVE DİREKTİFİN ANA ÖZELLİKLERİ -1

İşverenin yükümlülükleri

- İşçilerin sağlığını ve güvenliğini sağlama genel ödevi
 - “Olağandışı ve öngörülemeyen şartları” hariç tutma imkanı
 - Finlandiya: “gerekli bütün önlemler”, İngiltere: “makul olabildiği ölçüde uygulanabilir”
- Risk değerlendirme & önleme politikası
- Genel önleme prensipleri
 - Risklerden kaçınma
 - Kaçınılamaz risklerin değerlendirilmesi
 - Risklerle kaynağında mücadele
 - Tehlikeli olanın, daha az tehlikeli olanla yahut tehlikesiz olanla değiştirilmesi
 - Kişisel önlemlerden önce ortak önlemler
 - Uygun talimat ve çalışanların eğitimi
 - Teknik gelişmelere uyum

3/31/09
5

Jyrki Holmén

Confederation of Finnish Industries

ÇERÇEVE DİREKTİFİN ANA ÖZELLİKLERİ -2

- Koruyucu ekipman sağlanması
- Mesleki kazaların listelenmesi
- İSG yönetiminden sorumlu kişilerin tayini
 - İşletme temsilci(leri)
 - “gerekli yeterlilikler ve gerekli araçlar”
- İşçilerin bilgilendirilmesi & danışılması
 - Genel riskler ve işe özgü riskler
 - İşyerinde yangınla mücadele ve ilk yardım tedbirleri
 - İşyerinde İSG’yi etkileyen konularda, işçilere veya temsilcilerine danışılması
- Ulusal sistemlere göre sağlık gözetimi
 - Kapsam ve içerik, AB müktesebatında tanımlanmamıştır
 - Finlandiya: Mesleki Sağlık Koruma Yasası (1383/2001)

3/31/09
6

Jyrki Holmén

Confederation of Finnish Industries

ÇERÇEVE DİREKTİFİN ANA ÖZELLİKLERİ -3

İşçilerin yükümlülükleri

- Her işçi, işyerinde kendi güvenliğini ve eylemlerinden etkilenen diğer kişilerin güvenliğini gözetmelidir
- Ekipman (Koruyucu ekipmanlar dahil) ve teçhizatın doğru kullanımını sağlamalıdır
- Güvenlik cihazlarının bağlantısının kesilmesinden, değiştirilmesinden ve çıkarılmasından kaçınmalıdır
- Sağlık ve güvenlik konusunda ani ve ciddi bir tehlike yaratan durumlar hakkında işvereni bilgilendirmelidir
 - Finlandiya: tehlikeli bütün durumlar

BİREYSEL DİREKTİFLERİN ANA ÖZELLİKLERİ

- Direktif olarak adlandırılmayacak kadar ayrıntılı
 - Direktifler, tanım olarak çerçeve metinlerdir
 - Direktifler, çerçeveyi belirlemeli ve özel tedbirlerin tespiti konusundaki kararı Üye Devletlere bırakmalıdır
- Bazılarının yürürlük süresi sona ermiştir/güncel değildir (1990 VDU Direktifi gibi)
- Genel kavramlar
 - Ölçülebilir ajanlarla ilgili Direktifler limit değerler getirmektedir (örn. gürültü, titreşim, asbest, elektromanyetik alanlar, optik radyasyon)
 - Limit değerleri aşma riskinin ortaya çıkması durumunda önleyici program devreye sokulmalıdır
- Bireysel Direktiflerin sayısı arttıkça, Çerçeve Direktif daha az dikkate alınmaktadır
 - Bürokratik yükler artmaktadır
 - Risklerin birçoğu için temel önleme prensipleri ortaktır
 - Talihsiz bir eğilim!

AB İSG MÜKTESEBATININ FİNLANDİYA İÇ MEVZUATINA AKTARIMI

Finlandiya'da İşçilerin ve İşverenlerin Örgütlenme Hakkı

Örgütlenme özgürlüğü Anayasa'dan kaynaklanmaktadır:
İşçilerin ve işverenlerin kendi örgütlerini kurma ve bunlar üye olma hakkı bulunmaktadır

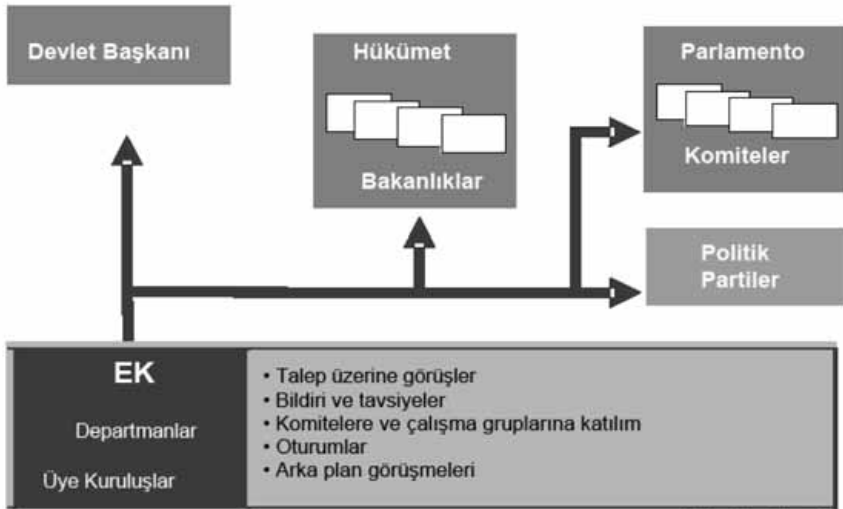

30.3.2007 Saukkonen

Confederation of Finnish Industries

Finlandiya Sanayi Konfederasyonu (EK)'nin Ulusal Politika ve Mevzuatı Etkileme Biçimleri

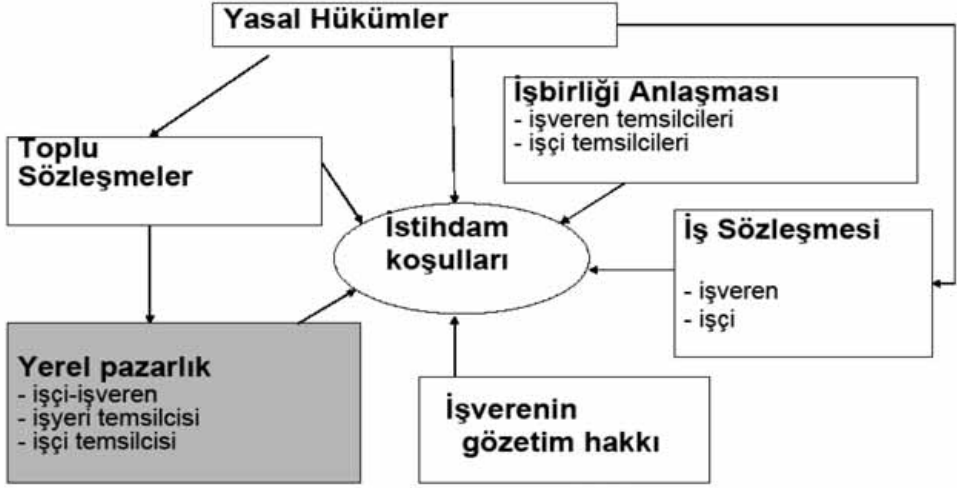
30.3.2007 Saukkonen

Confederation

of Finnish Industries

Finlandiya'da İstihdam Koşullarının Belirlenmesi

30.3.2007

Saukkonen

Confederation of Finnish Industries

FİNLANDIYA'DA ÜÇ TARAFLI YAPILANMA

- 155 sayılı ILO Sözleşmesi'nin 8. Maddesine göre, Üye Devletler, ulusal sağlık ve güvenlik politikasını belirlerken en fazla temsil kabiliyetini haiz işçi ve işveren örgütleri ile müzakere etmekle yükümlüdür.
- 144 sayılı ILO Sözleşmesi'ne göre Üye Devletler, ulusal mevzuatlarıyla uluslararası çalışma standartlarının üzerinde haklar getirirken, en fazla temsil kabiliyetini haiz işçi ve işveren örgütleri ile müzakere etmekle yükümlüdür.
- Finlandiya'da üçlü yapılanma konusunda güçlü bir gelenek bulunmaktadır.
 - Çalışma hayatına ilişkin tüm yasal düzenlemeler üçlü yapılanma dahilinde hazırlanmıştır.
 - Ulusal mevzuat
 - AB İSG Direktifleri gibi uluslararası standart ve hükümlerin ulusal mevzuata aktarılması

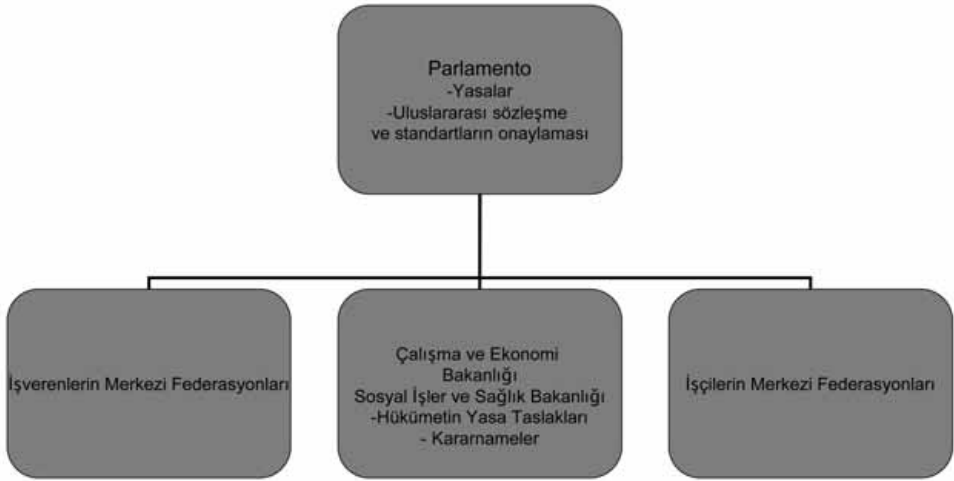
3/31/09

Jyrki Holmén

Confederation of Finnish Industries

FINLANDIYA'DA ÜÇ TARAFLI KOORDİNASYON

3/31/09
13

Jyrki Holmén

Confederation of Finnish Industries

ULUSAL MEVZUATA AKTARIMIN YASAL DAYANAĞI

- Finlandiya, 1989 tarihli Çerçeve Direktifini, "Mesleki Güvenlik ve Sağlık Kanunu" ile (738/2002) uygulamaya geçirmiştir
 - Bu durum, Çerçeve Direktif'in yasama işlemiyle ulusal mevzuata aktarıldığı anlamına gelmektedir.
- Mesleki Güvenlik ve Sağlık Kanunu, İSG alanında daha ayrıntılı düzenleme yapılması hakkını Kararnameler çıkarılması yoluyla Hükümete vermektedir.
 - Bu durum, bireysel İSG Direktiflerinin Hükümet Kararnamesi çıkarılması suretiyle ulusal mevzuata aktarılabilirliği anlamına gelmektedir.
 - İSG alanında çıkarılan Hükümet Kararnamelerinin tümü, Sosyal İşler ve Sağlık Bakanlığı'nda hazırlanmıştır
 - Bu durum, bireysel İSG Direktiflerinin Sosyal İşler ve Sağlık Bakanlığı'nca hazırlanacak Hükümet Kararnameleri yoluyla ulusal mevzuata aktarılacağı anlamına gelmektedir.

3/31/09
14

Jyrki Holmén

Confederation of Finnish Industries

AB İSG MÜKTESEBATININ FİNLANDİYA MEVZUATINA AKTARIMI

3/31/09
15

Jyri Holmén

Confederation of Finnish Industries

ULUSAL MEVZUATA AKTARIM DENEYİMLERİ

- Finlandiya mevzuatı, Direktiflerde belirtilen asgari koşulları takip etmiştir
 - Finlandiya 1995 yılında AB'ye tam üye haline gelmiştir ve günümüzde İSG alanında kapsamlı bir ulusal mevzuatı bulunmaktadır.
 - Finlandiya'da, İSG alanında Sosyal İşler ve Sağlık Bakanlığı'nın yanı sıra birçok farklı aktör de bulunmaktadır.
 - İşkoluna özel İSG düzenlemeleri ve talimatları bulunmakta; her şeyin yasalarla düzenlenmesi gerekmemektedir.
- İSG alanındaki temel yasalarınız Finlandiya örneğinde olduğu gibi (Mesleki Güvenlik ve Sağlık Kanunu ve Mesleki Sağlık Koruma Kanunu) iyi bir yapıya sahipse, her şey daha kolay olur
 - Bütün bireysel Direktifler işbirliği ve sağlık gözetimini gerekli kıldığından, söz konusu genel hükümler çerçevesinde getirilen düzenlemeler, Direktiflerde yer alan maddelere (kanserojenler, kimyasallar, vs) ilişkin hükümlerin ulusal mevzuata aktarılmasını kolaylaştırmaktadır.
- Üçlü yapılanma geleneği zor zamanlarda yardımcı oldu.

3/31/09
16

Jyri Holmén

Confederation of Finnish Industries

SORUNLAR

- İşletmeler, Çerçeve Direktife göre kendi önleme politikalarını geliştiriyorlar
 - Bireysel Direktiflerin özel ve bürokratik hükümleri her zaman uygun değildir
- AB, kendi "daha iyi düzenleme politikası"na (better regulation policy) bağlı kalmamıştır
 - Çok daha spesifik Direktiflerle karşılaşmıştır (örn. Elektromanyetik alanlar, optik radyasyon)
 - Komisyon, Üye Devletlerden, yasal çerçeveyi basitleştirmelerini beklemesine rağmen, daha ayrıntılı mevzuat hazırlıkları yürütmektedir.
 - Direktifler ulusal yasalara aktarıldıktan sonra, bürokrasinin ortadan kaldırılması son derece zorlaşmaktadır (Mevcut duvarların üzerine yenilerini inşa ediyoruz).
 - İSG mevzuatının sadeleştirilmesi, genellikle – kasıtlı olarak – işçi koruma seviyesinin bozulması ile karıştırılmaktadır.
- Gerçek çözüm, Çerçeve Direktifin somut prensiplerinin Avrupa'nın tamamında kapsamlı bir şekilde uygulanmasında yatmaktadır.

3/31/09
17

Jyrki Hollmén

Confederation of Finnish Industries

Sayın Başkan, ilk sunumla ilgili slaydımın burada bittiğini söylemek istiyorum. Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Sayın Hollmén'e çok teşekkür ediyoruz.

Müsaade ederseniz, değerli konuşmacının bazı tespitlerini dile getirip kahve arasında da sizlerin tartışmasını sağlamak istiyorum; çünkü burada, bizim hukukumuzu ilgilendiren çok çok önemli bazı değerlendirmeler var.

Sayın katılımcının da bahsettiği gibi, iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili şöyle bir problem var: Direktiflerin milli mevzuata aktarılmasında hangi yol tercih edilecek, soyut birtakım ifadelerle mi yetinilecek, somutlaştırılacak mı; bu çok çok önemli bir sorundur. Somut beyanların yararlı olduğu kesimler var, yargı gibi, ki Adalet Divanının kararlarında, düzenlemelerin eksikliğinin bazı devletleri mahkûm ettiğini, düzenlemelerin ayrıntılı olması hâlinde davaların ülkeler tarafından kazanıldığının bize Sayın Hollmén çok güzel örnekledi. Bununla birlikte, mevzuatın sadeleştirilmesinin anlaşılabilirliğini arttıracığı gibi bir tespit de bulundu.

Burada temel sorun, soyut ifadelerin uygulamaya geçmede yararlı olup olmayacağı sorunudur. Bence bu, üzerinde çok tartışılması gereken bir noktadır. Türkiye'nin iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili bilgilenme ihtiyacı somut verilerle mi olur, soyut beyanlarla mı olur; bunu çok iyi değerlendirmek lazım.

Hepinize afiyet olsun.

Çok teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Oturumun birinci bölümünde, AB direktiflerinde iş sağlığı ve güvenliğinin örgütlenmesi konusunda genel çerçeve ve müktesebatın üstlenilmesi alanındaki tecrübeleri paylaştık. Sıra ikinci tebliğe geldi. Şimdi Sayın Hollmen, “Avrupa Birliğinde İş Yerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetlerinin Örgütlenmesi ve Uygulanması” başlığında bilgiler aktaracak.

Buyurun efendim.

JYRKI HOLLMEN- Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Hanımevendiler, beyefendiler;

Direktiflerde ya da ulusal kanunlarda olan her ne olursa olsun asıl belirleyici olan iş yerinde olup bitendir.

Şimdi size en iyi uygulamaları sunabilir miyim bilmiyorum. Size ancak iyi uygulamaları sunabilirim. Bunlar sizin işinize yarayacak mı ona siz karar verirsiniz; ama ben ancak, bunların iyi olduğunu söyleyebilirim, en iyi olduğunu iddia edemem.

İş yerinde neler yaptığımızı tartışmaya başlamadan önce genel çerçeveye bakmamız gerekiyor.

Bildiğiniz gibi, son derece kapsamlı Avrupa Birliği çerçevesi var. İş yerindeki sistemlerin hepsinin bu çerçeveye uygun olduğunu söyleyemeyiz. O yüzden, ilk yapılması gereken şey, Avrupa Birliği tarafından belirlenen, nelerin olmaması gerektiğine bakmak ya da kesin şartların ne olduğuna bakmak.

Güvenlik hizmetleriyle ilgili olarak bir çerçeve direktif var ve burada, “işveren, iş sağlığı ve güvenliği yönetimi konusunda tüm sorumluluğu üstlenir, işveren, mesleki risklerden korunma ve bunların önlenmesiyle ilgili faaliyetleri yürütmek üzere bir veya birden fazla işçiyi görevlendirecektir” denir. Direktife baktığımız zaman, bu işçiler, “görevlendirilen işçiler” olarak ifade edilir. Bunlar, işverenin iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili politikalarını uygulayan kişilerdir. Direktif, daha küçük işletme-

lerde, bu sorumluluğu işverenin kendisinin alıp almaması konusunda işvereni serbest bırakır.

Bildiğiniz gibi, bu çerçeve direktif, son derece küçük işletmelere ve iş yerlerine de uygulanır, yani 3-5 kişi çalıştıran işverenler için de geçerlidir, yine aynı şekilde, son derece büyük, binlerce kişinin çalıştığı sanayi işletmeleri için de geçerlidir.

Dolayısıyla, direktifin örgütlenme konusunda, yani iş sağlığı ve güvenliği konusunda bir serbestlik tanınması çok normal. Şirketin, “görevlendirilen işçi” adını taşıyan bir başka personele sahip olmaması da mümkün olabilir, yeter ki bu hizmet bir kişi tarafından yerine getirilsin, işveren yerine getsin.

Bence, ister küçük olsun, ister büyük olsun, bir işletmede görev bu kadar keskin bir şekilde bölünmemeli, yani iş sağlığı ve güvenliği, o işletmede çalışan herkesin görevinin bir parçası olmalı, ayrı bir kişinin bakmakla sorumlu olduğu bir alan olmamalı.

Ayrı iş sağlığı ve güvenliği departmanları olan işletmeler vardır. Bu işletmelerdeki bu departmanların görevi, diğer departmanlardaki kişileri bilgilendirmektir ve doğal olarak da o kişiler politikaları uygular.

Direktif; “işverenin kendi personelinin yeterli olmaması hâlinde işveren dışarıdan yeterli hizmet ve personeli temin etmelidir” der, “gerekli yeterlilik ve araçlara sahip olmalıdır” der, “gerekli yetenek ve araçlar” der, ama yeterli hizmetin ve aracın ne olduğunu tanımlamaz. Dolayısıyla, ulusal kanun koyucu, gerekli yeterliliğin ve araçların ne olduğunu kendisi tanımlamalıdır. Kendisi tanımladıktan sonra da, kendisi tanımladığı şekilde uygulamalıdır, mesela İsveç’te bu şekilde yapılmıştır, kendileri bir tanım getirmişlerdir. Finlandiya’daki kanun da İsveç’teki kanundan çok farklı değil; ama biz bunları tanımlamadık, yani gerekli yeterlilik ve araçları çok spesifik bir şekilde tanımlamadık.

Daha önce bahsettiğimiz gibi, Avrupa Adalet Divanında görülen bir dava var. Avrupa Adalet Divanı şöyle dedi: “Üye ülkeler, bu tanımlarla ilgili ifadeleri kendi kanunlarında esnek tutabilirler.” Mesela Adalet Divanı, “gerekli yeterlilik ve araçlar uygulamada tanımlanır, burada önemli olan, direktifin aktif ve etkin bir şekilde uygulanması ve işverenin, görevlendirilen işçinin ve dış hizmetlerin işini liyakatle yapması; bu yeterliliklerin kanunda spesifik bir şekilde yer almasına gerek yok” demiştir. Elbette ki, bir şekilde bir tanım yapılması gerekiyor, ama çok somut bir şekilde yapılmasına gerek yok. Mesela dışarıdan kaç tane uzman kullanılmalıdır diye bir rakam belirtmek zorunda değil ya da iş sağlığı ve güvenliği yöneticisinin resmi bir eğitimi olmalı mıdır olmamalı mıdır konularını belirlemiyor kanunlar. Bunların

hepsini belirlemek ve kabul etmek ulusal hükümetlerin kendilerine kalmış bir şey.

Bütün bunlar ne anlama geliyor? Bir üye devlette işveren acaba dış uzman hizmetine ihtiyaç duyuyor mu duymuyor mu; bu ulusal mevzuata bağlı. Eğer ulusal mevzuatta, “şu durumlarda mutlaka dış hizmet alınmalıdır” deniyorsa alınır. Mesela küçük işletmelerde iş yeri hekimleri yoktur, olmadığı için dışarıdan hizmet almaları gerekir. Mesela güvenli bir çalışma ortamı oluşturmak için yeterli uzmanlığa sahip değillerse, o zaman dışarıdan uzmanlık hizmeti alırlar. Eğer bunları çok katı bir şekilde tanımlayacak olursanız, o zaman küçük işletmeleri sıkıntıya sokmuş olursunuz.

Dışarıdan hizmetler iyi olabilir, yeterli olabilir ama, bence iş sağlığı ve güvenliğin planlaması ve uygulaması mutlaka iş yerinin içinde olmalıdır, yani kurum içi bir şey olmalıdır ve her zaman en iyi çözüm budur. Öte yandan, bir dereceye kadar tabii ki dışarıdan desteğe ihtiyacınız var, bir uzmana mutlaka bir noktada ihtiyaç duyacaksınız. Diyelim bir şantiyede çalışıyorsunuz; mimarlara, inşaat mühendislerine, şantiye mühendislerine ihtiyacınız var. Hâlihazırda inşa edilmiş bir iş yerinden söz ediyorsak, o zaman, bizzat kendinizin, sizin istihdam ettiğiniz kişiler tarafından bu yönetim gerçekleştirilmeli.

Bunun dışında, sağlık hizmetleri, bildiğiniz gibi, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin ayrılmaz bir parçası.

Çerçeve direktif işverenleri, önleyici hizmetlerin verilmesi konusunda görevlendirir. “Önleyici hizmetlerin temini” derken, tabii ki, hekimlerden, hemşirelerden bahsediyoruz. Bunun dışında, sağlık gözetiminin sağlanması ile yükümlü kılar. Sağlık gözetimi, adı üzerinde, tıp personeli tarafından yerine getirilmesi gereken bir görevdir.

Elbette ki, önleyici hizmetler ve sağlık gözetimi işin riskiyle doğrudan alakalıdır. Acaba o iş yerinde doğrudan ve düzenli olarak bir tıbbi kontrol gerekli mi; koşullara, risk değerlendirmesine ve iş gücü profiline göre değerlendirilir. Diyelim ki, çalışanlarınız yaşlı ve yaşlı çalışanlarınıza rağmen çok ağır birtakım yüklerin elle taşınması gerekiyor. Bu tür koşullarda düzenli olarak bu insanların tıbbi kontrollerinin de yapılması gerekebilir.

Sağlık hizmetlerinin organizasyonu, şekli ve içeriği hakkında AB direktiflerinde hükümler yoktur ve çerçeve direktife göre sağlık hizmetleri ulusal yasalara ve uygulamaya göre sağlanmalıdır. Hatta üye devletlere, önleyici hizmetleri ulusal bir sağlık planı çerçevesinde yürütme özgürlüğü verilir; yani, ulusal kanun koyucu bu kararı verdikten sonra çerçeve direktife herhangi bir şekilde bir engel getirmez. Eğer ulusal bir sağlık planı çerçevesinde böyle bir hizmet veriliyorsa, işverenin gi-

dip özel olarak bu sağlık hizmetini vermesi gerekmeyebilir. Ulusal hükümet gerek devlet memurları için, gerek özel sektör çalışanları için hazırlamış olduğu genel sağlık planı çerçevesinde bu hizmetleri verebilir ve direktif buna herhangi bir şekilde sınırlama getirmez.

Evet efendim, biraz önce söylediğim gibi, “en iyi uygulamalar” demeye dilim varmıyor, bunu iddia edemeyeceğim, ama “iyi uygulamalar” diyebilirim.

Şimdi, iyi uygulamalardan bahsetmeden önce Finlandiya’daki mantaliteden biraz bahsetmek istiyorum.

Öncelikle, biz çok inatçı insanlarız. Batı Avrupa ülkelerine baktığımız zaman, Fransa’dan sonra iş yeri dışında en yüksek kaza oranına sahip olan ülkeyiz. Fransa birinci. İş yeri dışındaki en fazla kazalar Finlandiya’da meydana geliyor. Risk almayı seviyoruz. Bugüne kadar bana bir şey olmadı ve bugün de olmayacağını biliyorum mesela. İnاتçı olduğumuz hâlde, risk aldığımız hâlde, aynı zamanda biz kurallara uyan bir milletiz. Bunun tarihsel sebepleri var. 19’uncu yüzyılda, bildiğiniz gibi, Rus İmparatorluğu’nun bir parçasıydık ve o zamanlar Finlandiya Dukalığı olarak geçerdik. Rus İmparatorluğu’nun bir parçası olmaktan çok da hoşlanmıyorduk; Ruslar bunu biliyorlardı. Ama, bizim kendi kanunlarımız vardı. Mesela bizim yönetimimiz birtakım düzenlemeler yapardı ve düzenlemeler sayesinde Finlandiya Dukalığı İmparatorluk içinde bir ölçüde egemenlik sağlamıştı. 19’uncu yüzyılın sonlarına doğru Rusya tarafından bir baskı uygulanmaya başlandı, mesela dilimizi konuşamaz hâle geldik, resmi dil olmaktan çıkarıldı. Finlandiya’daki devlet memurları, bizim özerkliğimizi temin eden kanunları sıkı sıkıya uyguladılar; yani, Ruslar ne kadar uğraşırlarsa uğraşınsınlar, karar verme sürecine ne kadar etki etmeye çalışırlarsa çalışınsınlar özerkliğimizi sağlayacak kanunlar hiçbir zaman devreden çıkarılmadı, devlet memurları ve politikacılar kendi kanunlarımıza uydular. Bugün bile, Rusya’ya karşı verdiğimiz iki ciddi savaştan sonra, -ki özgürlüğümüzü bu sayede kazandık- Finlandiyalılar hâlâ bu ilkeye sıkı sıkıya bağlı kalıyorlar, yani her ne olursa olsun o kanunlara uyuyorlar. İnاتçıyız, risk alırız dedim ama, öte yandan da kanunlara riayet eden bir milletiz. Bu nedenle, eğer bir işveren bir uygulama koyarsa ve “arkadaşlar, bakın, biz artık buna bu şekilde uyacağız, uymazsanız bir yaptırımımız var” dediği anda bu genellikle işe yarar.

Böylelikle tarih sahnesinde bir gezinti yapmış olduk.

İş yerinde iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının temelini şirketin iş sağlığı ve güvenliği politikası belirler. Öncelikle bu bir eylem politikasıdır. Ne demek? Şirketin politikaları geleceğe yönelik etkili eylem belirlemelidir, yani iş yerindeki koşullar

ları sürekli iyileştirmeye yönelik bir eylem belirlemelidir, aynı zamanda da, çalışanların çalışma kapasitesini koruma hedefini gütmelidir. Bildiğiniz gibi, çalışanların çalışma kapasitesini korumak işverenler ve toplum için aslında özendirici bir şeydir. Toplum içerisinde giderek daha fazla insan sağlığını kaybederse ve eğer bir şekilde malulen emekli olursa, bu türden ödenen katkı payları artacaktır ve toplumun geneline yansıyacaktır. O yüzden, herkesin lehine olan bir durum.

Tabii ki, politikaların işvereni sürece dahil edecek şekilde hazırlanması lazım ve aynı zamanda, işverenin, bu politikayı hazırladıktan sonra bütün ekibe, bütün personele yayması lazım ki, sıkı sıkıya uygulansın.

Dikkat edilmesi gereken güvenlik noktalarına, üretimin her aşamasında dikkat edilmelidir. Diyelim ki, yeni birtakım üretim yöntemleri geliştirildi ya da yeni birtakım hizmetlerin alımı planlanıyor, her zaman “güvenlik önce gelir” ilkesine uyulmalıdır.

İş sağlığı ve güvenliği politikası yazılı da olabilir, yazısız da olabilir. Direktifte, “iş sağlığı ve güvenliği politikası mutlaka yazılı olmalıdır” diye bir koşul getirilmiyor. Yazılı olduğu takdirde buna göndermede bulunmak çok daha kolay olacaktır elbette. Mesela bizim ülkemizdeki kanunlarda yazılı bir politika olması gerekmiyor ama, İşveren Sendikaları Konfederasyonu olarak biz böyle bir yazılı politikayı işverenlere öneriyoruz. Elinizde elle tutulur bir şey varsa, çalışmalarınızı kolaylıkla yapabileceğiniz bir yazılı politika varsa, bu da sizin lehinize olacaktır.

İş sağlığı ve güvenliği politikalarının yürütülmesi ve uygulanması işverenin hem hakkı, hem sorumluluğu, yani bu konuyla ilgili her türlü son kararı verme sorumluluğu işverene ait.

Elbette ki, bu türden ilkeleri çalışanlarla da belirlemeniz gerekir, ama günün sonunda nihai kararı veren her zaman için işverendir, çünkü uygulamadan işverenin kendisi sorumludur. Bu, herhangi bir şekilde müzakere edilecek, işçilerle oturup müzakere edilecek ya da pazarlığı yapılacak bir konu değil, ama istişarede bulunulacak önerilecek konular.

İşveren bütün çalışanlara o iş yerindeki risklerle ilgili zamanında bilgi vermek zorundadır, yani bu riskler o insanların başına gelmeden önce bunlarla ilgili bilgi vermek durumundadır. Belli görevlerin yerine getirilmesiyle ilgili riskler ve tehditler mutlaka işçilere bildirilmelidir. Öte yandan, çalışanların da bir sorumluluğu var. Çalışanların; işvereni dinleme, işverenle işbirliği yapma, güvenli bir iş ortamı yaratılmasına katkıda bulunma sorumlulukları var.

Hiçbir zaman işçilerin pasif kurban hâline getirilmemesi gerekiyor. Bu eski bir ifadedir; “pasif kurbanlar” olarak adlandırılır. İşçilerin korunması lazım. İşverenin sorumluluğu işçileri korumaktır. Aktif olan işverendir; işçiler pasiftir. Aktif operatörler işverendir; hep böyle denmiş. Ama böyle olmamalıdır. İşçilerden birtakım taleplerde bulunulmalıdır. İşçilerden, herkes tarafından kabul edilen iş sağlığı ve güvenliği politikalarına doğrudan uymaları talep edilmelidir. Böyle olduğu zaman da, kaza oranları ciddi bir şekilde düşürülebilir ve uyum sağlanır.

Benim ülkemde, 20’den fazla çalışanı olan işletmelerde işveren, yönetim ve işçi temsilcilerinden oluşan bir sağlık ve güvenlik komitesi kurmakla sorumludur. İş sağlığı ve güvenliği politikaları, yeni üretim yöntemleriyle ilgili riskler, yeni yöntemler, dışarıdan hizmet veren uzmanların, mesela müteahhitlerin ya da taşeronların getirdiği riskler hep önce bu sağlık ve güvenlik komitelerinde ele alınır. Sağlık ve güvenlik komitesi yine aynı şekilde, işçilere bu konularla ilgili bilgi verir.

Daha küçük (10 kişilik), işletmelere baktığımız zaman, işveren, işçilerin bir defada iki yıllık süre için seçtiği iş sağlığı ve güvenliği temsilcisiyle politikanın ana hatlarını ele alır ve her iki yılda bir işçiler bu temsilciyi kendileri seçerler. Daha küçük çalışanı olan işletmelerde ise, böyle bir seçim yapılabilir, ama zorunlu değildir.

İş sağlığı ve güvenliği politikaları iş yeri seviyesinde oluşturulur ve bunlar komitelerde oluşturulan politikalar değildir ya da mesela işveren ve işçi federasyonları arasında geliştirilen politikalar olmamalıdır ve değildir.

Tabii ki, federasyonların bir çerçeve çizmeleri önemlidir; ama öte yandan, bu işi asıl yapacak olan, yani politikayı asıl geliştirecek ve uygulayacak olan işletmenin bizzat kendisidir.

Bir iş yerindeki iş sağlığı ve güvenliği politikasıyla ilgili Finlandiya’dan bir örnek vermek istiyorum; bu son derece yaygın olarak kullanılan bir çerçeve, yani bir iş yerindeki iş sağlığı ve güvenliği politikası genelde bu şekilde oluyor ve işletmeler bunun üzerine ayrıntılandırıyorlar. Bu format kullanıldığı zaman da çok kapsamlı bir şekilde iş sağlığı ve güvenliği politikası yapılabiliyor. İlk yapılması gereken, envanter tutmak. Envanter tutmak demek, şirketin mevcut durumunu belirlemek demek. Sektörümüz nedir? Diyelim ki inşaat sektöründe çalışıyoruz. O zaman, ağır makinelerin bize çarpma riski, ezme riski ya da bir vincin bize çarpma riski çok yüksektir. Asıl çekirdek iş ne, yapılan asıl işte güvenli üretim yöntemleri kullanılıyor mu ve bunlar bir iş teşviki olarak da kullanılabilir mi? Örnek verelim. Diyelim ki, taşeron tutuyorsunuz. Kendinizi güvenli bir şirket olarak bu taşeronu tanıtmanız çok önemli. Taşeron olarak çalıştığınız zaman da, kendinizi yine aynı şekilde tanıt-

manız çok önemli; çünkü hiç kimse kendi alanında bir savaş alanı yaratılmasını istemiyor. Dolayısıyla, eğer güvenlikle ilgili tedbirleri alıyorsanız, bu sizin işletmenizi geliştirmenize de katkıda bulunacaktır.

Bunun dışında, işletmeyle ilgili genel tanımlar: Sabit bir mekânda mı çalışıyorsunuz, yoksa çalışanlarınız o sabit mekânın dışına çıkıyorlar mı, şirketinizin genel profili nedir, yaş profili nedir, çalışan profili nedir, işin çoğunluğu kendi müştemilatınızda mı yapılır, yoksa uzmanlara mı verilir, yani sizin şirketinizin dışında çalışan uzmanlara mı iş yaptırılır ve günlük olarak onların işlerini takip edebilir misiniz edemez misiniz? Belki kendi montaj hatlarınızda ya da üretim hatlarınızda kendi çalışanlarınızı izlemeniz ve değerlendirmeniz çok daha kolaydır ya da sabit birtakım ekiplerinizin çalışmalarını izlemeniz daha kolaydır.

Bunun dışında, sağlıklı ve güvenli bir ortam yaratma konusunda ne gibi engeller vardır? Bu engeller de çok önemli; çünkü bu engeller sayesinde politikalar geliştirilir, mesela ergonomi. Diyelim ki, söz konusu olan bir kimya fabrikasıysa, o zaman, tehlikeli kimyasal maddelerden ve aşırı dikkatli bir şekilde elleçlenmesi gereken maddelerden bahsediyoruz. Bu kimyasal maddeler, daha uzun vadede meslek hastalıklarına yol açacak maddeler olabilir. Bu hastalıklar şirkete neye mal olacaktır, hastalık izinlerinin maliyeti nedir? Zira Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu, Avrupa çapındaki sendikalar, akıl sağlığını, iş yerinde stres, işyerinde taciz gibi konuları bugünlerde çok vurguluyorlar.

Geleneksel riskleri (kimyasal maddeler, düşmeler, ayağınızın kayması, yük taşınması vesaire), hâlettikçe yeni birtakım riskler doğmaya başlıyor.

Hiçbir zaman unutmamalıyız; iş sağlığı ve güvenliği politikaları maalesef bazı insanlar için bir güç aracı hâline geliyor, yani sürekli gündeme bir şeyler getirilmesi ihtiyacı hissediliyor. Öte yandan, akıl sağlığı konularının da hizmet sektöründe ve sağlık sektöründe mutlaka ele alınması gerekiyor. Mesela hizmet sektöründe, özellikle müşterilerle yüz yüze görüşülen durumlarda akıl sağlığı konusunda gerekli tedbirlerin alınması gerekiyor. Her türlü alanda, her türlü durumda şirket, dikkatsiz davranışa ve güvensiz iş ortamına tolerans göstermemelidir, sıfır tolerans tanınmalıdır. İşletmenin bütün kademeleri, kendi adlarına iş sağlığı ve güvenliğinden ve yine aynı şekilde kendilerinden ve beraber çalıştıkları arkadaşlarından sorumludurlar.

Tabii ki, iş yerindeki insanların hepsinin aynı derecede bu konuda uzman olmaları mümkün değil; ama sonuç olarak herkes öğrenebilir, herkese eğitim verilebilir ve herkesten kurallara uyması istenebilir.

Bunun dışında, birtakım hedefler koymalısınız; çünkü, politikayı hazırladıktan

sonra başarınızı ya da başarısızlığınızı ölçmeniz için birtakım hedefleriniz yoksa politika geliştirmiş olmanın bir anlamı kalmaz.

Bir yandan, çok bariz bir şekilde belirlenebilecek birtakım mantıklı hedefler vardır ve ekonomik rakamlarla ifade edilir, mesela hastalık iznine ayrılanların sayısındaki azalma, çünkü bu hem işverene, hem işçiye bir maliyet getirir ya da iş kazası sayısında düşüş, iş hastalıklarının sayısında düşüş, iş tatmininde artış bunun da bir yere konması gerekir ve bütün bunlar son derece somut hedeflerdir. Bunların ilk ikisi asıl hedeftir, üçüncüsü de bununla gelen bir şeydir; yani, eğer motivasyonu yüksek bir insan söz konusuysa, iş sağlığı ve güvenliği sağlanmışsa işinden gurur duyan, işini güvenli bir şekilde yapan bir kişi olur, dolayısıyla iş tatmini de yükselmiş olur.

Bunun dışında, belirlenen hedeflere ulaşmak için araçlara ihtiyacımız var ve risk değerlendirme yöntemlerine, işçilere ve temsilcilerine danışmalısınız. Yöneticiler her şeyi tek başına yapamazlar; bu yüzden de, işverenin mutlaka sorması gerekir.

Kapsamlı bir risk değerlendirmesi yapıldıktan sonra, -risk değerlendirmesi de yine aynı şekilde görevlendirilen bir işçi tarafından yapılır- önleme politikalarına karar verilir. Bu noktada, Finlandiya'daki çerçevede çok hassas bir nokta var. Finlandiya'daki İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Avrupa Birliği direktiflerine dayalı değildir, tamamen ulusal bir kanundur, yani bizim kendi kendimize geliştirdiğimiz bir kanundur. Bu kanuna göre, her işverenin, sektör ya da büyüklük ne olursa olsun vermesi gereken sağlık hizmetleri mutlaka iş yeri tehlikelerinin de değerlendirilmesini gerektirir. Bu ne anlama geliyor? Bizim kanunumuza göre, tıbbi uzmanlar o işletmeye ziyarette bulunmalı ve işverene danışmanlık hizmeti vermeli, yani tıbbi hizmet uzmanı sağlık ve güvenlik konusunda profesyonel görüşlerini işverene bildirmelidir. Uzmanlık alanı, faaliyet alanı, büyüklüğü her ne olursa olsun mutlaka böyle bir tıp uzmanı gelip o işletmenin ilk değerlendirmesini yapar ve danışmanlık hizmeti verir. Bu danışmanlık hizmeti yapıldıktan sonra ve değerlendirme tamamlandıktan sonra işveren bu doğrultuda kendine bir plan geliştirir ve ayrıntılarını belirler.

Bunun dışında da, genel tedbirler her zaman münferit tedbirlerden önce alınır. Tehlikeli iş yöntemleri veya maddeleri daha az tehlikeli olanlarla değiştirilir; ama elbette ki, teknik açıdan ve mali açıdan mümkün olduğu derecede bu yapılabilir.

İşverenin sorumluluğuyla ilgili birtakım sınırlamalar var. Diyelim ki, birtakım küçük riskler ya da birtakım küçük risklerin bertaraf edilmesi işverene çok büyük maliyet getiriyor, yani küçük bir riskin ortadan kaldırılması karşılığında işveren çok

para ödüyor; o zaman, bunu yapması gerekmiyor. Belki biraz katı gibi gelebilir ama, bir denge kurmak gerekiyor; iş sağlığı ve güvenliğinin karşısında olan “maliyet.” Eninde sonunda bu işletmenin çalışabilmesi ve kâr etmesi gerekiyor. Eğer iflas edecek olursa ve üretimini kâr getirmeyecek bir şekilde organize edecek olursa bir süre sonra ortada o üretimi yapacak işçi de kalmayacaktır. O yüzden, bu konuyla ilgili bir esneklik tanınmış.

Genellikle insanlar bu kadarını yapıp bırakıyorlar, iş bölümünden hiç bahsetmiyorlar, yani asıl uygulamadan bahsedilmiyor. Çok güzel risk değerlendirmeleri yapıyorlar, çok güzel hedefler koyuyorlar, çok iyi araçlar belirliyorlar; ama bunları uygulayacak kimseleri belirlemiyorlar. O yüzden de hiçbir şey yapılmıyor.

İş sağlığı ve güvenliği o işletmenin her alanındaki faaliyetine dahil edilmelidir. Çerçeve direktif, “işveren, bir dereceye kadar iş sağlığı ve güvenliği politikalarının işletmenin her kademesinde uygulanması konusunda sorumludur” der ve bu da çok sağlam bir ilke.

İnanın, eğer iş sağlığı ve güvenliği politikaları o işletme içerisinde sadece bir departmanın sorumluluğundaysa ve geri kalan çalışanlar bu konuyla ilgili bilgilendirilmiyorlarsa ve sorumluluklarını bilmiyorlarsa o işletmede çok sayıda kaza meydana gelecektir. Dolayısıyla, iş sağlığı ve güvenliği politikalarının iş yapma şekline entegre edilmesi lazım. “Biz güvenli bir şekilde çalışan bir şirketiz”, “bizde iş sağlığı önce gelir”, “biz alt yüklenici olarak sizin şirketinize bu konuda itibar kazandırırız”, “çalışanlarımıza iyi bakarız”, “çok düşük kaza oranlarımız var” gibi sloganlar yapılabilir ve sizin kullanabileceğiniz iyi bir kartvizit olabilir. Şirketin CEO’sundan tutun, şoförüne kadar herkes güvenli bir çalışma ortamı sağlama konusundaki kendi sorumluluğunu bilmekle yükümlüdür.

Eğer ekonomik bir teşvik veya yatırım koymadan iş bölümü yapacak olursanız insanlar görevlerini unutma yolunu seçebilirler.

İş sağlığı ve güvenliği faaliyetleriyle ilgili hedefler ekonomik hedefler olarak da belirlenebilir. Bunu yapmak çok zor bir şey değil. İş birimlerinin yöneticileri de bunları uygulama konusunda, mesela sıfır kaza oranına ulaşma konusunda teşvik edilmelidir, örneğin bir prim veriliyorsa ve onun biriminde bir kaza meydana gel-diyse o prim kesilir, eğer kaza meydana gelmemişse ve diğer koşullara uyulduysa primi almaya devam edebilir. Mesela bir iş kazası bir şirkete doğrudan maliyet olarak yaklaşık 5000 Euro’ya mal oluyorsa, o zaman, Finlandiya’daki şirketler toplam 900 milyon Euro ödüyorlar. Asıl rakama ulaşmak için -çünkü bu üretimdeki kesin-tilere de yansıyor- 900 milyon Euro’yu 3’le çarpmak gerekiyor. Sırf bu kazalar yü-

zünden yılda yaklaşık 3 milyar Euro kaybediliyor.

Sizden doğrudan sorumlu olan amiriniz gerek bir ofiste, gerek bir şantiye alanında güvenli çalışma yöntemlerini belirlemekle sorumludur. Genellikle iş sağlığı ve güvenliği planlamasını yapmaktan doğrudan amiriniz değildir, teknik müdür ve üst düzey yönetim sorumludur. Güvenli süreçleri hazırlama, planlama konusunda üst düzey yöneticiler sorumludur; ama sizin günlük işinizden doğrudan sorumlu olan amiriniz de uygulamasından sorumludur. Bunun dışında, dışarıdan gelen uzmanlar, her ne olursa olsun, iş kazalarını iş yerinde önleme konusunda doğrudan sorumluluğa sahip değiller; bu her zaman o iş yerinde görevli olan amirlerin sorumluluğundadır. Eğer öteki türlü yapacak olursanız, göz temasını kaçırmış olursunuz. Bu dışarıdan size hizmet vermeye gelen iş sağlığı ve güvenliği uzmanları genel önleme yöntemleri konusunda bilgi sahibidirler ama, genel olanın dışında, spesifik riskler, spesifik görevler dışında bilgi sahibi olamazlar.

Peki, iş bölümü nasıl olacak? İşletme seviyesinde üst yönetim, yönetim kurulu, CEO; bütün bunlar ne yapmalı? Elbette, iş sağlığı ve güvenliği politikasını geliştirmek durumundalar ve kendileri bu konuda örnek teşkil ederek kurum içinde bir iş sağlığı ve güvenliği kültürü kurmayı başarabilirler. “Önce güvenlik” düşüncesini işletmenin tüm düzeylerinde kabul edilir görüş hâline getirmeleri gerekiyor. Eğer CEO, toplantısında, “iş sağlığı ve güvenliği bizim için her şeyden önemlidir” diyecek olursa, tek bir amirin “iş sağlığı ve güvenliği hiç önemli değil, unuttun şunu” demesi bile bir şey ifade etmeyecektir. Üst düzey yönetim bir şey söylediği zaman kimse buna aykırı bir şey söyleyemeyecektir. O yüzden, “önce güvenlik” düşüncesinin bu aşamada bu düzeyden aşılması çok önemli.

Üst yönetim aynı zamanda, iş sağlığı ve güvenliği konusunda kimin ne yapacağını belirler ve bununla ilgili bilgi ve talimat sistemlerini kurar. Bu sayede, tesise yeni gelen işçiler ilk çalışma günlerinde özellikle de bu riskin yüksek olduğu yerlerde kaza riskleriyle ilgili bilgilendirilirler. Yeni üretim yöntemleri kullanılmaya başlandığında ya da yeni aletler alındığında yine şirketin birtakım talimat sistemlerinin olması gerekiyor ki, herkes bu konuda bilgilendirilebilsin. Eğer bu şekilde olmazsa birileri bir noktada unutacaktır. Yeni gelene bu yeni aletle ilgili bilgi verilmezse ciddi, hatalar olabilir. O yüzden de, üst yönetim tarafından, çok net bir şekilde sorumlulukların belirlendiği ve çok iyi bir şekilde işleyen sistemlerin kurulması gerekir.

Teknik gelişme nihayetinde yeni üretim yöntemleri anlamına gelir ve bu da, şirketin iş geliştirme çalışmalarıyla el ele giden bir alandır. “Bu yeni üretim yöntem-

lerini en güvenli nasıl uyguluyoruz”a bakmak durumundadır.

Yine, hepsinden de önemlisi, üst yönetim aynı zamanda bütün iş sağlığı ve güvenliği faaliyetleri için birtakım ekonomik hedefler belirlemelidir ve bunun için de, yeterli, makul bir iş sağlığı ve güvenliği bütçesinin olması gerekir. Bu sayede de, sağlık hizmetleri, eğitim ve güvenlik için kullanılacak araçlar, koruyucu ekipmanlar için gerekli olduğu ölçüde harcamalar yapılabilir. Tabii ki, orta düzey yönetimin veya birim şeflerinin, amirlerinin bu noktada karar alması söz konusu olmayacaktır; bu bütçe kararları tamamen üst yönetim tarafından verilebilir.

İşletmelerin birim liderleri ve teknik müdür ise, güvenli üretim yöntemlerinin ya da güvenli hizmet sağlama yöntemlerinin planlanmasından sorumludur. Bu, hizmet sektöründe olduğu gibi, üretim, imalat sektöründe de geçerlidir. Mesela yaşlılar için sağlık hizmetleri sağlanacaksa, bunun güvenli bir şekilde nasıl yapılacağıyla ilgili planlama bu dediğimiz birimler tarafından yapılmalıdır.

Orta düzey yönetim;

- * Genellikle yeni personelin işe alınmasından,
- * Bu işe alımlarda, yeni alınanların yetkin olmalarını sağlamaktan,
- * İş planlamasını yapmaktan,
- * Her bir alt birimde işin nasıl yapılacağına karar vermekten,
- * Yapılan işin denetiminden,

sorumludur.

Bu noktada, amirlerin ve süpervizörlerin, denetmenlerin iş sağlığı ve güvenliği alanındaki sorumluluklarını yerine getirip getirmediğine bakılması gerekir. Amirler çoğu zaman, astlarının iş sağlığı ve güvenliği konusundaki tedbirleri yerine getirmelerinden sorumlu olduklarını unuturlar; Bunun üst yönetimin ya da iş sağlığı ve güvenliği uzmanlarının veya şirket doktorunun veya mühendislerin sorumluluğu olduğunu düşünürler. Onlar sadece bizim altımızdakilerin sorumluluğuna bakarlar diye düşünürler. Hayır, böyle değildir. O yüzden de, orta kademe yönetimdeki amirlerin ve süpervizörlerin bu konuda bilgilendirilmesi ve sorumluluklarını öğrenmeleri gerekir.

İşyerine yeni bir işçi alındığı zaman her defasında şunlar yapılmalı:

- * Bu kişinin gerekli koruyucu donanıma erişiminin olduğundan emin olunmalı.
- * İşyeriyle ilgili bütün riskler konusunda bilgilendirilmeli
- * Nerelerden gidilmesi gerektiği, hangi yolların kullanılabileceği, kimlerin ağır ekipmanları kullanabileceği, kimlerin kullanamayacağı öğretilmeli.

* Kendi işini güvenli bir şekilde nasıl yapacağıyla ilgili talimatlar verilmelidir.

Yine orta düzey yönetim, bu alanda uygulamaların gerçekleşmesi ve yeni işçilere bilgi verilmesi için uygun bir mekânizmanın olmasını sağlamakla sorumludur. Elbette, üst düzey yönetim bununla ilgili genel kararları alır; ama orta kademe yönetim, böyle bir sistemin işlemlerinden sorumludur. Tabii yine, kendi sektörlerinde bütün makinelerin doğru çalışmasını ve koruyucu ekipmanların bulundurulmasını sağlamakla sorumludurlar. Bu türden ekipmanların satın alınması çoğu zaman onların yetki alanındadır. Daha da önemlisi, orta yönetim, eğer kendi yetkileriyle karar alamadığı sorunlarla karşılaşır, yeni ekipman alamayacağı bir noktaya gelirse, o zaman, hem ekipmanla ilgili olarak, hem de makinelerle ilgili olarak eksiklikleri ve hataları üstlerine bildirmek durumundalar; üstler de bununla ilgili kararları alacaklardır.

Bu bilginin gerçekten de işletmede sürekli devam ediyor olması, belli bir kademede tıkanmıyor olması çok önemli.

Nihayetinde amirler kaza olmamasını sağlamaktan sorumludurlar. Bunu yapmak için de işçilere talimat verirler, güvenli çalışma yöntemlerini denetlerler ve koruyucu giysilerin kullanılıp kullanılmadığına bakarlar.

Hat yöneticileri, amirler, güvenli olmayan her türlü davranışı çözmek durumundalar, yani işçilerine sürekli göz kulak olmak durumundadırlar ve bu alanda çalışmaya uygun olmayan kişilerin çalışmalarını engellemedirler. Amir, hat yöneticisi; eğer bir kişi işyerine alkollü olarak, uyuşturucu alarak, dikkat dağınıcı ilaç kullanarak, çok yorgun olarak, işini yapmaya engel bir hâlde gelmişse, bu kişinin kendisine ve arkadaşlarına oluşturabileceği riskleri ortadan kaldırmak için çalışmasını engellemelidir. Sadece yetkin kişilerin ağır makineleri kullanmasına izin verilmelidir. Forklift, vinç gibi taşıtları sadece sürücü ehliyeti olanların ya da uygun becerilere sahip olanların kullanmasına müsaade edilmelidir. Eğer sorunu kendileri çözemiyorlarsa ve bir şekilde kendi kendilerine kontrol edemeyecekleri ya da düzeltemeyecekleri güvensiz bir çalışma yöntemi söz konusuysa, yeni ekipmanların alınması konusunda orta kademe yönetimini bilgilendirmek durumundadırlar. Orta kademe yönetimi de yeni üretim süreçlerine karar verecektir. Her halükârda, işyerinde günlük olarak herhangi bir sapma ya da hata tespit edildiği zaman bilgi verilmesi gerekiyor.

Peki, işçiler ne yapacaklar? İşçiler de, işletmenin iş sağlığı ve güvenliği politikasına uymakla sorumludurlar. Hiçbir işçi, “ben çerçeve direktifi okudum, benim sorumluluklarım aslında burada çok kısıtlı, o yüzden ben şunu yapmam bunu yap-

mam” diyemez. İşveren, işçinin yaptığı işi denetlemekle yükümlüdür. böyle olunca da, güvenli çalışma yöntemlerinin kullanılmasıyla ilgili talimat vermekle de yükümlüdür ve işçilerin de bu talimatlara uymaları gerekir.

Bütün işçiler şunu da bilmelidirler: Eğer bir hata veya tehlike tespit ederlerse cezalandırılmayacaklardır. Herhangi bir korku duymadan gördükleri kusurları veya hataları kendi üstlerine bildirmekle yükümlüdürler. Eğer işçiler bunu o anda bildirmezlerse ve neredeyse kazaya dönüşebilecek, kıl payı kurtulma durumu olursa, o zaman şunu unutmamalılar: bir dahaki sefere kıl payı kurtulamayabilirler, bir arkadaşının ya da kendisinin hayatı sona erebilir.

Kullandıkları aletleri hiçbir şekilde etrafta bırakmamalıdır. Tehlikeli maddeler, hassas maddeler kapalı yerlerde tutulmalı ve sigaradan, her türlü ateşten korunmalıdır.

Çıkış yolları, yürüyüş yolları temiz ve boş tutulmalı; bu herkesin sorumluluğu. Bu anlamda bir hatta, kusur görülüyorsa, bu konuda kendilerinin yapabileceği bir şey varsa tedbir alınmalıdır.

Tehlikeli makinelerin bakımları doğru şekilde yapılmalı. Makine sadece yetkili kişiler tarafından işleme alınmalı; çünkü, sıradan işçiler bu türden ağır makineleri çalıştırdıkları zaman ya da üretim hattındaki bir engeli ortadan kaldırmaya çalıştıkları zaman kollarını, bacaklarını ya da hayatlarını kaybedebiliyorlar. Üretim hattında üretimle ilgisi olmayan bir madde görüyorlar ve onu almak için oraya atladıklarında, bilgisiz oldukları için hayatlarını kaybedebiliyorlar; bu Finlandiya’da çok oluyor.

Tabii ki, bütün ekipmanları talimatlara göre kullanmalılar, herhangi bir şekilde talimatlardan sapmamalılar.

İşverenin dışarıdan getirdiği uzmanlarla asıl iş yeri çalışanları, bu sorumlulukları birlikte paylaştıklarını unutmamalıdır. Orada iş sağlığı ve güvenliği uzmanı olabilir ama, hat yöneticisi, amirin de aynı konuda sorumluluğu vardır. Bir taraf yönetiminden sorumludur ve önceliği, kendi açısından güvenli bir iş yeri ortamını sağlamaktır; uzmanlar ise, sadece uzman tavsiyesi verirler, yani durum mevzuata, teknik süreçlere uygun mudur diye bakarlar. Uygulama sorumluluğu amirlerdedir. İş sağlığı ve güvenliği uzmanları bunun dışında, şirketin iş sağlığı ve güvenliği politikasını geliştirmeden sorumludurlar ve o alanda risk değerlendirmesi konusunda uzman tavsiyesinde bulunurlar; ama risk değerlendirmesi, orada üretimden ve yöntemlerden asıl sorumlu kişilerce yapılmalıdır. Uzmanlar sadece bu alanda onlara yardımcı olmaktadır. Elbette, bu uzmanların sorumlulukları kendi uzmanlık alan-

larıyla ilgilidir. Şirket çoğu zaman kendi bünyesinde iş sağlığı ve güvenliği tehlikelerinin bir tespitini yapar, daha sonra da mesela bir hukuk danışmanı, iş sağlığı ve güvenliği alanında uzman birisi tavsiyede bulunur. Tabii ki, şirket içindeki uzmanların, değişik yöneticilerin uzmanlık alanları da bu işin nasıl gerçekleştirileceğine dair bize bilgi verir.

Önleyici hizmetler, iş yerinde sağlık, sağlık gözetimi, bütün bunlar yapılmalı; ama nasıl yapılmalı? Bunu yapmanın üç yöntemi var. İş yerinde sağlığın korunmasıyla ilgili üç şekilde sistem geliştirilebiliyor: Bunlardan bir tanesi, özel bir tıp kurumuyla sözleşme yapmak; Finlandiya’da bugünlerde en sık bu şekilde çalışılıyor. Çoğu zaman bunun bir nedeni de, belediyeden alınacak sağlık hizmetlerine kıyasla özel kurumlardan alınacak sağlık hizmetlerinin kalitesinin daha fazla olması, tesislerinin daha iyi olması, daha kapsamlı hizmet verebilmeleri. Bu bir seçenek. Bunun dışında, belediyelere ait olan sağlık merkezleriyle sözleşme yapılabilir. Türkiye’deki sistemi bilmiyorum ama, bizde belediyelerin de verdiği sağlık hizmetleri var ve işletmeler hâlâ büyük oranda bunlarla çalışmaktalar. Şu anda artık giderek azalan bir eğilim var; o da, kurum içi sağlık çalışanlarının bulunmasından kaynaklanıyor. Mesela bazı şirketlerde doktorlar var. İşletme artık giderek, kuruma doktor almak yerine iş sağlığı ve güvenliği uzmanı almayı tercih ediyorlar. Bu uzmanlarla iş sağlığı ve güvenliği denetimleri yapılıyor. Sadece çok çok büyük işletmelerde genel sağlık gözetimi için sağlık çalışanları istihdam ediliyor.

Kanunumuzda, kimlerin sağlık çalışanı olması gerektiğine dair bir tanım da var. Bunların gerekli belgelere sahip olması gerekiyor. Finlandiya’da, kabul edilen mesleki sağlık kurumlarından mezun, oralardan belgeli kişiler olmaları gerekiyor.

Sağlık hizmetlerinin rolünü açıklayacak olursak, bunu, kendi kanunlarımızda da yazılmış olan bir iyi uygulama yöntemi olarak değerlendirebiliriz.

İş sağlığı hizmetleri öncelikle iyi işbirliğini getirmeli. İşverenin mutlaka işbirliğine dahil olması gerekiyor, çünkü o iş kolunun, o alanın risklerini en iyi kendisi biliyordur. Bu kişi, o işyeriyle ilgili bilgileri en iyi bilen kişi olmasına karşın, bir sağlık çalışanının yapması gereken detayları bilmeyebilir.

Burada en önemli amaç, işle ilgili, çalışmayla ilgili hastalık ve kazaların önlenmesini sağlamak. Mesela yılda tek bir iş kazası bile olsa, onu ortadan kaldırmak işletmenin bir numaralı önceliği olmalıdır.

Bunun dışında, işte sağlık, güvenlik ve sağlıklı çalışma ortamının sağlanması çok önemlidir; sağlık hizmetleri bu amaca da hizmet eder. Tabii ki, bunu yapmak için de sağlık çalışanları en iyi seçenektir. İşçiler ister genç ol-

sunlar, ister daha ileri yaşlarda olsunlar, çalışabilirliklerini devam ettirme konusunda uzmanlık alınacak yegâne grup sağlık çalışanlarıdır.

Tabii, akıl sağlığından bahsetmiştik. Akıl sağlığının korunması, işletmede bulunan bütün topluluğun sağlığı açısından gözetilmesi gereken bir konudur. Sağlık uzmanları, psikososyal riskleri tespit etmelidirler ve kişiler arası, çalışanlar arası sorunlar varsa bunu çözmek için harekete geçmelidirler. Mesela istismar ya da taciz gerçekten de çok zor konular ve belli noktalarda yine tıbbi uzmanların yardımına gerek duyulabilir.

Şimdi, iş sağlığının korunmasında yapılması gerekenlerin bir sıralamasını göreceğiz.

Öncelikle, teftişlerin çok önemli olduğunu görüyoruz. Uzun lafın kisası şunu söylemek lazım: İş yerleri bu alanda denetlenmektedir.

İş yükü, tehlikeli maddelere maruziyet ve diğer özel risklerle ilgili bir değerlendirme yapılır.

Genel olarak sağlık gözetiminin yapılıp yapılmadığına bakılır. Bunu yaparken, işçilerin bireysel özellikleri dikkate alınır ve buna göre tavsiyelerde bulunulur. İşveren bu tavsiyeleri yerine getirme sorumluluğuna sahiptir. Yine de, iş sağlığı ve güvenliği alanında çalışan uzmanların öncelikli olarak bunun nasıl yapılacağına dair, bu sorunun nasıl çözüleceğine dair işverene çok net tavsiyelerde bulunması zorunluluğu vardır. İşveren kendi kendine bunları çıkarsayamayabilir.

Dediğimiz gibi, somut tedbirlerden bahsedilmesi gerekir.

Risk gruplarına yardım sağlanması gerekir. Bunlar neler olabilir? Mesleki rehabilitasyon olabilir. Finlandiya'daki Emekli Sandığı ve Sosyal Sigortalar Kurumu, iş yerindeki iş sağlığı ve güvenliği koşullarını iyileştirmek için çalışanın yaşına göre bu türden masrafları karşılar ve uzman tavsiyesinde bulunur.

İlkyardım, benzeri konularda işçilere bilgilendirme yapılması gerekir.

İşçilerin iş sağlığı ve çalışma kapasitesinin devam ettirilmesi için bir planın hazırlanması ve politikaların geliştirilmesi gerekmektedir.

İyi uygulamalarla ilgili sunumumun sonuna geldim. İş sağlığı ve güvenliği konusunda alınabilecek tedbirleri anlattım.

Teşekkürler.

İSG HİZMETLERİ HAKKINDA AB ÇERÇEVESİ

1. Güvenlik hizmetleri

- Çerçeve Direktif tarafından düzenlenmiştir
- İşveren, İSG yönetimi konusunda tüm sorumluluğu üstlenir
- İşveren, mesleki risklerden korunma ve bunların önlenmesiyle ilgili faaliyetleri yürütmek üzere bir veya daha fazla işçiyi görevlendirecektir ("görevlendirilen işçiler")
- İşverenin kendi personelinin yeterli olmaması halinde işveren, dışardan yeterli hizmet ve personeli temin etmelidir
- Her durumda
 - Görevlendirilen işçiler, "gerekli yeterlilik ve araçlara" sahip olmalıdır
 - Dış hizmetler, "gerekli yetenek ve araçlara" sahip olmalıdır
 - Görevlendirilen işçilerin sayısı ve dışardan temin edilen hizmetler "yeterli" olmalıdır
 - Yukarıda bahsedilen şartları belirlemek Üye Devletlerin yetkisindedir!
 - İşverenin dışardan hizmet temin etmesi büyük oranda, "gerekli yeterlilik ve araçlar"ın ulusal tanımına bağlıdır

3/31/09
2

Jyrki Hallmén

Confederation of Finnish Industries

2. Sağlık hizmetleri

- Çerçeve Direktif, işverenleri
 - Önleyici hizmetlerin temini
 - Sağlık gözetiminin sağlanması ile yükümlü kılmaktadır.
- Fakat sağlık hizmetlerinin organizasyonu, şekli ve içeriği hakkında AB hükümleri bulunmamaktadır
- Çerçeve Direktife göre sağlık hizmetleri, ulusal yasalara ve uygulamaya göre sağlanacaktır.

3/31/09
3

Jyrki Hallmén

Confederation of Finnish Industries

İŞYERİNDE İSG HİZMETLERİNİN UYGULANMASI –İYİ UYGULAMALAR

- İSG uygulamalarının temelini şirketin İSG politikası belirlemektedir.
- İSG politikası
Finlandiya yasalarında şu şekilde tanımlanmaktadır:

- "Güvenlik ve sağlığın daha yüksek seviyelere çıkarılması ve ve işçilerin çalışma kapasitelerinin korunması için bir eylem politikasına ihtiyaç vardır. Politika, çalışma şartlarını geliştirme ihtiyacını ve çalışma ortamında yer alan faktörlerin (İSG politikası) etkisini dikkate almalıdır. Politikadan kaynaklanan güvenliği ve sağlığı daha yüksek seviyelere çıkarma ve çalışma kapasitesini koruma hedefleri, işyeri geliştirme ve planlamasında dikkate alınmalı ve söz konusu hedefler işçiler veya bunların temsilcilerinin görüşlerine başvurularak belirlenmelidir ."
- Bu yaklaşım, Çerçeve Direktifin getirdiği "uyumlu genel önleme politikasına" tekabül etmektedir.

3/31/09
4

Jyrki Holmén

Confederation of Finnish Industries

İŞLETME SEVİYESİNDE İSG POLİTİKALARININ YÜRÜTÜLMESİ

- İSG faaliyetlerinin (politika yapma, önleyici çözümler, aksesuarlar, planlama, vs.) tamamı açısından son kararı vermek işverenin inisiyatifindedir
- İşveren ve işçilerin, işyerlerinde güvenliğin sağlanması ve iyileştirilmesiyle ilgili konularda işbirliği yapma konusunda genel bir ödevi bulunmaktadır.
- İşveren, işçilerine işyerinde güvenliği ve sağlığı etkileyen faktörler çalışma şartları üzerinde etkisi olan diğer şartlar ile kendilerini ilgilendiren değerlendirmeler, diğer analizler ve planlarla hakkında gerekli bilgileri zamanında vermelidir. İşveren, bu konuların usulüne uygun biçimde ve zamanında işverenle çalışanlar veya bunların temsilcileri arasında görüşülmesini de sağlamalıdır.
- İşçiler, bu Kanunun hedeflerine ulaşmak için işverenle ve çalışan temsilcileriyle işbirliği içinde hareket etmelidir. İşçilerin, işyerinde sağlık ve güvenlik konularında ve alt bölüm 2'de belirtilen diğer konularda işverene teklif sunma ve bunların yanıtını alma hakkı bulunmaktadır.

3/31/09

Jyrki Holmén

Confederation of Finnish Industries

İŞLETME SEVİYESİNDE İSG POLİTİKALARININ YÜRÜTÜLMESİ

- Daha büyük (20'den fazla çalışanı olan) işletmelerde işveren, yönetim ve işçi temsilcilerinden oluşan bir sağlık ve güvenlik komitesi kurmakla sorumludur
- İSG politikaları, işveren nihai karara varmadan önce Sağlık ve Güvenlik Komitelerinde ele alınır.
- Daha küçük işletmelerde işveren, işçilerin bir defada 2 yıllık süre için seçtiği İş Sağlığı ve Güvenliği temsilcisiyle politikanın ana hatlarını ele alır
- İSG politikaları işyeri seviyesinde oluşturulur, örneğin işçi ve işveren sendikaları arasında görüşülmez

3/31/09
6

Jyrki Hollmén

Confederation of Finnish Industries

İŞLETME SEVİYESİNDE İSG POLİTİKASI – ÖRNEK

1. Envanter Yapma: Şirket A'nın İSG ortamı

- Ticaret, çekirdek iş, çalışma ortamı, özel ayrıntılar (örn. yaş profili, cinsiyet profili, müşterinin tesislerinde (ve/veya işletmenin sabit yerinin dışında) çalışma)

2. İSG gelişimi için ana noktalar

- Örn. ergonomi, kimyasallar, zihinsel sağlık
- Gelişim için özel noktalar ne olursa olsun şirket, güvenli olmayan iş yöntemlerine ve özensiz davranışa karşı sıfır tolerans göstermelidir
- İşletmenin bütün kademeleri, kendi adlarına İSG'den sorumludur

3. Hedefler

- Hastalık izinlerini ve işe devamsızlığı azaltma
- Kaza oranlarını ve meslek hastalıklarını azaltma
- İş tatmininde, vs. artış.

3/31/09
7

Jyrki Hollmén

Confederation of Finnish Industries

4. Belirlenen hedeflere ulaşmak için araçlar

- Risk değerlendirme yöntemleri, işçilere veya bunların temsilcilerine danışılmıştır.
- Kapsamlı bir risk değerlendirmesi yapılmıştır
- İşveren, bunu yapmak için bir veya daha fazla çalışanı görevlendirmiştir.
- Risk değerlendirme temelinde, işyerindeki tehlikelerin iş sağlığını koruma hizmetlerince değerlendirilmesidir.
- Risk değerlendirmesi yapıldıktan sonra önleme politikalarına karar verilmiştir
- Kişisel önlemlerden önce genel önlemler alınmıştır
- Tehlikeli iş yöntemleri veya maddeleri, daha az tehlikeli olanlarla değiştirilmiştir
- Risklerden kaçınılamıyorsa koruyucu elbise ve kişisel koruyucu ekipmanın kullanılması zorunlu hale getirilmiştir.

3/31/09
8

Jyrki Holmén

Confederation of Finnish Industries

5. Aktörler ve görev bölümleri

- İSG yayılmalıdır!
- Bu, İSG'nin işletmenin iş yapma yöntemleriyle bütünleşmesi anlamına gelmektedir.
- Şirketteki herkes, güvenli bir iş ortamını sağlanması konusundaki sorumluluğunun bilincindedir (ekonomik teşvikler, güvenli olmayan davranış işveren tarafından veya yasayla getirilen yaptırımlar)
- İSG faaliyetlerinin hedefleri ekonomik hedefler olarak belirlenmekte ve işletmenin birim yöneticileri sıfır kaza oranına ulaşmaktan sorumlu tutulmaktadır
- İşte sıfır kaza oranının elde edilmesi için ödüller belirlenmektedir.
- Örnek: Bir meslek kazasının şirkete maliyeti ortalama 5000 euro'dur, şirket hastalık izinleri için her yıl 100.000 euro ödemektedir, iş kazalarından kaynaklanan üretim kesintisinin maliyeti her yıl 250.000 euro'dur, vs.
- Hat yöneticileri, güvenli çalışma yöntemlerinin belirlenmesinden sorumludur.
- İSG uzmanları doğrudan sorumluluk üstlenmez – sorumluluk, hat yöneticilerine aittir. İSG uzmanları, hat yöneticilerine bilgi ve uzmanlık sağlar. Bu sorumluluğu İSG uzmanlarına yüklerseniz "topla" göz temasınızı kaybedersiniz!

3/31/09
9

Jyrki Holmén

Confederation of Finnish Industries

GÖREV BÖLÜMÜ – İŞLETME SEVİYESİNDE İSG SORUMLULUKLARI

Üst yönetim (CEO, yönetim kurulu üyeleri)

- Birleştirici İSG politikasının taslak haline getirilmesini ve işletmenin bütün seviyelerinde, “önce güvenlik” düşüncesini bütün iş planlaması ve icrasıyla birleştirerek ön İSG kültürünün yaratılmasını sağlar
- İSG görevlerini işletme içinde dağıtır
- İşletmenin güvenli çalışma yöntemleri için gerekli know-how'u sağlaması amacıyla bilgi ve talimat sistemlerinin işler hale getirmesini sağlar
- Daha güvenli çözümlere ulaşmayı sağlayan müteakip teknik gelişimden sorumludur
- İSG faaliyetleri için ekonomik hedefleri belirler ve yeterli bir İSG bütçesi oluşturur (sağlık hizmetleri, eğitim ve öğretim, güvenlik araçları ve koruyucu ekipmanlar, tesisler için bakım masrafları, vs.)
- İşletme birim liderleri ve teknik müdür, güvenli üretim yöntemlerinin/güvenli hizmet sağlama yollarının planlanmasından sorumludur

Orta kademe yönetim

- Yetkili personelin işe alınmasından, işin organizasyonundan ve güvenli çalışma yöntemlerinin denetlenmesinin sağlanmasından sorumludur
- Hat yöneticilerinin ve süpervizörlerin İSG alanındaki doğrudan sorumluluklarının bilincinde faaliyetleri yürütebilir durumda olmalarını sağlamaktan sorumludur
- Yöneticilerin, süpervizörlerin ve işçilerin herkes için güvenli işyeri sağlamadaki yükümlülüklerini bilmesini ve yerine getirmesini sağlar
- Güvenli çalışma yollarının benimsenmesini ve yeni işçilere güvenli çalışma yollarının öğretilmesini ve bütün işçilere (varsa) yeni iş yöntemlerinin ve/veya ekipman kullanımının öğretilmesini sağlar
- Makinelerin çalışmasını ve koruyucu ekipmanların hazır bulundurulmasını sağlar
- Kusurları kendileri gideremedikleri takdirde, üst yönetime hataları ve kusurları bildirmekle sorumludur

Hat yöneticileri ve süpervizörler

- İşçilere talimat vermekten sorumludur
- Güvenli çalışma yöntemlerinin denetlenmesinden sorumludur
- Koruyucu giysilerin kullanımını denetlemekten sorumludur
- Güvenli olmayan her türlü davranışla başa çıkmalıdır
- Uygun olmayan kişilerin çalışmasına izin vermemeli (hasta, bitkin, sarhoş, deneyimsiz ve genç işçiler çok tehlikeli, işitmeyi engelleyen, görüşü kötüleştiren, vs. işlerde kullanılmamalıdır) ve yalnızca yetkin işçilerin özel görevleri (tehlikeli iş, ağır makine, araç, vinç, asansör) yerine getirmesini sağlamalıdır
- Her türlü hata ve kusurları orta kademe yönetime bildirmekten sorumludurlar

3/31/09
12

Jyrki Holmén

Confederation of Finnish Industries

İşçiler

- İşletmenin İSG politikasına uymakla sorumludur
- Yalnızca kendileri değil mesai arkadaşları adına da işi güvenli bir şekilde yapmaktan sorumludur
- Hataları ve kusurları amirlerine bildirmekle sorumludur
- Temizlik de dahil olmak üzere ve bütün özeni ve dikkati göstermekle sorumludur (aletler ortalıkta bırakılmamalı, tehlikeli maddeler güvenli yerlerde depolanmalı, makine ve araçlar çıkışları ve yolları tıkamamalı, vs.)
- Nitelikleri ve tecrübeleri güvenli bir şekilde yerine getirmelerine olanak sağladığı takdirde hataları ve kusurları gidermekle sorumludur. Örn. Yürüyüş yollarını temiz tutmak ve koruyucu elbiseleri ve makineleri yerine koymak (çıkarıldıkları takdirde tehlikeler bildirilmelidir!)
- Verilen talimatlara uymalı ve aletleri, tehlikeli maddeleri, makineleri ve koruyucu ekipmanları verilen talimatlara göre kullanmalıdır

3/31/09
13

Jyrki Holmén

Confederation of Finnish Industries

İSG uzmanları (sağlık ve güvenlik amiri, sağlık ve güvenlik temsilcisi, sağlık ve güvenlik komitesi üyeleri, işyeri doktorları ve hemşireleri, İK personeli)

- Kendileri hat yöneticileri olmadığı sürece hat yöneticilerine ait sorumluluklar (bkz. Önceki slaytlar) bu kişilere verilmemelidir (örn. Bunlar kendi astlarının güvenliğinden sorumludur diğer yöneticilerin astlarının değil)
- İSG alanındaki mevzuatın ve ilgili politikaların gelişmesini takip etmekten sorumludur
- Şirketin İSG politikasının oluşturulmasına ve sürdürülmesine katılmaktan ve risk değerlendirmesine yardımcı olmaktan sorumludur
- İSG çözümleri ve ortaya çıkan riskler hakkında güncel bilgileri yönetime ve işçilere sağlamaktan sorumludurlar. Daha sonra yönetim önlem almaktan sorumlu olur!
- Sorumluluklar konuma ve uzmanlığa bağlıdır (örn. İşyeri doktoru)

İŞ SAĞLIĞININ KORUNMASI – ÜÇ OLASI ÇÖZÜM

1. Özel bir tıp kuruluşuyla sözleşme

- Bütün işlerin > %50'si

2. Belediye sağlık merkeziyle sözleşme

- Bütün işlerin > %40'ı

3. İşletme içi tıbbi personel

- Bütün işlerin %1'i (sayı azalmaktadır)
- %6'sı genel tesisleri kullanmaktadır
- *İş sağlığını koruma profesyonelleri*, Sağlık Profesyonelleri Kanunda (559/1994) belirtildiği gibi iş sağlığı uzmanı kalifikasyonu olan sağlık profesyonellerini veya diğer lisanslı doktorları veya kamu sağlığı hemşiresi kalifikasyonuna sahip bulunan ve iş sağlığı alanında eğitim almış sağlık profesyonelleri ifade etmektedir

SAĞLIK HİZMETLERİNİN ROLÜ

Aşağıdakileri sağlamak için işverenle işbirliği içinde hareket etmelidir

- İşle ilgili hastalıkların ve kazaların önlenmesi
- İşte sağlık ve güvenlik ve sağlıklı çalışma ortamının sağlanması
- Kariyerleri boyunca çalışanların çalışabilirliği ve fonksiyonel kapasitesinin korunması
- İşçilerin işgörebilirliğini sağlama (örn. psikososyal risklerin ile işe devamsızlık ve kişiler arası anlaşmazlık durumlarının çözümünde yardım sağlama)

3/31/09
16

Jyrki Holmén

Confederation of Finnish Industries

İŞ SAĞLIĞININ KORUNMASININ İÇERİĞİ

- 1) Tekrarlanan işyeri ziyaretleri ve iş sağlığını korumanın diğer yöntemleri aracılığıyla iş sağlığı ve güvenliğinin araştırılması ve değerlendirilmesi. Bunu gerçekleştirirken işyerinde maruz kalınan maddeler, iş yükü, işin düzenlenmesi ve kaza ve şiddet riski işin planlanmasında, çalışma yöntemlerinde, iş alanlarında ve çalışma koşullarının değiştiği durumlarda dikkate alınmalıdır.
- 2) İşe bağlı sağlık risklerinin ve problemlerinin, iş veya iş ortamından kaynaklanan özel hastalık riskleri de dahil olmak üzere işçilerin sağlığının, çalışma kapasitesinin ve fonksiyonel becerilerinin ve bu sayılan sebeplerden kaynaklanan tıbbi muayenelerin işçinin kişisel özellikleri de dikkate alınarak incelenmesi, değerlendirilmesi ve izlenmesi
- 3) İş sağlığı ve güvenliğini iyileştirmek, gerekli olduğu takdirde işi işçinin ihtiyaçlarına uyarlamak, işçinin çalışma ve iş görme kapasitesini korumak ve geliştirmek ve önerilerin uygulanmasını izlemek amacıyla eylem tavsiyelerinde bulunma
- 4) İşçi tarafından haklı bir nedenle talepte bulunulması halinde işçinin iş yükünün incelenmesi dahil olmak üzere iş sağlığı ve güvenliği ile işçilerin sağlığı konularında bilgi, tavsiye ve rehberlik sağlamak

3/31/09
17

Jyrki Holmén

Confederation of Finnish Industries

5) İşçinin sağlık şartları açısından, özürli işçinin çalışma kapasitesini izleme ve destekleme, tedavi veya tıbbi veya mesleki rehabilitasyon için yönlendirme ve rehabilitasyon hakkında tavsiyede bulunma

6) Diğer sağlık koruma hizmetlerinin temsilcileriyle, çalışma makamlarıyla, eğitim makamlarıyla, sosyal sigortayla, sosyal hizmetlerle ve teftiş makamlarıyla, gerektiğinde ortak işyerinde faaliyet gösteren işverenler açısından farklı iş sağlığı koruması hizmeti sağlayıcılarıyla ve diğer gerekli taraflarla işbirliği yapılması

7) İş Sağlığı Yasasının 36. Bölümünde belirtilen ilk yardım organizasyonuna katılma

8) İş sağlığının bir bölümünü oluşturan ve gerektiğinde rehabilitasyon için inceleme ihtiyacı dahil bu Yasada tanımlanan çalışmayı sürdürmek ve teşvik etmek için önlemlerin planlanmasına ve organizasyonuna yardım etme

9) İş sağlığını koruma faaliyetlerinin kalite ve etkisini değerlendirme ve izleme

3/31/09
18

Jyrki Hollmén

Confederation of Finnish Industries

OTURUM BAŞKANI- Sayın Hollmén'e değerli bilgileri için çok teşekkür ediyoruz.

Programımıza göre şimdi sıra soru-cevap kısmına geldi; bunun için 25 dakikamız var.

Bu tür toplantılardaki başkanların en büyük zevki burada başlıyor; ben Başkanlık yetkimi kötüye kullanıp ilk hakkı kendime vereceğim. Dokuz başlık altında çok kısa değerlendirmelerimi yapmak istiyorum. Daha sonra da soru ve cevaplara geçeceğiz.

İş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili Avrupa Birliği müktesebatının milli mevzuata aktarılmasıyla ilgili temel bir sorunuz var; burada onun için toplanmış bulunuyoruz. Bu toplantının temel felsefesi, bu müktesebatı milli mevzuatımıza nasıl aktaracağımız ise, burada temel fonksiyon çerçeve direktife düşüyor. Bu konudaki ayrıntıları zaten Sayın Hollmén bize aktardı ve kendi ülke tecrübelerinden bahsettiler. Bu konudaki naçizane dokuz tane tespitimi size aktarmak istiyorum; sizin de bu konudaki değerlendirmeleriniz mutlaka konuya ışık tutacaktır.

Bir kere, çerçeve direktifin soyut olduğu açık, çerçeve direktif soyuttur; birinci tespitimiz bu.

İkincisi; yine gördüğümüz gibi, iş sağlığı ve güvenliği teknik bilgiye dayalı bir alandır. Çok önemli bilgi ihtiyacı içindedir. Bilgi olduğu sürece ilerlemekte ve sonuç almaktadır.

Üçüncüsü; bu teknik bilgi ülkemizde arzu edilen düzeyde değildir. Örneğin bizde tespit edilmiş 300 tane risk vardır, Amerika'da 3 milyon tane risk vardır. O aradaki riskler kesin bizde de vardır; ama sorun odur ki, bilinmemektedir.

Dördüncüsü; bu var olan teknik bilgiye ulaşamamaktadır, yani bizde var olan kısıtlı bilgi dahi ulaşılabilir değildir.

Beşincisi; ulaşılabilen bilgi hayata geçirilememektedir. Zira, yaptırımlara bağlanmış olsa da denetlenememektedir. Türkiye'de denetim oranı kabaca yüzde 4'tür; yani 100 işletmeden 96 tanesi denetlenmeyeceğine emindir.

Altıncısı; bu durum sonucunda kazalar oluşmaktadır. İşverenlerin yanında, yetkili olmayan, ama ehil olmaya çalışan mühendis ve birim amirleri sorumlu tutulmaktadır.

Yedincisi; o hâlde, iş sağlığı ve güvenliği alanında yapılması gerekenler, felsefi, çerçeve yönetmelikten ilham almakla birlikte ayrıntılı düzenlenmelidir, bilgi oluşturulmalıdır. Dolayısıyla, aynı kaygı Avrupa Birliği müktesebatında da yaşanmaktadır, -Hollmen bunu gayet açık gösterdi- çerçeve direktifin soyutluğunu giderme çabası başlamıştır. Her ne kadar bürokrasi olarak değerlendiriliyor olsa bile aynı kaygı Birlik mevzuatı için de geçerlidir; onlar da ayrıntılandırma çalışması sürdürmektedir.

Sekizincisi; ulaştığımız iş sağlığı ve güvenliği bilgisi iş yerinde teftişlerde ve daha önemlisi yargıda değerlendirme yapabilmeye uygun birtakım olanaklar sunmalıdır, iş sağlığı ve güvenliğini tespiti imkân sağlamalıdır, doğru sorumluya ulaşmayı kolaylaştırmalıdır.

Dokuzuncusu ve sonuncusu; iş sağlığı ve güvenliği temelde bir kültür sorunudur ve iş sağlığı ve güvenliği konusunda ülkemiz bilinçlendirilmelidir.

Teşekkür ediyorum.

Sorularınızı almaya başlıyorum.

Buyurun.

ERDEM PINARÖNÜ (MAN T.A.Ş. İş Güvenliği Uzmanı)- Konuşmacımızın söylemine göre, iş güvenliği uzmanının danışmanlık rolü var ve kaza sonrası için herhangi bir sorumluluğu düşünülüyor; ancak Türkiye'deki uygulamada, iş kazası sonucu oluşan hukuki sorumlulukta iş güvenliği uzmanı açık hedef olarak göster-

riliyor. Kolluk kuvvetleri ve yargı da bu açık hedefi kabul ediyor ve seve seve bu hedefe yüklenebiliyor. Bu da, iş güvenliği uzmanının asli görevini yapmasında ciddi bir engel oluşturuyor.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederim. Buyurun Sayın Hollmen.

JYRKI HOLLMEN- Sorunuz için çok teşekkür ederim.

Bildiğim kadarıyla uzmanı çok da hedef göstermedik, yani iş sağlığı ve güvenliği uzmanını parmakla işaret etmedik; kanunlarımızda böyle bir şey olmadı. Genellikle bu süreçten amirler, işverenler ve işçiler sorumlu tutuldular; bir iş sağlığı ve güvenliği bürokrasisi oluşturmamak için, -ki sizin de bahsettiğiniz budur- biz bunu yaptık. O zaman bürokrat, yani uzman, somut birtakım nasihatlerde bulunmak yerine, dikkat edilmesi gereken riskler listesi çıkarır. O yüzden de, o farkındalık kültürü dediğimiz şeyi yaratarak doğrudan amirlerin, işverenlerin sorumlu olduğu bir sistem yarattık.

OTURUM BAŞKANI- Buyurun efendim.

GÖKHAN ŞENTÜRK (Çevre ve Orman Bakanlığı Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü Denetim Birimi Görevlisi)- Teşekkür ederim.

İş sağlığı ve güvenliğiyle çevre yakından ilişkili. Şunu öğrenmek istiyorum: Siz iş sağlığı ve güvenliği denetimleriyle çevre denetimlerini bir arada mı yapıyorsunuz ve yasal yaptırımları nasıl uyguluyorsunuz?

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkürler.

Buyurun Sayın Hollmen.

JYRKI HOLLMEN- Sorunuz için çok teşekkür ederim.

Evet, denetimleri kimya endüstrisinde beraber yapıyoruz, ama kimya sanayi dışında ayrı ayrı yapılıyor.

Çevre koşullarını değil de çalışma koşullarını teftiş eden iş müfettişleri yaptırım gücüne sahipler, ama çevre ihlalleri olduğu zaman bundan başka bir merci sorumlu. Ciddi bir sorun oluşturduğunuzda çok yüksek cezası var. Evet, her ikisi için ceza var ama, bu cezayı farklı makamlar veriyor. Kimya sanayinde risk değerlendirme beraber yapılıyor. Mesela bir kimyasal madde döküntüsü varsa, bu kimyasal madde döküntüsü hem çevreye zarar verecektir, hem de şahsa zarar verecektir.

OTURUM BAŞKANI- Buyurun efendim.

GALİP GÖKSEL (Coca-Cola İçecek A.Ş. Ankara Fabrika İş Güvenliği ve Üretim Şefliği Koordinatörü)- Avrupa Birliği müktesebatına benzer, 19 ana başlıkta gerçekleşen farklı konular gibi bizim 21 farklı konu başlığı altında modülleri-
miz var ve bunların her birinde ortalama 50-60 veya 100 madde diyebileceğimiz ra-
kamsal yaptırımlar var. Bu, bizim fabrikalara özelleştirilmiş durumda, yani rakam-
lar da tamamen bizim fabrikalarla, bizim sektörle alakalı detaylı çalışılmış durum-
da. Bu anlamda iyi olmakla beraber bizi zorlayan noktası, bütün bu işlerin koordi-
natörlüğü görevi, bu belgeyi almış dünyadaki her fabrikada, bir kişinin üzerinde.
Benim diğer görevim Üretim Şefliği. Bu ikisini beraberinde götürmek bizim bütün
fabrikalarımızda ciddi anlamda sorun teşkil ediyor. İleride uygulamaya geçildiğin-
de Türkiye’deki firmalarda da bu anlamda, mesleğinin yanında bu göreve atanma-
sı yerine sadece bu işten sorumlu kişilerin atanması olabilir mi? Sizin ülkenizde bu
nasıl?

OTURUM BAŞKANI- Beyefendinin sorduğu soruya bir ekleme de ben yapayım.

Çok çok önemli bir şey sordular. Bizim Bakanlıktaki iş sağlığı ve güvenliği eği-
timlerinde bu bütün mühendislerin, birim amirlerinin, iş sağlığı ve güvenliğinden
sorumlu olacak kişilerin temel sorunuydu. Bu çok önemli ortak bir sorun.

Hakikaten çok teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Hollmen.

JYRKİ HOLLMEN- Çok teşekkürler. Çok iyi bir soru sordunuz.

Biz şöyle bir süreç izliyoruz: İşverenin ayrıca bir iş sağlığı ve güvenliği koordi-
natörünün atanmasını talep ediyoruz. İşverenlerle işçiler arasındaki asıl koordinas-
yonu yapan bir kişi atanıyor, planı ve koordinasyonu o yapıyor. Onun dışında da,
doğrudan uygulamayla ilgili her bir departmana amirler atanıyor.

OTURUM BAŞKANI- Buyurun efendim.

NAZMİ KARATAŞ (Beltan Vibracayitic A.Ş. (anlaşılmıyor lütfen okunaklı yazın) A.Ş. İş Güvenliği Uzmanı)- Çok detaylı risk değerlendirilmeleri yapıldığı
yönünde slaytlarda gördüğüm bir şey vardı. Buna yönelik ulusal bir durum mu var,
yoksa her işletme kendi risk değerlendirme yöntemini mi belirliyor?

“1000 kişi başına kaza oranı” veya “kaza sıklık oranı” gibi, iş kazalarının takip
edildiği ulusal bir hedef göstergesi mevcut mudur, böyle bir gösterge mevcutsa şu
andaki mevcut durum nedir?

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Ben teşekkür ederim.

Buyurun.

JYRKI HOLLMEN- Teşekkürler.

Bizim kaza frekans oranımız, 1 milyon çalışma saatine 1 kaza ve şu anda ortalamamız 38. 1 milyon çalışma saatine 1 kaza şeklinde hesaplıyoruz. Çalışan nüfus başına değil, çalışılan saat başına hesaplıyoruz.

OTURUM BAŞKANI- Buyurun efendim.

DİDEM İNCEOĞLU (Erdemir A.Ş. İş Güvenliği Uzmanı)- Ülkemizde meslek hastalığı bildirimi iş yeri hekimleri tarafından yapılıyor ve iş yeri hekimleri de maaşlarını işverenden alıyorlar. Toplum nüfusta yıllık bazda 400 küsur meslek hastalığı bildirimi olması, bu sistemin işlerliğinde bir problem olduğunu gösteriyor. Siz bunu nasıl çözüyorsunuz? Meslek hastalığı bildirimi yapılmamasının cezai müeyyideleri sizin ülkenizde nasıldır?

JYRKI HOLLMEN- Çok teşekkürler Hanımefendi.

Kesinlikle, hekimlerin her türlü faaliyetleri yasayla düzenlenmiştir. Eğer ona riayet etmezlerse lisanslarını, diplomalarını kaybedebilirler. Bu, kaza sigorta sisteminin görevi, yani meslek hastalıklarının ne olduğunu tespit etmek sigorta sisteminin işi. Diyelim ki, birisi hastalandı ve birtakım problemleri var. Bu problemlerinin o iş yerinden kaynaklandığını tespit etmek hekimin görevi. O hekim o işi yaparken, bu, her bir işçinin zorunlu olarak bağlanması gereken sigorta şirketi tarafından ödenir, özel sigorta sistemi içerisinde. Dolayısıyla, sigorta sisteminin görevi, o hekim o raporu yazdıktan sonra onu değerlendirmek ve bunun iş yerinden kaynaklanıp kaynaklanmadığını, yani bir meslek hastalığı olup olmadığını vesaireyi, -bununla ilgili istatistikler de vardı- tespit etmektir. Evet, bunların hepsi kanunda yazılı.

CİHAT ARDA (Eczacıbaşı Artema İş Güvenliği Uzmanı)- Ben de şunu sormak istiyorum: Mr. Hollmen, “bir şirkette politika geliştirirken özensiz davranışa karşı sıfır tolerans gösterilmelidir” demişti, “sıfır tolerans”tan kastı nedir? Risk analizi yapıyorsunuz, kurallar belirliyorsunuz, buna rağmen o kişi o kurala uymadığı için iş kazası geçiriyor ve sonucunda ifadesini aldığımızda, “özür dilerim, dalgındım” diyor. “Zaten bir iş kazası geçirdi, bu onun için en büyük cezadır” diyoruz olayı kapatıyoruz. Ülkelerinde bu gibi durumlarda işten mi çıkarıyorlar veya ne tür uygulamalar yapıyorlar; cevap verebilirler mi?

Teşekkür ediyorum.

JYRKI HOLLMEN- Finlandiya’da, işverenin işçilere verebileceği yaptırımlar İş Sözleşmesi Kanunda yazılı. Böyle bir durumda iş sözleşmesi feshedilir. Bir işçi dikkatsiz davrandığı zaman, ihmalde bulunduğu zaman ve dikkatsizliği veya ihmali neticesinde kendisinin ya da bir arkadaşının başına bir kaza meydana gelirse, bu, İş Sözleşmeleri Kanununa göre çok ciddi bir ihlaldir. Tamam, bazı sözleşmelerde; niyet var mıydı yok muydu diye bakılır, şiddetine bakılır, işçiye doğru, düzgün bilgi verilip verilmediğine bakılır, işe yeni girenlerden mi yoksa eski çalışanlardan mı olduğuna bakılır, bütün bunlar dikkate alınır ama, her ne olursa olsun, o kurala uyulmadığı takdirde işveren iş sözleşmesini feshetme hakkına sahiptir. Yasaya göre, birisi eğer özensiz davrandıysa, dikkatsiz davrandıysa ve bir sonuç doğduysa, o davranıştan sorumlu olan kişi aynı zamanda maddi sorumluluk da yüklenmek durumunda.

OTURUM BAŞKANI- Buyurun efendim.

MAK. MÜH. EMRULLAH DEMİRCİ (NAKSAN Holding Teknik Müdürü / Fahri İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanı)- Kıymetli sunumları için teşekkür ediyorum.

Son zamanlarda özellikle sigorta şirketlerinin risk analizlerine katıldığının örneklerini yaşadık.

Sizin ülkenizdeki işçi örgütlenmelerinin, sendikal örgütlenmelerinin iş sağlığı ve güvenliği kültürünün oluşması için iş yerindeki uygulamalara katkıları nelerdir?

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Biz teşekkür ediyoruz.

Buyurun Sayın Hollmen.

JYRKI HOLLMEN- Finlandiya’daki sendikalarda iş sağlığı ve güvenliği geleneksel olarak komünistlerin elindeydi. 1970’li yıllarda her hafta devrim oluyordu biliyorsunuz. O zamanlar bu bir söylem malzemesiydi, iş sağlığı ve güvenliği konusu işverenleri kışkırtmak için kullanılıyordu, güç aracıydı. Dolayısıyla, sendikalar iş sağlığı ve güvenliği alanında son derece faaller. Şimdi sendikalar son derece sorumlu bir şekilde davranıyorlar. Tabii ki, onların üyelikleri açısından da gerekli bir koşul, yani üye kazanmak açısından da önemli bir koşul. Evet, sigorta şirketleri de son derece faal.

Sigorta primlerini belirlemede bizim iki yolumuz var. 50 kişinin altında çalışan olan küçük şirketler varsa, sigorta primi tarifesini ve mesleğin taşıdığı riske göre belirliyor. Onun dışında, daha büyük işletmelere gittiğiniz zaman, oradaki kaza oranı da dikkate alınıyor. Eğer siz sürekli kaza yapan bir işletmeyseniz o ödediğiniz si-

gorta primleri daha yüksek oluyor. Daha yüksek olan bu işletmelerde sigorta şirketleri risk değerlendirmesi yapıyorlar, yani risk değerlendirmesi hizmeti diye bir şeyleri var ama, çerçeve direktife baktığımız zaman, bu zorunlu değil. Bu nedenden dolayı, işverenin kendi sorumluluğu ortadan kalkmış olmuyor. Bu, sizin destek olarak kullanabileceğiniz harici bir hizmet.

OTURUM BAŞKANI- Buyurun efendim.

GÖKHAN ŞENTÜRK- Risk değerlendirmelerini, yani detaylandırmayı sektörel bazda mı, yoksa tesis bazında mı yapıyorsunuz ya da her ikisini beraber mi yapıyorsunuz?

Teşekkür ederim.

JYRKI HOLLMEN- Her ikisinin de birleşimi olmak zorunda. Tabii ki, işletmenin bizzat kendisinin içerisinde birtakım riskler var ama, öte yandan, belli sektörlerin riskleri zaten bariz. Bir risk değerlendirmesinin başlangıç noktası zaten o sektöre özgü risklerdir. Tesis başına baktığınız zaman, aynı iş kolunda çalıştıkları hâlde bir iş yerinden diğerine bu riskler değişebilir; o yüzden de her ikisini birleştirerek bir değerlendirme yapılıyor.

OTURUM BAŞKANI- Buyurun efendim.

DR. FATMA BAŞTERZİ (Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Müşavir Avukatı)- Az önce meslek hastalığıyla ilgili olarak verdiğiniz örnekte, doğru anladıysam eğer, iş yeri hekiminin pozisyonunun sadece özel sigorta şirketine bilgi verilmesi şeklinde gerçekleştiğini gördük. Aslında bu bağlamda, sunumunuzda belirttiğiniz bir hususa dönmek istiyorum. İş sağlığının korunması konusunda üç olası çözüm başlığı altında verdiğiniz örnekte, özel bir tıp kuruluşuyla yapılan sözleşme olabileceğini, belediye sağlık merkeziyle sözleşme yapılabileceğini ya da işletme içi tıbbi personel istihdam edilebileceğini söylediniz. Fakat orada, -entesandı- işletme içi tıbbi personelin tercih edilme oranı da yüzde 1'dir. Finlandiya'da iş sağlığı ve güvenliği alanında sağlık hizmetleri daha çok hizmet alımı suretiyle mi gerçekleştiriliyor?

Teşekkürler.

JYRKI HOLLMEN- Çok net olmadıysa kusura bakmayın.

İşverenin yasal olarak kurum içinde hekim tutması zorunlu değil, yani dışarıdan doktorlar da bu işi yapabilirler. Düzenli tıbbi muayene yapıldığı sürece ve örneğin bir meslek hastalığı var mıdır yok mudur diye düzenli bir şekilde araştırma yapıldığı sürece işverenin doğrudan kurum içi doktor tutması gerekmiyor. Eğer bir hasta-

lık varsa, bununla ilgili bir inceleme yapma görevi sigorta şirketine aittir. Yani iki ayrı sistem var.

OTURUM BAŞKANI- Son soruyu alıyoruz.

Buyurun.

ORKUN ERBEK (Nant Brokerlik ve Danışmanlık Temsilcisi)- Benim iki tane sorum olacak: Birincisi, Finlandiya'daki Standart Enstitüsüyle, -isminin tam açılımını bilmiyorum- Avrupa'da iş sağlığı ve güvenliği sistemi nasıl koordineli yürüyor? Oradaki yaklaşımlar nasıl, birbirine girift mi? Oradan envanterler ve bilgiler nasıl çekiliyor?

Avrupa'da genel bakış olarak, iş sağlığı ve güvenliğinde risk değerlendirmeleri, üçüncü bir göz olarak ve işletme körlüğünü ortadan kaldırmak adına danışmanlar tarafından da mı, yoksa şirketin kendi ISG uzmanı tarafından mı sağlanıyor?

Teşekkürler.

JYRKI HOLLMEN- Çok teşekkür ederim.

“Son soru her zaman en zor soru olur” derler.

Şimdi ilk sorunuza cevap vermeye çalışayım. Finlandiya'da, minimum gereklilikleri tanımlayacak olan standartları ortadan kaldırma eğilimi var. Biz genellikle iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili değil, imalatçılar ve tasarımcılar için standartlar kullanmaya çalışıyoruz. Finlandiya'da kısa bir süre önce makinelerin kullanılmasıyla ilgili çok ciddi bir mevzuat reformu gerçekleştirildi; yasadan her türlü standardı kaldırdık, çıkardık. Finlandiya Standardizasyon Enstitüsü bugünlerde, giderek artan bir şekilde Avrupa Standardizasyon Komitesiyle birlikte çalışıyor. Dolayısıyla, biz ulusal standartlardan çok artık uluslararası standartlara bakıyoruz. Ama, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatında standart olmamasına özen gösteriyoruz. Bu konulardan asıl sorumlu olanlar imalatçılar; standartlar işverenin işi değil.

Son sorunuza cevap verebilir miyim bilmiyorum, çünkü elimde Avrupa düzeyinde herhangi bir istatistik yok. Finlandiya'ya gelince, risk değerlendirmeleri büyük ölçüde şirketin kendi personeli, kurum içi çalışanları tarafından yapılıyor. Tıbbi hizmetler, daha önce söylediğim gibi, işletmelere bir öndeğerlendirme, danışmanlık görevi sunuyor, ama ondan sonrasında, risk değerlendirmesiyle ilgili kurum içi çalışan personel görev alıyor.

OTURUM BAŞKANI- Değerli konuklar, ilk oturumun sonuna geldik. Son derece faydalı bilgiler aldık. İkinci oturum 14.30'da başlayacak. O zaman görüşebilmek üzere hepinize afiyet olsun.

İKİNCİ OTURUM

KURUMSAL YAPI VE UYUM MALİYETİ

OTURUM BAŞKANI : DOÇ. DR. SÜLEYMAN BAŞTERZİ

Ankara Üniv. Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi

KONUŞMACI : DR. JUDIT NOSZTRAI

Macar İşverenler ve Sanayiciler

Konfederasyonu Uzmanı

Doç. Dr. Süleyman Başerzi ve Dr. Judit Nosztrai

İKİNCİ OTURUM

KURUMSAL YAPI VE UYUM MALİYETİ

OTURUM BAŞKANI : DOÇ. DR. SÜLEYMAN BAŞTERZİ (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi) Saygıdeğer konuklar, öğleden sonraki ilk oturumumuzun konusu “İş Sağlığı ve Güvenliği Sisteminin Kurumsal Yapısı ve Teftiş Kurumunun Sistemdeki Rolü ve Görevi.” Bu konuda bizlere Macar İşverenler ve Sanayiciler Konfederasyonundan Doktor Judit Nosztrai sunum yapacak, Macaristan’daki deneyimlerini bizimle paylaşacak.

Kendisini sizlere kısaca tanıtmak istiyorum.

Doktor Judit Nosztrai hukukçu.

1975 yılında Budapeşte’deki Eötvös Lorand Üniversitesi Hukuk Bilimleri Fakültesinden Hukuk Bilimleri yüksek lisans derecesiyle mezun oldu.

Çeşitli firmalarda Müşavir Avukat, Hukuk Bölümü Başkanı ve Başhukuk Müşaviri olarak görev yaptıktan sonra, 1991 yılında Macaristan Sanayi ve İşveren Konfederasyonunda Kıdemli Uzman olarak çalışmaya başladı; hâlen bu görevini sürdürüyor.

Sözü kendisine bırakıyorum.

DR. JUDIT NOSZTRAI (Macar İşverenler ve Sanayiciler Konfederasyonu Uzmanı)- Bu öğleden sonra sizlere ilk yapmak istediğim, Macaristan’daki iş sağlığı ve güvenliği sisteminin kurumsal yapısını sunmak olacak ve bu çerçevede sizlere Macaristan’daki İş Teftiş Kurumunun rolünü ve görevlerini de anlatacağım.

İzninizle sunumuma Macaristan’la ilgili biraz bilgi vererek başlayayım. Tabii ki, ülkemizin resmi adı “Macaristan

Dr. Judit NOSZTRAI

Macar İşverenler ve Sanayiciler Konfederasyonu Uzmanı

Cumhuriyeti” olarak geçiyor.

Yaklaşık 10 milyonluk bir nüfusumuz var. Kamu çalışanları dahil olmak üzere 3,6 milyon çalışanımız var. Şunu söylemek mümkün: Piyasa özelinde özel sektörde ise 2,9 milyon çalışan var.

Macaristan Cumhuriyeti’nde 9 işveren teşkilatı var ve bu 9 işveren teşkilatı, Konfederasyon çatısı altında bir arada çalışıyorlar ve ulusal düzeyde İş Konseyinde de görev yapıyorlar. Bu, sosyal diyalogu yürütmekten sorumlu platform. 9 ayrı işveren birliği, teşkilatı olduğunu söylemiştim. Bunların arasında; Stratejik Sektör Konfederasyonu var, 2 tane tarım alanında çalışan işveren örgütü var, 4 tane KOBİ teşkilatı var. Bu KOBİ teşkilatlarının bir kısmı hizmet sektörüyle ilgili KOBİ’ler, bir kısmı da sanayiyle ilgili KOBİ’lerden oluşuyor ve toplamı 9. Benim temsil ettiğim Macar İşverenler ve Sanayiciler Konfederasyonu bunların en büyüğü. Biz BUSINESSEUROPE’a tam üyeyiz ve bu sunumu aslında bu nedenle sizin huzurunuzda yapıyorum. Bu çerçevede de hem üyelik aşamasında, hem de uyum aşamasında deneyimlerimizi paylaşmayı ümit ediyorum.

İzninizle öncelikle ekonomik ve sosyal ortamı anlatmak istiyorum. Mevcut iş sağlığı ve güvenliği sisteminin ekonomik ve sosyal arka planından bahsedeceğim.

Öncelikle, ekonomimizi değerlendirdiğimiz zaman, bunun bir geçiş ekonomisi olduğunu görmek gerekiyor. Bu dönem 1990-91 yılında başladı. Özelleştirme o tarihte çok hızlı bir şekilde gerçekleşti. Macaristan, eski sosyalist ülkeler arasında özelleştirmeyi en hızlı başlatan ülkelerden biri. Elbette, dış piyasalardaki olasılıkları gördüğümüz için ve işsizlik ülke toplumunda ciddi bir sorun olduğu için bu süreç bu kadar hızlı gelişti. Bütün bu unsurların yanı sıra, o tarihte devlet bütçesi de çok kötü durumdaydı.

Ekonomik bilgilerden sonra biraz toplumla ilgili bilgi vermem gerekirse, Macarlar, mülkiyet konusunda değişiklikleri anlamada birtakım güçlükler çektiler. Özelleştirme nedeniyle sendikaların rolü değişti ve bunların etkileri hızla azaldı. Sendikalar önceden çok daha nüfuzlu yapılarıydı. Hepinizin tahmin edebileceği üzere işsizlik hem genel anlamda toplumu, hem de kişilerin yaşamlarını çok kötü etkiliyordu.

Bu koşullar altında 91-92 yılları arasında Macaristan’daki iş sağlığı ve güvenliği sistemi ve mevzuatıyla ilgili olarak Uluslararası Çalışma Örgütü’nün denetimi gerçekleştirildi. Bu, Macaristan için çok büyük, kapsamlı bir projeydi. Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından bu iş için 10 uzman atandı ve Macaristan’daki iş sağlığı ve güvenliği sisteminde kapsamlı bir araştırma yürüttüler. 1.5 yılı aşkın süre devam eden bir projeydi bu. 1.5 yılın sonunda uzmanlar araştırmalarını tamamladılar ve

Macaristan'ın iş sağlığı ve güvenliği alanında çalışan bütün tarafların sorumluluklarını yerine getirmesi için 155 ayrı tavsiyede bulundular.

Tabii ki, şunu da söylemem lazım: Buradaki Uluslararası Çalışma Örgütü Heyetinin tavsiyelerinin büyük bir kısmı gerçekleştirilmekle beraber, gerçekleştirilmemiş kısımlar da kalmıştı; aslında belki durum hâlâ da böyle.

91 yılında Macaristan Hükümeti Avrupa Birliği'yle katılım antlaşmasını imzaladı. O tarihte, katılım tarihine kadar uyum sağlanması gereken bütün direktiflerin içinde olduğu “Beyaz Belge” de hazırlandı. Beyaz Kitabın kabulüyle birlikte, iş sağlığı ve güvenliği konusundaki eski kanunu yavaş yavaş rafa kaldırıp yenisini hazırlamaya başladık. 92’de, yeni İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun Taslağı üzerinde uzlaşma çalışmaları başladı.

Bu etkinlikler üç taraflı olarak gerçekleştirildi. Tabii ki, “üç taraflı görüşmeler”den kasıt da, Hükümet, işveren ve işçi temsilcileri, sendikalar. Bu müzakereler boyunca aynı masanın etrafında birlikte oturdular.

Haziran 1993 tarihinde yeni Macar İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası Meclis tarafından kabul edildi ve yürürlüğe girişi tarihi olarak da 1 Ocak 1994 tarihi tespit edildi.

Peki, Macar İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun temel ilkeleri nelerdir?

İzninizle bu arada şunu altını çizmek istiyorum: Bu kanunun hazırlığı sırasında çerçeve direktifi dikkate aldık, -zaten, önceki ülke deneyiminde de benzer şeyler söylenmişti- ve çerçeve direktifin ilkeleri üzerine Macar İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun ana ilkeleri geliştirildi. Bu çerçeve direktifin ilkelerinden en önemlisi, ilgili tüm taraflarla işbirliği idi. Bunun için de, bir uzlaşma sisteminin kurulması gerekiyordu, iş yerinden ulusal düzeye kadar uzlaşma sistemlerinin olması gerekiyordu; ikinci olarak, devletin, işverenin ve işçinin görev ve haklarının belirlenmesi gerekiyordu.

İşverenlerin öncelikle görevleri:

- * Çalışanlar için sağlık ve güvenlik şartlarını yerine getirmek.
- * Mevcut riskleri azaltmak ya da gidermek.
- * Yeni ortaya çıkacak riskleri bertaraf etmek.

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunuyla ilgili olarak devletin, hükümetin temel görevleri:

- * Bu sistemin ilk devreye sokulduğu noktada gerekli bütün mevzuatın çıkarılması.

Bu zaten devletin en önemli görevi.

- * Sosyal ortaklarla sürekli uzlaşmanın devam ettirilmesi.

Aslında bakarsanız bu, devletin ilkinde göre daha zor bir göreviydi; çünkü, o tarihte kimse net bir biçimde uzlaşmanın ne anlama geldiğine dair bir fikre sahip değildi. İlk adımlar üçlü yapının uzmanlarının bir araya gelmesiyle atıldı. Başta herkes sadece kendi fikirlerini savunuyordu. O tarihte birbirimizle konuşabiliyorduk, ama bu yeterli olmuyordu; karşı tarafın görüşlerini de kabul etmeyi öğrenmemiz gerekiyordu veya gerektiğinde fikrini değiştirmeyi de öğrenmek gerekiyordu. Mesela işveren örgütlerinin en temel görevlerinden bir tanesi, alınan kararları kendi üye teşkilatlarına ve üyelerine aktarmalarıydı. Bu da, uzlaşma çalışmalarının önemli bir kısmıydı. Devletin bütün bunları da sağlaması gerekiyordu.

* İş Teftiş Kurumunun oluşturulması ve bunun geliştirilmesi gerekiyordu.

Sunumun ikinci kısmında bu İş Teftiş Kurulundan daha ayrıntılı bir şekilde bahsediyor olacağız.

* İş sağlığı ve güvenliği konusunda ulusal stratejilerin geliştirilmesi gerekiyordu.

* İş sağlığı ve güvenliği stratejilerinin geliştirilmesi için de, iş sağlığı ve güvenliği konusundaki araştırmaların desteklenmesi gerekiyordu.

İşverenlerin görevleri ile devam edeceğim. Bunları kısa bir şekilde anmaya çalışacağım, çünkü zaten bunlardan bahsedildi.

İşverenlerin birinci ve en önemli görevi tabii ki, güvenli ve sağlıklı bir çalışma ortamının yaratılmasıydı ve burada öncelik verilmesi gereken nokta “ortak koruma” idi. Ortak korumadan sonra da tabii ki, kişisel koruyucu ekipmanların bütün çalışanlara verilmesi idi. Ancak bundan sonra ortak korumadan bahsetmek mümkün olacaktı. Bu arada, işçi temsilcileriyle sürekli sosyal diyalogun yürütülmesi ve işletmenin kendisi için iş sağlığı ve güvenliği stratejisinin oluşturulması işverenin görevleri arasında yer alıyordu.

Macaristan’daki işverenler bu görevleri nasıl yerine getirdiler? Güvenli ve sağlıklı bir iş ortamını sağlamak için iş sağlığı ve güvenliği uzmanlarına, sağlık çalışanlarına, doktorlara ihtiyacımız vardı.

Bizim ulusal kanunumuza göre, bütün işletmelerde ve bütün kamu kurumlarında (devlet memurları ve Silahlı Kuvvetler dahil), bu koşulların yerine gelmesi gerekiyordu. Burada işletme büyüklüğü dikkate alınmıyordu.

İkinci göre, risk değerlendirilmesinin yapılmasıydı. Zaten son sunumda size bunun ayrıntılarını vereceğim.

Üçüncü görev ise, sosyal diyaloga katılımdı. İşverenler muhakkak ulusal seviye-

de temsilcileri üzerinden sosyal diyalog çalışmalarına katılmak yükümlülüğündeydiler.

İş Teftiş Kurumunun kurumsal yapısına geçmeden önce şunu da söylemek istiyorum: Uluslararası Çalışma Örgütü Heyetinin (bu daha önce bahsettiğim Heyet), tavsiyelerine dönmek istiyorum. En önemli tavsiyeleri, birleştirilmiş bir İş Teftiş Kurumunun oluşturulmasıydı.

Tarihsel açıdan değerlendirdiğimizde, Macaristan'da İş Teftiş kurumlarının önceden ayrı olduğunu görüyoruz. Önceden iş teftişi üç ayrı bakanlığın yetki alanındaydı: Sosyal İşler Bakanlığı iş güvenliğine bakıyordu; Kamu Sağlığı Bakanlığı durumu iş sağlığı açısından değerlendiriyordu; Ekonomi Bakanlığı da madenleri teftiş ediyordu. İş teftişinin böyle üç ayrı koldan yürütülüyor olması gerçekten çok zor bir durumdu. Pek çok sorun yaşadık; her zaman işverenler tarafından değil, bazen işçiler tarafından da çok sorun yaşandı. Bu iş teftişinin üç ayrı koldan yürütüyor olması her iki taraf açısından da sorun yaratan bir konuydu. Bunlara ek olarak bir de 19 tane idari birim vardı. Başkentimiz Budapeşte'yi de eklediğimiz zaman 20 tane idari birim oluyordu. Bunların eyalet benzeri bir yapıda olduklarını söyleyebiliriz. Bunların da birbirleriyle uyumlandırılması gerekiyordu.

Bütün ulusal, sosyal ortaklar başlangıçtan itibaren iş teftiş alanının birleştirilmesi konusunda ısrarcı oldular. Bu konuda neden bir başarı elde edilemedi; bana bunu sormayın, buna cevap veremem. Bunun özel bir nedeni olduğunu söylemek pek mümkün değil.

İş Teftiş kurumları arasında bir sorun daha vardı: Bunlar aynı direktif altında çalışmıyorlardı ve kontrol prosedürlerini de uyumlandırmamışlardı. Cezalandırmaları ya da verdikleri tavsiyeler konusunda kullandıkları usullerin de bir paralelliği yoktu; o yüzden de çok sayıda sorunla karşılaşılıyordu. Nihayet Ocak 2007 tarihinde İş Teftiş kurumlarının organlarının birleştirilmesi söz konusu oldu. Gerçekten de geç kalınmış bir durum.

Şimdi biraz sosyal diyalogdan bahsedeyim. Sosyal diyalog herkes için yeni bir sorun çözme biçimiydi. Geçiş döneminden sonra hem işveren örgütleri, hem de diğer taraflar artık bu türden mekânizmalara üyeliği gönüllü hâle getirdiler. İşçi sendikalarından, işçi temsilcilerinin olduğundan bahsetmiştim. Tabii ki, gönüllülük esasıyla üyelik söz konusu olunca, işçi sendikalarının üyeleri de azaldı. Aslında çok hızla üye kaybettiklerini söyleyebiliriz. Dolayısıyla, işçi temsilcilerinin sayısı da azaldı. Şu anda toplam iş gücünün ancak yüzde 25-30'u sendikalı.

Macaristan'daki piyasa yapısından da görüleceği üzere Macaristan'daki iş gücü-

nün yaklaşık 3'te 2'si büyük işletmeler ve çokuluslu şirketler tarafından, ancak 3'te 1'i KOBİ'ler tarafından istihdam ediliyorlar.

Şunu da söylemek mümkün: Uygulamada, sendikaların daha çok KOBİ'lerde olmadığını görüyoruz. Bu nedenle, İş Kanunumuz İş konseylerini, Çalışma konseylerini önermiştir; bunlar, bu türden işletmelerde, yani sendikaların bulunmadığı işletmelerde işçi sendikalarının görevini görüyorlar.

Sosyal diyalogla ilgili söylenecek bir başka önemli konu ise, bu işçi temsilcileri meselesi. İşçi temsilcileri, 50'den fazla çalışanın çalıştığı iş yerlerinde seçilebiliyor. Bu tür iş yerlerinde işçi temsilcilerinin seçilmeleri zorunlu. Bu kişiler doğrudan 3 yıllıkına çalışma konseylerinde temsilci olarak görev yapıyorlar. İş Kanununa göre bu çalışma yönteminin mantığı tıpkı sendikaların düzenlenmesine benziyor; sadece, ayrı ayrı değerlendiriliyorlar. Ayrıca, Çalışma konseylerinde sendika temsilcileri de var.

Ulusal düzeyde iş sağlığı ve güvenliği konusunda Sosyal Diyalog kurumları kuruldu: Bunlardan bir tanesi Uzlaşma Konseyi. Dediğim gibi, bu, üç taraflı bir yapı. Bu, kanunla kurulmuş bir Konsey. Uzlaşma Konseyinin altında birtakım Çalışma komisyonları var. İş sağlığı ve güvenliği alanında da bir Alt Komisyon bulunuyor. Bu arada şunun altını çizmek lazım: Bu Alt Komisyon, Uzlaşma Konseyi namına İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunundaki görev ve hakların tanımlanması alanında çalışıyor.

Sosyal diyalogun bir başka katmanı ise, sektörel diyalog. Doğal olarak bu iki taraflı. Buradaki oyuncular: İşverenlerin sektörel federasyonları ve sektörel işçi sendikaları. Bu alanda birkaç başarı elde etmiş durumdayız.

Sektörel düzeyde gerçekleştirilecek olan diyalog 2000 yılından bu yana devam ediyor ve bu aşamadaki çalışmalar Avrupa Birliği'nin tavsiyeleri üzerine şekillendirildi. Yanlış hatırlamıyorsam 7 sektörde toplu sözleşme yapıldı ve bu sektörel toplu sözleşmelerin ekinde o sektörle ilgili iş sağlığı ve güvenliği kurallarını bulabilirsiniz.

Bu iş sağlığı ve güvenliği organlarının temel amacı, iş sağlığı ve güvenliği konusundaki işletme stratejisini tespit etmek. Bunlar, karar vermekten sorumlu bir forum ya da platform gibi çalışmıyorlar, daha ziyade, kararları hazırlayıcı bir grup olarak çalışıyorlar. Elbette, bunların görevleri de yine Macar İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununda belirtilmiş durumda. İşçi temsilcileri nasıl seçilecek, bunların hakları ve görevleri nelerdir; bu türden konular kanunda düzenlenmiş durumda.

Şimdi ulusal seviyede iş sağlığı ve güvenliği sistemiyle ilgili birkaç şey söylemek istiyorum.

Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Komitesinin temel görevi, ulusal bir iş sağlığı ve güvenliği politikasının oluşturulmasıdır.

İş sağlığı ve güvenliği politikası ilk kez bizim tarafımızdan hazırlandı; 2001 yılında üç taraflı istişareyle oluşturuldu. 2001 yılında hazırlandıktan sonra, 2002 yılında Parlamento tarafından kabul edildi ve geçen Aralık ayında da tamamlandı.

Şu anda, eski iş sağlığı ve güvenliği politikasına bağlı olarak ikinci ulusal iş sağlığı ve güvenliği politikasını hazırlıyoruz; 2009-2012 yıllarını kapsayacak. Birinciden sonra ikinciye geçtik.

Bu politikaların temel prensipleri neler? Öncelikle, üç taraflı istişareyle kabul edilmiş ilkelere bunlar. Bu ilkeler şunlardır:

- * Sürdürülebilir gelişme (bu zaten aşikâr bir şey.)
- * Doğrudan işverenin işleriyle ilgili olarak tedbir ve önleme.
- * İlgili tarafların bu süreçteki ortaklığının devam etmesi.

Peki, yeni iş sağlığı ve güvenliği politikamızın öncelikleri neler?

Yeni Avrupa Birliği iş sağlığı ve güvenliği stratejisine bağlı olarak bizim önceliklerimiz:

- * İşe bağlı kazaların ve hastalıkların 2012 yılına kadar minimum yüzde 25 oranında azaltılması (madencilik sektörü de bu hedefe dahil edilmiştir.)
- * İş teftişinin verimliliğinin artırılması.
- * Risk değerlendirmesinin verimliliğinin artırılması.

Bu noktada, iş sağlığı ve güvenliğinden sorumlu olan Avrupa Birliği İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansı bu konuyla ilgili birkaç tane kampanya düzenledi, yani çevre konusunda kampanyalar düzenledi. Bilbao Ajansı girişimleriyle, bu yıl ve önümüzdeki yıl için, Avrupa çapındaki temel öncelik risk değerlendirmesi olacak; Avrupa Birliği, İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansının temel önceliği. Dolayısıyla, her bir ülkede risk değerlendirmesiyle ilgili kampanyalar yapılacak.

Diğer önceliklere dönelim. Eğitimin ne kadar önemli olduğu zaten aşikâr. Genel yönetiminden tutun, tek tek çalışanlara kadar herkesin eğitimi çok önemli. Aynı şekilde araştırma son derece önemli ve öncelikler arasında.

Biz, bu yeni ulusal iş sağlığı ve güvenliği politikası çerçevesinde ulusal iş sağlığı ve güvenliği profili çıkarmak istiyoruz. Bundan sonraki sunumda ulusal bir profil çıkarmanın gerekliliğinden daha ayrıntılı bir şekilde bahsedeceğim.

Şimdi, iş sağlığı ve güvenliği politikasının mali kaynaklarından bahsetmek istiyorum. Macar İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununa göre bizim bir Ceza Fonumuz var. Ceza Fonundaki para, işverenlere kesilen cezalardan gelen paralardan oluşuyor. Bu Ceza Fonunun yarısı iş sağlığı ve güvenliği konularının geliştirilmesine harcanıyor.

Bu fonun yarısının tahsil edilmesinin koşulları ya da ilkeleri:

* İş sağlığı ve güvenliği alanında en iyi uygulamaları yaymak.

* İş sağlığı ve güvenliği konusundaki bilgiyi yönetimden çalışanlara kadar herkese aktarmak.

Bunu yapmak için de çok çeşitli konferanslar, seminerler, istişareler düzenleniyor.

* İş sağlığı ve güvenliği alanında araştırma yapılması.

Bu destek, harcamalar yapılmadan önce ya da yapıldıktan sonra tahsis edilebiliyor; yani işletmenin çalışma şekline bağlı olarak ya da araştırma yapan enstitünün çalışma şekline bağlı olarak, her iki şekilde de tahsis edilebiliyor. Bu piyasada şirketlere, enstitülere hibe olarak dağıtılıyor. Diyelim ki, bu konularla ilgili bir ihale açıldı, o zaman, geri ödemeler şeklinde yapılabiliyor. Bu hibenin dağıtılması için eğer bir ihale usulü izlenmiyorsa, o zaman doğrudan da tahsis edilebiliyor.

Bu hibeyle ne yapılacağına Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı karar veriyor; ama, Uzlaşma Konseyinin İş Sağlığı ve Güvenliği Alt Komitesi, hangi alanlarda destek verilmesi gerektiği konusunda Bakanlığa tavsiyede bulunabiliyor.

Bu fonda şimdi ne kadar var? Yılda yaklaşık 100 bin Euro; bu da, 250-300 milyon Macar birimine denk geliyor.

Bu sunumun ikinci kısmında Macaristan'daki İş Teftiş Kurulunun işlevlerinden bahsedeceğim.

İş sağlığı ve güvenliğindeki ilgili taraflar, teftişin iki temel amacı ve iki temel fonksiyonu olduğunu söylüyorlar: Bir tanesi teftiş; ikincisi konsültasyon, yani danışmanlık hizmeti.

Daha önce de anlattığım gibi, aslında çok ideal bir durum yok. Geçiş sürecinden sonraki birkaç yıl boyunca İş Teftiş Kurulunun temel amacı yaptırımında bulunmaktı, yani ilgili işverene ceza kesmekten sorumluydu. Üye olduktan sonra durum biraz değişmeye başladı. Bugünlerde iş müfettişleri, konsültasyon adını verdiğimiz o diğer görevi daha fazla yerine getirmeye başladılar; yani tavsiyelerde bulunuyorlar, danışmanlık hizmeti veriyorlar. Başarılı olacağını umut ediyoruz.

Şunu söyleyebilirim: Bu yıl iş müfettişleri bir ağ kurmaya başladılar; adı da, Konsültasyon ve Tavsiye Ağı. Ücretsiz olarak faydalanılabiliyor. Bu ağın çalışan-

ları eski iş müfettişleri olacak. Bu sayede konsültasyon sürecinin faaliyetlerinde daha verimli bir hâle geleceğini umut ediyoruz.

Birleştirilmiş bir iş teftişinin amacı ne? Birleştirilmiş teftişini amacı, aynı zamanda güvenlik uzmanları ve doktorlar tarafından da teftiş yapılması; yani teftiş alanında aynı ilkelere, aynı kurallara bağlı ama birlikte yapılıyor.

Peki, teftiş programı nasıl işliyor? Öncelikle, “hedef teftiş” dediğimiz bir şey var. Yoğun sektörlerde, birtakım spesifik sektörlerde, örneğin inşaat sektöründe, tarım sektöründe hedef seçilerek teftişler yapılabilir, yani sektörler hedef seçilerek yapılabilir; bunun dışında da, münferit işletme bazında teftişler gerçekleştirilebilir.

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununa göre, bu teftişlerde işçi temsilcilerinin de bulunması gerekiyor.

İş teftişin bir diğer fonksiyonu ise, tehlike meydana geldikten sonra kişisel teftiş yapılması, ki bu henüz başımıza gelen bir şey değil.

İş teftiş danışmanlığı birkaç şekilde yapılabilir: Bunlardan bir tanesi, anonim telefon danışmanlığı. Bizim “yeşil hat” dediğimiz bir şey var. Yeşil hattaki numarayla Macaristan’daki bütün şehirlerden arayabiliyorsunuz. Bir diğer danışmanlık şekli ise, kişisel danışman. Bu işverenler için olabileceği gibi, çalışanlar için de olabilir. Doğrudan İş Teftiş Kurulu binasında gerçekleştiriliyor.

Bunun dışında, uluslararası bağlantılardan bahsetmek istiyorum.

2000 yılından önce, yani Avrupa Birliği’ne üye olmadan önce bir odak noktası belirledik; bu odak noktası doğrudan Bilbao Ajansına bağlı olarak çalışıyor.

Avrupa Birliği Bilbao Ajansının odak noktasında ise, Macarca bir web sitemiz var. Bu Macarca web sitesinde, iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili Macaristan’da olup bitenlere ilişkin Macarca bilgiler bulabiliyorsunuz. Bunlar, bütün taraflar için önemli olacak bilgiler.

Son olarak da bölgesel teftişlerden ya da iş teftişiyle ilgili bölgesel görevlerden bahsedeyim.

Daha önce söylediğim gibi, 1 Ocak 2007 tarihine kadar teftişler il bazında yürütülüyordu ve artık Budapeşte vardı; ama, 1 Ocak 2007’den itibaren bölgesel teftişler yürütülüyor ve 7 tane bölge teftişi var. Bu 7 bölgenin her birindeki iş müfettişleri ve iş sağlığı ve güvenliği müfettişleri birbirinden ayrı olarak çalışıyorlar.

O danışmanlık rolü çerçevesinde bölge merkezlerinde hem işverenler, hem de çalışanlar için kişisel danışmanlık hizmeti verilmesi mümkün. Uzmanlarla bunlar

bölge merkezlerinde bir araya gelebiliyorlar; yine aynı şekilde iş sağlığı ve güvenliği uzmanlarıyla da görüşme şansları oluyor.

Son olarak da, Macar Odak Noktası “Focal Point”ten bahsetmek istiyorum. Biraz önce de bahsettiğim gibi, bir web sitemiz var. Bu Odak Noktası Ağı; iş müfettişleri temsilcilerinden, sosyal ortakların temsilcilerinden, araştırma kuruluşları temsilcilerinden, eğitim temsilcilerinden, sağlık temsilcilerinden oluşmaktadır ve aynı şekilde ilgili başka taraflar da temsilci olarak bu ağda bulunabilirler.

Macar Odak Noktasının ana görevleri:

Bilbao Dairesinden bilgilerin yayılması ve ulusal iş sağlığı ve güvenliği kampanyalarının düzenlenmesi.

Macaristan’ın Avrupa Birliği’ne üyeliğinden itibaren bizler mesela gürültüye karşı, kas hastalıklarına karşı, genç işçilerle ilgili kampanyalara katılmaya başladık; bu yıl da risk değerlendirmesine katıldık.

Çok teşekkür ederim.

Mevcut İSG Sisteminin Ekonomik ve Sosyal Arka Planı

- Ekonomik arka plan: ulusal mevzuata aktarım, özelleştirme, önceki piyasa olanaklarının azalması, işsizlik, kamu bütçesinin olumsuz durumu.
- Sosyal arka plan: sahip olma şekillerin değişmesi, işçi sendikalarının rolünün değişmesi, işsizliğin genel ve kişisel etkileri.

Geçiş ve AB'ye Girişle Bağlantılı Olarak Mevzuat Değişiklikleri

- Macar İSG mevzuatıyla ilgili olarak 1991-92 ILO gözetimi – 155 tavsiye.
- 1991 – AB ile Üyelik Anlaşmasının imzalanması – “Beyaz Kitap” (giriş tarihine kadar uyumlaştırılacak bütün direktifler)

Mevzuat Değişiklikleri 2

- 1992 yeni İSG Kanun Taslağında uzlaşma
- Haziran 1993 – Parlamento tarafından yeni İSG Yasasının kabulü.
- 1 Ocak 1994 yeni Macar İSG Kanununun yürürlüğe girişi.

Macar İSG Kanununun Ana İlkeleri

- İlgili bütün taraflarla işbirliği (işyerinde ve ulusal seviyede uzlaşma sistemi).
- Devletin, işverenin ve işçinin belirlenen görevleri ve hakları.
- İşverenin görevi, işgücü için sağlık ve güvenlik şartlarını sağlamak ve iyileştirmek; faaliyetlerle bağlantılı mevcut riskleri azaltmak veya gidermektir.

Devletin Ana Görevleri

- Giriş süreci için yeterli mevzuat
- Sosyal ortaklarla sürekli uzlaşma
- İş Teftiş'in oluşturulması ve geliştirilmesi
- Ulusal stratejilerin oluşturulması
- İSG araştırmasının desteklenmesi

İşverenin Ana Görevleri

- Güvenli ve sağlıklı çalışma ortamını sağlama – öncelik: ortak koruma KKE'ndan (kişisel koruyucu ekipman) sonra/yerine ortak koruma
- İşçi temsilcileriyle sürekli sosyal diyalog
- İşletmenin İSG stratejisini oluşturma

İşverenin Görevlerini Gerçekleştirmesi

- Güvenli ve sağlıklı bir iş ortamı: İSG uzmanları ve tıp doktorları – bütün işletmelerde ve kamusal alanlarda zorunlu (kamu görevlileri, silahlı kuvvetler)
- Risk değerlendirme – sonraki sunum.
- Ulusal seviyede sosyal diyaloga katılım.

İş Teftiş'in Kurumsal Yapısı

- ILO delegasyonunun tavsiyeleri:
birleştirilmiş iş teftiş
- Durum: 2006 yılına kadar iş teftiş, 3 Bakanlığa bağlıydı: Sosyal İşler (iş güvenliği) Kamu Sağlığı Bakanlığı (iş sağlığı) Ekonomi Bakanlığı (maden teftişi)
- 19 ülke organizasyonu

Sosyal Ortakların Girişimleri

- Aynı başlangıçtan itibaren ulusal sosyal ortaklar, İş Teftişi birleştirme konusunda girişimde bulundular
- Birleştirilmiş Kurum direktifi, aynı zamanda müfettişlerin birleştirilmiş kontrolü, ceza ve danışmanlık vs. konularında birleştirilmiş prensipler
- Nihayet ulaştı – biraz geç olmakla birlikte.

Sosyal Diyalog

- İşveren temsilcileri: ekonomik geçişin yeni yapısı – gönüllü.
- İşçi temsilcileri: işçi sendikaları
- İşçi sendikalarının çalışma konseyleri yerine
- İSG işçi temsilcileri: 50'den fazla çalışanın bulunduğu işyerlerinde; seçim
- Savunma: İş Kanunu'na göre

Sosyal Diyalog 2

- Sosyal diyalog kurumları:
ulusal seviye: Uzlaşma Konseyi – üç taraflı.
Alt komiteler: İSG Alt Komitesi. İSG Kanunundaki görevler ve haklar.
- Sektörel diyalog: iki taraflı. İşveren federasyonları ve işçi sendikaları.
- İşletme seviyesi: iki taraflı. İşveren ve işçi temsilcileri – muadili İSG kurumları.
Haklar ve görevler İSG Kanununda belirtilmiştir.

Ulusal seviyede İSG sisteminin rolü

Ulusal İSG Politikasının Oluşturulması –

Parlamento tarafından kabul.

İkinci Ulusal İSG Politikası 2009-2012.

İlkeler: sürdürülebilir iyileştirme, tedbir, önleme, ortaklık.

Öncelikler: işe bağlı kazaların ve hastalıkların azaltılması (madencilik sektörü de dahil), iş teftişin, risk değerlendirmenin, eğitimin, araştırmanın etkisinin iyileştirilmesi (Ulusal İSG Profili).

İSG Politikasının Mali Kaynakları

- İSG Kanunu: Ceza Fonundan yıllık bağış (tutarın yarısı)
- Bağışın ana ilkeleri şöyledir: İSG alanda iyi uygulamalar; yönetimin ve işçilerin İSG alanındaki bilgi düzeyinin arttırılması (konferanslar ve bültenler); İSG alanında araştırma vs.
- Destek şekli: geri ödemeli ve geri ödemesiz.

Mali Kaynaklar 2

- Karar hakkı: Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı
- Teklif hakkı: Uzlaşma Konseyi'nin İSG Alt Komitesi.
- Kaynağın götürü bedeli: 250-300 M HUF (100,000 €)/ yıl.

İş Teftiş'in Fonksiyonu

- Fonksiyonlar: teftiş danışmanlık.
- Birleştirilmiş teftişin incelemesi: aynı zamanda güvenlik uzmanları ve doktorlar.
- Teftiş programı: en tehlikeli sektörlerde "hedef" teftişler (örn. inşaat, tarım)

İş Teftişı'nin Fonksiyonu 2

- İşletmede daha önce belirlenen sürelerde bireysel teftiş – işçi temsilcileri bunda yer alabilir.
- Tehlikeden sonra kişisel teftiş (henüz gerçekleşmedi)

İş Teftişı'nin Danışmanlığı

- Anonim telefon danışmanlığı (bütün Macaristan'dan “yeşil numaralar”)
- İş Teftişı'nin merkezinde işçiler ve işverenler için kişisel danışmanlık.
- Uluslararası bağlantılar: odak noktası (AB OSHA BILBAO AJANSI)

İş Teftişı'nın Bölgesel Görevlendirilmesi

- 1 Ocak 2007 tarihine kadar 19 ilçe teftişı
- 2007'den itibaren 7 bölge teftişı
- Her bölgede bölünmüş iş ve İSG müfettişlikleri.
- Bölge merkezlerinde hem işverenler hem de çalışanlar için kişisel danışmanlık.

Macar Odak Noktası

- www.focalpoint.hu
- Odak noktası ağı şunlardan oluşur:
iş teftişı, sosyal ortaklar, araştırma, eğitim, sağlık koruma vs. temsilcileri
- Ana görevler: Bilbao Dairesinden bilgilerin yayılması ve ulusal İSG kampanyalarının organizasyonu (her yıl İSG haftası).

OTURUM BAŞKANI- Sunumu için Doktor Nosztrai'ye çok teşekkür ediyoruz.

Macaristan'daki iş sağlığı ve güvenliği sisteminin kurumsal yapısı ve Teftiş Kurumunun sistemdeki rolü hakkında bize gayet aydınlatıcı bilgiler verdiler.

Şimdi yarım saatlik bir kahve aramız var. Aynı sabahki oturumda olduğu gibi, ikinci tebliğden sonra yine bir soru-cevap bölümümüz olacak.

Saygıdeğer konuklar, İkinci Oturumumuzun konusu, "AB Direktifleri ile Uyumun Maliyeti ve Daha İyi Uygulama için İşletmelere Yönelik Teşvikler." Yine Sayın Nosztrai bu konuda bize, Macaristan'daki deneyimler hakkında bilgi verecekler.

DR. JUDIT NOSZTRAI- Teşekkürler Sayın Başkan.

Saygıdeğer dinleyiciler, az önce söylendiği üzere sunumumun ikinci kısmında, AB Direktifleri ile Uyumun Maliyeti ve Daha İyi Uygulama için İşletmelere Yönelik Teşvikler başlığı çerçevesinde öncelikle uyumlaştırma sürecinden bahsetmek istiyorum. Elbette, burada bahsettiğim, Macaristan'ın AB direktiflerine uyumlanma süreci.

Daha önce söylediğim gibi, uyumlaştırma sürecinin ilk kısmı, 1991 yılında Beyaz Kitabın imzalanmasıyla başladı. Yine, daha önce de andığım üzere, Beyaz Kitapta, katılım aşamamıza kadar bu alanda uyum göstermemiz gereken bütün direktifler yer alıyordu. Bu ilk kısmın ikinci yarısında ise yeni İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununu çıkardık. Yeni İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu da zaten 89 tarihli çerçeve direktifin ilkelerine dayanmaktaydı. Bu noktada İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu işveren açısından iki yeni kurumun oluşturulmasını öngörüyordu: Bunlar da, risk değerlendirmesi ve sosyal diyalog organlarıydı.

Daha önce size zaten sosyal diyalogu biraz anlatmaya çalışmıştım; o yüzden, daha çok risk değerlendirmesi ve risk değerlendirmesi çerçevesinde karşımıza çıkan sorunlardan bahsedeceğim.

Uyumlaştırma sürecinin ikinci adımında ya da ikinci aşamasında 97 yılında yapılan çalışmaları görüyoruz.

1997 yılında İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununda değişikliğe gidildi. Bu değişiklik çerçevesinde, risk değerlendirmesi yapılmasının ve bunun sürekli olarak iyileştirilmesinin bütün işletmeler için zorunluluğu ortaya çıktı.

Eğer önceden kurulmuş bir işletme söz konusuysa, bu kanun değişikliğinden sonra 1 yıllık bir geçiş süresi tanındı, ama yeni bir işletme varsa, faaliyetlerine başladıktan sonraki ilk 6 ayın sonunda bu kurallara uyması bekleniyordu.

Şimdi biraz risk değerlendirmesi hakkında açıklama yapayım. Öncelikle risk değerlendirmesiyle ilgili şahsi deneyimlerimi paylaşmak istiyorum.

1995 yılında İrlanda'nın Dublin kentinde bir konferansa katılmıştım. "Risk değerlendirmesi" tabiriyle ilk defa o konferansta karşı karşıya kaldım. Kahve arasında konuşmayı yapan konuşmacının yanına gittim ve şöyle bir ricada bulundum: Affedersiniz, hep risk değerlendirmesinden bahsediyorsunuz ama, risk değerlendirmesinden kastınız nedir, açıklar mısınız diye sordum. Bana şöyle bir yanıt verdiler: "Lütfen bir kâğıt ve kalem alıp buraya oturun ve mutfağınızı tarif edin." Bu konuşmacıyla birlikte oturduk ve benim mutfağımdaki bütün riskleri 15 dakikada analiz ettik. Bu sayede, risk değerlendirmesinin felsefesini anlamış oldum. Risk değerlendirmesi elbette bu anlattığım kadar basit bir şey değil. En azından, bireysel deneyime dayanarak şunu söyleyebilirim: Risk değerlendirmesinin arkasında yatan felsefeyi bu şekilde anlamak mümkün. Herkesin hayatında bunun yeri var. Mevcudu tespit etmek, ardından da bunları azaltmaya çalışıp gelecekteki riskleri ortadan kaldırmak için de bir yandan önlemler almaya devam etmek; temel felsefe bu kadar basit. Nihayetinde, dediğim gibi, risk değerlendirmesinin girişimci, işveren için de ne anlama geldiğini bu şekilde öğrenme fırsatım oldu.

Risk değerlendirmesi yapılmasının artık hukuki olarak zorunlu olmasından bahsetmiştim. Bunun sonucu ne oldu? Bence, risk değerlendirmesinin etkisi iki katına çıktı.

Bildiğiniz üzere İş Teftiş Kurumu sürekli ceza kesiyordu. Günbegün sürekli cezalar veriliyordu ve "yine ceza gelmiş" diye işverenler de her defasında şaşırıyorlardı tabii ki. Uygulama bu şekilde başladıktan sonra ve bu konuyla ilgili sürekli müzakereler yapıldıktan sonra taraflar konuyu biraz daha iyi anlamaya başladılar ve bir uzlaşıya vardılar. Herkesin hemfikir olduğu nokta şuydu: Risk değerlendirmesi mevzuatta çok önemli bir adımdır. Bu bize aynı zamanda şunu gösterdi: Bu sadece İş Teftiş kurullarına bırakılacak olursa çok kötü bir denetim olacaktır. Çok kötü olacaktır; çünkü, gerçekten de iş teftişi yapan müfettişlerin bütün iş yerlerindeki riskleri kendi başlarına ölçmeleri mümkün değildir, o işe özgü özellikleri tespit etmeleri mümkün değildir. Öte yandan, herkes aslında kendi iş yerinin riskini daha iyi bilir. O yüzden de, bütün üyelerimize önce bu bilgiyi verdik; riski ölçülebilir olan alanları tespit etmenin ne kadar önemli olduğunu anlattık. Bundan sonra sorulacak soru ise, bu ölçümü nasıl yapacaklarıydı.

Eğer ölçülebilir bir risk söz konusuysa bunun ölçülmesi ve değerlendirilmesi aslında hiç de pahalı değildir; bunu herkes yapabilir, "burada bir risk tespit ediyorum ve bu riskin boyutu şudur" diyebilir. Şunun da deneyimle tespit edildiğini gördük: Mesela gürültü eğer eşik değerini geçecek olursa, o zaman yetkili kurumlar aracılı-

ğıyla bir ölçüm yapın, onun dışında kendi ölçümlerinizi yeterli olur dedik. Macaristan'da yetkin kurumlar önceden hep devlet teşekkülleri idi ve onların yapacakları değerlendirmeler de çok pahalıydı. O yüzden de, risk küçükken kurumun kendisinin ölçmesi, ama risk eğer belli bir düzeyin üstündeyse bu kurumlara gidilmesi yolu benimsendi.

Biraz da risk değerlendirmesi sürecini anlatmak istiyorum. Risk değerlendirmesinin yapılması ve bunun yapıldığının denetlenmesi işverenin sorumluluğudur. İşveren bunu yaparken iki önemli taraftan yardım alabilir: Bunlar, güvenlik uzmanları ve tıp doktorlarıdır.

Burada kısaca sistemi tanımlamaya çalışayım. Güvenlik uzmanı ve tıp doktoru genellikle işletmelerin dışındadırlar, yani hizmetleri dönem dönem satın alınır. Ancak çok büyük işletmeler veya çokuluslu şirketler kendi bünyelerinde iş sağlığı ve güvenliği uzmanları ve tıp doktorlarını istihdam ederler. Bu iki uzmanlık alanının da mutlaka lisanslı kişilerce yürütülüyor olması lazım, bu kişilerin belli sınavlardan geçmiş olmaları gerekiyor. Mesela güvenlik uzmanları çoğunlukla mühendislik eğitimi almış kişiler. Üniversiteyi bitirdikten sonra iş güvenliği konusunda dört dönemlik bir uzmanlık eğitimi alıyorlar. Bu eğitim bittikten sonra da bir devlet sınavına giriyorlar. Tıp doktorları da yine; bu konuda uzmanlaşmış olmalı, bir dönem aktif olarak çalışmış olmalı, lisansüstü diyebileceğimiz 3 yıllık bir uzmanlık eğitimi almak durumundalar ve en sonunda da tabii ki, bu eğitimi başarıyla aldıkları na dair bir sınavı geçip bu sınavın belgesine sahip olmalı.

Risk değerlendirmesinin yapısı hakkında ne söyleyebiliriz? Bir kere, risk değerlendirmesinin her tür iş yeri için yapılması söz konusudur. Bu yapılırken; işçinin sağlığı, zihinsel durumu, bireyin yaşı, eğitim düzeyi ve tecrübe düzeyi dikkate alınmalıdır. O iş yerine özgü olarak, o iş yerinde çalışanların özellikleri dikkate alınarak yapılmak durumundadır.

Finlandiyalı meslektaşımın da daha önceden söylediği gibi, risk değerlendirmesi karmaşık ve sürekli bir etkinliktir.

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunumuz uyarınca risk değerlendirmesi çalışmalarının bütün işletmelerde belgelendirilmesi gerekmektedir.

Biraz da, risk değerlendirmesi belgelerinin incelenmesinde, teftişinde, uygulamada karşılaştığımız sorunları anlatmak istiyorum.

97 yılından sonra ilk dönemde müfettişler sıkça, risk değerlendirmesi belgelerinin yetersiz olduğuna dair rapor veriyorlardı. Bu sorun daha çok KOBİ'lerde tespit ediliyordu.

Bu risk değerlendirmesi belgelerinde; yeterince ayrıntı yoktu, doğru kişiler tarafından, uzmanlar tarafından denetlenmemiş olabiliyorlardı, özellikle de teknolojiye değişiklik olduğunda ya da iş yeri faaliyetlerinde değişiklik olduğunda, iş yerinde çalışanların sayısında bir değişiklik olduğunda, bu konularla ilgili ayrıntıların yer almadığı görülüyordu. Yine, risk değerlendirmesi sonucu ortaya çıkanlar iş gücüyle, yani işçilerin temsilcileriyle de grşlmyordu; bu da o tarihte gördüğümüz önemli bir eksiklikti.

Bu arada, sunumumun biraz konusunu değiştiriyor olacağım; bu aşamada kimyasal güvenlikten de bahsedeceğim.

2000 yılında kimyasal güvenlik alanında beşinci yasamızı çıkardık. Uzman olduğunuz için siz de bilirsiniz; kimyasal güvenlik ile iş sağlığı ve güvenliği, bu ikisi birbirini yakından etkileyen alanlardır.

Kimyasal güvenlikle ilgili bütün ulusal ekonomi aslında çalışmalar yapmak durumundadır.

Yasamızın hazırlık aşamasında, Avrupa Birliği'nde "REACH" adlı direktifin hazırlık müzakerelerinin de yürütüldüğünü biliyorduk. O yüzden de, bu REACH hazırlık müzakerelerinde ortaya konan ilkelere dayanarak yasamızı hazırlamaya çalıştık.

2000 yılından sonra Macaristan'ın giriş süreci hızlanarak devam etti. Bu tarihten sonra daha çok "bireysel direktifler" olarak adlandırdığımız direktiflere uyum çalışmaları gerçekleştirildi, örnek 90/270 sayılı direktif. Bu tarihlerde Sağlık Bakanlığı kararnamesiyle uyum sağladığımız alanlardan biri. Bu direktif, bilgi ve iletişim alanında çalışan iş yerlerinin asgari güvenlik standartları hakkındaydı.

Tabii ki, yasaları uyumlandırmak yeterli değildi, uygulamanın da yapılması gerekiyordu. Uygulamada birtakım sorunlar ortaya ıktı. Mesela işverenler açısından bu sorunlar şu şekildeydi: Direktiflerde asgari güvenlik standartları bulunuyordu. ye devletler veya katılma aşamasındaki devletler ise, çok daha ayrıntılı ve katı kuralları tespit etme hakkına sahipti ve Macaristan Hkmeti bu yönde karar verdi. Mesela Macaristan'daki kimyasal güvenlik kuralları AB genelindeki geçerli kurallardan çok daha katı. Bu bir sorun teşkil etti.

Uygulamada çıkan ikinci sorun ise, Ulusal Uzlaşma Konseyinin altında alışan İş Sağlığı ve Güvenliği Alt Komitesinde çok konuşulan bir şeydi; işverenler olarak hep, en zayıf halkayı inceleyin diyorduk. Peki, bu en zayıf halka hangisiydi? Macaristan'da küçük ve orta büyüklükteki işletmeler ekonominin 3'te 1'ini kapsamaktaydı ve bir yandan da piyasada pek çok farklı türde şirket vardı. Bu tiplerden bir

tanesi, çokuluslu şirketlerin ortakları ve büyük Macar işletmeleri idi. Bunların kalite kontrol sistemlerinin içinde iş sağlığı ve güvenliği de yer almaktaydı; o yüzden onlarla ilgili bir sorun yoktu. Sektörün ikinci kısmını oluşturan grubun, -ki bunun büyük bir kısmı KOBİ'lerden oluşuyordu- ekonominin iyileşen bölümüyle bağlantıları yoktu ve hâlâ finansman sıkıntıları çekiyorlardı. Zaten küçük işletmelerdi, en fazla 30-40 kişi çalıştırıyordu; ayrıca dış piyasaya ulaşamıyorlardı ve daha çok da hizmet sektöründe yer alıyorlardı. İşte, biz bunlara en zayıf halka adını veriyorduk.

Bizim bakış açımızdan, bu KOBİ'ler, yani piyasalara bağlantıları zayıf olan KOBİ'ler için ekonomik durum çok kötüydü, bu nedenle de işveren örgütlerinin öncelikle, herhangi bir direktifin veya tavsiye kararının uygulamasına geçmeden önce bunların finansal ve teknik durumlarını değerlendirmeleri gerekiyordu. Bizim söylediğimiz hep şu oldu: Önce bu şirketler teknolojik açıdan, finansal açıdan bunu yapabilecekler mi? Buna bakın, yoksa, diğer türlü zaten bu kuralların geliştirilmesi gerçekçi olmayacaktır. Teknolojik gelişmeyi sağlamak şöyle bir avantaj veriyordu: Teknolojik gelişmeyi sağladığınız zaman zaten iş sağlığı ve güvenliği açısından da o iş yerinde pek çok önemli gelişme kaydetmek mümkündü.

Geçiş süreci konusunda da sıkıntı çıktı. Bazı direktifler Macaristan tam üyeliğe kabul edildikten sonra yürürlüğe girdi. Böyle olunca, bu direktifleri uygulamak için piyasayı hazırlayacak zamanımız oldu ama, bazen bazı uygulamalar için ancak bir-iki günümüz kalmıştı. Mesela Kimyasal Güvenlik Kanunuyla ilgili kurallar 2000 yazında kabul edilmişti ve o tarihte herkes tatil deydi, tatilden döndüklerinde çok kötü bir duruma düştüler, hazırlanacak zamanları kalmamıştı.

Uygulama maliyetleri:

Yine çokuluslu şirketler ve büyük Macar şirketleri açısından iş sağlığı ve güvenliğinin maliyeti çok yüksek olmadı, düşüktü. Teknolojik gelişmeyle de zaten bu alanda sürekli iyileşmeler kaydediliyordu. Öte yandan, çokuluslu şirketlerle birlikte çalışan KOBİ'lere baktığımız zaman, onlar için durumu daha farklı tarif etmek gerekiyordu. İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili maliyetler onlar açısından daha yüksekti ama, çoğu toplam kalite yönetimi sistemine geçtiği için yine bunları karşılayabilir durumdaydılar, çünkü bir alışkanlıkları ve bu konuda oturtmuş oldukları bir sistem vardı. Üçüncü bir grup daha vardı; o da, bunların dışında kalan KOBİ'lerdi, yani o en zayıf halka diye tabir ettiğimiz kısım. Onların durumu gerçekten zordu. Onlar, teknik açıdan iyileştirmeleri ya da iş yeriyle ilgili, çalışma ortamıyla ilgili iyileştirmeleri ancak birkaç ceza ödedikten sonra ya da teftişe uğradıktan sonra gerçekleştirebildiler.

Avrupa Birliği'ne üye olmadan önce Macaristan'daki durum şöyleydi:

İstihdam ve Sosyal İşler başlığının kapanmasından önce hukuki alanda mevcut kanunları değiştirmeye başladık. Zaten başlığın koşullarından biri buydu. Bu değişiklikler hızla yapıldığı için uygulamaya bir günde geçmek pek de kolay olmadı. Kişisel deneyimime dayanarak şunu söyleyebilirim: Bu bizlere ancak geçici bir dönem zorluk yarattı.

İşveren kuruluşlarının yaşadıkları sıkıntı, burada yapılan değişikliğin amacının ve hızının üyelerimize açıklanabilmesiydi ve bu güç bir işti.

Üyelikten sonra neler olduğuna bakalım. Bildiğiniz üzere Macaristan Avrupa Birliği'ne 1 Mayıs 2004 tarihinde tam üye oldu. Üye olduktan sonra "MGYOSZ", yani bizim Konfederasyonumuz, önceden UNICE adıyla anılan BUSINESSSEUROPE'un üyesi hâline geldi ve orada da bize tam üyelik verildi. Aktif bir şekilde, Avrupa Birliği çapında geçerli olacak yasal kuralların hazırlanmasına biz de katılmaya başladık. BUSINESSSEUROPE'dan verileri, bilgileri zamanında alıyorduk ve üyelerimizin söylemek istediklerini de oraya aktarıyorduk. Karşılıklı bir iletişim kanalı açıldı.

BUSINESSSEUROPE'e üye olduğumuz için, kendi Konfederasyonumuzun değişikliklere yasal ve finansal olarak hazırlanması için de yeni fırsatlarla karşılaştık.

Bu arada, AB mevzuatıyla ilgili olarak bu yeni anlaşma, yeni pazarlık diye geçen konudan bahsetmek istiyorum. Bu yeni anlaşma, 2000 tarihinden itibaren Avrupa sosyal taraflarının bütün yasama alanlarında çalışma hayatıyla ilgili bir anlaşması olarak değerlendirilebilir. Bu taraflar arasında kimler var? BUSINESSSEUROPE var, UAPME var, CEEP var, ETUC var. Bu anlaşmalar Komisyon tarafından da imzalandı. Bu anlaşma bünyesinde çok farklı konular ele alınıyordu. Bu anlaşma, bildiğiniz gibi, Komisyonun imzalamasından sonra doğrudan AB müktesebatını bir parçası hâline geliyor. Mesela kısmi süreli çalışma, işten kaynaklanan stres, işte gerçekleşen taciz ve istismarlarla ilgili konular yer alıyordu.

Son olarak da ölçülemeyen risklerden bahsetmek istiyorum. Nedir bunlar? İşe bağlı stres, işyerinde taciz ve diğer istismarlar.

Bildiğiniz üzere risk değerlendirmesi aynı zamanda iş yerinde çalışan işçilerin bireysel akıl sağlığıyla da ilgilidir.

Taciz ve suiistimallerle ilgili orak tabii ki hâlâ açık olmayan meseleler var. Aslında iki önemli soru var: Bunlardan birincisi, stres eğer o bireyin davranışını değiştiriyorsa ve o davranış iş yerindeki stresten kaynaklanıyorsa onunla ilgili tedbirler

alınıyor. Bu stres işten mi kaynaklanıyor, yoksa aile hayatından mı kaynaklanıyor; bunu ölçmek gerçekten çok güç. Yakın. Stresin münferit çalışan üzerindeki etkisini araştırmamız ve tanımlamamız gerekecek, çünkü bu alanda belirsizlikler var.

Risk değerlendirmesi sorununun önemli bir bileşeni ise, ölçülemeyen riskler konusunda daha önce araştırma yapılmayan bir alanda iş yerleri ve bireysel çalışanlar arasında araştırma yapılması gerekiyor. Bu gerçeğin ortaya çıkması nedeniyle, önceden bahsettiğim fondan, gerekli sistemlerin geliştirilmesini sağlayacak araştırmaları finanse etmeye karar verdik. Bu sayede, doktorların, ekonomi uzmanlarının eğitilmesi sağlanabilecek, iyi uygulama örnekleri seçilebilecek ve her tür işletme için emsaller verilebilecek.

REACH direktifi ile ilgili yarın birtakım ayrıntılı sunumlar yapılacak ama bu konuda tek bir şey söylemek istiyorum. Bizim sunumumuzda REACH kuralları ve uygulamaları yeknesak hâle getirilmelidir. REACH'nin uygulaması pahalı olmakla birlikte gerekli bir uygulamadır ve bunun etkisi gelecek on yıllarda da devam edecektir.

Peki, şahsi olarak varabileceğim sonuçlar nelerdir; onlardan da bahsedeyim.

Bu öğleden sonra sizlere, Macaristan'da kat ettiğimiz yolu anlatmaya çalıştım. Önce ekonomik ve toplumsal bir geçiş döneminden geçtik. Sonrasında Avrupa Birliği'ne üyelik sürecine girdik. Bu arada Macaristan'daki ekonomide teknolojik gelişmeler görülmeye başlandı.

Şöyle düşünüyoruz: Günümüzde artık iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili sorunlar ve eğilimler aslında tüm AB üyesi ülkelerde benzerlik taşımaktadır. Zincirin en zayıf halkası olan KOBİ'ler, özellikle de uluslararası piyasalara erişimi olmayan KOBİ'ler, hem işverenler, hem de işçiler tarafından, bunların örgütlenmeleri tarafından kolay kolay erişilebilecek yerler değildir. O yüzden de, yakın gelecekte bu anlamda yapmamız gereken çok iş, çok etkinlik var. Öncelikle bu türden en zayıf halka olan KOBİ'lere erişmeye çalışmalıyız.

Peki, geleceğe dair tahminler nelerdir? Sanırım yakın gelecekte hepimiz çok daha esnek yasal kurallar geliştirebileceğiz. Kurallarda daha fazla esneklik sağlandığı zaman, bunların benimsenmesi, uygulanmasındaki esneklik de işimizi kolaylaştıracaktır. Belki esnekliği öncelikle daha çok KOBİ ölçeğinde ve serbest meslek erbablarında uygulamak gerekiyor. Bunun dışında da, tabii ki, birbirimizin en iyi uygulamaları hakkında bilgilendirilmemiz çok iyi olacaktır. Bilgiyi yaymamız gerekiyor.

Bir umudum daha var: Macaristan’da yine yakın gelecekte bu alanlarda yeterli araştırma ve eğitim yapılmasını da bekliyoruz.

Bu hedeflere erişmenin en iyi yöntemlerinden biri de, toplam kalite yönetiminin benimsenmesidir. Tabii ki, toplam kalite yöntemi iş sağlığı ve güvenliği yönetimini de içeren bir yaklaşım.

Dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

Size de katılım sürecinde başarılar dilemek istiyorum.

Çok teşekkürler.

Uyumlaştırma Süreci

- İlk adım: 1991 Yeni İSG Kanunu’nun “Beyaz Kitabı”nın imzalanması: 89/391/EEC sayılı Çerçeve Direktifin prensiplerine dayalı olarak
- İşverenin bakış açısından İSG Kanununun yeni kurumları :
Risk değerlendirme
Sosyal diyalog.

Uyumlaştırma Süreci 2

- İSG Kanunu'nda 1997 yılında yapılan değişiklik: risk değerlendirmesinin oluşturulması ve iyileştirilmesi bütün işletmeler için zorunludur.
- Mevcut işletmeler açısından; kuralın yürürlüğe girmesinden 1 yıl sonra.
- Yeni kurulan işletmeler açısından; faaliyete başlamasından 6 ay sonra.

Risk Değerlendirme

- Hukukçu bir kadın için “risk değerlendirme” ne anlama geliyor?
- Zorunlu hukuki kuralın etkisi
- İlk risk değerlendirmelerin tanımlanması, ölçülebilir riskler (gürültü, titreşim, toz vs)

Risk Değerlendirme 2

- Riskler nasıl değerlendirilir?
Değer (herkes kendisi için –pahalı değil)
Ölçüm (yetkili kurumlar – pahalı)
- Uygulama: değerlendirilebilir riskler,
yalnızca limit değerleri aştığı durumlarda
ölçülecektir.

Risk Değerlendirme Süreci

- Görev: işveren
Yardımcılar: güvenlik uzmanı ve tıp doktoru
- Risk değerlendirme yapısı: her işyeri için işçinin sağlığını, zihinsel durumunu, yaşını, eğitim seviyesini, tecrübe düzeyini vs. dikkate alarak.
Karmaşık ve sürekli faaliyet.
- Belgelendirme zorunludur.

Risk Değerlendirme Belgelerinin İncelemesinde Pratik Sorunlar

- Yetersizlik – ilk dönemde esas olarak KOBİ’ler.
- Uygun şekilde ayrıntılı.
- Denetlenmemiş (teknolojide, faaliyetlerde, vs değişiklikler).
- İlgili işgücüyle müzakere edilmemiş.

Kimyasal Güvenlik

- 2000 tarihli Kimyasal Güvenlik 5. Yasası
- İSG’nin Etkisi – önemli
- Ulusal ekonominin tamamı ilgilidir
- REACH hazırlık müzakereleri
- Kanun, REACH prensiplerine dayanmakta; bunun uygulamasını hazırlamaktadır.

2000 Yılından Sonra Giriş Süreci

- Süreç hızlandırıldı
- Daha fazla bireysel direktif uygulandı
(Bilgi ve İletişim İşyerlerinin Asgari Güvenlik Standartlar hakkında 90/270/EEC sayılı Direktif – Sağlık Bakanlığının Bakanlık kararnamesi)

Uygulama Sorunları

- Direktifler – asgari güvenlik standartları Devlet, daha sıkı kuralları belirtme hakkına sahiptir.
- İşveren bakış açısından: “en zayıf halka”yı inceleyin.

Macar Ulusal Ekonomisinde KOBİ'ler

- İstihdam oranı: piyasa ekonomisinin 1/3'ü
- Tipler:
 - çok uluslu işletmelerin ortakları ve büyük Macar işletmeleri (İSG dahil kalite kontrol sistemleri);
 - ekonominin iyileşen bölümüyle bağlantı yok (finansman sıkıntısı, maks. 30-40 çalışan, dış piyasa, esas olarak hizmetler sektörü).

“En Zayıf Halka”

- İç piyasayla bağlantısı olmaksızın ekonomik durumları en kötü pozisyonda.
- Dolayısıyla işveren örgütü, öngörülen teknolojik gelişimi dikkate alarak, Direktifin veya Tavsiyenin uygulanmasını kabul edip etmeden önce bunların mali ve teknik durumunu incelemekle yükümlüdür.

Uygulama Sorunları 2

- Uygulama için geçiş süreci :
bazı Direktifler, tam üyelikten sonra yürürlüğe girdi – hazırlık için süre ancak yeterliydi;
bazen uygulama bir iki gün içinde gerçekleştirildi (Kimyasal Güvenlik Kanunuyla ilgili kurallar – yaz)

Uygulama Maliyeti

- Çok uluslu işletmeler ve büyük Macar işletmeleri: düşük ve teknolojik gelişmeyle bağlantılı;
- Çok uluslu işletmelere ortak KOBİ'ler: daha yüksek, TQM (toplam kalite yönetimi) ile bağlantılı
- Bunların dışında kalan KOBİ'ler: zor – inceleme ve cezadan sonra bazen.

Üyelikten Önce Durum

- “İstihdam ve Sosyal İşler” başlığının kapanmasından önce mevcut hukuki düzenlemelerin uygun biçimde uygulanmasını sağlamak için değiştirilmesi.
- Uygulama zor oldu – ara dönem durumu.
- İşveren örgütlerine değişikliğin amaçları anlatıldı.

Üyelikten Sonra Durum

- MGYOSZ’un BUSINESSEUROPE’a (önceki adıyla UNICE) tam üyeliği
- AB yasal düzenlemelerinin hazırlanmasına aktif katılım – kendisinden BUSINESSEUROPE’a ve aynı zamanda tersi yönünde doğrudan bilgi aktarma.
- BUSINESSEUROPE’a üyeliği: değişiklikleri yasal ve finansal olarak hazırlama imkanı.

AB Mevzuatında “Yeni Anlaşma”

- Öncelik: BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP ve ETUC gibi Avrupa Sosyal Ortaklarının “Çalışma Hayatı” ile ilgili bütün yasama alanlarında anlaşması;

Bu tür anlaşmalar Komisyon tarafından imzalandı (kısmi süreli çalışma, işe bağlı stres, işe bağlı taciz ve diğer suiistimler vs).

“Ölçülemeyen” Riskler

- İşe bağlı stres, işe bağlı taciz ve diğer suiistimler.
- Risk değerlendirme sorununun önemli bileşeni: işyerleriyle ve bireysel çalışanlarla ilgili inceleme yapılmadı.
- Uygulama için yeterli sistemlerin ayrıntılı bir biçimde düzenlenmesi için gerekli – tıp doktorlarının, ergonomi uzmanlarının eğitimi.

REACH

- Kurallar ve uygulama, AB'nin tamamı için birleştirilmiştir.
- Uygulama üzerinde etkisi: pahalı fakat gerekli.
- Etki: gelecek yıllar açısından sürekli.
Sonraki sunumlarda ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır.

Sonuçlar

- Geçiş– AB'ye üyelik – teknolojik gelişme;
- Genel olarak İSG ile ilgili eğilimler ve sorunlar AB içinde benzerlik göstermektedir.
- İç piyasa bağlantısı olmayan, “En zayıf halka” KOBİ'ler – hem işveren hem de işçi açısından zorlukla erişilebilir.

Gelecek Tahmini

- Daha esnek yasal kurallar.
- Daha esnek benimseme–KOBİ’ler ve kendi hesabına çalışanlar.
- İyi uygulamalar hakkında daha fazla bilgi – bilginin yayılması.
- Yeterli araştırma ve eğitim seviyesi.
- Toplam kalite yönetimi – İSG yönetimi dahil.

OTURUM BAŞKANI- Saygıdeğer konuklar, Sayın Nosztrai’ye sunumu için çok teşekkür ediyoruz.

Kendisi, iş sağlığı ve güvenliği konusunda kurumsal yapıyı, iş teftiş sisteminin rolünü, bu konudaki mali boyutu Macaristan bağlamında ele aldılar, ayrıca yine, risk değerlendirmesi üzerinde uzunca durdular, bu konuda bize aydınlatıcı bilgiler verdiler.

Şimdi soru ve cevaplar kısmına geçeceğim. Soru sormak isteyen varsa soruları alalım lütfen...

DİDEM İNCEOĞLU- Yapılan bütün bu çalışmaların nihai hedefi, iş kazalarını ve meslek hastalıklarını azaltmak, mümkünse sıfırlamak. Bizim 2003 yılında başlamış olduğumuz uyum çerçevesindeki yasal düzenlemeleri kendileri 93-97 yıllarında geçirmişler.

Şunu bilmek istiyorum: Etkilerini daha iyi anlamamız için, 93 öncesi ve şimdiye bakıldığı zaman bu iş kazası ve meslek hastalığı sayılarında ya da oranlarında bize sayısal değer verebilir mi acaba?

DR. JUDIT NOSZTRAI- Sorunuz için teşekkür ediyorum.

Bunun tek bir cevabı yok.

Geçiş döneminde iş kazaları ve işle ilgili hastalıklarda her gün bir düşüş oluyordu; ama öte yandan, belgelere baktığımız zaman artış gözükmeye başladı, çünkü teftişler daha fazlaydı ve belgeleme daha iyiydi. Bu dönem içerisinde işle ilgili hastalıklar, kazalar artmış görünüyordu; bugün baktığımız zaman, o günkü rakamlara, o günkü belgelere göre düşmeye başladı. Araştırmacılar, yine de toplam gayri safi yurt içi hasılanın yüzde 25'inin kayıt dışı olduğunu söylüyorlar, daha doğrusu "siyah ekonomi", "gri ekonomi" diyorlar. Dolayısıyla, o kayıtlı olmayan ekonomiyle ilgili maalesef elimizde herhangi bir veri yok.

OTURUM BAŞKANI- Başka sorusu olan...

Buyurunuz.

GALİP GÖKSEL- Macaristan'ın bu adaptasyon süreci içerisinde gerek Avrupa Birliği, gerekse Macaristan Hükümeti tarafından şirketlere iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili yapılacak yatırımlarda herhangi bir kaynak aktarımı yapıldı mı? Eğer yapıldıysa kapsamı hakkında kısa bir bilgi verebilir mi?

DR. JUDIT NOSZTRAI- Sorunuz için çok teşekkür ediyorum.

İş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili araştırmalar her zaman için büyük bir mesele. Biraz önce bahsettiğim gibi, araştırmayla ilgili Ceza Fonumuz var. O Ceza Fonu bugünlerde, iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili araştırma yapmak üzere tahsis edilen bir hibe; ama bir süre sonra değişeceğini ve ortadan kaldırılacağını zannediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Başka soru sormak isteyen...

Buyurunuz.

MAK. MÜH. EMRULLAH DEMİRCİ- Denetleme mekânizmasından bahsettiniz. Bir önceki oturumu yöneten Hocamız da kısmen bahsetmişti; Türkiye'deki denetim mekânizmasının çok az, yetersiz olduğunu kendi şahsi kanaatim olarak söylemek istiyorum. Zannedersem yüzde 4 civarında bir rakam telaffuz edildi. Gördüğüm kadarıyla bu denetleme mekânizması sizde gayet iyi işlemiş; yani üç grubun birleştirilmesi ve denetimin etkinleştirilmesiyle alakalı. Tabii, bu güzel bir süreç gelişmesi. Ben de bizim ülkemiz adına böyle bir şeyin yapılmasını temenni ediyorum.

Bu noktada spesifik bir rakamdan, bir denetleme yüzdesinden, denetleme oranından ya da bu şekilde bir değerden bahsetmek mümkün mü? Mesela, Türkiye'de 100 bin tane firma var, bu 100 bin tane firma yılda şu kadar süre denetlenebiliyor veya şu kadar adet denetlenebiliyor diye bir rakamdan bahsetmek mümkün mü?

Teşekkür ediyorum.

DR. JUDIT NOSZTRAI- Teşekkürler.

Teftiş sisteminin yapısını anlatmaya çalışmıştım.

Avrupa Birliği'ne göre bizim, daha önce de bahsettiğim gibi, hedef teftişlerimiz var. Bu hedef teftişler en riskli sektörlerde yürütülüyor, mesela inşaat alanında, tarım alanında, şu anda da turizm alanında yapılıyor. Yaklaşık yüzde 30'luk bir iş teftişi gerçekleşiyor. Geriye kalan yüzde 70 münferit teftişlerle ilgili. Yüzde 30'u hedef sektörlerle yönelik, yüzde 70'i münferit işletmelere yönelik. Yine aynı şekilde, aynı sektörde en riskli işletmelere gidiliyor. Diyelim ki, bir işletmede bir iş kazası meydana geldi, o kazadan sonra o işletmeye spesifik olarak gidiliyor, soruşturma yapılıyor, ayrıntılı bir teftiş yürütülüyor; yüzde 70'i de böyle, münferit teftişler.

Hatırladığım kadarıyla Macaristan'da 800 tane iş müfettişimiz, 60 bin KOBİ var (özel sektördeki KOBİ'lerden bahsediyorum.) Bin olmak üzerinde de büyük ölçekli işletme ve çokuluslu şirket var. Herhâlde Macaristan'daki işletmelerin yılda yüzde 7'si ya da 8'i teftiş görüyordur; çok yüksek bir rakam değil yani.

Verimliliğe bakacak olursak, verimlilik apayrı bir sorun.

OTURUM BAŞKANI- Buyurunuz.

ERDEM PINARÖNÜ- Sunuda iş güvenliği uzmanı tanımları kullanılırken yanlış anlamadıysam şöyle bir cümle geçti: Genelde mühendislik eğitimi almış olanlar, ardından bir uzmanlık eğitimine tabi tutuluyor ve sınavla birlikte iş güvenliği uzmanı olarak görev yapıyorlar dendi. Bu iş güvenliği uzmanlığı eğitiminin süresini ve kimin tarafından verildiğini öğrenebilir miyim, acaba Macaristan'daki uygulaması nasıl?

Teşekkür ederim.

DR. JUDIT NOSZTRAI- Teşekkür ederim.

Özel bir Eğitim Şirketimiz, özel bir Eğitim Kurumumuz var ve yaklaşık 30-35 yıldır uzmanları eğitiyor. Dolayısıyla, bu alanda çok fazla uygulama yaptılar, çok fazla eğitim tecrübeleri var.

Bu eğitime lisansüstü eğitimi deniyor. Üniversiteyi tamamladıktan sonra gittiğiniz bir eğitim ve süresi dört semestr. Dört semestreden sonra, yani bu lisansüstü eğitimi tamamladıktan sonra herkesin devlet tarafından yapılan bir sınava girmesi gerekiyor.

OTURUM BAŞKANI- Başka sorusu olan var mı acaba?..

Başka soru olmadığını görüyorum. Böylece öğleden sonraki oturumlarımızı da tamamlamış oluyoruz.

Gün boyunca; önce, iç hukukun AB normlarıyla harmonizasyonu konusunda Finlandiya örneğini gördük, ardından yine Finlandiya örneğinde iş yerinde örgütlenme üzerinde duruldu, daha sonra Doktor Nosztrai bize kurumsal yapı hakkında bilgi verdi, teftiş teşkilatını anlattı ve nihayet, uyumun maliyeti ve iyi uygulama için işletmelere yönelik teşvikler konusundan söz etti. Böylece, iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili genel bir çerçeve çizmiş olduk.

Katılımınız için çok teşekkür ederim.

FATİH TOKATLI- Birinci gün programımız sona erdi. Yarın yine sabah 9'da, Çevre konusundaki oturumlarımızda buluşmak üzere iyi akşamlar diliyoruz.

ÜÇÜNCÜ OTURUM

SINAI EMİSYONLAR

OTURUM BAŞKANI : PROF. DR. NAHİT TÖRE

Çankaya Üniv. İİBF Öğretim Üyesi

KONUŞMACILAR : JENS ULRIK JENSEN

Danimarka Sanayi Konfederasyonu Danışmanı

: JAVIER RODRIGUEZ

İspanya İşveren Sendikaları Konfederasyonu

Çevre Komisyonu Üyesi

3. Oturum katılımcıları birarada

ÜÇÜNCÜ OTURUM SINAI EMİSYONLAR

OTURUM BAŞKANI: PROF. DR. NAHİT TÖRE (Çankaya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası Ticaret Bölümü Öğretim Üyesi)- Değerli konuklar, BOSMIP II (Business Organisations as Single Market Integration Players), projesi çerçevesinde BUSINESSEUROPE, TİSK ve TÜSİAD tarafından düzenlenen İş Sağlığı ve Güvenliği ve Çevre konularındaki AB Müktesebatı Uluslararası Seminerinin ikinci gün ilk oturumuna hoş geldiniz.

Bu oturumda, Avrupa Birliği ülkelerinden gelen iki değerli konuğumuz sizlere sunuş yapacaklar. İlk sunuşu, bana göre sağ tarafta oturan ve seminerimize Danimarka'dan katılmakta olan Sayın Jens Ulrik Jensen, “Bütünleşik Kirlilik Önleme ve Kontrol (IPPC) Direktifi ve Son Girişimler” konusunda yapacak. Kendisini dinledikten sonra bir kahve molası vereceğiz. Dönüşte ikinci sunuşu, sol tarafımda oturan ve toplantımıza İspanya'dan katılan, -bu sabah yüzü biraz güleç, sebebini biliyorsunuz, İspanya dün akşam UEFA Kupasında finale kaldı- Sayın Javier Rodriguez, “Emisyon Ticaret Planı (ETS) Direktifinin Uygulanması ve İşletmeler Açısından Ortaya Çıkan Sorunlar” konusunda yapacak.

Ben her iki değerli konuşmacımıza mikrofonu uzatmadan önce izin verirseniz kendilerini size çok kısa olarak tanıtmak da istiyorum.

Sayın Jens Ulrik Jensen 1967’de dünyaya geldi.

1985 yılında Örgart Kolejinden mezuniyetini takiben Lingbide (umarım doğru telaffuz ediyorum), bulunan Danimarka Teknik Üniversitesinden İnşaat Mühendisliği alanında Yüksek lisans derecesi ile mezun oldu.

Hâlen yine Danimarka’nın dünyacı meşhur üniversitelerinden Aarhus Üniversitesinde çevre ve enerji hukuku alanında yüksek lisans çalışmalarını sürdürüyor.

1997-2004 yılları arasında Çevre Müfettişi olarak görev yaptıktan sonra, 2004 yılında Danimarka Sanayi Konfederasyonunda Çevre Uzmanı olarak göreve başladı.

Hâlen Danimarka Sanayi Konfederasyonundaki görevine kıdemli Danışman olarak devam ediyor.

Sözü fazla uzatmadan mikrofonu değerli konuğumuza veriyorum.

JENS ULRIK JENSEN (Danimarka Sanayi Konfederasyonu Danışmanı)- Çok teşekkür ediyorum.

Ben de doğrudan sunumuma geçeceğim.

Herkese günaydın. Yeniden hoş geldiniz.

Buraya gelmek benim için büyük bir mutluluk. Sizlere en sevdiğim konuların birinden bahsediyor olmak da büyük bir mutluluk vesilesi. Ayrıca kuruluşlarımızın işbirliği yapması da büyük mutluluk.

Ben sunumumu iki bölüme ayırdım. Eminim “entegre kirlilik önleme ve kontrol direktifi”nin ne olduğunu hatırlayanlar ya da bilenler vardır. Ben gene de sizlere bu konuda bilgiler sunduktan sonra birkaç konuyu tartışmaya açmak istiyorum.

İsterseniz önce “IPPC” dediğimiz direktifin ne anlama geldiğinden bahsedelim.

IPPC: Entegre Kirlilik Önleme ve Kontrol Direktifi.

Ben bugün özellikle “entegrasyon” kısmından bahsetmek istiyorum.

I (Entegrasyon):

Genelde çevresel mevzuatlar çevreyle ilgili belirli bir kısma odaklanır; havayla, suyla, atıkla ilgili bir mevzuat olabilir. Diğer taraftan, IPPC’yle ilgili yeni bir özellik var. 1996 yılında yürürlüğe girdiği zaman, çevresel konulara daha bütünleşik bir yaklaşım sunan bir direktiftir bu. Burada, gerek hava, gerek su, gerekse toprakla ilgili birtakım politikalar var ve bütünleşmiş bir yaklaşımla beraber çevrenin bütün yönlerine vurgu yapıldığını görüyoruz.

P (Kirlilik):

“Emisyonlar” son yıllarda çok fazla konuşulan kavramlardan bir tanesi. Küresel ya da yerel emisyonlardan da bahsedilebilir ama, biz burada sanayilerin havaya saldıkları emisyonlardan bahsedeceğiz.

“Kirlilik” dediğimizde, belirli bir fabrikanın, belirli bir tesisin atmosfere saldırdığı emisyonlar ve çevreyi etkileyen emisyonlardan bahsediyoruz.

P (Önleme):

Ortaya çıkan kirliliği nasıl çözüyoruz; işte, önleme der-

Jens Ulrik JENSEN

Danimarka Sanayi Konfederasyonu Danışmanı

ken bunu kastediyoruz. Burada, herhangi bir sorun ortaya çıktıktan sonra değil, belirli bir sanayiye ya da belirli bir tesisi inşa ederken, daha başlangıç aşamasında ortaya ne gibi sorunlar çıkar, ne gibi olumsuz etkiler çıkar? bunları önceden tespit etmekten bahsediyoruz.

C (Kontrol):

Kontrol aşamasında, yaptığımız faaliyetlerde hiçbir şeyin ters gitmemesini sağlıyoruz. Aslında bu kavram, Avrupa Birliği mevzuatında yer almadan önce de vardı. Danimarka, bu kavramı kullanan ilk ülkelerden biridir. Bizler 1974’lerde çevresel mevzuatımızı yaratırken bu aslında bizler için gayet bilinen bir kavramdı.

Tabii ki, bu direktifle ilgili birtakım şartlar var ve IPPC direktifini uygulamamız için birtakım şartlar var. Öncelikli olarak buradaki şartları eğer karşılamıyorsanız faaliyetlerinizi, operasyonlarınızı gerçekleştiremiyorsunuz. O yüzden, mutlaka izin almak ve izin alırken de, ne kadar bir deşarj yapacağınızla ilgili bir miktar belirlemek gerekiyor.

Birazdan sizlere mevcut direktiften bahsedeceğim.

İzin alabilmenin koşulları:

* Yetkili bir merci tarafından bütün koşulların sağlandığının anlaşılması gerekiyor.

* Bütün koşulların sağlanmış olması gerekiyor.

* Çevre kirliliğine karşı bütün tedbirlerin alınmış olması gerekiyor.

* “BAT” adını verdiğimiz en iyi ve en uygun tekniklerin kullanılması gerekiyor.

* Ciddi bir kirlilik olmaması gerekiyor.

* Atıklarla ilgili bir yönetim planı olması gerekiyor.

* Atıklardan kazanım sağlanması gerekiyor ya da çevre üzerine çok daha az bir atık etkisi yaratılması gerekiyor.

Direktif yürürlüğe girdiğinden beri birtakım maddeler daha da geliştirildi, daha da iyileştirildi. Şu anda IPPC direktifinin enerji konularını ele alış şekli böyle. Burada emisyon takas programını, planını görebiliyoruz; aynı zamanda kazalara da yer verildiğini görüyoruz. Birtakım kurulumlarda ya da tesislerde kazalarla ilgili düzenlemeler var burada.

Operasyonlarınızı sonlandırdıktan sonra, tabii ki, o tesisi ya da o fabrikayı tatmin edici bir düzeyde bırakmanız ve o şekilde, uygun bir şekilde devrini yapmanız gerekiyor.

BAT: Mevcut olan en iyi teknolojileri kullanma.

Bunun yanı sıra, herhangi bir tekniğin mümkün olan en iyi teknik olarak adlandırılabilmesi için birtakım şartları da yerine getirmesi gerekiyor. Her şeyden önce, o teknolojinin endüstriyel düzeyde mutlaka kanıtlarla tespit edilmesi, kanıtlara dayandırılması gerekiyor. Tabii ki, aklımıza gelen herhangi bir teknik, mümkün olan en iyi teknik anlamına gelmeyecektir.

Diğer taraftan da, bu kullandığımız tekniğin bize makul sonuçlar, maliyet etkin sonuçlar getirmesi gerekiyor.

Peki, IPPC direktifinden konuşurken neden mümkün olan en iyi tekniklerden bahsediyoruz? Çünkü burada, mümkün olan en iyi teknikleri kullanarak, koşulları karşılayabileceğimiz oranda emisyon salmamızı sağlayacak birtakım teknikler var.

Peki, bu teknikleri, bu BAT'leri nasıl oluşturuyoruz? Çok farklı teknikleri topluyoruz ve gerek ekonomi anlamında, gerekse gerçekleştirebileceğiniz en ideal emisyon düzeyi açısından mümkün olan en iyi teknikleri seçiyoruz. Bu, sizlere hatırlatmak istediğim çok önemli bir noktaydı, çünkü pek çok kişi bu konuyu çok rahat gözden kaçırabiliyor.

Burada bu tekniklere, “mümkün olan en iyi teknikler” diyoruz ama, herhangi yetkili bir merci, belirli bir şirket ya da işletme üzerine baskıda bulunamaz, “bu tekniği kullanacaksın” diye herhangi bir baskı söz konusu olamaz. Bunlar, herhangi bir izne başvururken sizin kullanabileceğiniz ya da argüman olarak kullanabileceğiniz birtakım teknikler. Diğer taraftan, şirketler ya da işletmeler istedikleri herhangi bir tekniği seçmekte özgürler. O anda mümkün olan bir en iyi teknik olabilir ama, o şirket ya da işletme, emisyon değerleri açısından çok daha ideal, çok daha iyi bir teknik de bulabilir. O yüzden, ortada mümkün olan en iyi teknik varsa, bu, sizin o tekniği aynen alıp kullanmak mecburiyetine sahip olduğunuz anlamına gelmez, emisyon değerleriyle ilgili yeni yeni teknikleri siz de bulabilirsiniz.

Emisyon sınırlarını belirlerken; mevcut tesislerin teknik özelliklerine, bu tesislerin kurulduğu yerlere, yerel-çerçevesel faktörlere bakmanız lazım. Eğer yetkili bir merci emisyon değerinizi azaltmanızı isterse, o zaman, havaya saldığınız emisyonu dağıtmak için suya ihtiyacınız olabilir. Mesela Danimarka gibi bir ülkede herhangi bir tesisiniz varsa, her zaman çok rahat bir şekilde su tedarik edemeyebilirsiniz. Eğer suya erişemiyorsanız, havaya yayılan emisyonu dağıtmak, tesisteki emisyonları yönetmek için başka bir yöntem bulmanız gerekir. Bu gibi durumlarda biz mümkün olan en iyi teknikleri kullanabiliyoruz, onları devreye sokabiliyoruz.

Önemli olan başka bir konu da, “çerçevesel kalite standartları.” Ben size az önce koşullardan, BAT'den, mümkün olan en iyi tekniklerden bahsettim. Bütün bun-

lar emisyon değerleriyle, emisyon limitleriyle ilgili.

Diğer taraftan göz önünde bulundurmanız gereken başka önemli bir unsur da çerçevesel kalite standartları.

Belli bir tesisle ilgili izin alırken birtakım şartlar, koşullar olabilir. En başta da söylediğim gibi, eğer tesisiniz çevreyi kirletiyorsa hiçbir şekilde lisans ya da gerekli izni alamayacaktır. Bu konuda bir izin alabilmek için belirli çerçevesel kalite standartlarını karşılamamız gerekir ve Avrupa Birliği son yıllarda bu konuya oldukça eğilmiş durumdur.

Herhangi bir tesisin, çerçevesel kalite standartlarını gözeterek faaliyetlerde bulunması gerekebilir, mesela Avrupa Birliği'nin su çerçeve direktifi gibi çeşitli direktifleri göz önünde bulundurması, bu direktiflere uyum sağlaması gerekir. Biz buna "Combined a procl!", yani "kombine yaklaşım, ortak yaklaşım" adını veriyoruz. Birtakım kalite standartlarını, diğer taraftan da, mümkün olan en iyi teknikleri ortak olarak ele alıyoruz. Bu şekilde de izinlerle ilgili koşullar oluşturuluyor.

IPPC, entegre kirlilik önleme ve kontrol direktifinin temel dayanakları bunlar. Sunumumun bir sonraki kısmına geçmeden önce herkese bu dayanakları, bu tabloyu bir kez daha hatırlatmak istedim.

Şimdi de IPPC direktifinin temel hedeflerinden bahsetmek istiyorum. Şu anda devam eden gözden geçirme ve revizyon çalışmalarından da bahsedeceğim.

IPPC direktifi, 1996 yıllarına giden eski bir direktif. 2003 yılına geldiğimizde, Avrupa Komisyonu bir istişare süreci başlatıyor ve bu istişare sürecinin amacı IPPC direktifinin gözden geçirilmesi, revize edilmesi.

Uzun yıllardır yürürlükte olan bu direktifin, uygulanması esnasında öğrenilen derslerle beraber bu süreçte daha da iyileştirilmesi amaçlanıyor. Bu gözden geçirme çalışmasının nihayetinde, 2003 yılında bir bildiri yayınlandı. Bu bildiriye göre, özellikle sektörden, sanayiden temsilciler birtakım şikâyetlerde bulundular; "IPPC direktifinin öngördüğü emisyon değerlerine uyum tarihi Ekim 2007 iken, neden 2003 yılında böyle bir revizyon yapıyoruz" dediler. Ancak diğer taraftan, bu direktif nihayetinde daha eski yıllara dayandığı için mutlaka bir revizyon gerektiriyordu. 1996 yılından beri uygulanan bir direktif ve piyasaya dayalı bütün direktiflerde olduğu gibi, belli bir yerden sonra gözden geçirme gerekecektir. O nedenle, emisyon, ticaret ya da karbondioksitle ilgili programları da göz önünde bulundurduğumuz zaman böyle bir revizyon gündeme geldi.

Mevcut direktife baktığımızda, 1996 yılında hazırlanmış bir direktif ve bu tari-

he kadar, 2008'e kadar bu direktifte hâlâ birtakım değişikliklerin yapıldığını görüyoruz. "2008/1 EC sayılı direktif" IPPC direktifinin son hâli. Buradaki rakamları kullanarak siz de direktife çok kolay bir şekilde ulaşıp araştırabilirsiniz.

Size Avrupa Birliği'nin bir istişare sürecinden az önce bahsettim. Bu direktifin ruhunu daha iyi anlayabilmek için, direktifin etrafında yer alan diğer aktörleri ve süreçleri de iyi bilmek gerekiyor. Size az önce bahsettiğim Avrupa Birliği bildirsin-den başka, "Lizbon Gündemi" çok önemli bir aktör olarak karşımıza çıkıyor. Daha iyi bir düzenleme yapılması amacıyla Komisyon, Avrupa Birliği mevzuatını daha da sadeleştirme yoluna gitti ve bu şekilde, bütün araçların daha etkin bir şekilde çalışmasını istedi. Bunun için bir uygulama planı ortaya konuldu ve Komisyonda, bütün sistemin bütün Avrupa'da işleyebilmesi için birtakım tematik stratejiler belirlendi; direktif yürürlüğe girdiğinden beri ve direktifle ilgili çalışmaların başladığı tarihten itibaren böyle bir yapı işlemeye başladı.

Bu sistem içerisinde gerçekten, çok küçük gibi görünen, ama çok önemli olan birtakım çalışmalar yapılıyor.

Bu direktifin revizyonuyla ilgili birtakım tartışmalar oldu; taraflardan bir kısmı bunu revize etmek istediler, birtakım taraflar da revizyona karşı çıktılar. Nihayetinde, bunun çok da büyük ölçekli, çok da iddialı bir revizyon olmadığı, aslında kelimenin tam anlamıyla revizyon olmadığı söylendi. Bu, yeni baştan yazılan bir direktif değil, sadece, koşullara göre, piyasadaki güncel konulara göre gözden geçirilen bir direktif olarak ele alındı. Diğer taraftan, IPPC'ye yapılan değişiklikler, bu direktifin ruhunu ya da amacını, ilkelerini değiştirmeyen değişiklikler.

Direktif:

- * Öncelikli olarak, yüksek seviyede bir çevresel korumadan bahsediyor.
- * Bütünleşmiş, entegre bir yaklaşımdan bahsediyor.
- * Mümkün olan en iyi tekniklerin kullanılmasını öngörüyor.
- * İzinlerle ilgili birtakım koşullar getiriliyor.

Direktifin bütün bu temel dayanakları, revizyon sürecinde değiştirilmeyen dayanaklar olarak karşımıza çıkıyor.

Direktife yapılan revizyon süreci nasıl işledi; sizlere bundan biraz bahsetmek istiyorum.

Revizyon çalışmalarının büyük bir kısmı, IPPC Tavsiye Grubunun ortaya koyduğu tavsiyelerle gerçekleşti. Bu, Komisyon tarafından kurulan bir Tavsiye Grubudur. Tavsiye Grubunda; çevre STK'leri, sektör, sanayi temsilcileri ve üye devletle-

rin ilgili mercileri ve temsilcileri yer alıyor. Ben de bu Tavsiye Grubunda yer alan temsilcilerden biriydim. Avrupa'nın elektronik ve mekanik sanayi sektörünü temsil ettim. Tavsiye Grubu yanı sıra başka birtakım aktörler ve paydaşlar da var. Tavsiye Grubunun çalışmalarını gerçekten çok aktif bir şekilde yerine getirdiğini de söylemek isterim. Bu grup çok önemli birtakım tavsiyeler ortaya çıkardı.

Gözden geçirme çalışmaları aslında çok kapsamlı toplantılar neticesinde gerçekleşti. Çalışmalarımız esnasında altı farklı aşama gerçekleştirdik.

Öncelikle istişare sürecinden bahsetmiştim. İstişare sürecinde, IPPC direktifinin düzgün bir şekilde çalışıp çalışmadığını kontrol etmek istediğimiz altı alan belirledik. İlk alan, uygulama alanıydı. Mevcut direktif, bütün AB üye devletlerinde ne şekilde uygulanıyor; ilk önce buna baktık. Daha sonra, rekabetçilik bizim için ikinci bir alandı. IPPC direktifi rekabet gücünü nasıl etkiliyor; bunu inceledik. IPPC direktifinin uygulandığı bir ülkede, bu direktifin uygulanmadığı diğer ülkelere göre rekabet gücünde birtakım geri çekilmeler olabiliyor; böyle bir durum var mı yok mu diye inceledik. Diğer taraftan, çevresel faydaların neler olduğuna baktık.

Belki bir taraftan rekabet gücü zarar görmüş ya da sekteye uğramış olabilir ama, bu direktifin ortaya koyduğu çevresel faydalar neler; bunlara da bakmak istedik. Ortaya bir direktif getirdik ama, bu direktif koyduğumuz hedefleri yerine getirmiş mi, çevresel anlamda herhangi bir değişiklik yaratmış mı; buna baktık.

Çalışma kapsamına aldığımız dördüncü alansa, biraz daha çetrefil bir alandı. Teknik değişiklikleri nasıl uyumlandırabiliriz, direktifi nasıl güncelleyebiliriz; bu konulara baktık.

Daha iyi bir direktif, direktifle ilgili düzenlemelerin etkinleştirilmesi ve beşinci alan olarak etkinleştirme:

Bu direktif eğer birtakım başka uygulamalarla ya da düzenlemelerle çalışıyorsa ya da zıtlık gösteriyorsa, o zaman ortaya çok daha uyumlu, çok daha istikrarlı bir mevzuat koymak gerek dedik ve o yüzden etkinleştirme çalışmaları yaptık.

Uyumun sağlanması:

Elimizde böyle bir sistem var, böyle bir direktif var. Eğer şirketler çevresel koruma konusunda kendi başlarına çalışmak istiyorlarsa, biz de bu durumda, işletmeleri ya da bu şirketleri, yetkileri merciler tarafından istenilen uyumun daha ilerisini de gerçekleştirmeleri için ikna edebiliriz diye düşündük. Bu da, bizim çalışmalarımızın altıncı ayağıydı ve çok başarılı bir şekilde gerçekleştirildi.

Burada gördüğünüz gibi, direktifi gözden geçirme çalışmaları oldukça uzun sür-

dü. 2005 yılında Dresden’de bir başlangıç toplantısı yaptık. Bu konferansta bu istişare sonuçları tartışıldı ve çalışma alanlarımıza karar verildi. Daha sonra uzmanlar grubu olarak toplantılar yaptık; BUSINESSEUROPE de bu toplantılara dahil oldu. Esasında BUSINESSEUROPE, birtakım gölge çalışmalar yaparak bu çalışmada çok aktif rol aldılar.

Komisyon olarak çalışmalar yaptığımızda, BUSINESSEUROPE’un içinde yer aldığı bir “Taskforce- Görev Gücü” kurduk ve bütün argümanlarımızı, bütün pozisyonlarımızı bu şekilde aramızda istişare ederek uyumlandırdık ve bunun neticesinde bu konularda çok daha başarılı bir lobi faaliyeti gerçekleştirmiş olduk, kendimizi bu sürece çok iyi hazırlamış olduk. Bahsettiğim bu çalışma gruplarında ben de bizzat yer aldım; o yüzden kendim de çok önemli faaliyetler gerçekleştirmiş oldum.

Az önce bahsettiğim çalışma alanları tespit edildi. Bu çalışma alanları aslında sorun teşkil eden alanlardı. Bütün bunları Avrupa Komisyonu ile çok yakın bir işbirliği içerisinde ele aldık ve bu konularda belirli bir başarı elde ettiğimizi söyleyebilirim. Daha sonra da, “Interservice Draft” adını verdiğimiz taslak üzerinde çalışmaya başladık.

Bu süreçte, Avrupa Komisyonu Çevre Genel Müdürlüğü tarafından bu direktifin ilk taslağı hazırlanıyor. Komisyonun diğer departmanlarına bu direktif dağıtılmadan önce bizlerin de direktifi görme ve direktif hakkında yorum yapma fırsatımız oluyor. Bu noktada gene çok etkili olduğumuzu söylemek isterim. Bu, bizim çalışmalarımızın çok önemli bir bölümünü oluşturdu. Bu şekilde de mevzuatı etkilemiş olduk. Yasa yapıcıya yakın olduğunuz zaman, onunla yakın işbirliği yaptığınız zaman sizlerin de bu mevzuatı etkileme imkânınız oluyor. Daha sonra taslakla ilgili birtakım pozisyon belgeleri ortaya koyduk. Komisyonla doğrudan birebir birtakım toplantılar yaptık. Nihayetinde de, bu bahsettiğimiz taslak direktif Avrupa Parlamentosuna gönderildi. Burada direktif için bir raportör atandı. Raportörle de doğrudan görüşmelerimiz oldu. Bugünlerde raportörün direktifle ilgili raporunu bekliyoruz.

Tabii ki, bu taslak direktifte yer alan bütün maddeleri çok memnuniyetle karşıladığımızı söyleyemeyeceğim. Birtakım yorumlar, birtakım öneriler ve değişiklik önerileri getirdik. Şu anda, bütün bu önerilerin dikkate alınıp alınmadığını görmek için raportörden gelecek yanıtları bekliyoruz.

Lobicilikle ilgili söylemek istediklerim bu kadar.

Bu arada izninizle içerikten de biraz bahsetmek istiyorum, çünkü bu gerçekten karmaşık bir konu. Zaman içinde durumun sürekli daha da karmaşılaştığını gör-

dük. Aslında hiçbir alanda, zaman geçtikçe daha iyi düzenlemeler olsa bile karmaşıklıkların bertaraf edildiğini görmüş de değilim.

Burada bu düzenlemeler genel bakışı göreceğiz.

IPPC'nin yanı sıra bir de "sektörel" dediğimiz direktifler var; bunlar enerji üretimi ve diğer alanlardaki düzenlemeleri içeriyorlar, mesela büyük yakma tesisleri. Bunlar için de emisyon sınırları özel olarak tespit edilmiş. Bunun dışında, titanyum dioksitle, çözeltilerle, organik çözeltilerin emisyonlarıyla ilgili, özellikle de boyahanelerden yayılabilecek emisyonlarla ilgili daha eski tarihli direktifler vardı. Bütün bunlar, bu uyumlandırma çabası çerçevesinde "bütünleşik kirlilik önleme ve kontrol direktifi" bünyesinde yer almaya başladılar.

Tabii ki, bütün bunları tek bir direktife koyma konusunda da çok büyük bir istek olduğunu söyleyemeyiz.

Şu anda sanayi emisyonları ile ilgili bir direktif tasarlanıyor; süreç tamamlandığında adı böyle olacak diye düşünüyoruz. Bunun dışında bu, sağlık üzerindeki etkiler ve idari yüklerle ilgili konuları kapsıyor olacak.

Şu da ilginç bir mesele: Bu revizyon çalışmalarında idari yükler mutlaka azaltılmak durumunda; çünkü bu alanda da çok fazla sıkıntı çıktı. Bu sağlandığı zaman ancak tam ve doğru bir uyum sağlanabilecektir. Uygulamada çok ciddi boşluklar var ve daha sonra göreceğimiz gibi, ilk olarak ele alınması gereken mesele bu.

Daha önce uygulamalarla ilgili bir çalışmanın olduğunu söylemiştim. Bu çalışmaya göre, bu çalışmanın yapıldığı tarihte Avrupa'daki tesislerin neredeyse yarısı bütünleşik kirlilik önleme ve kontrol direktifi altında almaları gereken lisansa, ruhsata sahip tesislerdi. Aslına bakarsanız bu da, bu alanda daha fazla çalışmanın yapılması gerektiğine dair en önemli gerekçe.

Sanayi açısından taraflar şunu söylüyorlar: Bütün işletmeler, bütün şirketler eğer Avrupa Birliği'nde çalışıyorlarsa, iç pazarda çalışıyorlarsa eşit olanaklarla faaliyet göstermeliler.

Tabii ki, Avrupa çapında sodyum dioksit ve NOx için emisyon ticaret planı da hazırlanıyor. Şu anda Birleşik Krallık ve Hollanda'da bunun üzerinde uygulamalar var. Belli bir dereceye kadar başarı elde edilmiş olunmakla beraber başka sıkıntıların da çıktığını görmemiz lazım. Sayın Rodriguez daha sonra emisyon ticaret planını daha ayrıntılı anlatacak. Sanırım bu konuyu orada daha iyi anlama fırsatımız olacak.

Komisyonun ilk taslakta önerdiği değişiklikler... Bu arada, "ilk taslak" demek istiyorum. Tabii ki, bu taslak henüz tamamlanmış değil. Umarım üzerinde önemli

miktarda değişiklikler olacaktır. Tabii ki, bu bahsettiğim mevcut metin sadece Komisyonun teklif ettiği şekli; ama bunun nereye gideceğini hep beraber göreceğiz.

Burada özellikle “mümkün olan en iyi teknikler” kavramını açıklığa kavuşturmaya çalışıyorlar. Asıl mesele de şu: Mümkün olan en iyi tekniklerin bağlayıcı yasal metinlerde yer alması. Sınai çevrelerde bunu duyduğunuz zaman, gerçekten de herkesin üzerinde şok etkisi olduğunu söylemek lazım. Daha önce bahsedilen mümkün olan en iyi teknikler hiçbir zaman yasal ve bağlayıcı metinlerde yer almıyordu, sadece tavsiye niteliğindeki metinlerde yer alıyordu. Her halükârda, Komisyonun, bunun çok önemli bir husus olduğunu düşündüğünü biliyoruz. Metin bu şekilde çıkacak olursa, direktifin uygulanması mümkün olacaktır ve uygulama için de yasal bir zemin sağlanmış olacaktır. O yüzden de, bu mümkün olan en iyi tekniklerle ilgili bir açıklamanın mutlaka olması lazım; diğer türlü, Komisyon üye devletlerden hiçbir şekilde, limit değerleri şirketlerin üzerinde uygulamaları konusunda talepte bulunamaz, şirketler ve üye devletler de bu nihai limit değerlerin belirlenmesi açısından istedikleri şekilde hareket edebilirler ve bunu uygulamaları için üye devletleri ikna etmekte bir anlamda çaresiz kalır. O yüzden de, taslakta bunun açıklığa kavuşturulması lazım.

Çok önemli bir değişiklik ise, Komisyonun ifadesiyle, büyük yakma tesislerinin limitlerinin de bu BAT standartlara, yani mümkün olan en iyi teknik standartlarına getirilmesi. Şu anda büyük yakma tesislerinin kullandığı limit değerler bu teknikler bağlamında verilen değerlerin çok daha üstünde. Aslında teknik açıdan daha düşük bir eşik değerde çalışmak mümkün ve yerel koşullar gerektirdiğinde küçük bir saptmaya da izin verilecektir. Aslında bu kısım şu anda iyi çalışıyor gibi görünüyor ama, taslakta yine de, mümkün olan en iyi tekniklerin doğrultusunda ortaya çıkacak limitlerin mutlaka bağlayıcı ve direktife uyumlu hâle getirilmesi gerekiyor. Eğer bu uygulanmayacak olursa enerji üretim sektörü için milyonlarca Euro’luk cezalar anlamına da gelecektir. Bu da, geliştirilen, yapılan çok ciddi bir değişiklik.

Önemli bir başka konu ise, yine AB direktiflerinin hazırlanmasıyla ilgili yeni yöntem. Son dönemde şöyle bir yaklaşım geliştirildi: “Ana ilkeler direktiflerde belirtilsin, teknik ayrıntılar komisyonlar tarafından geliştirilsin.” Hâlâ sektörel direktifler var; ama, bu bütünselik kirlilik önleme ve kontrol direktifinde de aynı konular var.

“Zaman içinde üye devletlerin veya Parlamentonun tekrar devreye girmesine gerek duyulmadan, sadece teknik alanda çalışan bir çalışma grubu bu LCP direktifinin limit değerlerini değiştirebilsin” diye bir teklif var.

Sanayiciler olarak gerçekten de bunun sonuçlarının ne olabileceği konusunda çok büyük endişelere sahibiz ve bu konuda ne yapılacağını da çok kestiremiyoruz. Komiteler sadece üye devletlerin temsilcilerinden oluşacak. Hâl böyle olunca, tabii ki, bu süreçte sanayicilerin seslerinin duyulması pek mümkün olmayacak. Tahmin edebileceğiniz üzere biz kuvvetli bir şekilde, mevzuatın, düzenlemelerin böyle hazırlanmasına karşı çıkıyoruz.

Daha olumlu kısımlarına bakacak olursak, teftiş alanındaki, çevresel iyileştirmeler alanındaki kurallarda birtakım değişiklikler olacak.

İstişare sürecinde şu da ortaya çıktı: “Taraflar arasında bu anlamda daha fazla yönlendirme olsun” dendi; aslında aynısı inovasyon ve yeni tekniklerin kullanılması için de söz konusu.

Bütünleşik kirlilik önleme ve kontrol sistemi ve mümkün olan en iyi teknikler dediğimiz zaman, eğer daha iyi teknikler, daha iyi süreçler varsa, o zaman bunları mümkün olan en iyi teknikler (BAT), açıklamasına ekleyebiliriz ve böylece AB çapında bunları ticari olarak yaymak mümkün olabilir. Bunu, yeni teknolojinin tanıtılması için de bir olanak görmek mümkün. Tabii ki, diğer alanlara kıyasla mümkün olan en iyi tekniklerle ilgili açıklamanın daha yavaş değiştiriliyor olması bunu biraz zayıflatıyor. Halbuki, teknoloji geliştirmeyi hızlandırmak için bir araç olarak kullanılabilir.

Yine çok olumlu bulduğumuz bir değişiklik de şu: İzleme, ruhsatlandırma ve raporlama kurallarının sadeleştirilmesi ve bu sayede idari yükün azaltılması. Kanımca bu yine, bu alanda yapılan değişikliklerin en başarılısı değil. Fikir çok iyi, niyet çok güzel, bütün bunlardan memnunuz. Sorunların çoğu üye devletlerin uygulamasından kaynaklanıyor. Bu konu da uzun süre önce Danimarka’da zaten ele alındığı için, sanki Danimarka olarak biz buradan çok fayda sağlayamayacağız gibi hissediyoruz. Bunun diğer ülkeler açısından da büyük bir avantaj olabileceğini tahmin ediyorum.

Mevzuat kapsamının ve hükümlerinin açıklanması gerekiyor. Bu yapılırken de, tematik stratejilerin hedeflerine katkı sağlanacak şekilde bu açıklamaların gerçekleştirilmesi lazım.

Büyük yakma tesislerinin kapasiteleri 50’den 20’ye indirilmiş durumda. Bu limitler arasındaki megavatla çalışan yakma tesislerinin limit değerleri değiştiriliyor. Tabii ki, özellikle de görece küçük yakma tesisleri üzerinde idari yükler artırılıyor; o yüzden de, sanayinin çok da memnun olmadığı alanlardan bir tanesinin bu olduğunu söyleyebiliriz.

Başka küçük çaplı birkaç tane konu daha var. Mesela IPPC direktifi bünyesinde özellikle tersaneler ve ağaç işleme tesisleriyle ilgili de artık yeni düzenlemeler olacak.

Peki, pratikte uygulamalar nedir ya da bu söylediklerimin pratikteki yansımaları nelerdir? Aslında, değişiklikleri açıklarken bunlardan biraz bahsettim ama biraz daha anlatalım.

Komisyon tarafların görüşlerini aldı. Sanayi tarafından çok fazla bir itiraz olmadığını görüyoruz. Bütün paydaşların görüşü alındıktan sonra “BREF” hazırlandı.

Tabii ki, siyasi endişelerin bir noktadan sonra ekonomik endişelerin önüne geçebileceği gibi bir tedirginliğimiz var ama, bu slaytları hazırladığım tarihten bu yana bu anlamda çok büyük bir değişiklik olmadı. Komisyon, çok daha güçlü bir sürecin olması gerektiği konusunda hemfikir. O yüzden de, birkaç hafta öncesine kıyasla bu alanda çok büyük bir endişemizin olmadığını söyleyebilirim.

Yine, emisyon limit değerleri, mümkün olan en iyi tekniklerle ilgili listedekileri aşmıyor, “BAT AEL”de bahsedilenleri. Bu metinde yer alanlar, doğrudan ruhsatlara yansımamak durumundaydı. Entegre bir yaklaşım var mı, çevre koşulları nelerdir; bunlara da bakıp, ondan sonra o münferit tesis için birtakım limitlere karar verilecekti. Bu teklifle Komisyon, bu BAT AEL’deki değerleri doğrudan emisyon limit değerleri olarak kullanmak istiyor ve bu da sanayi açısından ciddi bir endişe konusu.

Bu koşulla ilgili olarak şunu da eklemek istiyorum: Eğer bir tesiste operasyonu durduracak olursanız, -tabii ki güncellemeleri de yaptıktan sonra- Komisyon öncelikle bir temel araştırma istiyor. Böylece, fabrikanın toprağı ne kadar kirlettiğine dair ilk veriler elde ediliyor. Sonrasında da, her 7 yılda bir bu değerlendirilmenin tekrar edilmesi gerekiyor. Eğer durum kötüye gidecek olursa bu konuda şirket sorumlu tutuluyor. Bence, öncelikle yöntem çok iyi değil. Burada özellikle de toprak değerlerini ölçme konusunda çok ciddi teknik sıkıntılar var. İki ayrı raporu kıyaslamak çok doğru olmayacaktır; iki ayrı rapor oradaki değişikliği göstermekten ziyade bizi yanlış bir veriye götürecektir ve aynı zamanda bir de ek idari yük getirecektir. O yüzden de, bunlar desteklemediğimiz konular arasında.

Uzman grubunda konuştuğumuz iyi bir şey daha vardı. Atık yakım direktifi emisyonların izlenmesiyle ilgili çok katı kurallara sahipti; ama Komisyonu bu konuda ikna etmeyi başardık, bunlardan bazılarının gerekli olmadığını gösterebildik. O yüzden de, yeni direktifte bu alanda biraz daha esnekliğin olduğunu, biraz daha iyileşme olduğunu söyleyebiliriz. Yetkililer eğer gerekçe gösterebilirse bu limit değerlerden sapma gösterebilirler.

Genel direktif aslında eskisine kıyasla Komisyona şimdi çok daha fazla yetki veriyor. Merkezi unsurlara bu kadar çok yetkinin verilmesi (İngilizce tabiriyle “Comitology”), aslında elbette endişe yaratıyor.

Bence bütün bunların şöyle anlaşılması lazım: Asıl sorun hep uygulamada.

Gururla şunu da söylemek istiyorum: Son dönemde yapılan bir uygulama araştırmasında Danimarka, her şeyi verilen son tarihten önce, zamanından önce yerine getirme konusunda çok büyük bir başarı kazanmıştı, birinci ülke olarak ortaya çıkmıştı; yapılan değerlendirme sonucunda ortaya çıkan bu.

Sanayi olarak gerçekten şöyle bir endişemiz var: Gerçekten uygulanmayan bir direktifi alıyorlar ve bunu biraz daha sıkılaştırıyorlar ve hâl böyle olunca, bunun uygulanması tabii ki daha da zorlaşıyor. Uyan ülkeler ve uyan şirketler daha da yükleniyorlar. Zaten, önceki direktifi de herhangi bir şekilde uygulamayan ülkeler veya şirketler için bir değişmiyor. Kanunu değiştirerek uygulamanın yapılabileceğini zannetmenin çok mantıklı olduğunu düşünmüyorum. Eğer uygulamayı iyileştirmek istiyorsanız, uygulama planınızda birtakım değişikliklere gitmelisiniz. Uygulamayı doğru olarak yapmayan ülkeler aleyhinde de dava açılması gerekir. Tek başına, mevcut düzenlemeyi daha da katı hâle getirmek bence uygulamayı daha da kötüye götürmekten başka bir işe yaramayacaktır. O yüzden de, bunu anlayabildiğimi gerçekten söyleyemem.

Onaylanan zaman çizelgesi var. Tabii bunlar, slaytları hazırladığım zaman geçerli olan tarihler. Her şey değişiyor. Şimdi 19 Haziran’ı geçtik ve hâlâ taslak rapor gelmedi. Raportör, Alman bir Raportör; o yüzden şaşırtıcı. Almanların her şeyi zamanında yaptıklarını biliriz. Önce Mayıs’tı, sonra Haziran’a ertelendi ve şimdi de Temmuz’a ertelenmiş durumda. Bir de, hazırlanan rapor Almanca olacak; ondan sonra bir de, İngilizce ve diğer dillere çevirisini bekleyeceğiz. Belli bir süre sonra bu rapor elimize geçecek diye düşünüyorum ve sanayinin önerdiği pek çok değişikliklerin olacağını tahmin ediyorum. Size bahsettiğim endişeler zaten belirtilmişti. Bu arada çalışmalar devam edecek; Parlamentonun ilk Çevre Komisyonu toplanacak, bir oylama yapılacak ve sonrasında da Genel Kurula sunulacak.

2009 yılında Avrupa Parlamentosu seçimleri var. O yüzden de, eğer bu alanda bir şeyler yapmak istiyorlarsa bütün bu işleri önceden bitirmeleri lazım. Eğer bu takvime uyulmayacak olursa bütün bu düzenlemeler seçimlerin sonrasına ertelenir. Öyle olunca da, 2010 yılına kadar gerçek çalışmalara geçilemez, yani nihai kararlar alınamaz. O yüzden, gerçekten de bekleyip görmemiz lazım. Tahminimce, zamanında yetiştiremeyecekler ve 2010 yılında olacak.

Çok teşekkürler.

IPPC = BKÖK

I - Bütünleşik

Hava, su ve toprak için bütünleşik çevre koruma tedbirleri. Şartlar ve prosedür, birden fazla yetkili makamın dahil olduğu yerlerde tamamen koordine edilmiştir.

P- Kirlilik

İnsan sağlığına veya çevreye zararlı olabilecek, tabiatın önemli bir kısmına zarar verebilecek havadaki, sudaki ve topraktaki maddeler, titreşimler, ısı veya ses.

P- Önleme

Özellikle mümkün olan en iyi tekniklerin kullanılması yoluyla, kirliliğe karşı uygun bütün önleyici tedbirler alınmaktadır.

C- Kontrol

Uygun bütün kirlilik-kontrol tedbirleri belirlenmiştir

Şartlar

Aşağıda belirtilen koşulların yerine getirilmesini gerektiren izin alınmadan hiçbir düzenleme işleme konulmamıştır:

- Kirliliğe karşı uygun önleyici tedbirler alınmıştır.
Mümkün olan en iyi tekniklerin (MEİT- best available techniques-BAT) uygulanması
- Hiçbir önemli kirliliğe neden olunmamıştır.
- Atık üretiminden kaçınılmıştır, iyileştirilmiştir veya çevre üzerinde etkisinden kaçınılarak veya bu etki azaltılarak bertaraf edilmiştir.
- Enerji etkili bir şekilde kullanılmıştır.
- Kazalar önlenmiş ve sonuçları sınırlandırılmıştır.
- Herhangi bir kirlilik riskinin önlenmesi için faaliyetler kesin bir şekilde durdurulmuş ve fabrika (yahut işin yapıldığı yer) kirlilik yaratma düzeyi açısından tatmin edici bir duruma getirilmiştir.

MEİT (BAT)

Mümkün olan en iyi teknikler:

faaliyetlerin ve bunların uygulanma yöntemlerinin gelişmesinde en etkili ve gelişmiş aşama

Operatör için makul şekilde erişilebilir olduğu sürece

- Endüstriyel ölçekte ispatlanmalıdır
- Endüstri sektöründe/işkolunda ekonomik olarak geçerli olmalıdır

emisyona limit değeri mümkün olan en iyi teknikler temelinde olmalıdır,

- herhangi bir tekniğin veya özel teknolojinin kullanımını tanımlamadan
- ilgili kurumun teknik özellikleri, coğrafi yeri ve yerel çevresel şartları dikkate alınarak.

Çevresel Kalite Standartları

Çevresel kalite standardı: Topluluk müktesebatında belirlendiği şekilde, belli bir çevre veya bunun özel bir bölümü tarafından belirli bir sürede yerine getirilmesi gereken bir dizi şart

Örneğin; Su Çerçeve Direktifine (2000/60/EC) göre "İyi Ekolojik Durum"

Bütünleşik yaklaşım:

Çevresel kalite standardı, mümkün olan en iyi teknikler kullanılarak elde edilebilenlerden çok daha sıkı şartlar öngördüğünde, özellikle izin için destekleyici şartlar talep edilmelidir.

IPPC gözden geçirme

“Bütünleşik Kirlilik Önleme ve Kontrol” ile ilgili 24 Eylül 1996 tarih ve 96/61/EC sayılı Konsey Direktifi gözden geçirilmektedir.

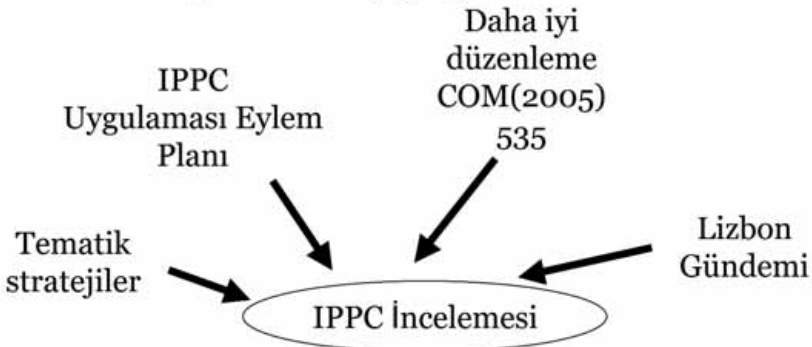
Gözden geçirme, danışma sürecine dayalı olarak Com(2003) 354’ün ortaya çıkmasını sağlamış; aşağıdaki sonuçlara ulaşmıştır:

- Düzenleyici istikrara yönelik olarak olumlu tepki ve genel çağrı
- Fakat iyileştirme gereklidir: kapsam, yorum, yasal etkileşimler
- Ticari emisyon için ek kapsam konusunda çağrı

Son olarak, 2008/1/EC sayılı Direktif olarak tedvin edilmiştir.

Diğer etkiler

Direktifi etkileyen müteakip gelişmeler:

Ana Hedef

İddialı gözden geçirme – ama revizyon değil

IPPCD'nin temel prensiplerinin, hedeflerinin ve amacının değiştirilmesi anlamına GELMİYOR.

- Yüksek seviyede çevresel koruma
- Bütünleşik yaklaşım
- BAT (mümkün olan en iyi teknikler)
- İzin
- ...

Paydaşlar

IPPC Tavsiye
Grubu
(çalışmalara girdi)

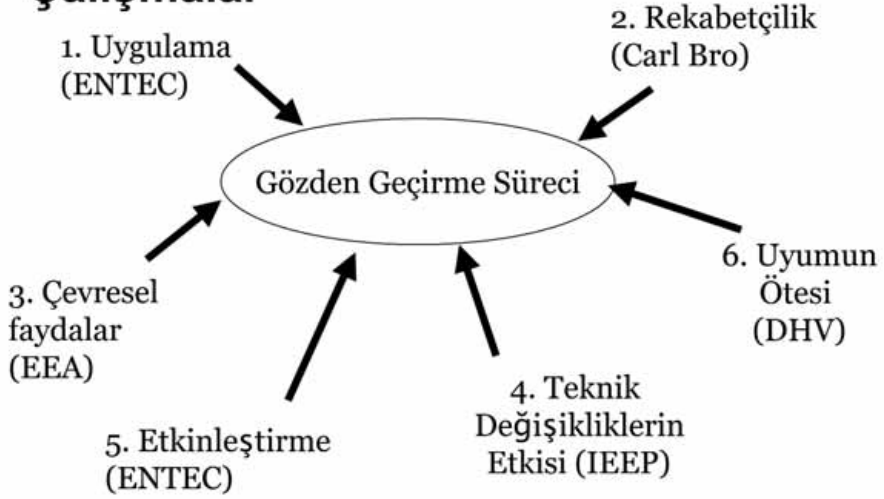
IMPEL (yürürlük)

IPPC
Uzmanlar Grubu
(politika yönlendirme)

Paydaşlar Oturumu
2006
(kamu münazarası)

Çalışmalar

Şimdiye kadar yürütülen faaliyetler

Dresden'de IPPC konferansı (20-22 Eylül 2005)

BE grubunda IPPCD Revizyonu hakkında toplantılar

AB IPPC Gözden Geçirme Danışma Grubu Toplantıları

Orgalime sekreteryasıyla koordinasyon

Altı çalışma halinde Komisyona yapılan yorum

Interservice Taslağı hakkında yorumlar

Taslak pozisyon belgeleri

Komasyon ve raporör ile toplantılar

Taslak Direktifte BE düzeltmeleri

Genel bakış

Yeni direktifin parçası olan sektörel direktifler

- Büyük yakma tesisleri, atık yakma tesisleri, solvent ve titanyum dioksit tesisleri

Değişikler, sınai emisyonlar direktifine ismini vermektedir

Sağlık üzerindeki etkilerini ve idari yükleri azaltmayı hedefler

Tam ve doğru aktarımı sağlar.

- Tesislerin sadece %50'si izin sahibidir. Üye devletler arasında önemli farklar bulunmaktadır.

Seviye için hareket alanı sağlar.

NOx ve SO₂ için AB çapında Emisyon Ticaret Planı (ETS) hazırlar.

Değişiklikler

Mümkün olan en iyi teknikler (BAT) konseptini açıklığa kavuşturulması ve güçlendirilmesi

Büyük Yakma Tesislerinin ve titanyum dioksitin asgari emisyon sınır değerlerinin BAT standartlarına getirilmesi.

Komitelerin sektörel direktifleri uyarlaması ve Üye Devletlerin raporlama türünü ve formatını oluşturması.

Teftiş ve çevresel iyileştirmeler hakkında kurallar

Yeniliğin ve yeni tekniklerin teşvik edilmesi

Gereksiz idari yükleri azaltmak için izin verme, izleme ve raporlama kurallarının sadeleştirilmesi ve açıklığa kavuşturması

Mevzuat kapsamının ve hükümlerinin Tematik Stratejilerin hedeflerine daha iyi katkı sağlayacak şekilde genişletmesi ve açıklığa kavuşturması

IPPC kapsamında daha fazla tesis

Pratik uygulamalar - I

Komisyon, paydaşların görüşünü aldıktan sonra BREF'i benimsedi. Sanayi kesiminden itiraz yok.

Emisyon limit değerleri herhangi bir zamanda BATAEL'inkileri aşmıyor.

Azalan esneklik. Bir komite tarafından geliştirilmiş ve iyi tanımlanmış kriterlere dayalı olarak ispat edilmediği sürece ELV, BATAEL aralığından sapmamaktadır.

Tesislerde toprağın ve yer altı sularının periyodik olarak izlenmesi konusunda yeni şart.

Operatörlerin izin şartlarına uyum konusunda düzenli olarak rapor vermesi gerekmektedir.

Yeni veya güncellenmiş BAT Referans Belgesi'nin kabulünü takiben izin koşullarının yeniden değerlendirilmesi ve gerekli olduğu takdirde güncellenmesi gerekmektedir.

Pratik uygulamalar - II

Faaliyete başlanmadan önce toprağın kirlilik durumu hakkında bir referans raporu (baseline report) hazırlanması ve faaliyet sona erdirilirken kirliliğin yeniden başlangıçtaki seviyesine indirilmesi gerekmektedir.

LCP ve titanyum dioksit üretimi için daha sıkı emisyon limiti değerleri

Atık yakma tesisleri tarafından üretilen belli emisyonların izlenmesi için mevcut asgari şartlarda daha fazla azalma

Direktif, uygulama yetkisini, parlamento incelemesine tabi düzenleyici prosedüre çerçevesinde Komisyona vermektedir

- örneğin Komisyon, EIPPCB'i değil BREF'inkileri benimsemektedir.

Uygulamaya odaklanma

Tekliften önceki çalışmalar, uygulamayı ana sorun olarak açıkça tanımlamaktadır.

Mevcut durum, rekabetin önemli ölçüde bozulmasına neden olmakta ve bu nedenle Avrupa Birliği'nin temel ilkeleriyle çatışmaktadır.

Mevcut kuralların tam olarak uygulanması, istenen çevresel faydaların sağlayabileceğini de göstermiştir.

Doğrudan bir sonuç olarak, çabalar, bütün üye devletler tarafından tam uygulamanın güvence altına alınmasına yönlendirilmelidir.

Halihazırda Direktife uyum sağlamış ülkelerle sağlayamamış ülkeler arasındaki uçurumu derinleştirecek tüm girişimler, IPPC'nin gözden geçirmesinde yer almamaktadır ve bu sonuca yol açacak girişimlerden kaçınılmalıdır.

Onaylanan zaman çizelgesi

19 Haziran 08: Krahmer'in taslak raporu

8-10 Eylül 08: ENVI'de münazara

16 Eylül 08: Düzeltmeler için son tarihi

4-5 Kasım 08: ENVI'de oylama

Ocak 09: Genel Kurul'da oylama

OTURUM BAŞKANI- “Bütünleşik Kirlilik Önleme ve Kontrol (IPPC) Direktifi ve Son Girişimler” konusunda bu değerli tebliği bize sunan Sayın Jensen’e ben de hepiniz adına teşekkür ediyorum.

Gerçekten çok fazla kısaltma geçiyor; galiba AB mevzuatının güçlüğü bu. Örneğin “ENTEC, EEA, IEEP, DHW, ETS, BAT, ELW, BAT AEL” gibi notlar aldım. Gerçekten hatırdaki tutulması zor olan, hatta işin içindeki uzmanların, belki mevzuat düzenleyicilerin ve uygulamacıların bile zorluk çekecekleri bir husus. Acaba bunun üstesinden nasıl gelinebilir; değerli konuğumuza soru-cevap sırasında sorabileceğimiz sorulardan biri de herhâlde bu olabilir diye aklıma geldi.

Efendim, seminerimizin ikinci gün ilk oturumunun ikinci sunuşuna gelmiş bulunuyoruz.

Bu sunuşun konusu, “Emisyon Ticaret Planı (ETS) Direktifinin Uygulanması ve İşletmeler Açısından Ortaya Çıkan Sorunlar.” Bu sunuşu bize, aramıza İspanya’dan katılan değerli dostumuz Javier Rodriguez yapacak.

Kendisi 1969 yılında dünyaya geldi.

1994 yılında Madrid Politeknik Üniversitesinden endüstriyel kimya ihtisasıyla Endüstri Mühendisi olarak mezun oldu.

2001-2002 yılları arasında da Madrid İşletme Enstitüsünde yöneticiler için işletme yüksek lisans programını tamamladı.

İş hayatına 1996 yılında İspanya’nın ambalaj kâğıdı ve oluklu mukavva sektöründe en önde gelen şirketi olan Europak’ta başlayan Sayın Rodriguez, bu firmada sırasıyla; Endüstri Direktörü Asistanı, Satın Alma Direktörü ve Endüstri Direktörü olarak görev yapmıştır.

Sayın konuğumuz 2002 yılından bu yana İspanya Kâğıt Üreticileri Birliğinde Çevre Direktörü olarak görev yapmaktadır.

İspanya İşveren Sendikaları Konfederasyonunun Çevre Komisyonu Üyesidir.

Kendisini kürsüye davete ediyorum.

JAVIER RODRIGUEZ (İspanya İşveren Sendikaları Konfederasyonu Çevre Komisyonu Üyesi)- Öncelikle TİSK’e teşekkür etmek istiyorum. Bu çok güzel organizasyon ve bu toplantının koordinasyonu için Sayın İlter’e teşekkür etmek istiyorum. Çok nazik bir misafirperverliğiniz var. Teşekkürler.

Bugün sizlere “emisyon ticaret planı”ndan bahsetmek istiyorum. Bildiğiniz gibi, gazetelerde her gün görebileceğiniz iklim değişikliğiyle yakından ilgili bir konu.

Sunumuma bu resimle başlamak istiyorum... Bu resim, Klimanjaro'nun hiçbir zaman erimeyen buzulları. Neden bu resmi çektim? Çünkü, biz bugün iklimden, havadan bahsedeceğiz. Bunun hem ekonomiye, şirketlerinize, işletmelerinize, sektör- lere çok ciddi bir etkisi var, hem de devlete, hükümete çok önemli bir yükü var. İklim üzerine tartışmak konusuna çok da fazla zaman ayırmayalım. Aslında, bütün bu konuların tartışılmasını bırakıp eyleme geçmemiz gerekiyor, çünkü bu konunun ekonomi üzerinde çok ciddi etkisi var.

Kısaca bahsedeceğim konular:

* Emisyon ticaret planından bahsedeceğim.

* Kyoto Protokolünün emisyon ticaret planını ne şekilde elde aldığından bahse- deceğim.

Şu anda, yakında Türkiye'nin de Kyoto Protokolüne katılacağı haberleri geldi; bunları da biliyoruz.

* Mekânizmalardan bahsetmek istiyorum.

* Herhangi bir şirkette çalışıyorsanız, emisyon ticaret planı sizler için ne anlama geliyor, ne gibi yükümlülükleriniz var ve bu sistem nasıl işliyor; bunlardan bahset- mek istiyorum.

* Sektörden birtakım vaka örnekleri sunmak istiyorum.

Özellikle çimento sektörün- den, sanayinden bahsedeceğiz.

* Bu planın kâr marjı üze- rinde ne gibi etkileri olmuş; bunu göreceğiz.

* Önümüzde ne gibi fırsat- lar var; bunlara bakacağız.

Emisyon ticaret planı belki tehdit ya da fırsat olarak adlan- dırılabilir. Bizlere çok önemli fırsatlar sunan bir plan. O ne- denle bizler de, Türkiye için de mutlaka fırsatlara odaklanma- mız, fırsatları en iyi şekilde kullanmamız gerekiyor.

2005 yılından itibaren emis-

Javier RODRIGUEZ

*İspanya İşveren Sendikaları Konfederasyonu
Çevre Komisyonu Üyesi*

yon ticaret planını devreye sokmuş bulunuyoruz. Bu plan 2012 yılına kadar devrede kalacak; 2012 yılından sonra emisyon ticaret planıyla ilgili kurallar değişecek. 2012 yılından sonra Avrupa Birliği tarafından yepyeni bir program ortaya konacak ve 2020 yılına kadar da bu bahsettiğimiz yeni plan devrede kalacak.

Haberlerde okuduğum kadarıyla Türkiye Kyoto Protokolünü onaylamaya hazır hâle geldi. Bu gerçekten çok önemli bir gelişme. Bu aslında, yapmamız gereken ilk aşama, atmamız gereken ilk adım. Tabii ki, atmamız gereken başka adımlar da var. Bir taraftan Avrupa Birliği tarafından bir baskı var; sadece Türkiye üzerine bir baskı değil, dünyanın diğer ülkelerine de bir baskı var, çünkü iklim değişikliği çok önemli bir sorun ve birtakım araçların kullanılarak bu sorunun üstesinden gelinmeye çalışılması lazım. Emisyon ticaret planı da bu kullanılan araçlardan bir tanesi.

Bu Kyoto Protokolü bir tehdit olarak da algılanabilir, bir fırsat olarak da algılanabilir. Bu, ülkenizin gayri safi yurt içi hasılasını yüzde 1, yüzde 2, yüzde 3 oranında etkileyebilir, işletmeniz üzerinde çok ciddi bir etkiye sahip olabilir; ama diğer taraftan da, rekabet gücünüzü artırabilir, yatırımlarınızı artırabilir. Eğer bu planı çok iyi bir şekilde yönetirseniz, nihayetini işletmenizin kârını artırabilir.

Bu Protokol, karbondioksit, diğer bir deyişle sera gazı emisyonlarının azaltılmasına dair bir Protokol.

Dünya giderek ısınıyor. Şu anda yeryüzünün altındaki fosil yakıtlarını kullanıyoruz. Bu yakıtların yanması sonucunda birtakım gazlar atmosfere salınıyor ve sera gazı etkisi ortaya çıkıyor.

Burada altı tane gazın adını yazdım. Kyoto Protokolü kapsamına alınan altı gaz var ama, biz bugün karbondioksitten bahsedeceğiz.

Yüzde 80 oranında atmosfere salınan zararlı gazların başında karbondioksit geliyor.

Bu Protokolün amacı emisyonların azaltılması demiştim. Bizler şu anda karbondioksiti atmosfere salıyoruz ama, bu sadece yerel bir sorun değil, bu bütün atmosferi etkilediği için artık küresel bir sorun. Dışarı karbondioksit salmanın çok ciddi sorunları var.

Avrupa Birliği bu konuda birtakım adımlar attı. Bu şemada görebilirsiniz.

1930'lara baktığımız zaman, emisyonların 3'te 1'i gelişmiş ülkelerde ya da Avrupa Birliği ülkelerindeydi.

Önümüzdeki yıllarda neler olacak, 2050 yılına kadar ne olacak; buna bakalım. Emisyonlar dünyanın diğer ülkelerinde olacak; yani Hindistan, Çin gibi ülkeler da-

ha fazla emisyon salmaya başlayacaklar. İklim değişikliğinden bahsederken, Avrupa ülkelerinin emisyonlarıyla Çin'in salacağı emisyon arasında bir fark yok, çünkü bütün bunların etkisi aynı olacak ve diğer ülkeleri de aynı şekilde etkileyecektir.

Kyoto Protokolü kapsamında iki temel mekânizma var ve bu iki mekânizma planın temel dayanağını oluşturacak: Bunlardan bir tanesi zaten emisyon ticaret planı; diğeri de, projelere dayalı başka bir mekânizma. Biz buna, “CDM- Temiz gelişme mekânizmaları” ya da “JI- Ortak girişim mekânizmaları” adını veriyoruz. Tabii ki, bu çerçevede birtakım yatırımlar yapılabilir, projeler yapılabilir, gelişmekte olan ülkelere teknoloji aktarılabilir ve bir karbondioksit ödeneği neticesinde gelir de sağlanabilir. Mesela Afrika'ya gidip eğer bir rüzgâr santrali açarsanız sizin için bu çok da kârlı olmayacaktır, ama diğer taraftan, karbondioksit ödeneği planı üzerinde çalışacak olursanız, gelişmekte olan birtakım ülkelerde eskiden mümkün olmayan birtakım yatırımları da yapabilirsiniz. O nedenle, burada teknik gelişme anlamında bütün bu adımları, aşamaları geçmemiz lazım, mevcut durumdan, en ileri teknolojileri kullanarak uygulamaya geçmemiz lazım.

Şu anda yeni bir piyasadan bahsediyoruz. Bu yeni piyasada bahsettiğimiz karbondioksit ödeneği uygulamasından kaynaklanacak gelir nereden çıkacak, buradaki aktörler kimler, Avrupa Birliği ve diğer uluslararası aktörlerin bu süreçte ne gibi bir rolleri olacak?

Slaytlarda bir banknot ya da para gibi farklı birtakım miktarlar görüyorsunuz... Aslında bunların hepsi farklı birimleri. Belirli bir yerde belirli sebeplere dayandırılarak hangi mekânizmayı uygulayacağız; bütün bunlar piyasadaki paraya göre değişecek mekânizmalar.

Birtakım ilkeler görüyorsunuz... Bizler de Şirketimiz olarak bunu kabul ettik ve artık bunları tartışmıyoruz bile.

2020 yılına kadar 20.20'lik bir oranı gerçekleştireceğiz. Enerji etkinliğini, verimliliğini yüzde 20 oranında artırmak istiyoruz (“20”ler bu anlama geliyor.) Diğer taraftan, sera gazlarının emisyonlarını yüzde 20 oranında azaltmayı hedefliyoruz. Aynı zamanda, yenilenebilir enerji kaynakları kullanımını da yüzde 20 olarak artırmak istiyoruz. Böyle bir siyasi stratejimiz var. Avrupa Birliği, bu sürece liderlik edecek olan Kurum.

2020 yılı sonrasında da başka bir plan ortaya çıkacak ve bu, 2020'den 2050'li yıllara kadar devam edecek yeni bir program olacak. Bu süreçte araştırma çok önemli. Bizler araştırmaya ve yeni teknolojilere çok önemli kaynaklar ayırıyoruz. Küresel inovasyon özellikle gelişmekte olan ülkelerin gündemine gelecek. Bu sü-

reç doğrudan büyüme ve istihdamı etkileyecektir. Aslında bu tablonun iki tarafı var: Bir taraftan dünyanın küresel olarak bu sorunu dikkate alması gerekiyor; diğer tarafta da, istihdam ve büyüme gibi başka resimler var. Eğer bu süreci iyi yönetmezsek bu alanlarda çok ciddi sıkıntılarla karşı karşıya kalabiliriz.

Şu anda Avrupa Birliği bünyesinde 12 binden fazla şirket işte bu esaslara göre faaliyet gösteriyor. Er ya da geç bu ilkeleri hepimizin benimsemesi gerekiyor, çünkü ortada böyle bir durum var.

Şimdi emisyon ticaret planına daha yakından bakalım. Bu aslında çok teferruatlı bir plan; o yüzden olabildiğince kısa ele almaya çalışacağız.

Emisyon tahsisine bakalım. 1 emisyon tahsisinin neye tekabül ettiğini görelim.

Bunu bir kredi kartı olarak ele alalım. Eğer kredi kartınız varsa, kredi kartının limiti ölçüsünde karbondioksit harcayabiliyorsunuz. Tabii ki bu, elinizdeki mali kaynaklara göre değişecektir.

Burada, 1 ton karbondioksit üzerinden yapılan hesaplamalar var.

Peki, bu bahsettiğimiz emisyon ticaret planına hangi şirketler dahil olacak?

Emisyon ticaret planı, bu programda yer alacak, yer alması zorunlu olan belirli sektörler belirlemiş, mesela elektrik, çimento, cam, seramik, kâğıt ve kâğıt hamuru sektörü, aynı zamanda yakma tesisleri, 20 termal megavatın üzerindeki tesisler. Eğer bir gıda sektöründen bahsediyorsak ve tesisinizin çok büyük bir kazanı varsa, 20 megavat termal yakma kapasitesinden daha fazla bir kapasitesiniz varsa, o zaman bu programda belirtilen limitlere uymanız mecburi hâle geliyor. Bu ülkelerdeki bütün tesisler bu kapsama alınıyor. Diğer taraftan, ulaştırma, ısıtma ve bununla ilgili diğer evsel sektörler bu plan kapsamına alınmıyor.

Bir işletme açısından bu plana uymakla yükümlü olmanın ne anlama geldiğine bakalım. Eğer faaliyetlerinizi devam ettirmek istiyorsanız, üretime devam etmek istiyorsanız ruhsatlara ihtiyacınız olacaktır. Sizlere bu ruhsatlar ya da izinler sadece ve sadece, saldıgınız emisyonları nasıl saydığınızı bildiğiniz ve bunu kontrol edebildiğiniz takdirde verilecektir. Bunun için, tesisinize, fabrikaınıza uygun bir sistem kurmanız ve saldıgınız emisyon oranlarını düzgün bir şekilde rapor edebilmeniz gerekir. Bütün bu raporlar da üçüncü bir tarafa aktarılacaktır. Bu “üçüncü taraf” dediğimiz kurum da, sizin bildirdiğiniz emisyonların oranlarının uygun olup olmadığını teyit edecek bir kurum olarak görev yapacaktır. Böyle bir emisyon ticaret planı var. Ne gibi yükümlülükler getiriyor? Her yıl ne kadar emisyon saldıgınızı tespit etmeniz, hesaplamanız lazım. Diyelim ki, bu yıl 200 bin ton karbondioksit saldıınız.

Bunu devletin ilgili kurumuna rapor ediyorsunuz, emisyon oranınızı bildiriyorsunuz ve bunun karşılığında da emisyon tahsisinizi alıyorsunuz. Her yıl 50 bin ton emisyon salmışsanız, buna karşılık tahsisinizi de almanız gerekiyor.

Burada karşımıza şöyle bir soru çıkıyor: Bütün bu tahsisleri, ödenekleri nereden alacağız?

Hükümetler size belli birtakım tahsisatlar sağlayacaklardır. Bunun için ulusal bir tahsis planı yapılır. Hükümetiniz, Avrupa Birliği müzakere edecektir ve bu müzakereler sonucunda da, bütün sektörlerle aktarılabilecek tahsisatlara karar verilecektir. Sizin sektörünüze ayrılmış oran da o sektör içerisindeki ilgili tesislere dağıtılacaktır. Aslında, gördüğünüz gibi, burada bu kaynağı dağıtmak gerçekten çok zor; diğer taraftan, maliyeti dağıtmak da çok zor.

Burada devlet size doğrudan bir para vermiyor olsa bile, siz ileride bütün bu tahsisatı çok net bir şekilde paraya çevirebilirsiniz ve daha sonra piyasadan bunları alıp yeniden paraya döndürmeniz gerekir. O yüzden, her yıl bu karbondioksit tahsisinizi almanız gerekiyor. İhtiyacınızdan fazla alırsanız şirkete de ilave bir gelir sağlamış olursunuz.

Tabii ki, tahsisat oranı bir hükümetten diğer hükümete, bir devletten diğer devlete göre değişir. Her bir devletin daha farklı bir tahsisat sistemi var. Ama, 2012-2020 arası ortak birtakım kurallar getirilecek. Diyelim ki, çimento karşılığı size 1.2 milyon ton karbondioksit vereceğim; böyle bir anlaşma olabilir. Bu şirketler için de birtakım standart oranlar getirilecektir.

Karbondioksit çok önemli bir hammadde. Bu hammadde olmadan hiçbir şey üretemeyiz. Bir şirketin üretim hattında en önemli maddelerden biri. Diyelim ki, muhasebe departmanında biri size bir varlık, bir aktif verdi; onun piyasada bir değeri var. Diğer tarafta da, diyelim ki, bir borcunuz, mali bir yükümlülüğünüz var. Nihayetinde tahsisatınız da, kârınızı ve zararınızı, nakit akışınızı, vergi ödemelerinizi, o şirketin bütün muhasebesini etkileyecektir. Burada karşımızda yine bir malzeme var ve tabii ki bunun bir maliyeti var. Bu maliyeti ancak pazar içerisi müzakere ederek belirleyebilirsiniz. 2005 yılında mesela 1 birim karbon 5 Euro olarak karşımıza çıkıyor, daha sonra 30 liraya çıkıyor ve 2006 yılına geldiğimiz zaman fiyatlar sıfır Euro'ya kadar indi, çünkü piyasada tahsisat açısından arz fazlası vardı.

Bahsettiğim gibi, piyasada 1 birim karbondioksitin 30 Euro'ya tekabül ettiği dönemler de oldu. Şu anda da bu fiyatlar yeniden artış gösteriyor (20 Euro civarında.) 2020 yılına geldiğimiz zaman, fiyatlarla ilgili birtakım beklentiler var; Avrupa Birliği'nin ton başına 60 Euro'luk net bir değer biçmesi öngörülüyor.

Sizin şirketlerinizdeki likitler tamamen piyasadaki karbondioksit tahsisatlarına göre değişecek. Orada şirketiniz satıcı bir konumda mı olacak; o çok önem arz edecek. Diğer taraftan, birtakım araçlar ya da simsarlar olabilir. Bildiğiniz gibi, işin içine borsa girecek; o nedenle, çok büyük miktarlardaki bu paranın yönetilmesinde birtakım önemli spekülasyonlar da ortaya çıkacaktır. Aslında bunu elma örneği üzerinden açıklayabiliriz. Burada işletmelerin yönetimlerinin mutlaka çok güçlü ve sonuçları çok doğru etkileyebilecek derecede iyi bir yönetime sahip olmaları lazım. Özellikle enerji ve çevre konularında mutlaka enerji ve çevre uzmanlarına ihtiyacınız var. Bu iki konu birbiriyle yakından ilişkili. Gerek enerjiyi, gerekse çevreyi ortak bir şekilde yönetmeniz gerekecektir.

Şirketler bu plan karşısında kendilerini nasıl hazırlayabilirler? Bu plan sizi etkileyecek mi etkilemeyecek mi; önce bunu tespit etmeniz gerekecektir. Siz eğer seramik, cam veya çimento şirketiyseniz bu sektörde çalışıyorsunuzdur ve bu plan sizi doğrudan etkileyecektir; ama diğer taraftan, emisyon ticaret planına tabi olmayan şirketlerden biriyseniz, daha farklı bir sektörde çalışıyorsanız bu plan sizi etkilemeyecektir. O nedenle, şirketle ilgili böyle bir araştırma yapmanız gerekecektir.

Diğer taraftan da, sektör olarak Türkiye'deki toplam çimento ya da toplam elektrik üretiminin kaç birim tahsisata ihtiyacı olduğunu da hesaplamanız lazım. Burada birtakım kıyaslama kriterleri olacaktır ve sizlere üretim başına karbondioksit tahsisatı verilecektir. Böyle bir sektörel yaklaşım var. Bu durumda devlete, sizden istenen doğru bilgileri sunmanız gerekecek.

İspanya Kyoto'yu imzaladığı zaman, -Parlamentonun ortak kararıydı- sonuçta bu bize yılda 300 milyon Euro'ya mal oldu ama, gene de ortak bir karar olarak alındı. En alt düzeydeki sektör temsilcileri olsun, şirket temsilcileri olsun, tabandan tavana kadar herkes bunun üzerinde mutabık kaldı. Sonuçta böyle bir oran, bildiğiniz gibi, bizim gayri safi yurt içi hasılamızı çok ciddi bir şekilde etkileyen bir oran; o yüzden, geniş bir mutabakat sağlamak durumunda kaldı.

Karbondioksit ticaret planını uygulayabilmeniz için, sektörde sizinle rekabet eden diğer şirketlere göre saldıgınız emisyon oranlarına bakmanız lazım.

Bu planın birtakım mali etkileri de olacaktır. Eğer bana bu karbon tahsisatları veriliyorsa, ben önümüzdeki beş yıl için bu tahsisatları satabilirim. O nedenle, bu plan kapsamında çalışırken mutlaka piyasanın gelecekteki durumunu da tahmin ediyor olmamız lazım. Yapacağınız yatırımlarla ilgili birtakım mali kaynaklar almanız da söz konusu olabilir. Bununla ilgili çalışmalar yapmak gerekir. Farklı kurumlardan, farklı kuruluşlardan birtakım kaynaklar ya da sübvansiyonlar alınabilir.

Almanya'yla ilgili bir örnek olay inceleyelim. 2012-2020 yılları arasında onların işletmeyi planladıkları böyle bir sistem var. Burada, gayri safi yurt içi hasıla tabii ki Almanya'nın ekonomisini doğrudan etkileyecektir.

Sol tarafta, bu plan çerçevesinde belirli ürün grupları için nasıl bir katma değer yaratıldığını görüyoruz... O ürünlerle ilgili katma değerın yüzde 50'sinin bu plandan etkilendiğini görüyoruz. Alüminyum, kâğıt sektörü, bütün bu alanlarda üretilen ürünlerin değerlerinin bu plandan etkilendiğini görüyoruz.

Bu sistem çerçevesinde iki farklı etki olabilir: Şirketiniz üzerinde doğrudan bir etki olabilir. Eğer emisyon yayan bir şirketseniz bunun planını uygulamanız gerekiyor ya da emisyon salmıyorsanız, onun yerine, elinizde gereğinden fazla tahsisat varsa bunları satabilirsiniz. Mesela elektrik sektörünü ele alalım. Elektrik sektörü bu karbondioksit tahsisatlarını satın almak isteyecektir. Elektrik piyasasının marjı, bu plan için oluşacak bütün maliyetleri aslında size yansıtacaktır. Özellikle uluslararası alanda rekabet eden şirketler fiyatı artıramazlar, çünkü uluslararası piyasada rekabet ettikleri başka şirketler vardır. Bu kişiler bu durumda rekabet gücünü kaybederler ve ülke içerisinde daha izole bir hâle gelebilirler; o nedenle, bu planın uygulanması esnasında bu gibi maliyetleri size yansıtacaklardır. Bunun iki sonucu olabilir: Biri, sizin şirketiniz üzerinde doğrudan bir etki yaratabilir ve elektrik fiyatlarını artırabilir. Elektrik sektöründe yer alan şirketler bu emisyon ticaret planına dahil oldukları anda böyle bir fiyat artışı bekleyebiliriz.

Çimento sanayinden bir örnek verelim. Bu aslında en uç örneklerden bir tanesi; o yüzden sunumumda sizlerle bunu paylaşmak istedim.

Bir sütun, üretim maliyeti, mesela Türkiye'deki sanayinin üretim maliyeti. Diğer sütun ise, bir Avrupa ülkesinin maliyeti.

Üretilen toplam çimento fiyatı piyasaya göre şekilleniyor. Farklı ülkelerde farklı fiyatlar söz konusu olabiliyor. Burada toplam üretim maliyetimiz ton başına 35 Euro, Avrupa ülkelerinde 35 Euro olduğunu söyleyebiliriz. Sizin ülkenizde bu fiyat ton başına 25 Euro olacaktır. Diyelim ki, üretici olarak ton başına 25 Euro'luk maliyetiniz var ve bunu çok uzakta bir yere nakledeceksiniz, -burada maliyetle ilgili bir artış beklenebilir- buna belirli bir artış, belirli bir marj eklemeniz lazım ki, o şekilde ihraç edebilirsiniz. Mesela piyasada bunu 55 Euro'ya satabilirsiniz. Dediğim gibi, arayı kapatmak için bir marj koydunuz ve bu marj da 8 ila 10 Euro arasında bir marj olabilir. Bu analizde karşımıza yeniden karbondioksit hesaplaması çıkıyor. Bu denklemde, 1 ton çimentoya karşılık 0.8 karbondioksit olduğunu görüyoruz. Bu şu anlama geliyor: Karbondioksitin 1 ton çimento karşısındaki değeri 20 Euro. Bu-

rada karbondioksitin sağladığı değer marjdan daha da yüksek. Eğer bu karbondioksit yönetimini doğru bir şekilde yönetirsek bizim üzerimizde böyle olumlu sonuçları olabilir.

Diyelim ki, ben bir üreticiyim, çok sayıda karbondioksit tahsisatı alıyorum, çimentomu üretiyorum ve böyle bir marjım var. Bana ücretsiz olarak tahsisatlar sağlanıyor; yaklaşık 10 Euro'luk bir marj alıyorum. Eğer ben çimento üretebiliyorsam, daha sonra tahsisatı satıyorsam her şey yolunda demektir.

Geçtiğimiz yıllarda pek çok şirketin birleştiğini ya da başka şirketler tarafından satın alındığını görüyoruz. Bunların bir kısmı gerçekten de bu emisyon ticaret planıyla açıklanabilir. Bazen bir varlık hâline geliyor, bazen de borç hâline geliyor. O yüzden, bir şirketle birleşecekseniz, yeterince karbondioksit emisyonları var mı, ödenekleri var mı, durumları nedir diye analiz etmeniz lazım. Mesela şirkette 1 ton bile çimento üretecek kadar ödenek, tahsisat yoksa ben bu şirketi almam, çünkü bu kâr marjımın ötesine geçecektir. Çimento endüstrisinden verebileceğimiz örnek böyle.

Aslında pek çok farklı ürünler için örnekler verebiliriz. Bunların hepsi farklı karbondioksit yoğunluklarına, farklı oranlara sahip olacaklardır. Mesela kullandığınız yakıtsa, kömürden biyokütleğe geçecekseniz, o zaman sıfır emisyon söz konusu olacaktır. Bazen yakıt değiştirirsiniz. Başka yakıtlara geçildiğinde, yakıtın ne kadar ağır olduğuna bağlı olarak farklı emisyonlar söz konusu olacaktır. Her bir yakıt türünün sabit ayrı bir karbondioksit enerji birim değeri vardır. Kendi ülkenizdeki ya da sektörünüzdeki enerji türünü aslında karbondioksite çevirebilirsiniz. Enerji oranı, farklı yakıt türlerinin yarattığı karbondioksit emisyon yoğunlukları olarak da açıklayabiliriz, aynı şekilde mesela çelik için de, yani sadece elektrik için değil. Bunların hepsinin de önemli olduğunu biliyoruz. Maliyetlerinizi ne kadar etkileyeceğini de unutmayın. Çelik üretiminde karbondioksit emisyonu maliyeti gerçekten de yüzde 30-40 oranında artırabilir, aynı şekilde, daha düşük oranda olmak üzere mesela gazete basarken de.

Sektörel açıdan şirketinizin hangi pozisyonda olduğunu bilmeniz lazım. Şirketiniz hangi emisyon oranlarına sahip; ona bakmalısınız. Böylece, rakiplerinize kendi durumunuzu kıyaslayabilirsiniz. Mesela 1 ton gazete için 0.5 emisyon oranına sahipseniz, üretimimize kıyasla bu miktarın eksik mi kalacağını, yoksa fazla mı kalacağınızı tasarlayabilirsiniz.

Burada da makroekonomik etkilerini görüyoruz... Gayri safi yurt içi hasılanın ne kadarı bundan etkilenecektir; bunu göreceğiz. Mesela İspanya en fazla etkilenen-

lerden biri, çünkü Kyoto açısından kötü bir müzakere yaptı. Şöyle de düşünmek lazım: Bu müzakere, sadece ülke açısından genel olarak bir müzakere konusu değil, aynı zamanda ekonominizi de etkileyecek bir şey. Ters tarafından da bakmak mümkün; bu fırsata da dönüştürülebilir. Biz eğer bu konuda kendi ülkemizde tahsisat alamıyorsak, belki başka ülkelerde yatırım yaparız ve o ülkelerde kazandığımız emisyon kredilerini kendi ülkemize geri getirebiliriz ve bunun ticaretini yapabiliriz. Bu, uluslararasılaşma için de çok iyi bir araç olabilir, özellikle de gelişmekte olan ülkelerde geliştirilen projelere katılmak için bir fırsat olabilir. Bir şeyin bir tehdit mi, bir fırsat mı olduğuna bakmanın farklı yöntemleri var; aynı şey iki tarafa da dönüşebilir. Birinin parasıyla bunun ödenmesi gerekiyor. Dediğim gibi, bunun çevresinde pek çok fırsat da var; onlara da bakmak lazım. Fırsatlara bakalım.

Bir karbondioksit ekonomisine doğru gidiyoruz. Karbondioksit emisyonunun, enerjiye eklenmiş stratejik bir durum olduğunu görüyoruz. Bu; sanayiye, nakliye, yerleşimi, biyokütleyi, diğer yakıtları etkileyecek ve pek çok farklı politikaya etki de bulunacak.

Nasıl teşvik, destek alabilirim?

Şirket olarak bir kere kendi devletinizden destek almanız lazım ve ayrıca Avrupa Birliği'nden destek almanız lazım. Aslında bütün bunlar, ülke olarak müzakere-leri nasıl yürüttüğüne bağlı olarak değişecektir. Birleşmiş Milletlerden de yardım almanız mümkün, eğer başlangıçtan beri bu bahsettiğimiz projeleri yapabilecek yeterlilikteyseniz.

Şu hâlde, ya doğrudan kendi devletinizden ya da dolaylı olarak farklı uluslararası organlardan destek alarak bu ETS karbon kredileri alanında rekabetçiliğinizi artırabilirsiniz. Sadece kamu yatırım fonlarını düşünmeyin, bu yeni hammaddeye yatırımında bulunan pek çok özel yatırım fonu da var. Bunlarla ilgili birkaç örnek de vereceğim. Mesela temiz kalkınma mekânizması ve ortak uygulama mekânizmasından bahsetmiştim; bu projelerden bahsedeceğim. Yeni gelen değişikliklerle başa çıkmak için bunlar gerçekten de çok iyi bir fırsat olabilir. Bunun dışında, kullanıcılara destek vermek için kısa süre içinde bu alanda pek çok danışmanlık şirketi olacak. AR-GE önemli olacak. Bakalım, bu kaynayan kazan bir noktadan sonra nasıl soğuyacak?

Çevre alanında bir piyasa mekânizması uygulanıyor olacak. Bir noktadan sonra rekabet gücünüzü kesinlikle artıracak. Enerji konusunu da daha etkin bir şekilde çözenizi sağlayacak.

Mesela elektrik enerjisi üretimi sektöründen bahsedelim. Elektriğin üretimi, do-

ğalgaza kıyasla, kömürle yapıldığında daha ucuza mal oluyor. Şimdi bu yeni ETS sistemiyle karşımıza bu düzeni değiştirme durumu çıkıyor. Bu yeni planla kömür daha pahalıya gelecek ve doğalgaza kıyasla artık o kadar yüksek bir rekabet gücüne sahip olmayacak.

Temiz kalkınma mekânizmaları projeleri:

Birleşmiş Milletlerin web sitesine girecek olursanız bu haritayı göreceksiniz... Bu, etkileşimli bir harita. Şu anda, bu mekânizma kapsamında geliştirilen bütün projeleri burada görebilirsiniz. Bu ne anlama geliyor? Bu şu anlama geliyor? Örneğin Hindistan’da en son teknolojiyle bir kâğıt fabrikası kurmak için Birleşmiş Milletlerden, çok karmaşık bir program içinde destek almayı başardıysam, önümüzdeki 10-15 yıl gibi uzun bir süre için fabrikamda kullanmak üzere birtakım karbondioksit kredileri alabilirim. Bu sayede şirketimin gelirleri iki türlü olacak: Birincisi, normal operasyondan elde edilen gelir; diğeri ise, karbondioksit için alınan destek.

Yatırım yapmadan önce bu projelere girme hakkınızın olup olmadığına bakın. Şöyle bir şey yapacaksınız: Birleşmiş Milletlere gidip yatırımınızı anlatacaksınız ve eğer kabul ediliyorsanız size şunu söyleyecekler: “Eğer bu projeyi bu şekilde yaparsanız önümüzdeki 15 yıl boyunca karbondioksit konusunda bizden böyle bir destek alıyorsunuz.” Sonra bunu bir özel bankaya söyleyeceksiniz; diyeceksiniz ki, önümüzdeki 15 yıl boyunca karbondioksit üretim hisselerimi almak ister misiniz? Tabii, banka da “evet” diyecek. Siz daha projeyi başlatmadan çok büyük miktarda parayı, bu projeyi finanse edecek şekilde cebinize koymuş olacaksınız; yani karbondioksit emisyonlarını satarak projeyi önceden finanse edebileceksiniz. Bunu bir banka sözleşmesiyle sabitleyerek hem karbondioksit üretimi işini çözmüş olacaksınız, hem de projenin finansmanını karşılayacaksınız. Bu türden projelerin arkasında yatan fikir bu.

Buradaki küçük noktalara girecek olursanız, harita büyüyecek ve tek tek bütün projeleri görebileceksiniz. Hindistan’da kaç nokta var, Çin’de kaç nokta var; bunlara bakın. Toprak dolgu sistemi, diğer sistemlerin kullanılması, daha az karbon emisyonuna neden olan yakıtlara geçilmesinin maliyetlerini buradan görebilirsiniz. Burada pek çok farklı proje var. Asıl bunların arkasında yatan fikir şu: Bu proje sayesinde o ülke, bu proje olmaksızın sahip olduğu emisyonlardan daha az bir emisyonla sahip olacak ve bu da, ülkelerin daha az emisyonla kalkınmasını sağlayacak.

Türkiye’ye de bakmak lazım. Türkiye, Kyoto Protokolünün tarafı değil. Bu mekânizmalara göre şu anda yatırım yapamıyor ve birtakım belirsizlikler var. Kyoto’ya katılmayla birlikte bu proje Türkiye’yi de kapsar mı bilmiyorum ama, bu pro-

je önemli bir proje. Gördüğünüz gibi, sizin de girebileceğiniz pek çok farklı yerde projeler olabilir.

Nereye yatırım yapacağınızı düşünün. Bu, yatırımlardan elde edeceğiniz getirileri de yüzde 5-6 oranında artıracak; onu da unutmamak lazım. Yatırım açısından da iyileştirici bir etkiye sahip.

Araştırma:

Avrupa Topluluğunun 6'ncı ve 7'nci çerçeve programlarına baktığımız zaman, araştırma, teknolojik geliştirme ve uygulama faaliyetlerinin çoğunun yine iklim değişikliğiyle ilgili olduğunu görürüz. AR-GE açısından yapılabilecek bu çerçevede pek çok farklı politika var. Bütün bu alanlarda ilerleme kaydetmek için fon bulabilirsiniz. Önemli olan, şirketlerimizi buraya da uyumlu hâle getirmek. Şu anda tüm şirketlerde araştırma faaliyetleri yürütüyor olmamız lazım. Faaliyet dediğimiz zaman, tek başına operasyondan oluşmadığını anlamamız lazım; burada çok uzun bir liste var ve AR-GE'nin çeşitli boyutlarını anlatıyor.

Bu yeni bir pazar, pek çok yeni şirket doğacak, hizmet sunucuları olacak. Bu yeni alanda sizi bu konuda öncelikle danışmanlar yönlendirecekler. Bu arada, emisyonları onaylayacak, belgelendirecek, akredite edecek kurumlar ortaya çıkacak.

Bu tabii ki, planların, hükümet tarafından uygulanması gereken kısmı. Birtakım teknolojik araçlara da ihtiyaç var. Bunlar henüz tam olarak geliştirilmedi. En azından, şu anda bile internete bağlanıp, bu alanda 10 bin tane tesis olduğunu ve bunların her yıl ne kadar emisyon hakları olduğunu görebiliriz; bunları günlük olarak takip etmek mümkün.

Piyasa operatörleri, bankalar; eğer enerji satacaksanız, doğalgaz satacaksanız, o zaman, bunlarla birlikte mutlaka karbondioksit emisyonu konusunda da bir şeyler yapmanız gerekiyor.

Piyananın Geleceği

Şöyle söylemiştik: Emisyon tahsisleri kredi kartı uygulamasına benziyor. Her türden hisse senedi piyasasında çalışabilirsiniz. Brokerler, bankalar zaten bu konuda faal olacaklar.

Her türden finansal, ekonomik ya da enerjiyle ilgili hizmet, karbondioksit hizmetleri üzerinden etkinliklerini artırabilecektir. Tabii ki, önemli olan, şirketinizin karbondioksit alanındaki rekabet gücünü artırmak. Bu ne demek oluyor? Hem enerji verimliliğini, hem de enerji yoğunluğunu artırmak anlamına geliyor. "Enerji verimliliği ve enerji yoğunluğu = karbondioksit verimliliği, karbondioksit yoğunlu-

ğu.” İki farklı yakıtı kullanarak bu anlamda farklı değerler elde edebiliyorsunuz.

Tabii ki, bu plan çerçevesinde pek çok teknolojinin ve pek çok yakıtın önceliğini de değiştiriyor olacağız. Zaten daha önce mesela elektrik üretiminde kömürün doğalgaza göre dezavantajlı duruma geçeceğinden bahsetmiştim; bu aslında pek çok farklı teknoloji alanında da görüldü. Mesela ağır yakıtlar kullanıyorsam ve ağır yakıtı uygun emisyon alıyorsam, ardından da doğalgaza geçiyorsam, sırf yakıt değiştirdiğim için bana verilen tahsis yüzde 38 oranında artacaktır ve bunu satabileceğim. Bu arada, şirketler ölçeğinde geliştirilen ve uygulanan pek çok teknoloji var.

Artık bütün bu yatırımlar için yeni kazançlar elde edebiliriz. Artık biyokütleden bahsediyoruz. Bir ara herkes biyokütleye yöneldi ve pek çok ülkede biyokütle kıtlığı da çıktı. Mesela bazı sektörlerdeysen kömür yerine biyokütleyi tercih ediyorum; çünkü böylece yine karbondioksit tahsisatım artıyor ve bu da çok büyük bir para demek.

Bu sayede daha az karbondioksit yayan yakıtlara doğru bir geçiş var. Şu anda yeni plan için 100’den fazla da değişiklik yapılıyor; çok daha fazla değişiklik olacak. Şunu söyleyebiliriz: Sonuçlar, genel olarak planın nasıl yönetileceğine bağlı. Tabii ki, yine bütün atık ve kalıntılarla ilgili de yönetim planları değişecek; bunu bir sonraki sunumumda ele alacağım.

Devletler, hükümetler, aynı zamanda şirketler ve şirket yönetimleri açısından zorluklar çıkacak; ama fırsatları da içeriyor.

2012 sonrasında ne olacak? 2005 yılından bu yana sistemi deneme dönemindeydik. Daha sonra durum tekrar bir gözden geçirilecek. Tabii ki, bu deneme döneminde fiyatların düşme nedenlerinden bir tanesi de, deneme döneminde olduğu için hükümetlerin pek çok karbondioksit emisyon kredisini şirketlere dağıtmasıydı.

Bu noktada, 2012’den 2020’ye kadar olan dönemde karşımıza çıkacak normal durum şöyle olacak: Pek çok şirket karbondioksit emisyonları açısından yüzde 50 oranında sıkıntı yaşayacak. Tabii ki, bu pozisyon sektöre göre değişecek. Avrupa Birliği belki, “bu tarih, bu süre sona ermeden önce bazı gerekli sektörler (mesela çimento, kâğıt), özel bir muamele olacak” diyebilir. Böyle olunca da, Birlik dışından gelecek rekabet Birlik içindeki şirketleri zor durumda bırakmayabilir.

Avrupa’daki şirketler karbondioksit açısından yüksek bir rekabet gücüne sahip olmayacaklar; o yüzden de daha az verimlilik olacaktır. Elbette bunu istemeyiz. Sanayilerimizin verimliliğini devam ettirmek istiyoruz. O yüzden de, belki şöyle yapabiliriz: Verimliliğe bizim kadar dikkat eden şirketlerle ancak ticaret yapabiliriz ve

hem sektörlerde, hem alt sektörlerde farklı muameleler olabilir. “1 ton cam için şu kadar karbondioksit emisyonu olur” gibi değerler belirleyeceğiz. Bu sayede 10-20 tane kriter ortaya çıkacak. Şu anda mümkün olduğunca fazla referans değer geliştirmeye çalışıyoruz. Gazete kâğıdı, ampuller, bir sürü şey için değerler belirecek. Bazıları buna yeni bir vergi gözüyle bakıyor; şöyle diyorlar: “Eğer bana ihtiyacım olandan yüzde 50 azını verirsen, üstünü paramla satın almamı bekliyorsun, ben bunu nereden alacağım?” Bunun için de bir süreç olacak ve bunu Avrupa Birliği kontrol ediyor olacak. Size belli bir miktar krediyi ücretsiz verecek, daha sonra da, geri kalan kredileri almanız için bir tür açık artırma olacak. 2012-2020 yılında neler olacağına dair şimdiden bir tasarım yapılıyor.

Diyelim ki, bir şirketiniz var ve emisyon ticaret planının önümüzdeki döneminde bununla ilgili neler yapacağımıza karar vereceğiz. Sol tarafta, karbondioksit maliyetinden önceki birim marjımızı görüyoruz... Bunu kâr diye düşünelim. Ardından da, karbondioksiti satın almamız gerektiğinden, bunun bir maliyeti olduğundan kâr marjımızın azaldığını görüyoruz. Ne oluyor? Elektrik maliyetinde de bir artış ortaya çıkıyor. O zaman, bu sürecin sonunda hem elektrik maliyetinden, hem de karbondioksit maliyetinden sonra marjınız çok azalıyor. O yüzden, kârınızı hesaplarken bütün bu ek maliyetleri tekrar dikkate almanız lazım.

Bu gördüğümüz alt kısım da başka bir bakış açısı.

Bu karbondioksit nereden bulunacak? Bu tahsisatları karşılayabilecek bütçesi olan yerler var mı? Diyelim ki, yine bir şirketsiniz ve müzakerelere ve sektörünüze bağlı olarak 2012’de belli bir emisyonu ücretsiz alacaksınız. Diyelim, ihtiyacınızın yüzde 50’sini aldınız. Gerisini nasıl alırım? Üretim için gerisine de ihtiyacım var çünkü. Ruhsatıma göre bunu almazsam işletmemin kapanması gerekir. Bu noktada, satın alınması gereken tahsisatları kavramsal açıdan ikiye bölmemiz lazım: Bunlardan birincisi, bu bir yükümlülük. Bana ihtiyacım olandan azını verdiler; bu konuda da bir şey yapamıyorum. Bu durumu çözmek için ne yapmam lazım? Birilerinin satıyor olması lazım. Bu noktada, Avrupa Birliği daha çok satın alıyor pozisyonunda olacaktır ve gelişmekte olan ülkeler de satıyor pozisyonunda olacaklardır.

Unutmayın ki, bu aslında kalkınmayı geliştirmek üzere tasarlanan bir program. Eğer ben rakiplerime göre yeterince verimli çalışmıyorsam, şu kadar tonluk üretimime karşın şu kadar karbondioksite ihtiyacım varsa ve bu elimde yoksa, o zaman belki verimliliğimi artırmam gerekecek. Bunu yapamıyorsam, daha fazla karbondioksit almam gerekir. Peki, üretimimi yüzde 20 oranında artırırsam, bu üretim büyümesi için gereken karbondioksiti nereden alacağım? Bu noktada belki sistem sizin

büyümenize izin vermeyecek ya da izin verebilir, belli olmaz. Bunları farklı piyasalardan farklı fiyatlara alabilirsiniz; müzayedeye katılırsınız ya da bir şirkete gidip “bana satmak ister misiniz” diye sorarsınız. Bir sürü pazar doğacaktır. Bahsetmiştik; kalkınmakta olan ülkelerde yapılan projelere de gidebilirsiniz. Biliyorsunuz, onların özel tahsisatları var.

Şunu bilmek de çok önemli: Bu uluslararası müzakereler yapılırken çok önemli taahhütler bekleniyor. Aslında müzakere kısmı kolay. Mesela ithalatlar için karbon-dioksit ayarlaması bir tazminat olarak düşünülebilir. Bu ne demek? Ya plana dahil olacaksınız ya da planda olmayan ülkelerle işbirliği yapacaksınız; ama bu durumda da, bu ithalatı AB ülkelerine satmak istiyorsanız birtakım ayarlamalara gitmeye çalışacaksınız.

Bütün bu mekânizmaların tek tek tasarlanması lazım.

Elimizdeki tekliflere baktığımız zaman, özellikle de bu “sınır ayarlamaları” denen şeye baktığımız zaman, bütün uluslararası ticaret taahhütlerinin yerine getirilmesinin çok kolay olmayacağını söyleyebilirim; ama bunu yapacağız. Sonuçta eğer uluslararası bir anlaşma yapılması isteniyorsa, AB’nin söylediği şu: “Bu anlaşmaya siz de katılın, bu anlaşmaya katıldıktan sonra, telafi tedbiri olarak birtakım ufak tefek ayarlamalar zaten yapılacak”; şu anda aslında müzakere edilen şey de bu.

Burada son veriyoruz. Sorular olursa belki daha somut örnekler üzerinden tartışabiliriz.

Şunu söylemek istiyorum: Kendi şirketinizde birkaç yıl için birtakım planlar yapabilirsiniz ve en sonunda da, bu plan uygulamaya girdiği zaman hazır olursunuz veya bunları hiç yapmazsınız. Ekonomik etkiler açısından gerçekten böyle bir karar vermeniz lazım. Diğer çevre politikalarına göre bunun ekonomik etkileri çok daha ciddi düzeyde olacaktır.

Teşekkür ederim.

1. KYOTO PROTOKOLÜ VE TÜRKİYE

- Türkiye, 24 Mayıs 2004 tarihli Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Sözleşmesinin (United Nations Convention on Climate Change UNFCCC) tarafıdır.
- Haber: Türkiye, Kyoto anlaşmalarını onaylıyor

(Yayın tarihi: 2 Haziran 2008, 14:24)

İSTANBUL, Türkiye, 2 Haziran (UPI) – Türkiye hükümeti, pozisyonunu değiştirdi ve küresel ısınma hakkında Kyoto Protokolünü onaylamaya karar verdi.

Türk gazetesi Hürriyet Perşembe günü Hükümet sözcüsü Cemil Çiçek'in Bakanlar Kurulu toplantısını müteakip bir duyuru yaptığını bildirdi.

Dünya çapında sera etkisi yapan gaz emisyonunu azaltma girişimi olan Kyoto Protokolü için Türkiye'nin gecikmiş desteği sorulduğunda Çiçek, *"Kyoto Protokolünün onaylanması önemlidir ve 2012'den sonraki çalışmalara katılabilmek için gereklidir,"* diye cevap verdi.

Tokyo, daha önce kendi endüstriyel gelişimini tamamlayınca kadar BM anlaşmalarını imzalamayı reddetmişti. Fakat Hürriyet *"Türkiye'nin de katılmayı umduğu Avrupa Birliği'nin güçlü baskısı çevresel konulardaki pozisyonunda bir açılıma neden olabilir,"* diye bildiriyor.)

"ETS, birçok sanayi sektörünün rekabet gücünü derin şekilde etkileyecek potansiyele sahiptir ve Türk Hükümeti ve işletmelerinin gelişmesi için çözülmesi gereken temel sorunlardan biridir..."

FIRSAȖA KARŞI TEHDİT

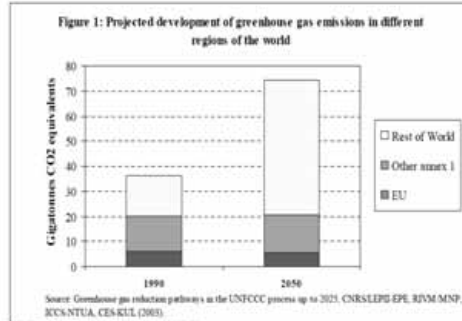
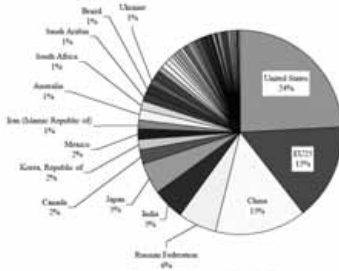
KYOTO PROTOKOLÜ= SERA GAZI EMİSYONLARININ AZALTILMASI 2008-2012

(CO₂: CH₄, N₂O,HFC,PFC y SF₆),

Sanayileşmiş 38 ülkede (1990 yılındaki seviyeler baz alınarak) emisyonların % 5,2 -

CO₂, fosil yakıtların yanması yoluyla, (NG, Gaz, fueloil, kömür, karbon,...) bazı sanai "süreç emisyonlarında"... ve doğal süreçte... yanmasıyla yayılır.

BİYOKÜTLE, SIFIR EMİSYON OLARAK KABUL EDİLİR!

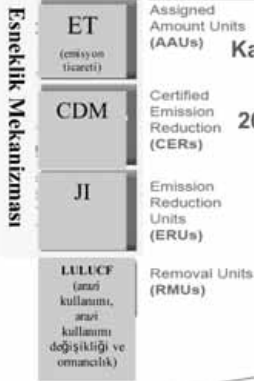
2. Kyoto Protokolü kapsamında ETS (Emisyon Ticaret Planı)

Kyoto Protokolü kapsamında Mekanizmalar:

Emisyon Ticareti, Temiz Kalkınma Mekanizması ve Ortak Uygulama

1.- **Emisyon Ticareti**, Azaltım hedeflerini gerçekleştirmek için taraflar, Emisyon Ticaret Planı (piyasalar) dahilinde belirlenen emisyon ticareti tahsisatı ile emisyon ticareti gerçekleştirebilir.

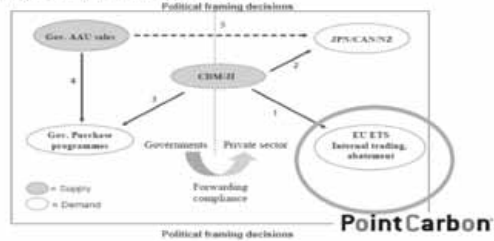
2.- **Jl ve CDM** "Ortak Uygulama (JI)" ve "Temiz Kalkınma Mekanizması (CDM)", karbon piyasasını besleyen proje bazlı mekanizmalardır. CDM, gelişmekte olan ülkelerde emisyonları azaltan sürdürülebilir kalkınma projelerine yapılan yatırımı içerirken JI, sanayileşmiş ülkelerin diğer gelişmiş ülkelerle ortak uygulama projeleri gerçekleştirmesine olanak tanır.

Karbon piyasası, dünya çapında emisyonları azaltmak için anahtar araçtır.

2006 yılında 30 milyar USD değerindeydi ve her geçen yıl

Figure 3.4. Theoretical structure of the Kyoto market

2020 yılında 20, 20. 20 AVRUPA'NIN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ FIRSATI

2020'ye kadar %20 yenilenebilir enerji

2020'ye kadar %20 SG azaltımı

2020'ye kadar %20 enerji verimliliği

- İklim Değişikliğiyle Mücadele: AB yolu açmaktadır
- 2020 ve sonrasında temel küresel eylem
- İklim değişikliğiyle mücadele için Araştırma ve geliştirme
- AB emisyon ticareti: küresel yenilikçiliği teşvik eden açık sistem
- İklim değişikliği ile başa çıkabilmek için gelişmekte olan ülkelerle birlikte çalışma
- İklim değişikliği taahhütlerimizi yerine getirerek büyümeyi ve istihdamı güçlendirmek

Emisyon Ticaret Planı (ETS), iklim değişikliğe karşı mücadelede köşe taşıdır. Dünyada CO₂ emisyonları için ilk uluslararası ticaret sistemidir. Avrupa'nın CO₂ emisyonlarının yarısına yakınına ifade eden, AB'deki 11.500'den fazla enerji yoğun tesisi kapsamaktadır. Bu tesisler yakma tesislerini, petrol rafinerilerini, kömür ocaklarını, demir ve çelik tesislerini ve çimento, cam, kireç, tuğla, seramik, kağıt hamuru ve kağıt üreten fabrikaları kapsamaktadır....

3. Kısaca ETS. 2003/87 SAYILI AVRUPA EMİSYON TİCARET PLANI DİREKTİFİ

1 EMİSYON TAHSİSİ = 1 EUA = 1 TON CO₂ = » 25 €

Hangi sanayiler "dahil"? "SANAYİ SEKTÖRÜN ÇOĞU" (Elektrik Üretimi, Rafineriler, Çimento, Çelik, Cam, kağıt hamuru&kağıt, seramik, kireç, tuğla ve >20 MW'lı olan herhangi bir yakma tesisi (kimyasal, gaz, gıda, otomotiv sanayii, kereste, lastik, vs....) halen 2005-07 ve 2008-2012'ye dahildir. 2012 itibaren daha fazla endüstriyel sektör eklenecektir (alüminyum, alaşım, kimya endüstrisi (nitrat, amonyak, H₂,...)) AB toplam CO₂ Emisyonlarının "yarısından" fazlası ETS altındadır....

AB ETS'e bağlı bir tesis için yükümlülükler nelerdir?

- SG (CO₂+) için Zorunlu "Emisyon İzni":
- (Onaylanmış) CO₂ Emisyonlarının her yıl izlenmesi ve bildirilmesi.
- Tahsis edildiği kadar emisyonun her yıl çekilmesi.

Şirketlerin "tahsisat"ı nereden sağlamaktadır?

- Hükümetlerden = "NAP" Ulusal Tahsisat Planı (2012'ye kadar SERBEST...>2012 %serbest (?) + İhale.)
- Piyasalardan: (Diğer şirketlerden SATIN ALMA (ticaret); CDM/JI Projeleri, Fonlar,...)

Hükümetten ne kadar tahsisat alabiliriz?

- AB KURALLARINA göre... Hükümetinizle yaptığınız görüşmelere bağlı olarak.. 2, 5, X yıl...
- "KIYASLAMA" == yani 0,8 Ton CO₂/Ton çimento, 0,5 Ton CO₂/Ton Çelik, vs.

2005-2008--->2012

**"CO₂, üretim yapmak için ihtiyaç duyduğunuz yeni bir hammaddeyi
!!!!!!"**

EKONOMİK DEĞER =(Mali Borca karşı AKTİFLER) ¹ gelir/ maliyet ¹

EBIDTA/NET SONUÇLAR ¹

Şirketlerin REKABET eksikliği.

- *Dalgalanan Fiyat 5-30- 1 - 25 - 40 - 60.*
- *Düzenlenmiş Piyasa (Tahsisat Hazırlayan...) güçlü bir yasa-düzenlemenin yürürlüğe konmasına ihtiyaç var-BT üzerinden yerleştirmek "kolay"*
- *Başlangıç serbest tahsisatı...likidite?*
- *Alıcılar ? Satıcılar ? Bayiler ? Spekülasyon?*
- *Beklentiler (Fiyat/Teklif/Talep) ?*
- *Menşee piyasalar? Müşteri piyasaları ?*

• *Gelecekteki piyasalar*

ETS/CO₂/CC =

**yüksek ekonomik etki
potansiyeline sahip
İŞLETMELERDE YENİ
YÖNETİM ALANI**

ENERJİ&ÇEVRE&CO₂

4. Sektörlerinin Maruziyeti/ Örnek Olaylar

ŞİRKETLER İÇİN HEDEF:

•Öncelikle işletmenin bilgi düzeyini geliştirme: kamu değerlendirmesi, sektörel görüşmeler, bireysel yönetim.

Şirket Alanları:

- Enerji (satın alma, CO2 oranlı optimizasyon)
- Çevre (idari, raporlama)
- Ekonomik/Mali (P&L, Bilanço, Vergi, future işlemleri, risk, B&S)
- Uzmanlık Yatırımı + Proje Yönetimi
- Devlet Yardımları ve sübvansiyonlar/finansman.
-

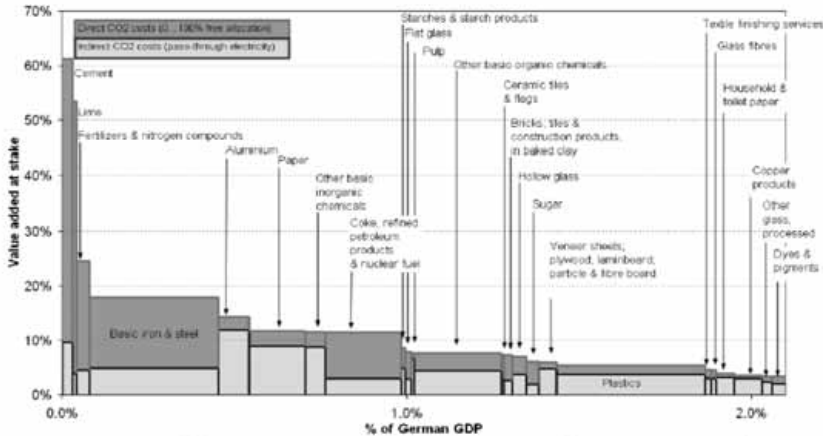
BAZI ÖRNEK OLAYLAR: doğrudan etki + dolaylı etki (elektrik)

Karbon maruziyeti

Almanya için empirik sonuçlar

(1)

Öko-Institut e.V.
Institut für angewandte Ökologie
Institute for Applied Ecology

BAZI ÖRNEK OLAYLAR: ÇİMENTO: 0,8 Ton CO₂/Ton 25€/Ton CO₂'de Çimento

Table 18: Average Price per Tonne of Cement

End 2002	€/T
Austria	70
Belgium	70.65
Denmark	58
Finland	63
France	76
Germany	39.5
Greece	57
Ireland	71.1
Italy	63.3
Netherlands	70
Portugal	69
Spain	63
Sweden	63
UK	68
European average	64.40

	€/Ton Çimento
TOPLAM ÜRETİM MALİYETLERİ	35 – 25
CO ₂ Değeri	20
Nakliye Ücreti	12 – 20
Toplam CIF MALİYETİ	47 – 45
CIF FİYATI	55 – 55
MARJ	8 – 10

CO₂ değeri, marjın iki katına tahsis edilir.

Kaynaklı tahsisatların üretimi veya satışı için ilgi oluşturabilir mi?

CO₂ varlıklarına göre üretimin yeniden yerleştirilme-? Şirket satın almaları ve birleşmeleri?

BAZI ÖRNEK OLAYLAR: DOĞRUDAN MALİYET

Table 26: Total CO₂ emissions covered under the first EU-ETS trading period per tonne of product

	WESTERN BOF PLANT	EAF PLANT	CEMENT PLANT	NEWSPRINT MILL	ALUMINIUM SMELTER
Total CO ₂ emissions/tonne of product	1.93	0.15	0.80	0.4	N.A.

Table 27: Increase in costs for marginal products

CARBON PRICE €/TCO ₂	WESTERN BOF	EAF	CEMENT	NEWSPRINT
5	4%	0%	9%	1%
10	7%	1%	17%	3%
15	11%	1%	26%	4%
30	22%	2%	51%	8%
50	37%	3%	86%	14%

+ Elektriğe bağlı CO₂ fiyat artışından kaynaklanan dolaylı maliyetler.

**Kyoto Protokolünün Etkisi ve AB'de 2010 ve 2020'de
GSYİH için Ek Hedefler :
Makroekonomik Model Sonuçları**

**Fakatulusal işletme gelişimi için de bir
fırsat mı ?**

5. İşletmeler için fırsatlar ve sorunlar

**"CO2 EKONOMİSİ" – Endüstri + nakliye +
yerleşim + biyokütle/yakıtlar +----+**

**DEVLET – AB – BM YARDIMI VE KAMU
DESTEĞİ = DOĞRUDAN + BM @ ETS karbon
kredileri + Kamu&Özel Yatırım Fonları**

CDM/JI PROJELERİ

AR&GE

HİZMET ŞİRKETLERİ

ARTAN REKABET GÜCÜ

TEMİZ/ETKİN TEKNOLOJİLER/DEĞİŞEN YAKIT DEĞERİ

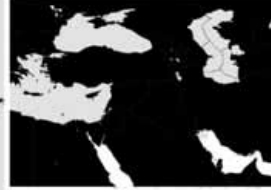
(ENERJİ + CO2 FAKTÖRLERİ)

5. İşletmeler için fırsatlar ve sorunlar

AB – BM YARDIMI VE KAMU DESTEĞİ

CDM/JI PROJELERİ

<http://cdm.unfccc.int/Projects/MapApp/index.html>

+Bu projeler, BM'den + gelir yaratan CO2 kredileri alır. Fon Yatırımları+şirketler, satın alma anlaşmalarıyla CO2 gelecek tahsisat üretimi vasıtasıyla projeleri finanse eder. Önemli IRR iyileştirmesi – yatırım ve kalkınma odaklı. Satın alma pozisyonunu artırmak için AB ETS.

5. İşletmeler için fırsatlar ve sorunlar

DEVLET – AB YARDIMI VE KAMU DESTEĞİ

Annex 3: Fifteen Technology Options - each potentially reducing emissions by 3.6 Gt CO₂ per year by 2050

AR&GE

**Avrupa Topluluğu
araştırma,
teknolojik gelişim
ve uygulama
faaliyetleri için 6 ve
7. Çerçeve**

**Programı (2007-
2013)**

(29) Yedinci Çerçeve Programı ,
büyümenin, sürdürülebilir
kalkınmanın ve çevresel korumanın
artırılmasına katkı sağlamalı, iklim
değişikliği sorununu da dikkate
almalıdır.

Efficiency and conservation

- (1) Improved fuel economy of vehicles
- (2) Reduced reliance on cars
- (3) More efficient buildings
- (4) Improved power plant efficiency

Decarbonization of Electricity and Fuels

- (5) Substituting natural gas for coal
- (6) Storage of carbon captured in power plants
- (7) Storage of carbon captured in hydrogen plants
- (8) Storage of carbon captured in synthetic fuel plants
- (9) Nuclear fission
- (10) Wind electricity
- (11) Photovoltaic electricity
- (12) Renewable hydrogen
- (13) Biofuels

Natural sinks

- (14) Forest management
- (15) Agricultural soils management

Source: Pacala, S. Socolow, R. 2004. Science Vol. 305. 968-972

5. İşletmeler için fırsatlar ve sorunlar

HİZMET ŞİRKETLERİ

- Danışmanlar. (çeşitli CC alanları....)
- Onaylayıcı / Tasdik Edici / Akreditasyon Kurumu
- Piyasa İşleticileri – spot/ future&türev – Bankalar – piyasa op. İşletmeleri
- Enerji Hizmetleri + CO2 Hizmetleri
-

ARTAN REKABET GÜCÜ

Enerji etkisi + enerji yoğunluğu = CO2 etkisi +CO2 yoğunluğu

TEMİZ/ETKİLİ TEKNOLOJİLER/DEĞİŞEN YAKIT DEĞERİ

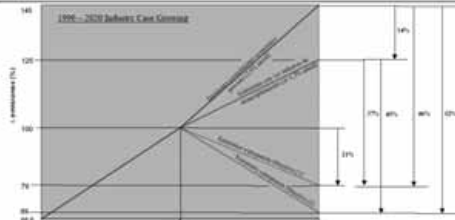
(ENERJİ + CO2 FAKTÖRLERİ)

- Biyokütle ve biyolojik yakıt teknolojileri/yer değiştirme (sıfır emisyon)
- Daha az CO2 yoğun yakıtlara geçiş
- CHP (Isı ve Güç ortak üretimi) – Enerji etkinliği artırımı
- Tortu Yönetimi ve fiyat tespiti.
-

Hükümetler ve İdareler için de sorun.....

6. 2012 Sonrasına Bakış: ETS'nin Gözden Geçirilmesi

2020 teklif edilen azaltım -%21 (2005 seviyesi), şirket ihtiyaçlarının » %50 -%0 = yüksek CO2 tahsisatı talebi anlamına gelebilir

Elektrik Sektörü =0 serbest tahsisat.

Uyumlaştırılmış AB kıyaslama tahsisatı

AB ETS CO2 tüketimi piyasası % gelişmekte olan ülkelerin eylemlerinden % yerel eylemlerden

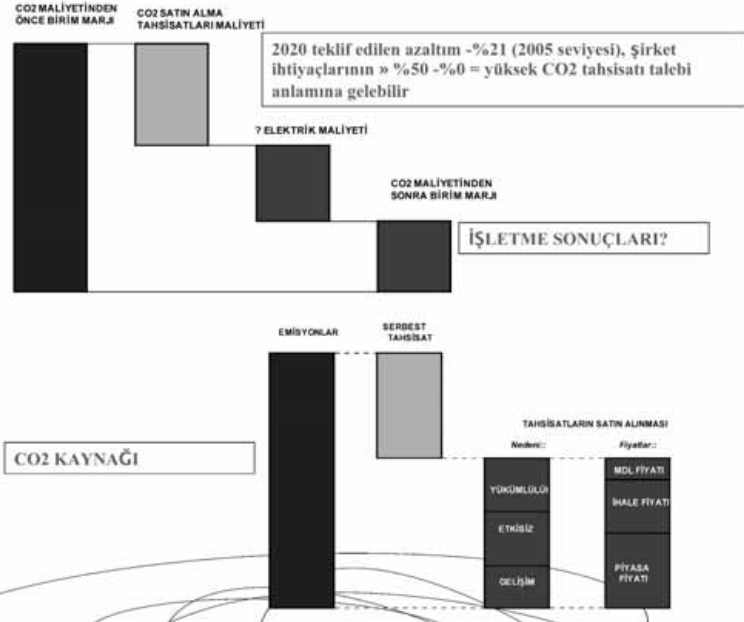
Yolda daha fazla sanayi ve sektör..

Sektörlere/alt sektörler farklı muamele "Karbon sızıntısı"

CO2 ihalesinde Hükümetler için gelir 40.000 (?) M€/yıl = Politikaya yatırım ve İklim Değişikliği için tedbirler = YENİ VERGİ?! =...

Önemli birçok AB ETS kararı diğer taraflarla birlikte Uluslararası Anlaşmalarda askıya alınmıştır....sanayi, karar almak için açıklamaya ihtiyaç duyuyor... Bazıları şimdiden uygulanıyor.

6. 2012 Sonrasına Bakış: ETS'nin Gözden Geçirilmesi

6. 2012 Sonrasına Bakış: ETS'nin Gözden Geçirilmesi

11. Plan Birlik dışındaki ülke ve kişilerden kaynaklanacak rekabetin hesaba katılacağı yola ilişkin bilgiyi de içerebilir.

"Telafl tedbirleri olarak sınır ayarlamaları" hala tartışılmaktadır: uluslararası anlaşmalardan biri "enstrümanlar"

İTHALATLAR İÇİN CO2 AYARLAMASI?

...DTÖ...

OTURUM BAŞKANI- Sayın Rodriguez’e de bu güzel sunuşu için ve mükemmel zamanlaması için teşekkür ediyorum.

Kendisinin sunuşunu bir iktisatçı olarak, -bendeniz iktisatçıyım- özellikle Kyoto Protokolüne veya çevre sorunlarına bir “Cost benefit” analizi yaklaşımı gibi dinledim, değerlendirdim. Sizin tepkileriniz ne olacak bilmiyorum. Sırf maliyet değil, işin özellikle bu direktif çerçevesinde biraz yarar tarafı da var. O bakımdan bizi aydınlatmış oldu. Hepimiz adına teşekkürlerimizi bir kez daha sunayım.

İzin verirseniz şimdi yaklaşık yarım saatlik soru-cevap ve tartışma bölümüne geçiyoruz. Dileyen bütün dostlarımıza mikrofon uzatacağız.

İki küçük ricam var: Birincisi, söz alan arkadaşlarımızın başlarken isim ve kurumlarını ses kaydı amacıyla bildirmelerini rica ediyorum; ikincisi, sorularımız ne kadar kısa ve öz olursa değerli konuklarımıza o kadar fazla soru sorabiliriz.

Bu arada, az önce hepimize dağıtılan formları doldurup yemeğe geçerken kayıt masasına bırakmanızı rica ediyoruz. Bunun için de şimdiden teşekkür ediyoruz.

Sayın Jensen’e ilk soruyu ben sormuş olayım. Bu kısaltmalarla nasıl baş edeceğiz?

JENS ULRIK JENSEN- Bu çok iyi bir soru, çok yerinde bir soru.

Bu, Avrupa Birliği işbirliğinin ortaya çıkardığı neticelerden biri aslında. Her geçen gün yeni birtakım terimler ortaya çıkıyor ve çok tuhaf birtakım kısaltmalar kullanılıyor. Bunları öğrenmekten, belki de ezberlemekten başka bir çaremiz olduğunu sanmıyorum.

OTURUM BAŞKANI- Onlarla yaşamaya öğreneceğiz.

Buyurun efendim. Bir de, soruyu hangi konuşmacımıza yönelttiğinizi de lütfedin.

MURAT KATAR (Aşkale Çimento Sanayi T.A.Ş. Temsilcisi)- Sayın Rodriguez’e bir sorum var.

Çimentocuyum. Sanırım bu karbondioksit emisyonları en fazla bizi etkileyecek. Bir yeri anlamakta güçlük çektik. Fabrikaların şu anki kapasiteleri belli. O zaman belli bir sınırı olacak. Şunu mu söylemek istiyor; 2012 yılında şu anki üretimlerinin direkt yarısına inecekler; ben böyle bir şey anlıyorum. Ben bunu doğru mu anlamışım?

Bir de, şu anda çimentoda, alçı sanayinde izin alınmakta olan projeler var. Bu projeler o gün tarihi itibarıyla bitmiş olursa veya bitmemişse, bunlar için de bir tahsis yapılacak mı?

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederiz.

JAVIER RODRIGUEZ- Aslında, her şey devletinizin yapacağı müzakerelere bağlı olarak gelişecek. Çimento sanayi aslında yerel bir sektör. Türkiye'nin hangi koşullara bağlı kalarak emisyon ticaret planında yer alacağına göre şekillenecek. Emisyon ticaret planının yanı sıra Kyoto Protokolü de var. Türkiye Kyoto Protokolüne dahil olurken Avrupa Birliği'yle nasıl bir ilişki çerçevesine sahip olacak; buna da bakmak lazım. Emisyon ticaret planına özellikle sizin sektörünüz nasıl katılacak; bu çok önemli. O yüzden, müzakereler ve şu anda ele aldığımız konular büyük önem taşıyor. 2012 sonuna gelmeden önce yeni bir planın ortaya çıkması gerekiyor ve yeni programla ilgili bu yıldan itibaren 2011-2012'ye kadar çok önemli müzakereler yapılacaktır. Bu süreçte Türkiye'deki çimento üreticileri olarak sizler de, tıpkı diğer Avrupa ülkelerindeki çimento üreticilerinin aldığı oranda bir tahsisat alacaksınız. Devletin size, ihtiyacınız doğrultusunda elinden geldiğince çok tahsisat yapmaya, Avrupa'daki referans değerlerine ya da kriterlerine göre bu tahsisatları benzer şekilde dağıtmaya gayret edecektir. Aynı şekilde, Türkiye'ye belki birtakım geçiş süreleri de verilebilir.

Bütün bu yıllar boyunca ülkeler tahsisat ya da emisyonla ilgili dağıtımları yaparlarken bu kıyaslama kriterleri çok fazla dikkate alınamadı. Geçmişte dağıttığımız emisyon oranlarına baktık. Mesela 2000-2005 yılları arasında 20 ton kullandım, ama önümüzdeki yıllarda belki 25 tona ihtiyacım olacak. Hesaplamalar geçmiş yıllara bakılarak yapıldı.

Çimento sektöründen bahsediyoruz. Aslında çimento sektörü karşımızdaki en güzel örneklerden ve üretim açısından karbondioksitin en önemli olduğu sektörlerden bir tanesi. Diğer taraftan, bu program çerçevesinde kendi yararlarınızı ve kârınızı artırma konusunda da birtakım fırsatlar var, mesela yakıtınızı değiştirebilirsiniz, kömürden daha alternatif yakıtlara geçiş yapabilirsiniz. Şu anda Avrupa'da çalışan çimento şirketleri böyle bir değişikliğe gittiler. Bu üretim şekliyle aslında çok daha fazla gelir sağlıyorlar.

Bana çok net bir soru sorduğunuzu biliyorum ve üzülerek söylüyorum ki, bütün bunların net bir cevabı yok. Bu;

* Devletinizin bu planı nasıl uyguladığına,

* Bu piyasadaki kapasiteye,

* Kyoto projelerine,

* Temiz kalkınma mekânizması ve ortak uygulama mekânizmaları projelerinin Türkiye'de nasıl uygulandığına,

* Sizlerin bu projelerle ilgili ne kadar yatırım çekebileceğinize, bağlı.

Bu gerçekten çok karmaşık bir plan.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkürler.

Buyurun efendim.

EVREN TÜRKMENOĞLU (Çevre ve Orman Bakanlığı İklim Değişikliği Şubesi Temsilcisi)- Teşekkür ederim.

Bu süreçle ilgili çok ufak açıklama yapmak istiyorum. Kyoto Protokolü ve iklim değişikliği çerçeve sözleşmesi altında ülkeler; “gelişmekte” ve “gelişmiş” olarak ikiye ayrılmışlardır. Türkiye, protokol ve sözleşme altında gelişmiş bir ülke olarak görünmektedir; zaten bu sürecin bugüne kadar çok problemlı bir şekilde ilerlemesi ve bugüne kadar Kyoto’ya taraf olmamamızın tek sebebi de bu. Eğer Kyoto’ya taraf olmuş olsaydık, diğer gelişmiş ülkeler gibi, 1990 seviyesindeki sera gazı emisyonlarımız baz alınarak bir indirim yükümlülüğü almamız gerekecekti; bu da Türkiye için mümkün değil.

2012 yılında Kyoto Protokolünün birinci taahhüt dönemi sona erecek ve yeni bir iklim rejimi oluşturulacak. Her bakanlığın katılımında bulunduğu müzakere ekibimiz, bu yeni iklim döneminde Türkiye’nin olması gerektiği yerde olması için elinden gelen her şeyi yapıyor.

Şu anda Kyoto Protokolü de çok revaçta. Eğer Meclis onaylarsa taraf olma durumumuz olabilir.

Şu anda gelişmiş ülke olarak görünen Türkiye Kyoto’ya taraf olursa ne olacak? Prosedür olarak, bu taahhüt döneminin sonuna kadar Türkiye’nin bu sistemin içine girmesi mümkün değil gibi görünüyor; o yüzden, 2012’ye kadar herhangi bir sera gazı azaltım yükümlülüğü almayacağız ya da burada bahsedilen mekânizmaların içine girmeyeceğiz; ama 2012’den sonra yeni oluşturulacak iklim rejiminde bunların içine girme durumumuz var.

Bu konunun burada çok iyi müzakere edilmesi gerekiyor. Tabii, bize sanayiciden de çok ciddi verilerin gelmesi gerekiyor. Birim olarak biz aynı zamanda sera gazı envanterinin hazırlanmasından da sorumluyuz. Bu konuda çok ciddi sıkıntılar var; yeterince veri yok, yeterince çalışma yok, altyapı yok. Bunların hepsinin hâlle edilmesi lazım.

Bir de, Avrupa Birliği mekânizmalarıyla, burada bahsedilen Avrupa Birliği emisyon ticaret sistemiyle Kyoto Protokolünü birbirinden ayırmak lazım. Türkiye

AB ETS'nin içinde ancak Avrupa Birliği'ne üye olduktan sonra girecektir. Kyoto Protokolüne taraf olduğumuz anda Birleşmiş Milletler altında yükümlülüklerimizi almaya başlayacağız, eğer alacaksak. Bu iki süreci de birbirinden ayırmak gerektiğini düşünüyorum.

Bu konuda en doğru bilgileri Çevre ve Orman Bakanlığından alabilirsiniz. Telefon numaralarımızı, iletişim adreslerimizi isteyen herkese verebilirim. Lütfen bu konuda öğrenmek istediğiniz her şeyi Çevre ve Orman Bakanlığına sorun.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Efendim, özellikle bu yardım vaadiniz dolayısıyla biz de size teşekkür ediyoruz. Gerçekten çok ilginç bir konu ve zannediyorum çok fazla bilgiye ve veriye ihtiyaç olacak. Mesela şimdiden, “Türkiye bu protokole katılırsa mali anlamda acaba bunun yükü ne olur” tartışmaları başladı. Biliyorsunuz, basında bazı rakamlar dolaştı. Anladığımız kadarıyla henüz kesin bir çalışma yok; zaten bunu yapmak da zor gibi görülüyor. Pek çok durum değişikliği olabilir.

Teşekkür ediyoruz.

Bir hanımefendiye söz verelim. İlk kez bir bayan arkadaşımız söz aldı.

Buyurun efendim.

ÇİĞDEM EREN (AKG Grubu Çevre ve İş Güvenliği Mühendisi)- Sayın Rodriguez’e bir sorum olacak.

Karbondioksit emisyonuyla ilgili konu çok iyi bir amaçla başladı; küresel ısınmanın biraz olsun engellenmesi, dünyanın ömrünün uzatılmasıyla ilgili iyi bir amacımız var. Ama, farkındaysanız şu anda ticaretten bahsediyoruz. Emisyonu yüksek olan firmaların düşük olan firmalara elindeki tahsisi satmasından bahsediyoruz. Dolayısıyla, benim endişem; bu iş gerçekten o asıl amaca hizmet edecek mi, küresel ısınmayı azaltmak amacımıza az da olsa hizmet edecek miyiz, yoksa bu iş yine gücünün kazanmasıyla ilgili bir noktaya mı gelecek?

Teşekkürler.

JAVIER RODRIGUEZ- Bu konuda benim de endişelerim var ama, şu anda elimizde olan imkânlar bu şekilde.

Emisyon ticaret planı aslında bizim kullanacağımız bir araç. Biz şirketler olarak, elimizde ne gibi araçlar olduğuna bakıyoruz ve onları kullanarak birtakım neticeleri elde etmeye çalışıyoruz. Emisyon ticaret planının neticelerini şu anda göremeyeceğiz tabii ki.

Emisyonları azaltmaya yarayacak mı yaramayacak mı? Nihayetinde, günümüzde “piyasa mekânizmaları” adına verdiğimiz mekânizmalar çevresel korumaya ne şekilde katkı sağlayacak; buna bakmamız lazım. Şu anda çok farklı piyasa mekânizmaları var ve bunlar çevresel yönetim alanlarının her birine uygulanıyor. Çok farklı ilkeler ve kuralları var. Bütün bunlara etkili olacak mı; şu anda bunu bilemiyorum. Ama, bir şirket açısından baktığım zaman hiç de umrumda değil. Ben neyi umursuyorum? Benim şirketimin kârını, rekabet gücünü nasıl etkileyecek; bunu önemsiyorum. Sonuç itibarıyla emisyonlar azalacak mı azalmayacak mı; şirketler buna bakmıyorlar. Diğer taraftan, emisyonlarla ilgili tabii ki bilimsel birtakım araştırmalar yapmamız lazım. Devletin takınacağı tavırlara göre de değişecektir.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkürler.

Buyurun efendim.

GÖKHAN ŞENTÜRK- Teşekkür ediyorum.

Benim sorum Sayın Rodriguez’e olacak.

Ülkeniz Kyoto Protokolüne taraf olduktan sonra, kirletici vasfı yüksek tesislerdeki yatırım miktarını merak ediyorum, yani yatırımlarınız ne şekilde değişti ve üretim kapasitelerinizde ne oranda bir düşüş oldu?

Teşekkür ederim.

JAVIER RODRIGUEZ- Ben de bunu bilmek isterdim. İsterseniz müzakerelerle ilgili bir örnek vereyim. Biz Kyoto Protokolünü imzaladık ve emisyonlarımızı 2012’ye kadar azaltma yükümlülüğünü kabul ettik. Emisyonlarımızda yüzde 90 oranından yüzde 80 oranına bir azalma oldu.

Avrupa Birliği ülkeleri içerisinde her bir ülkenin bu protokolü imzalama yükümlülüğü var ve emisyon azaltım yükümlülüğü de her bir ülkeye göre değişiyor, mesela eksi yüzde 80 değeri alan ülkeler var, bizden daha iyi müzakere ederek daha iyi hedefler alan ülkeler de var, artı 15 değerini alan ülkeler de var. Şu anda biz artı 35 oranında bir emisyonu sahibiz.

Emisyonlardaki büyüme oranını kontrol edemiyorsunuz. Eğer büyüyen, gelişen bir ülkeyseniz, tabii ki elektrik tüketimi devam edecek, büyümeye devam edeceksiniz; o yüzden emisyonlar da devam edecektir.

Bu deneme süreci içinde, 2005-2007 yılları arasında şirket düzeyinde ya da ulusal düzeyde çok güçlü ekonomik bir etki gördüğümü söyleyemeyeceğim. Neden böyle bir etki görmedik? Çünkü, bizim hâlihazırda belirli bir tahsisatımız var ve dağıtılabileceğimiz tahsisat oranı sınırlı, aynı zamanda kalkınma düzeyiyle ilgili bir du-

rum söz konusu. Şu anda Hükümet, uluslararası birtakım projeler yoluyla karbon-dioksit tahsisatı almayı da teşvik ediyor.

Sorunuza tam yanıt oldu mu bilemiyorum ama, bu tamamen ayrı bir alan ya da ayrı bir konu değil, doğrudan enerji verimliliğiyle, bütünleşik kirlilik kontrol ve önleme direktifiyle ilgili.

Siz bu değişiklikleri sadece emisyonlar için yapmamalısınız; güvenlik, emisyonlar ve atıklar gibi çok farklı konular var. Bu, bizim diğer yatay politikalarımızın hepsini kapsayan entegre bir plan.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkürler.

Fatih Bey söz istedi.

FATİH TOKATLI Sorumu Bay Rodriguez'e yönelteceğim.

Türkiye'nin Kyoto Protokolüne katıldığını ve görünebilir bir gelecekte de Avrupa Birliği'ne üye olup emisyon ticareti sistemini uygulamaya başladığını, dolayısıyla emisyon balonunun içerisine girdiğini varsayarsak, bu sistem, Türkiye gibi, büyük kalkınma ihtiyaçları da AB'den farklı olan, büyüme potansiyeli çok olan, daha gitmesi gereken çok yolu olan bir ülkeyi içinde barındırabilir mi ve onun ihtiyaçlarını karşılayabilir mi?

İspanya'da hükümetle sanayi arasında, özellikle de büyüme ve kalkınma odaklı olarak, bu sistem kapsamındaki yükümlülüklerin yerine getirilmesiyle ilgili olarak diyalog nasıldır, yani yapılandırılmış bir diyalog var mı?

OTURUM BAŞKANI- Teşekkürler.

JAVIER RODRIGUEZ- Çok basit bir açıklama ama, öncelikli olarak her şey sizin nasıl müzakere edeceğinize bağlı. Yeni bir kulübe katılacaksınız, onların koşullarını masaya yatırmanız ve kendi pozisyonunuzla birlikte değerlendirme yapmanız gerekecektir.

Verilerden bahsettik. Elinizde ya doğru veriler olacak ya da doğru sayıda kalifiye personeliniz olacak ki, bu verileri doğru bir şekilde yorumlayacak.

İspanya'da 2004 yılında emisyonlarla ilgili hiçbir şey bilmiyorduk, bütün bunlar tesislerde bilinmiyordu. İşveren sendikaları açısından baktığımız zaman, bu konuları ele almaya başladık, bunlarla ilgili bütün tesislerden, bütün fabrikalardan verileri topladık ve şu anda da artık standartlaştırılmış bir sistem var. Enformatik ve bilişim teknolojilerini kullanıyoruz ve bu şekilde verileri şirketlerden derliyoruz. Bu şekilde karşımıza, o sektörle ilgili birtakım veriler ve rakamlar çıkıyor. Diyelim ki, bir sek-

törün bir yılda 5 milyon tona ihtiyacı var; bunu tespit ediyoruz. Diğer taraftan da, devletle irtibata geçerek, “bu tahsisatları ne zaman yapacaksınız, bizim sektörümüzün bunlara ihtiyacı var” diyoruz. İşte o noktada, devletle müzakereler ve sektörden temsilcilerle hükümet arasında bir diyalog başlıyor. Bütün bunları hükümet ve devlet hiçbir zaman kendi kendine yapamayacaktır. Devleti yalnız bırakmayın. Siz olmadan bu müzakereler sonuçlanamaz. Orada size çok önemli bir rol düşüyor; verileri toplamınız lazım ve bunu devletle paylaşmanız lazım. Mesela devlet açısından baktığımız zaman, biz ilk ulusal tahsisat planımızı iki kez hazırlamak zorunda kaldık. O yüzden, bu alanda hem devlet tarafından birtakım araştırmalar yapılmalı, hem de dışarıdan birtakım uzmanların yaptığı araştırmalar dikkate alınmalıdır. Her bir şirket için ve her bir sektör için bu verileri araştırmalarda elde etmemiz lazım. Doğru bir şekilde yaparsak 6 ayda bu verileri elde edebiliriz, çok da zor değil.

O yüzden, -yeniden müzakerelere dönmek istiyorum- bu tamamen müzakerelere bağlı. Sizin müzakerelerdeki pozisyonunuz ne; buna bakmanız lazım. Bulabildiğiniz bütün verileri derleyin ve devletin kapısını öyle çalın. Bu konuda iyi hazırlanmak lazım, çünkü eninde sonunda doğrudan sizi etkileyecek bir süreç.

OTURUM BAŞKANI- Hanımefendi söz istemişlerdi.

Buyurun efendim.

DİDEM İNCEOĞLU- Kyoto Protokolüne hiçbir şekilde taraf olmayan ülkeler var ve gelişmiş olan ülkelerin de bu ülkelerde üretim yaptırdıkları biliniyor. Yanlış hatırlamıyorsam biraz önce kendileri, “eğer emisyonunuz yükselecekse sizin gelişmenize de engel olabiliriz” cümlesini kurdu. Kyoto Protokolünde, bu üretimin diğer ülkelere kaymasını engelleyecek herhangi bir hüküm var mıdır ya da engellemek için ne yapılması planlanıyor.

OTURUM BAŞKANI- Sorunuz Sayın Rodriguez’e değil mi efendim?

DİDEM İNCEOĞLU- Doğru.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkürler.

JAVIER RODRIGUEZ- Bu plan kapsamında üretim başka bir ülkeye kayarsa ya da aktarılırsa herhangi bir sorun yok. Sonuçta Avrupa ülkesinde olsun, başka bir ülkede olsun, az çok aynı oranda emisyon salınacaktır. Şöyle bir sorunla karşılaşılabilir: Bir Avrupa şirketi zaten verimli ya da etkili bir şirketse, planı uygulayan uluslararası düzeydeki rakipleriyle benzer maliyetlere sahip olması gerekir; ideali budur. Bu çerçevede eğer o şirket etkin değilse ve etkin olmadığı için bütün üretimini başka bir ülkeye kaydırıyorsa, o zaman başka bir konudan bahsediyoruz.

Kyoto'nun öngördüğü bu emisyon azaltımı 2012 yılına kadar geçerli, ama 2012'den sonra Kyoto sonrası bir dönem başlayacak. Biz şu anda sadece iklim değişikliği açısından yaklaşmıyoruz. Üretimler başka ülkelere iklim değişikliği kaygısıyla kaydırılmıyor. Bu aslında herhangi bir sorun da teşkil etmiyor. Burada emisyon açısından daha yoğun ülkelere bahsediyoruz. Mesela Amerika, Fransa gibi ülkeler şu anda üretimlerini daha verimli hâle getirmeye çalışıyorlar, özellikle geliştirmekte olan ülkelere üretimlerini. İşte o nedenle, farklı ülkelerin önünde farklı hedefler var. Her bir ülkenin bu konuda alabileceği tedbir ya da verebileceği yanıt çok farklı olacaktır. Geliştirmekte olan ülkeler şu anda gerçekten çok tedirginler; aynı zamanda, yükselen ekonomiler için de bu çok ciddi bir endişe kaynağı.

Umarım sorunuza cevap olmuştur efendim.

OTURUM BAŞKANI- Hanımefendi, verilen cevabı sizin ilave edecek bir şeyiniz var mı?.. Teşekkürler.

Efendim, vaktimiz hayli daraldı. Kısa sorular çerçevesinde iki arkadaşımıza daha söz verebileceğimi düşünüyorum.

Buyurun Beyefendi.

UMUT AYDIN (Kroman Çelik Firması Temsilcisi)- Merhaba.

Türkiye'nin kişi başına düşen karbondioksit emisyonu dünya ortalamasının altında, Avrupa ülkelerinin çok çok altında.

Benim merak ettiğim konu şu: Emisyon tahsisi yapılırken kişi başı üretilen karbondioksit de hesaba katılıyor mu, yoksa tahsis konusu sadece pazarlık yapan kişilerin yeteneğine mi bırakılmış?

OTURUM BAŞKANI- Sorunuz Sayın Rodriguez'mi?

UMUT AYDIN- Evet.

JAVIER RODRIGUEZ- Kyoto Protokolündeki taahhütler tamamen devletlere ait bir taahhüttür. İspanya'da yüzde 30 oranında bir tahsisat açığımız vardı. Avrupa'daki ortalama 10 tonken bizdeki ortalama 8 ton gerçekleşti.

Bütün bu endişeleri göz önünde bulundurduğumuzda, özellikle de bu noktada kişi başı emisyonun da önemli olduğunu görüyoruz. Her bir ülkenin farklı bir elektrik üretim kapasitesi var ve bu zaten o ülkenin kalkınma düzeyini de belirliyor. Bu durumda, emisyon oranı sizin doğrudan kalkınmışlık düzeyinizle de ilgili. O yüzden, bütün bu durumlar, bütün bu dile getirdiğiniz konular müzakerelerde dile getirilmesi gereken kaygılar. Bu konuları ele almanın çok farklı şekilleri de var. Burada biz kişi başına orandan bahsediyoruz ama, diğer taraftan, mesela benim yaptır-

ğımdan daha verimli bir şekilde enerji üretebilirsiniz ya da belirli bir birimin ürettiği enerji üzerinden de bir hesaplama yapabilirsiniz. Bütün bunlar çok makul, mantıklı hesaplamalar.

Gelişmekte olan ülkeler bu durumda şunu yapabilirler: Ortaya koydukları hedeflerin, gerçekleştirecekleri büyümeyi ve büyümenin ihtiyaçlarını da dikkate alır hedefler olması gerekiyor. İspanya’da biz bu hedefleri koyarken kişi başı oranları da dikkate aldık. Tabii ki, İspanya’yla Finlandiya aynı durumda değil; Finlandiya’da havalar daha farklıken mesela İspanya’da yaz yaşanıyor. Çok farklı koşullarımız var.

Yine de çok iyi bir soru olduğunu söyleyebilirim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkürler.

Buyurun efendim.

BÜLENT GÖK (Arçelik Firması Temsilcisi)- Karbondioksit emisyon değerini hesaplamayla ilgili olarak farklı söylemler var. Bazı şirketler ortak hesaplama değerleri yayınlıyorlar. Bu konuda bizi yönlendirebileceği net bir adres, direktif, bir standart var mı; bunu öğrenmek istiyorum.

OTURUM BAŞKANI- Sorunuz Sayın Rodriguez’e.

BÜLENT GÖK- Sayın Rodriguez’e.

JAVIER RODRIGUEZ- Emisyon ticaret planı sadece bir direktif değil, uygulama için buna bağlı olarak birtakım yönetmelikler ve tüzükler de var. Bu mevzuatta 2004 yılında ve 2007’de yılında birtakım güncellemeler yapıldı. Her bir sektörde emisyonların sayılacağıyla ilgili birtakım düzenlemeler de var.

Sizin kullandığınız gaz miktarının, birtakım hesaplamalar kullanarak megavat/saat ve ton cinsinden ne kadar karbondioksit tekabül ettiğini görebiliyorum; aynı şekilde, kömür kullanıyorsanız bunun üzerinden de benzer hesaplamayı yapabiliyorum. Şu anda bütün hesaplamalar yasal düzenlemelerle ortak bir çerçeve olarak düzenlenmiş bulunuyor. O yüzden, şu an Avrupa’daki herkes, benzer formülleri kullanarak, benzer yasal düzenlemelere tabi olarak bu hesaplamaları yapabiliyor. Tabii ki, bunu yapabilmek enerji uzmanlarına, sanayi uzmanlarına, birtakım hesaplama cihazlarınıza ihtiyacınız olacaktır ve belki bazı sektörler için Excel hesap çizelgesi gerekecektir. Bu Excel’i de kullanarak sadece birkaç dakika içerisinde bu hesaplamaları yapabilirsiniz.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkürler.

Efendim, böylece seminerimizin Üçüncü Oturumunun sonuna gelmiş bulunuyoruz.

Bu oturumda Sınai Emisyonlar konusu üzerinde duruldu. Değerli konuşmacılarımız bize, IPPC ve ETS, -galiba ben de kısaltmalara alışmaya başladım- direktifleriyle ilgili çok değerli bilgiler verdiler.

Her iki konuşmacımız da hâlen AB üyesi olan ülkelere geldiklerinden söyledikleri, anlattıkları bizim için ilginç ve öğretici oldu; çünkü biz de AB ile katılım müzakereleri yapan bir aday ülke konumundayız. Ayrıca, bugünlerde ülkemizin Kyoto Protokolüne katılımı konusu da tartışılmaya başlandı ve bildiğim kadarıyla Hükümet tarafından bir yasa tasarısı da Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuş durumda. Dolayısıyla, önümüzdeki günlerde zannediyorum bu konuları biz de hem kendi aramızda, hem de yabancı uzmanlarla yoğun şekilde tartışacağız.

Bu oturumu kapatmadan önce, bizi aydınlatan çok değerli iki konuşmacımıza, semineri düzenleyen kuruluşlar adına, sunuşları için teşekkürlerimizi sunmak istiyorum.

Sizlere ve özellikle soru soran arkadaşlarımıza ilgi ve dikkatleriniz için teşekkür ve saygılarımızı sunmak durumundayız.

Hemen bitişik salonda öğle yemeğine geçeceğiz. Ondan önce lütfedip formları da masaya bırakırsanız memnun olacağız.

Öğleden sonraki Dördüncü Oturumumuzda “REACH ve Atık Yönetimi” konusu ele alınacak. Gene iki değerli konuşmacımızla beraber olacaksınız; ama ben burada değil, orada olacağım. Oturumu Sayın Doktor Erol Özensoy yönetecek.

DÖRDÜNCÜ OTURUM

REACH VE ATIK YÖNETİMİ

OTURUM BAŞKANI : DR. EROL ÖZENSOY

SEİS Başkan Yardımcısı ve KİMETSAN

Sağlık Grubu Yönetim Kurulu Başkanı

KONUŞMACILAR : JAVIER RODRIGUEZ

İspanya İşveren Sendikaları Konfederasyonu

Çevre Komisyonu Üyesi

: JENS ULRIK JENSEN

Danimarka Sanayi Konfederasyonu Danışmanı

4. Oturum katılımcıları birarada.

DÖRDÜNCÜ OTURUM

REACH VE ATIK YÖNETİMİ

OTURUM BAŞKANI: DR. EROL ÖZENSOY (SEİS Başkan Yardımcısı ve KİMETSAN Sağlık Grubu Yönetim Kurulu Başkanı) - Sayın katılımcılar, iki çok değerli konuşmacımız, Avrupa Birliği Müktesebatı ve uygulama açısından bize bilgi vermeye devam edecekler.

İki katılımcının özgeçmişini okumak istiyorum.

Bay Javier Rodriguez 1969 yılında doğdu.

1994 yılında Madrid Politeknik Üniversitesi'nden endüstriyel kimya ihtisasıyla Endüstri Mühendisi olarak mezun oldu.

2001-2002 yılları arasında Madrid İşletme Enstitüsünde yöneticiler için işletme yüksek lisans programını tamamladı.

İş hayatına 1996 yılında İspanya'nın ambalaj kâğıdı ve oluklu mukavva sektöründe en önde gelen şirketi olan Europak'ta başlayan Rodriguez, bu firmada sırasıyla; Endüstri Direktörü Asistanı, Satın Alma Direktörü ve Endüstri Direktörü olarak görev yaptı.

Sayın Rodriguez, 2002 yılından bu yana İspanya Kâğıt Üreticileri Birliğinde Çevre Direktörü olarak görev yapmakta olup İspanya İşveren Sendikaları Konfederasyonunun Çevre Komisyonu Üyesidir.

Bay Jens Ulrik Jensen 1967'de doğdu.

1985 yılında Öregart Kolejinden mezun olduktan sonra, Lingbide bulunan Danimarka Teknik Üniversitesinden İnşaat Mühendisliği alanında Yüksek lisans derecesi ile mezun oldu.

Hâlen Aarhus Üniversitesinde çevre ve enerji hukuku alanında yüksek lisans çalışmasına devam eden Jensen, 1997-2004 yılları arasında Çevre Müfettişi olarak görev yaptıktan sonra, 2004 yılında Danimarka Sanayi Konfederasyonunda Çevre Uzmanı olarak göreve başladı.

Jensen hâlihazırda, Danimarka Sanayi Konfederasyonunda kıdemli danışman olarak görev yapmaktadır.

Konunun açılımı ve devamlılığı açısından birinci ve ikinci konuşmaların yerlerini değiştirerek konuşmalara başlayacağız.

Sanıyorum birazdan herkesin uykusu geleceği için, herkesi ayakta tutması için

REACH'yle ilgili şeyi sona bıraktık. Bilindiği üzere REACH, Türkiye'de bir sürü "Implementation"la birlikte bir sürü engellemeler getirecek. Bu engellemeler endüstride ciddi birtakım maliyetlere neden olacak. Basit bir rakam vererek olaya başlarsam olayın vahametini sanıyorum herkes anlar. REACH'deki tüm harcamalar tamamen endüstri tarafından finanse edilecek. Avrupa Birliği'nde REACH'yle ilgili "Registration" aşamasındaki harcamaların yaklaşık 5-5.5 milyar Euro arasında olacağı tahmin edilmekte. Tabii, bu paraların kimden çıkacağı ortada; tamamen sanayiden çıkacak. Tabii, sanayici de malına zam yapacağı için, dolayısıyla hepsi sizden çıkacak; Türkçesi bu.

Tartışmaya daha çok zaman ayırmak açısından sözü hemen Bay Rodriguez'e veriyorum.

JAVIER RODRIGUEZ (İspanya İşveren Sendikaları Konfederasyonu Çevre Komisyonu Üyesi)

Atık yönetimiyle ilgili son gelişmelerden ve atık yönetiminin şirketler için ne gibi engeller oluşturduğundan bahsetmek istiyorum.

Bildiğiniz gibi, Avrupa Birliği'nin atık konusunda 30 yıldır farklı mevzuatları, farklı yönetmelikleri devreye giriyor. Tabii ki, bu mevzuat çalışmaları neticesinde Avrupa Birliği'nde birikmiş iyi bir deneyim var, ama bunun yanı sıra, mevzuat çalışmalarında yapılan birtakım hatalar da var.

Bu mevzuat çalışmalarının amacı tabii ki, yaşam kalitesini artırmak, yeni pazarlar yaratmak. Bildiğiniz gibi, burada karbonları satarak yeni pazarlar yaratabiliyorsunuz.

Avrupa Birliği'nin 30 yıllık deneyiminden bahsediyoruz. Bu deneyimi doğru bir noktada, daha bütüncül bir yaklaşımla kullanmak lazım.

Öncelikli olarak üye devletlerin mevzuatlarını AB mevzuatına uyumlandırması gerekiyor, bir mevzuat yansıtması olması gerekiyor. İş sadece Avrupa Birliği mevzuatını, atık mevzuatını kendi mevzuatınıza yansıtma-
makla kalmıyor, aynı zamanda diğer yatay politikaları da mutlaka kendi ulusal politika-

*Javier RODRIGUEZ
İspanya İşveren Sendikaları Konfederasyonu
Çevre Komisyonu Üyesi*

larınıza entegre etmeniz gerekiyor. Eğer bu mevzuat Türkiye’de de etkin bir şekilde uygulanacak olursa, tabii ki bu sorumluluk sadece hükümetinize ya da devletinize ait olmayacak, aynı zamanda sektörlerin, şirketlerin, sendikaların da burada aktif bir rol oynamaları lazım. Bu bahsettiğimiz mevzuat mutlaka ihtiyaçlara karşılık verecek bir mevzuat olmalı. O yüzden siz de, kendi ihtiyaçlarınızı bu mevzuat çerçevesinde ele almanız gerekiyor.

Mevzuatlar zaten kâğıt üzerinde bulunuyorlar ama, bütün bu mevzuatların, her bir üye devletin ihtiyacına göre kendi mevzuatlarına aktarılması gerekiyor.

Atıkların önlenmesi ve geri dönüşümü konusunda Avrupa Birliği’nde ne gibi yeni stratejiler olduğuna bakacağız.

Yasal çerçeveler ve bu yasal çerçevelerle ilgili mevcut son duruma bakacağız.

Atıkları etkileyecek ne gibi yatay politikaların olduğuna bakacağız.

Sadece atık yönetimiyle ilgili mevzuattan bahsetmiyorum; diğer taraftan başka mevzuatlar, başka direktifler de var. Bu direktifler de doğrudan atık yönetimini, atık politikasını etkileyecektir.

Pratik birtakım yaklaşımlar da var. Aşağıdan yukarıya doğru, yani şirketlerden, işletmelerden devlete doğru bir yaklaşım izleyerek devlet politikalarını etkilememiz mümkün olabilir; bundan bahsetmek istiyorum.

İşletmeler için önümüzdeki fırsatlardan ve tehditlerden bahsetmek istiyorum.

İsterseniz bu mevzuatın arka planından bahsedelim. Bu, Avrupa Birliği’nin “6’ncı çevre eylem planı”nın neticesinde ortaya çıkmış. Burada üç tane temel dayanak var: Bir tanesi, gördüğümüz gibi, atıkların önlenmesi ve geri dönüşümüyle ilgili tematik stratejiler ayakların bir tanesini teşkil ediyor. Burada tematik stratejiyi ve kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanılması hakkında bir strateji var ve bir de, entegre edilmiş ürün kullanımı konusunda başka bir politika var.

Buradaki stratejileri ve stratejilerin temel ilkelerinin ne olduğunu çok iyi anlamak gerekiyor. Bütün bu mevzuatın ne ifade ettiğini tam olarak kavrayabilmek için bu bahsettiğimiz üç ayağı çok doğru bir şekilde okuyabilmemiz lazım.

Avrupa Birliği’ni geri dönüşüm toplumuna dönüştürmek için işte böyle stratejiler, böyle araçlar kullanılıyor.

Avrupa Birliği’nin atık yönetim sistemi aslında çok kolay; üç tane adım var ve bu adımlar oldukça mantıklı, makul adımlar: İlki, atığı önleme stratejisi; ikincisi, atık miktarını azaltmak, aynı zamanda atıkların ortaya koyduğu tehlikeyi de azaltmak ve bu anlamda tehlikeli maddeleri engellemek.

Atık önleme dediğimiz zaman, atık önleme doğrudan sizin imalat yöntemlerinizi geliştirmenizle ilgili. Eğer atıkları bir şekilde önlemeyi becerirsek, o zaman zaten atıkları yönetme gibi bir sorununuz da kalmaz.

Diğer taraftan, tüketiciler üzerinde de çalışmamız gerekiyor; tüketicileri daha yeşil, daha çevre dostu ürünler almaları ve tüketmeleri konusunda teşvik etmemiz gerekiyor.

Bu konular REACH’le de bağlantılı.

Atık yönetiminin ikinci aşaması, “geri dönüşüm” ve “tekrar kullanma” aşaması. Eğer atık hiçbir şekilde önlenemiyorsa, atık ihtiva eden malzemeleri mutlaka geri dönüştürmemiz gerekiyor.

Avrupa Birliği çok farklı sektörel yaklaşımlar geliştirmiş bulunmakta. Şu anda farklı tür atıklar için farklı stratejiler var; ambalajlar için, elektrik ekipmanları için, piller için, kullanım ömrü dolan araçlar konusunda farklı farklı direktifler var. Her bir farklı atık kategorisinin nasıl geri dönüştürüleceğini ve nasıl tekrar kullanılacağına detaylı bir şekilde anlatan direktifler var.

Avrupa Birliği içerisindeki ülkelerin bir kısmı şu anda ambalajlardan kaynaklanan atıklarda yüzde 50’ye kadar bir geri kazanım elde ettiler; İspanya olarak biz de, kâğıt veya diğer malzemelerle yapılan ambalajlarda yüzde 70 oranında bir geri kazanım, geri dönüşüm elde ettik.

Üçüncü aşama: Eğer atık üretimini engelleyemiyorsak ve atıkları geri dönüştüremiyorsak, o zaman atıkları nasıl bertaraf edeceğiz ve bu bertaraf işlemlerini nasıl izleyeceğiz?

Son başvuracağımız çare, düzenli depolama olacak. Düzenli depolama da, atıkların toprak altına depolanması. Gerçekten çok büyük miktarlardaki atıkların yenisinden enerji üretiminde kullanılabilmesi söz konusu. Atıkların ya da artık maddelerin yakılma yoluyla enerji elde edilmesi tabii ki çevre üzerinde de birtakım etkileri sahip olacaktır. Öncelikli olarak enerji değerlemesi yapmamız lazım. Eğer bu bahsettiğimiz değerlemeyi düzgün bir şekilde yapamıyorsa, son çare olarak atıkları toprak altına düzenli depoluyoruz. Bunu yaparken de, mutlaka çok iyi bir izleme sistemi kuruyoruz. Bu aslında gerçekten çok büyük ölçekli bir reform. Kamuoyunun, STK’lerin enerji valorizasyonu değerlemesi dediğimiz konuya çok ciddi birtakım tepkileri oldu. Enerji valorizasyonu, her zaman için düzenli depolamadan çok daha iyi olduğu düşünülen bir yöntem.

Eğer Avrupa Komisyonu web sayfasına ya da Google’ye girip “karbondioksit CO2” veya “Komisyon artı atık” yazarsanız size az önce sunduğum bütün bu bilgi-

leri doğru bir şekilde görebilirsiniz.

Aslında Avrupa Birliği içerisinde her şeyin atık önleme ve geri dönüşüm stratejisine dayalı olarak geliştiğini görebilirsiniz; bu, Komisyonun ortaya koyduğu bir stratejidir. Bizim gene bu çerçevede birtakım çerçeve mevzuatlarımız, atık yönetim operasyonu ile ilgili mevzuatlarımız var.

Suyla ilgili direktifler ve atık çerçeve direktifi var. 2006 yılında yürürlüğe girdi ama, geçen hafta Avrupa Parlamentosunda bununla ilgili yeni bir atık çerçeve direktifi onaylandı; şu anda Avrupa Birliği'nin Resmi Gazetesinde henüz yayınlanmamış olsa da, Parlamento tarafından onaylandı. Bu çok önemli bir direktif. Yeni bir atık çerçeve direktifinden bahsediyoruz. Burada genel kavramın da değiştiğini söyleyebiliriz. Bu direktif, bizim önümüzdeki 10-12 yıl boyunca izlememiz gereken yeni bir atık çerçeve direktifi.

Bu ikinci kutucukta başka bir atık direktifi vardı ve bu da, özellikle tehlikeli atıklarla ilgiliydi. Daha sonra bu tehlikeli atıklarla ilgili direktif, atık çerçeve direktifine entegre edildi.

Sağ tarafa bakacak olursanız atıkların sevkiyatıyla ilgili bir yönetmelik görebilirsiniz. Atıkların sevkiyatı veya nakliyle ilgili bütün kurallar burada düzenleniyor.

Gördüğünüz gibi, burada pek çok farklı direktif, pek çok farklı yönetmelik var. Aslında Avrupa Birliği, bütün bu farklı mevzuat araçlarını geliştirmeye devam eden bir makine gibi.

2006 yılında da işte bu atık sevkiyat yönergesi yürürlüğe giriyor.

İkinci düzeye geçtiğimiz zaman; arıtmayla ilgili birtakım operasyonlar var, yakma konusunda bir direktifimiz var, düzenli depolamayla ilgili başka bir direktifimiz var ve atıkların geri dönüşümüyle ilgili başka bir direktif daha var.

Burada yeni birtakım mevzuatlar var ve hükümetlerin bunları kendi mevzuatlarına yansıtmaları gerekiyor. Burada asıl sorun şu: Şirketler hükümetlerinin, devletlerinin bu mevzuat yansıtma çalışmalarıyla ilgili faaliyetlerinden nasıl haberdar oluyorlar? Mesela Avrupa'ya baktığımızda, İspanya'da ulusal mevzuat tabii ki hükümet tarafından ele alınıyor ve mevzuat çalışmaları tamamlanıp üzerinden de birkaç yıl geçtikten sonra şirketlerin böyle bir mevzuat çalışmasından haberleri oluyor. İşte o noktada artık her şey için çok geç oluyor, iş işten geçmiş oluyor. Normal şartlar altında şirketlerin bu mevzuat çalışmalarında aktif rol oynamaları gerekiyor, çünkü bu mevzuatlar yürürlüğe girdiği takdirde düzinelerce Avrupa Birliği mevzuatını şirketlerin doğrudan uygulamaya sokmaları gerekiyor. O nedenle, hükü-

met bütün bu mevzuatları geliştirirken eğer şirketlerle işbirliği yaparsa başarılı bir mevzuat çalışması olabilir, ama eğer böyle bir işbirliğine gidilmezse, o zaman, şirketler üzerine sadece ekstra bir yük getirilmiş olur.

Buraya baktığım zaman, bu alanda gerçekleştirilen ve geliştirilen teknik çalışmaları, araştırmaları görüyorum.

Şu anda gerçekten çok yoğun bir teknik çalışma var ve bütün bunları uygulamaya dökmek çok ciddi bir yük.

Avrupa Birliği'ne girmek için bütün bu mevzuatları getirmeniz yetmiyor, aynı zamanda, bu mevzuatlar yürürlüğe girdikten sonra mutlaka o direktife tabi şirketlerin bütün bunları uygulamaya koymaları gerekiyor ve bunların izlenmesi gerekiyor. Bütün mevzuatların bizlere getirdiği birtakım fırsatlar ve bizlere yüklediği yükümlülükler var.

Bataryalar, piller, biyolojik olarak bozulabilir atıklar, araçlar, kullanım süresi dolmuş araçlar, düzenli depolama, madencilik, ambalajlama, PCB, PCT'ler, gene elektrik transformatörleri için PCB, PCT'ler, atıkların sevkıyatı, atık yağlar. Gördüğünüz gibi, burada çok farklı atık türleri var.

Peki, bütün bu farklı türdeki atıkları nasıl bertaraf edeceğiz? Bu gerçekten oldukça karmaşık bir süreç. Tek bir atık mevzuatı bütün mevzuatları etkileyemiyor; çok farklı mevzuatlardan bahsediyoruz. Aynı zamanda, atık yönetimiyle ilgili direktiflerin yanında başka kurallar da var, başka mevzuatlar da var, mesela iklim değişikliği mevzuatı. Emisyon ticaret planı aynı zamanda atık yönetimiyle de ilgili. Eğer Çin'e ya da Brezilya'ya gidecek olursanız, yatırım yapabilmeleri için en kârlı projelerinin aslında düzenli depolama ya da bu alanlardan çıkan metan gazının kullanılarak elektriğe dönüştürülmesi projelerinin olduğunu görüyoruz.

Emisyon ticaretini veya atık yönetimini mesela çimento sanayine, çimento sektörüne nasıl entegre edebiliriz; bu da çok önemli bir soru olarak karşımıza çıkıyor.

Bizler şu anda özel olarak atıklarla ilgilensek bile, bir taraftan da iklim değişikliğiyle ilgili, yenilenebilir enerji kaynaklarıyla ilgili mevzuatlar var.

Atık tesisinizde atık bertaraf konteynırlarınız olacaktır ve bütün bunlar mutlaka yenilenebilir kaynaklar üzerinden çalışan ya da yenilenebilir kaynaklar üreten konteynırlar olmak durumundadır.

IPPC'ye ya da ilgili mevzuatlara bakacak olursak, bütün bu konuların nasıl çözümleneceği yazılmış; emisyonlar var, atık yönetimi var. Bütün bunları yapabilmek için ruhsat elde etmek gerekiyor.

REACH yönetmeliği, atık yönetimiyle ilgili başka bir konu.

Sürdürülebilir kaynakların kullanımı, yeşil dostu satın alım ve eko etiketleme, hükümetin daha yeşil ya da çevre dostu ürünleri teşvik etmesi; burada bütün bu konularla ilgili birtakım mevzuatlar var. Sürdürülebilir kaynakların kullanımı ve sürdürülebilir tüketim ve üretim.

Gördüğünüz gibi, çok farklı alanlar iç içe geçiyor. Bizler için ve sizler için bu sistemi tam anlamıyla geliştirmek bir hayli vakit alacak diye düşünüyorum.

Ben herhangi bir şirkette çalışıyor olsaydım ilk ne yapardım? Mevzuat yürürlüğe girene kadar bekler ve mevzuat çıktıktan sonra bunu uygulamaya koyarsam tabii ki geç kalmış olurum. Eğer hükümetinizin, devletinizin yerinde olsaydım şöyle yapardım: Bu mevzuatı kullanıcılarla, şirketlerle birlikte hazırlardım, yani bu süreci şirketlerden sonra devlete aktarırdım, tam tersi değil. Öncelikli olarak, bütün verileri kullanıcılardan toplamak gerekir. O verileri, mevcut stoku, şirketin veya sektörün durumunu değerlendirdikten sonra taraflarla, paydaşlarla işbirliği yaparak yenilikçi bir yaklaşımla bu mevzuatı geliştirebilirsiniz.

Şirketler için bir kolaylık var. Biz yıllardır atık yönetiyoruz ve şirketimizde hangi atıkların üretildiğini, ne gibi artık maddelerin ortaya çıktığını biliyoruz. Bunlarla ilgili bir envanter hazırlamamız gerekiyor. Atık ayrıştırma yöntemi her zaman için iyi bir alternatif. Mesela bizler zaten fabrikalar ya da şirketler olarak bu ayrıştırma işlemini yapıyoruz. Atıkları karıştırdığımız zaman atık yönetimini gerçekleştirmek çok daha güçleşebiliyor. O nedenle, ilk aşama olarak bir atık akış envanteri geliştirmemiz, daha sonra atık ayrıştırma işlemini yapmamız ve üçüncü aşamada da atıkların sınıflandırmasını yapmamız lazım. Bütün Avrupa ülkelerinde sınıflandırma çalışmaları yapılıyor.

Atıkları nasıl sınıflandırırız? Gene burada tabandan başlamak gerekiyor, tabandan yukarıya doğru ilerlemek gerekiyor. Sınıflandırma konusunda gene Avrupa Birliği'nin ortak birtakım kararları ve kuralları var. Avrupa Birliği'nin bütün farklı sektörler için, bütün farklı atık türleri için ayrı sınıflandırma kuralları var.

Sınıflandırma işleminden sonra karakterizasyon işlemi var. Bunun için sektör tarafından birtakım analizlerin yapılması gerekiyor. Böylece, sınıflandırmanın doğru yapılıp yapılmadığı tescil ediliyor.

Bütün bu işlemleri yaptıktan sonra sıra şuna geliyor: Ne gibi atıklarımız var, bu atıklarımız hangi türlere giriyor? Bundan sonra doğru ve makul bir yönetim geliştirebiliyoruz.

Aslında evsel ya da belediyeye ait atıklar tek başına ayrı bir kategori oluşturuyor. Evsel atıklarla belediye atıklarının yönetiminin benzer olduğunu görüyoruz. Mesela inşaatlardan kaynaklanan atıklara bakacak olursak, bunlar tamamen tepkimeye kapalı atıklardır. Bunlar için çok daha farklı teknikler kullanmak gerekiyor. Bu atıkların yetkilendirilmiş ya da o konuda yetkisi olan özel uzmanlar tarafından yönetilmesi gerekiyor. Mesela otoyolların inşası ya da başka işlerde kullanılacak malzemeler inşaat sektöründen çıkan atıklarla yapılabilir. Geri dönüşümün yanı sıra düzenli depolama da söz konusu olabilir.

Bütün bunları doğru bir şekilde yapabilmek için hem kategorilere ayırmamız gerekiyor, hem de atığı ayrıştırmamız gerekiyor.

Tehlikeli olan ve tehlikeli olmayan atık türlerimiz var. Eğer elimizde tehlikeli olmayan bir atığımız varsa, o atığı, IPPC direktifine göre işlemeye ya da yönetmeye yetkili olan bir ajansa aktarmanız lazım, başka bir deyişle, ürettiğiniz atığı, atık yönetmekle yükümlü olan bir ajansa devretmeniz gerekiyor. Tabii bunun için de, bu kurumun, atıkları yönetebileceğine dair ruhsat almış olması gerekiyor. Burada gene, BAT olarak tanımladığımız mümkün olan en iyi tekniklere başvurmanız gerekiyor. Ben size tehlikeli olmayan atıklardan bahsettim. Tehlikeli atıklar için çok daha farklı bir işlem söz konusu. Tehlikeli atıklar çok çeşitli kategorilere, farklı kategorilere ayrılmış. Mesela ampuller var, bataryalar var, piller var, kontaminantlar var. Bütün bu farklı tehlikeli atıklara çok daha farklı bir arıtma sistemi ve yönetim sistemi uyguluyoruz.

İlk aşamanın, atıklarınızı sınıflandırmak olduğunu söylemiştim. Elimde nasıl bir atığım var, bu atığı nasıl bertaraf ederim, bu atığı nasıl yönetirim; buna bakmamız lazım.

Avrupa’da, ister petrol sektöründe, ister çimento sektöründe, ister kâğıt sektöründe olun, size, yaptığınız her bir faaliyetten doğan atığının nasıl yönetilmesi gerektiği konusunda birtakım kurallar getirdiklerini görüyoruz. O sektörde ortaya çıkan atıkların ya da artık maddelerin üzerine bir yıldız işareti konuyor ve bu da, Avrupa Birliği’nin o atığın tehlikeli bir madde olduğunu anlamasını sağlıyor.

Bu atıkları nasıl yönetiyoruz, ne gibi operasyonlar yapıyoruz; bunlara bakalım. Atık yönetimi konusunda, gerek valorizasyon olsun, gerek bertaraf etme yöntemleri olsun, Avrupa’nın bütün ülkelerindeki fabrikalarda ve tesislerde kullandığımız standartlar var ve birtakım standart atık yönetimi faaliyetleri izliyoruz.

IPPC ruhsatlarında, tesisleri her şirket, her kasaba zaten ortak bir kararla düzgün bir şekilde inşa ediyorsa, daha sonra ortaya ne gibi atıkların çıkacağı ve onların na-

sıl yönetileceği gene ortak bir şekilde kararlaştırılıyorsa, biz bunun için bir öndeğerlendirme çalışması yapıyoruz ve daha sonra buna göre yolumuzda ilerlemeye devam ediyoruz.

Bu önemli bir bilgi. Eğer internete girecek olursanız, teknolojinin ne kadar inanılmaz şeyler yapabileceğini de görebilirsiniz. Şu anda Avrupa Birliği'nin kullandığı çok önemli teknolojik araçlar var.

Çevreyle ilgili her bir bilginin kamuya açık ve erişilebilir olması gerekiyor. Bu şu anlama geliyor: Vatandaşlar herhangi bir şirketle ilgili çevresel bilgilere erişebilir olmalı. Bu gördüğünüz web sayfasını ziyaret ettiğiniz zaman karşınıza bu harita çıkabiliyor. Gördüğünüz gibi, bu İspanya'nın uydu haritası. İspanya'daki bütün tesisler, bütün fabrikalar burada işaretleniyor ve bu tesislerin kontaminantlarını (kirleticilerini), deşarj oranlarını, transfer oranlarını bu harita üzerinden takip edebiliyorsunuz. Bu haritalar bütün Avrupa için geçerli. Bu sistemi geliştirmek birkaç yıl aldı. Şu anda öyle bir aşamaya gelindi ki, bu harita bize IPPC direktifiyle ilgili birtakım bilgileri doğrudan sunuyor. Hatta bu harita, IPPC direktifinin doğrudan bir parçası hâline gelmiş durumda. Biz de çalışmalarımıza belki bu noktadan başlayabiliriz. Genel bir politika ortaya çıkarmadan önce şirketler bu araçları kullanarak sektör düzeyde ve ulusal düzeyde atıklarıyla ilgili ölçümleri gerçekleştirebilirler. Burada aynı zamanda rakiplerle ilgili, sizinle ilgili bilgiler de olacak. Her şey kamuya açık olacak. Ruhsat konusunda kimse yasa dışı yollara başvuramayacak, çünkü bilgiler şeffaf bir şekilde burada sunuluyor olacak. Bu veri tabanları, benzer başka veri tabanlarıyla bağlantılı veri tabanları. Karbondioksit emisyonuyla ilgili gene bilgiler var. Her bir fabrikanın ya da tesisin yaydığı karbondioksit emisyonunu görebiliyoruz. Çok basit bir araç. Bu çok basit araçla sektördeki bütün bilgilere ulaşabiliyoruz. O yüzden, bu aracı kullanmak çok yerinde bir yaklaşım.

Bence kesinlikle aşağıdan yukarı, tabandan tavana doğru bir yaklaşım uygulamamız lazım, yani bütün bu çalışmaları hükümetten değil, şirketlerden başlayarak gerçekleştirmemiz lazım.

Buradaki yasal düzenlemeler oldukça geniş. Bu yasal düzenlemeler neticesinde ortaya geri dönüşüm ekonomisi çıkıyor.

Burada karşımıza yeni bir endüstri çıkıyor; onun adı da “atık endüstrisi.” İnşaat sektöründen kaynaklanan atıkların, su arıtma, belediye ve evselsel atıkların, tarımsal atıkların, hatta kültürel faaliyetlerden kaynaklanan atıkların geri dönüşüm ekonomisini ve atık endüstrisini oluşturduğunu söyleyebiliriz.

Doğrudan toplumdan gelen atıklar var. Toplum bireyleri olarak tabii ki birtakım

atıklarımız var. Birtakım ürünler üretiyoruz, imal ediyoruz ve tüketimde bulunuyoruz ve bütün bunları yaparken belirli bir atık çıkışı sağlıyoruz.

Avrupa Birliği'nin çok önemli bir ilkesi var: "Kirlenen öder." Burada tüketicilere belirli bir yükümlülük yükleniyor. Üretilen bir ürünü satın aldığınız zaman belki bir sorumluluğunuz olmayabilir ama, o ürünün ömrü boyunca, yaşam döngüsü boyunca o ürünle ilgili tüketim yöntemleri konusunda bir yükümlülüğünüz oluyor.

Atıkların gene yerel düzeyde bertaraf edilmesi ya da ele alınması öngörülüyor. Ortaya bir atık çıktığında, o atığı 800 kilometre uzaklıkta bir yere nakledip daha sonra atığı bertaraf etmek gibi yöntemler önerilmiyor.

"Atık" dediğimiz şey artık bir çöp ya da atık değil; artık atık demek, para demek, geri dönüşüm yoluyla size yeni birtakım malzemeler demek, enerji demek. Burada tüketicilerin de çok önemli bir rolü var. Bütün bunları biliyoruz. Atık aynı zamanda nakit anlamına geliyor. Atıklar ortaya yönetilmesi gereken bir ihtiyaç çıkarıyorlar ve eğer bunu doğru şekilde yönetirseniz, bundan geri kazanım sağlarsanız sizin için önemli bir gelir anlamına gelebilir. Gene burada, madenlerin, lastiklerin, bataryaların geri dönüşümüyle ya da düzgün bir şekilde bertaraf edilmesiyle karşımıza yeni bir piyasa çıkıyor. Bu piyasa içerisinde Avrupa'daki rakiplerinizle aynı konuma gelmeniz gerekiyor, herkesle aynı kurallarda mutabık kalmanız gerekiyor. İşte rekabetçilik, burada çevresel hedeflerin gerçekleştirilmesinde önemli bir rol oynuyor.

Şirketler geri dönüşümlerini ya da atık yönetimlerini gerçekleştirirlerken tabii ki devletlerinden ya da Avrupa Birliği'nden destek alabilirler. Diğer taraftan, eğer "kirlenen öder" ilkesini uyguluyorsanız karşınıza gerçekten çok fazla bir para akışı çıkacaktır. Diğer taraftan, ETS emisyon ticaret planıyla karbon kredileri var. Bunlar yoluyla da finansman sağlanabiliyor. Son olarak da, kamu ve özel şirket ortaklığıyla finansman söz konusu olabiliyor.

En son çerçeve direktifte değişen yeni birtakım hükümler, yeni birtakım ilkeler var. Mevzuat üzerinde şu anda bütün bunlar çok teorik görünüyor gerçekten.

Atık dediğimiz şey mesela ikincil bir materyal mi, yoksa atık dediğimiz şey, kâğıttan elde ettiğimiz geri dönüşüm mü, yoksa ikinci kez kullandığımız şişeler, bardaklar mı; bu gibi çok farklı sorular ortaya çıkabiliyor. O nedenle bir atık hiyerarşisi ortaya çıkarılmış. Bu atık hiyerarşisi, beş düzeye sahip çok önemli bir düzenleme. Burada öncelikli olarak, atıkların engelleme, geri kazanım, geri dönüşüm ya da son çözüm olarak bertaraf edilmesi var. Çok ağır ve teknik sebeplerden dolayı bu seviyelerden herhangi birini gerçekleştiriyorsanız, o zaman, bir sonraki aşamaya, listenin en başından daha aşağıya doğru geçiyorsunuz.

Hiyerarşideki sıralama:

* Önleme

* Etki azaltma

* Yeniden kullanma

* Atıkları hiçbir şekilde önleyemiyorsak o zaman geri dönüşümü sağlıyoruz, en azından enerji kazanımı sağlamaya çalışıyoruz ve belirli bir verimlilik oranı elde etmeye çalışıyoruz.

* İyi bir verim elde edemiyorsak ya da atık maddeden, atıklardan iyi bir enerji elde edemiyorsak enerji valorizasyonu yapabiliriz ya da yakma işlemine başvurabiliriz.

Enerji kazanımı her zaman için, bertaraf etme yöntemine geçmeden önce başvurabileceğimiz bir yöntem olmalı; bertaraf her zaman için başvuracağımız son yöntem olmalı.

Fırsatlar:

Bütün bu bahsettiğimiz mevzuatlar önümüzdeki dönemde de değişecek ve sanırım ara ara şirketler için yeni fırsatlar ortaya çıkacak, özellikle de atık yönetimi ve atığı değere dönüştürme sistemleri ve teknolojileri açısından fırsatlar olacak. Bütün bu farklı atıklar, bütün bu farklı atık akışları alanında ilerlemeler olacak. Neyi kastediyorum? Mesela yeni ekipmanlar olacak, yeni tesisler açılmak durumunda kalınacak, teknik, mühendislik becerileri gerekecek ve bütün bunlar gelişecek.

Eğer bu teknolojileri, şu anda AB’de mevcut olan en iyi teknik kapasiteleri görmek istersiniz buradaki web sitesi adresinden bakabilirsiniz. Bu web sitesi adresinde her türlü teknoloji ve teknikle ilgili açıklamalar ve AB’den gerçek uygulama örnekleri bulunuyor. Bütün bunları da IPPC çerçevesinde geliştirdik ve biraz daha revize edilecek. Bunun dışında da, biri atık yakma üzerine, diğeri atık işlemleri üzerine iki tane BREF ve ayrıca diğer bütün sektörlerin de BREF’leri var. Yaklaşık 500 sayfalık bir dokümandan bahsediyoruz. Bu 500 sayfanın içinde, sanayide kullanılabilecek her türlü teknik ve teknoloji uygulama alanındaki son gelişmeleri bulabilirsiniz.

Dediğim gibi, kendi şirketinizi hem atık yönetimi, hem de diğer alanlarla ilgili geliştirme konusunda gerçekten çok fazla fırsat ve yeni fikirler var.

İstihdam ve eğitim:

Elbette, insan kaynağı olmaksızın herhangi bir şeyi başarmak mümkün değil.

Mesela atık geri kazanımıyla ilgili olarak teknik kişilere, şirketlere ihtiyacınız olacak.

Dediğim gibi, şirketler için ve teknik personel için çok büyük fırsatlar var. Özellikle de atığın enerjiye dönüştürülmesi çok önemli bir fırsat alanı.

Bütün bu atıkların nasıl bertaraf edileceğiyle ilgili ya da depolanacağıyla ilgili olarak yetkili kişilere ihtiyacınız olacak. Bu farklı işleri tek bir şirket yapmayacaktır, hepsi için ayrı şirketlere ihtiyacınız olacak. Mobilya için ayrı bir şirkete gideceksiniz, enerji için ayrı bir şirkete gideceksiniz, atık yönetimi için ayrı bir şirkete gideceksiniz. Özellikle de sanayi ve belediyeler için yine atık yöneticilerine çok fazla iş olanağı çıkacak. İdari açıdan baktığımız zaman da, yine çevre konusundaki uzmanların işe alınmaları gerekecek. Kamuda, özel sektörde, yerel yönetimlerde personelin bu alanda eğitim alması gerekecek. Özellikle kamuda çalışan kişilerin her şeyi bilmeleri gerekiyor. Size olduğu kadar onlar için de bu çok yeni bir alan; onların da eğitim görmeleri gerekecek.

Olabilecek fırsatlara birkaç fikir vermek istiyorum. Atık geri kazanımı, atık geri dönüştürme, ekoparklar, atık yönetimi ve işleme, atığı değere (paraya), çevirme, mühendislik, danışmanlık hizmetleri; bütün bunlar gerekecek. Mesela yine atıkla ilgili kendi sektörümüzde de artık ayrı bir alt sektör çıktığını söyleyebiliriz. Kamuda da benzer şekilde uzmanlıklar gerekecek. Çimento sektörü için de aynı şeyi söyleyebiliriz.

Burada, farklı Avrupa Birliği üyesi ülkelerdeki çimento sektörünün durumunu görüyoruz... Orada gösterilen rakam, bu farklı ülkelerde alternatif yakıtların kullanıldığını gösteriyor. Konvansiyonel fosil yakıtlardan, özellikle de kok veya petrol-den alternatif yakıtlara geçildiğinde elde edilebilecek değişiklikleri görüyoruz...

Alternatif yakıt kullanımıyla ilgili başka ne söyleyebiliriz? Geçmişte çok yoğun bir şekilde kömür kullanılıyordu. Buradaki rakamlar yine AB çimento endüstrisinden gelen rakamlar... Şimdi, hayvansal yağlar, lastik, kâğıt ve odun artıkları, kanalizasyon çamuru, tekstil, RDF denilen türev yakıtlar kullanıyorlar. Atıkları farklı yerlerden alıp peletleyerek yakıt hâline dönüştüren şirketler var. Odun talaşı endüstrileri atıkları, organik atıklar, yağlar, solventler; artık bütün bunlar kullanılıyor.

En altta ise, 1996'dan 2005 yılına kadar Almanya'daki çimento sektöründe elde edilen gelişmeyi, yani ikame oranını, alternatif yakıtlara geçiş oranını görüyoruz. 9 yıl zarfında, önceden yakıtın sadece yüzde 10'u alternatifken, çok daha yüksek bir orana, yüzde 50'ye kadar alternatif yakıtle enerji ihtiyaçlarını karşılamaya başlamışlar. Peki, bu ne anlama geliyor? Alternatif yakıt kullandığınız zaman, atığından

kurtulmak isteyen kişiden de para almış oluyorsunuz; yeni bir yakıt kullandığınız için bir ücret, bir para elde ediyorsunuz; önceden kullandığınız fosil yakıta da bir ikame bulmuş oluyorsunuz. İki taraftan da maliyet avantajı var; hem enerji maliyeti düşüyor, hem de yeni gelir kaynakları ortaya çıkıyor.

Burada bahsettiğimiz gelirler sadece şirketlerden gelmiyor, aynı zamanda bu entegre yönetim sistemlerinden de doğuyor. Mesela lastik için de, ambalaj için de benzer sistemler kullanılıyor. Eğer ürettiğiniz tekerlek geri dönüşümlü lastikten elde edilmişse daha az paraya satıyorsunuz. Tabii ki bu durumda da, bunu geri dönüştüren şirketler de para kazanmış oluyorlar. Ülkeler de, Avrupa Birliği'nde üretilen her bir materyal için öngörülen eşik değerlere uymuş oluyorlar.

Lastikler eskiden düzenli çöp depolama alanlarına gömülüyordu, şu anda ise geri dönüştürülüyor; sanırım bu da, bir fırsata dair çok iyi bir örnek. Sisteme nasıl entegre edilebilir ve atıktan nasıl yararlanılabilir ve bu sayede kârlar nasıl yükseltilebilir; buna da güzel bir örnek. Aynısını ambalajlama ve ambalaj atık direktifi için de söyleyebiliriz. Bu çok önemli bir direktifti. Sanırım bunu Türkiye'de de biliyorsunuz. Bu direktif 1994'te çıkarıldı ve 2004 ile 2005 yıllarında da sırasıyla değiştirildi.

Bu direktifte, ambalajların üretim ve tasarımı için temel koşullar tanımlanır ve bunların geri dönüşümü için genel hedefler belirlenir. Her çeşit ambalaj malzemesi için bu hedefler farklıdır. Mesela 2008 sonuna kadar kâğıt ve mukavva için yüzde 60'lık bir geri dönüşüm oranı tespit edilmiştir. Endüstri üzerindeki etkisine bakalım. Yine kâğıt ambalaj geri dönüşüm oranının da gayet iyi olduğunu görüyoruz, yani hedeflenenin üstünde. 2006 yılında ambalaj amaçlı kullanılan kâğıtların yüzde 77'si geri dönüşüme tabi tutulmuştur. Bu gerçekten de bu direktif sayesinde gerçekleştirilen bir şeydir. Bu hem üreticinin sorumluluğundadır, hem de idarenin bu anlamda bir sorumluluğu vardır.

İspanya'daki geri dönüşümlü kâğıt sanayinden örnek vereyim. 1996 yılında geri dönüşümü gerçekleştirilen kâğıt miktarı 2.1 milyon tonken, 2007 yılında 5 milyon tona çıkarılmıştır. Bu da; özel sektörün, Hükümetin, yerel ölçekte belediyelerin ve kamunun ortak çabasıyla gerçekleştirilmiştir. Geçmişte bütün bu atığı biz Almanya'dan, Fransa'dan ülkemize ithal ediyorduk. Kuvvetli bir kâğıt endüstrimiz olmasına rağmen hammaddemiz yoktu. Şu anda en azından ülke içindeki hammadde daha fazla; düzenli depolama arazilerine gömülüyor, geri dönüşümü yapılıyor. Bu alanda Avrupa Birliği'nde 6'ncıyız.

Bütün bunlar da, daha önceden çöpe atılan kâğıtların geri kazanılmasıyla sağlan-

mıştır.

Çok genel ve kapsamlı bir konu.

Son olarak taahhütlerle ilgili birkaç şey daha söyleyeyim.

Bir kere en önemli şey, teşhis, teşhis yapmak, durumunuzu anlamak. Kaynak yönetimini hem entegre, hem de eşgüdümlü bir şekilde gerçekleştirmek gerekiyor.

Atık mevzuatını, uygulamayı düzenlemeye kadar vermeden önce doğrudan uyumlandırılamazsınız. Bunu birdenbire yapmaya çalışırsanız, şirketler hangi parçasını uygulayacaklarını bilemezler. O yüzden de, bunu, AB üyesi ülkeler olarak bizim geçmişte yaptığımız hataları tekrar etmeden yapmanın, buraya yavaş yavaş bir geçiş sağlamanın yolunu bulmanız lazım. Elbette bu konuda önemli aktörler var; hükümet, sektörler, işletmeler, belediyeler ve işçiler (neden olmasın?) Bütün bu çevre politikaları işçiler için de önemli. Bunun istihdam üzerinde de etkisi olduğunu düşünüyoruz. Er geç şunu da göreceğiz: İşverenler olarak bizler, işçi temsilcileri olmadan çevreden bahsetmemeliyiz. Bu onlar için de önemli bir konu; farklı şirketlerin çevresel performansları onlar açısından da önemli.

Daha önce dediğim gibi, farklı politikaları bütünleştirmeliyiz, entegre etmeliyiz. IPPC var, ETS var, WFD var; bütün bu direktifleri birbiriyle entegre hâle getirmek gerekiyor. Tamam, şu sektör için özel bir mevzuat hazırlanacaktır belki ama, daha sonra diğer benzeri sektörler için de mevzuatın hazırlanması gerekiyor.

Dediğim gibi, eşgüdümün sağlanması, kaynakların da tasarrufunun yapılması gerekiyor.

Görebildiğim kadarıyla Türkiye’de her şey gayet iyi gidiyor.

Bu noktada, 10-15 yıl için uzun vadeli stratejilerin geliştirilmesi mümkün. Eğer elinizde veri olmazsa strateji geliştirebilir misiniz? Belki de o yüzden yanlış noktadan başlıyoruz. Stratejiden başlamak yerine önce veri toplamaya çalışmalıyız. Veriden sonra mesela 2008-2015 için entegre bir ulusal atık planı çıkabilir, ardından da, bunun içinde her tür atık için 15-20 tane ayrı plan olur ve uygulanabilir.

Türkiye’deki mevzuata baktığım zaman, gayet iyi geliştiğini de söyleyebilirim. Özellikle de, artık mesele uygulamaya kalmışsa şirketlerin buna katılmaları gerekiyor. Şirketler katılmayı düşünmezlerse istediğiniz iyi düzenlemeyi yapmayın, bir işe yaramayacaktır ve rekabet gücü de artmayacaktır.

Bütün atık mevzuatından kısa bahsetmeye çalıştım. Bunun en önemli avantajı; yatırımların artması, istihdamın artması, rekabet gücünün artması ve sürdürülebilirliğin artmasıdır. İşletmeler kesinlikle bunun ayrılmaz birer parçası olmalıdırlar. Yi-

ne, gerektiğinde de hükümetle temasa geçip doğru mevzuatın hazırlanması için harekete geçmelidirler. Mesela yerel ruhsatların yerel koşullara uyması gerekiyor. Halbuki, çoğu zaman ne görüyoruz? Bir genel mevzuat kesip kopyalanarak başka bir tarafa yapııştırılıyor. Hayır. Halbuki, siz kendi ulusal mevzuatınızı hazırlıyorsanız kendi koşullarınıza uygun olmalı; bu, vermek istediğim en önemli mesaj. Eğer Avrupa'nın deneyiminden yararlanmak istiyorsanız, işverenler olarak bunların uygulanmasında ve geliştirilmesinde de aktif bir şekilde taraf olmanız gerekiyor.

OTURUM BAŞKANI- Atık yönetimi konusunda son gelişmeler ve işletmeleri bekleyen sorunlar konusunda verdiği bilgilerden ve zamanı çok iyi kullandığından dolayı Bay Rodriguez'e, -ilk defa zamanı bu kadar mükemmel kullanan bir konuşmacı görüyorum- özellikle teşekkür ediyorum.

Şimdi REACH'le ilgili tartışmaya gireceğiz.

Bu bölüme başlamadan önce size REACH'le ilgili çok kısa bilgi vermek isterim. Bay Jensen bu konuda size bir Avrupa Birliği üyesi, elemanı olarak bilgi verecek.

REACH'nin enteresan bir özelliği var. REACH, "Registration, Evaluation, Administration of Chemicals" olarak geçiyorsa da, REACH'nin Implementation'unda üç tane ana konu var: Birisi kimyasallar; birisi metaller; birisi alaşımlar. Alaşımlar, metaller ve kimyasalları kullanmayan bir sektör olmadığına göre, bankacılık dahil, hizmet sektörü dahil her sektörü ilgilendiren bir olay.

REACH, 40'a yakın direktif, mevzuat, talimattan oluşan bir tüzük olduğu için, bakış açısı, işleyiş açısı çok daha farklı olan bir tüzük ve virgülüne dahi kimse dokunamaz, çünkü Avrupa Parlamentosu kararı. Dolayısıyla, "bu olayda biz nerede kalacağız, nasıl olacağız"dan ziyade, "kendimizi buna nasıl adapte edeceğiz" diye soru sormamız lazım. Biz bu hatayı devamlı yapıyoruz. Bu kısım çok önemli.

Bilindiği üzere REACH'den muaf olan birtakım sektörler var. Bu sektörler de kendi konumlarını çok iyi yerleştirmeleri gerekir. İlaç aktif hammaddeler, veteriner aktif hammaddeler, polimerler bunlardan birkaç tanesi. Nedeni şu? Bunlar, REACH'ye benzer bir tüzüğe sahip olan sistemler. Pesisitler, rodensitler ve askeri kimyasallar. Bilindiği üzere bizde milli Otorite Çevre ve Orman Bakanlığı.

Bu ara sanayicilerin en büyük katkıları, bu REACH'nin uygulanması açısından arkadaşlara son derece yardımcı olma yolunu seçmeleri olacaktır. Kolay bir olay değil. Biz burada biraz geç kaldık. Geç kalmamızın nedeni de, uygulamalardaki ve pozisyonumuzdaki durum.

Türkiye maalesef ECHA'ya üye değil, üye olamadı. Bu bizim için çok büyük bir

kayıp. Dolayısıyla, “Pre-registration” aşamasında ya “Only Representative” kullanacağız veya da “Third Party Representative” opsiyonunu kullanacağız. Tabii, bunların ikisi de bizim için aleyhte olan şeyler.

Herkesin şunu unutmaması gerekir: İthalatçı ve üretici olmak üzere REACH’de iki tane ana oyuncu var, yani başka bir şey yok. Bütün harcamalar endüstri tarafından yürütülüyor; yani, “ben devletin şu kuruluşundan, -veyahut da- şu enstitüden şu yardımı alacağım” diye bir olay yok. Dolayısıyla, bu endüstriye muazzam bir yük getiriyor.

Bu konuda Avrupa’ya ne kadar hızlı bir şekilde entegre oluruz, adapte oluruz; ona bakacağız.

Size şunu söyleyeyim: REACH tüzüğü Avrupa müktesebatı içerisinde uyumlaştırılması, uygulaması en zor olan aşama, çünkü ekonomik olarak en ağır yaptırımları olan kısım olacak. Dolayısıyla, bu kısımda sadece Milli Otoriteye veya da oradakilere bu olayı bırakmadan, endüstrinin bu konuda daha bilinçli davranarak önkayıtları hızla yapmasını sağlayıp Registration aşamasına vaktinde gelmesini sağlamak.

Ayrıca, biliyorsunuz, 1 tona kadar olan malzemeler şimdilik muaf. Tabii, yarın ne olacağını kimse bilemez.

Şunu hiç kimse unutmasın: ECHA yarın ne yapacağını bilmiyor. Mesela kozmetik de muafı ama, tekrar hemen aldılar. Her an her şey tekrar sisteme girebilir. Polimerleri bu mevzuata hızlı bir şekilde gelmesini bekliyorum.

Bu konuları daha çok tartışmaya bırakmak istiyor ve onun için Bay Jensen’i sunumunu yapmak üzere kürsüye davet ediyorum.

JENS ULRIK JENSEN- (Danimarka Sanayi Konfederasyonu Danışmanı)
Çok teşekkür ediyorum.

Bu sabah bütünleşik kirlilik önleme ve kontrol direktifi IPPC’den bahsettik. REACH de aslında IPPC’nin tam zıddı bir yönetmelik, bir düzenleme. IPPC; çok eski bir direktif, üretim yapılan belirli bir coğrafi bölgeyi içine alıyor ve ürünleri etkilemiyor. REACH’ye baktığımız zaman, tamamen farklı bir durum var; yeni bir düzenleme, tamamen ürünleri ilgilendiriyor, coğrafi bir sınırlama yok, herhangi bir alan için geçerli.

REACH’den herkes bir şekilde etkilenecek. Kimyasallarla işlem yapıyorsanız, -ki günümüzde herkes kimyasallarla iş yapıyor- REACH’nin sizin üzerinizde bir etkisinin olacağını söyleyebiliriz.

Bütün kimyasalların Finlandiya’daki ECHA’dan tescil alması gerekiyor. Bunu yapabilmek için de sektörün ECHA’ya birtakım bilgiler, veriler sunması gerekli.

Bunun için de “CIEF”yle, yani “Madde Bilgi Değişim Formu”yla ortak olarak çalışmak gerekiyor. Bütün bu veriler teslim edildikten sonra da yetkili merciler tarafından tescil işlemi gerçekleştiriliyor. Bu süreçte, tescil alamazlarsa birtakım maddeler ve maddelerin belirli kullanım alanları ortadan kalkabiliyor ve kimyasal piyasasını çok ciddi bir şekilde etkiliyor. Şu anda kimyasalları nasıl ele alıyoruz, nasıl kullanıyoruz? Bütün bunlar büyük değişikliğe uğrayabiliyor.

Sunumumu dört kısma ayırmıştım; isterseniz ilkiyle başlayalım.

REACH nedir? Oturum Başkanımızın da söylediği gibi, şu anda kimyasallarla ilgili ve kimyasalların güvenli kullanımıyla ilgili yeni bir yönetmelik. Şu anda uygulama aşamasına geçirilmiş bulunuyor. Bu yönetmelik, herhangi bir değişiklik olmadan bütün ülkelerde kelimesi kelimesine aynı biçimde uygulanıyor.

Çok özür diliyorum; REACH diyerek yeniden bir kısaltmadan bahsediyoruz.

REACH: Kimyasal maddelerin kayıt edilmesi, değerlendirilmesi, yetkilendirilmesi ve sınırlandırılmasına dair yönetmelik.

REACH, 30 Aralık 2006 tarihinde yürürlüğe girdi.

REACH’nin amacı, kimyasalların tedarik zinciri içerisinde güvenli bir şekilde kullanılmasını sağlamak.

REACH ne gibi değişiklikler getiriyor? REACH’nin önce Avrupa Birliği içerisinde tabii ki bir kimyasal mevzuat vardı ve 1981 yılında hazırlanan bir direktifti. Bu eski direktifte, “Eski Kimyasallar” ve “Yeni Kimyasallar” başlığı altında iki farklı kimyasal kategorisi vardı; ama artık bütün bunlar tarihte kaldı. Bütün maddeler yeni bir madde olarak ele alınıyor ve bütün maddelerin de tescil ettirilmesi, ruhsatlandırılması gerekiyor. Bu şartlar altında şirketlerin, işletmelerin üzerinde, kimyasalları güvenli bir şekilde kullanma ve bu kullandıkları kimyasal maddelerle ilgili bütün verileri de yetkili mercilere iletmek gibi önemli bir yükümlülükleri var.

Jens Ulrik JENSEN
Danimarka Sanayi Konfederasyonu Danışmanı

Şu anda ekranda da gördüğünüz gibi, mevzuat süreci ele alınıyor. Daha sonra bunu sizler de okuyabilirsiniz.

REACH'yle ilgili mevzuat çalışmaları yaklaşık 10 yıl kadar önce başladı. Çalışmanın çeşitli aşamaları var. Şu anda da, REACH artık yürürlükte olan bir yönetmelik.

Aslında bilmemiz gereken her şey bu kadar.

REACH'nin oldukça çetrefil bir zorluk olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle sektör için çok önemli yükler getiriyor. Bu yükleri en iyi bir şekilde yönetebilmek için sanayi içerisinde, sektör içerisinde çok yakın bir işbirliği gerekiyor.

Lobi faaliyetleri çerçevesinde işletmelerin çok etkili bir rol oynadıklarını gördük. Şu anda lobi faaliyetleri tamamlanmış durumda. Bizler de, kendi Federasyonumuz olarak bu süreçte aktif bir rol oynadık. Bizler bu mevzuat çalışmalarının farklı aşamalarında bilgilerimizi sunduk. REACH'yle ilgili sorularınız olursa, Danimarka'da ziyaret edebileceğiniz en iyi web sayfası bizim sayfamız. Hatta yetkili merciler, bizim web sayfamızın kendi web sayfalarından daha iyi olduğunu kabul ettiler.

Kısa bir süre önce yayınladığımız bir kitapçığı da yanımda getirdim. Bu, kimyasalların öntescillerini nasıl gerçekleştirdiğimizle ilgili bir kitapçık.

Sektör içindeki şirketlerin bir araya gelerek deneyimlerini paylaşabilecekleri bir platform oluşturmaya çalıştık. O yüzden bizler, en azından kendi açımızdan, Danimarka'da uygulamada herhangi bir açıklık bırakmamak için çok yoğun faaliyetler gösterdik. REACH yönetmeliğinin düzgün ve etkin bir şekilde Danimarka'da uygulanması için çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Kayıt işlemi doğrudan maddeleri ilgilendiriyor. Bütün maddelerin kayıt edilmesi, tescil ettirilmesi gerekiyor. Her bir kimyasal madde için ayrı bir teknik dosya var ve burada birtakım farklı kategoriler var. Tehlike arz eden kimyasallar, -bütün bunlar aslında çok daha büyük bir yük getiriyor- kimyasal maddeler, preparatlar, nesneler, objeler kategorisinde de karşımıza çıkabiliyor. O nedenle, tescil işlemlerinin farklı kategorilerde yapılması gerekiyor.

Şimdi size burada birtakım REACH tanımları vermek istiyorum.

Saf hâlde bir kimyasal var.

Maddelerden sonra eğer preparat yapmak istiyorsak, bu bahsettiğimiz iki saf kimyasalları bir araya getiriyoruz, karıştırıyoruz, nihayetinde boya elde edebiliyoruz. Böyle bir karışım “alaşım” olarak adlandırılabilir. İşte buna “preparat” adını veriyoruz.

Maddelerden ve preparatlardan daha farklı başka bir kategori var; o da, “parçalar” ya da “objeler” adını verdiğimiz bir kategori. Tabii ki, parçalar da maddelerden oluşuyor nihayetinde. Maddelerle parçalar arasındaki fark, şekle göre, forma göre değişiyor. Eğer herhangi bir maddenin şekli ne ihtiva ettiğinden daha önemliyse, şeklin önem kazandığı durumlarda biz bunları “parça” kategorisine alıyoruz; öbür türlü, “madde” kategorisine giren kimyasal oluyor. Burada, özellikle tanımlar arasındaki fark, metallere baktığımız zaman çok büyük sorunlar yaratabiliyor. Mesela metal bir çubuk bir parça mı, yoksa madde mi, hangi kategoride ele alacağız; bunun gibi farklı sorular gündeme gelebiliyor. Siz o metal çubuğu alıp biraz bükerek bir sandalye yapabiliyorsunuz, bu durumda madde mi oluyor, parça mı oluyor; bu gibi bizleri zorlayıcı çok farklı sorular gündeme gelebiliyor.

Az önce söylemiştim; bu süreçten herkes etkilenecek, herkes bu yönetmelikten etkilenecek, o yüzden de tescil işlemlerini gerçekleştirmek gerekiyor. Bu, Avrupa Birliği yönetmeliği; o yüzden, Avrupa Birliği içerisindeki herkesi etkiliyor. Eğer Avrupa Birliği içerisinde 1 yılda 1 tondan daha fazla bir madde üretiyorsanız o ürünü kaydettirmeniz, tescil ettirmeniz gerekiyor. Hatta, Avrupa Birliği dışındaki şirketleri de kapsıyor. Avrupa Birliği ülkelerine 1 yılda 1 tondan fazla bir madde ihraç ediyorsanız, bu, REACH’e tabisiniz demektir.

Mesela bilgilerle ilgili bir örnek vermek istiyorum. Eğer bilgiler kokuyorsa, yazdığınız herhangi bir şeyi silerken ortaya bir koku salınacaktır, işte bu kokunun bile mutlaka tescil ettirilmesi gerekiyor. Ama burada gene aynı kural var: 1 yılda 1 tondan daha fazla silgi üretiliyorsa, gerek imalatçı, gerekse ithalatçı tarafından mutlaka tescil işleminin gerçekleştirilmesi gerekiyor.

Şöyle bir şeyi düşünebilirsiniz: “Benim şirketim Avrupa Birliği ülkelerine 1 yılda 1 tondan daha fazla bir madde ihraç ediyor, ben ne yapacağım?” O zaman, REACH’le ilgili birtakım yükümlülükleriniz doğuyor. Aslında bu eşiği geçmek çok da zor değil. 1 tonluk üretimi geçtiğinizi varsayarak çoğunuzun REACH’e tabi olacağını düşünüyorum.

Kayıt için neler gerekli? Öncelikli olarak teknik dosya hazırlanıyor. Bu teknik dosyada çözünürlük ve benzeri diğer teknik kimyasal bilgiler ve daha sonra da kimyasal güvenlik raporu veriliyor; İngilizcede “CSR” olarak kısaltılıyor. CSR aynı zamanda kurumsal sosyal sorumluluk demek. O yüzden, lütfen karıştırmayalım. Biz burada kimyasal güvenlik raporundan bahsediyoruz. Burada, ürettiğiniz maddelerin güvenilirliğini ortaya koyuyorsunuz.

Finlandiya'daki ECHA- Avrupa Kimyasallar Ajansından bahsetmiştik. Bütün bu kayıt işlemleri için ECHA'ya başvurmanız gerekiyor.

1 ay kadar önce önkayıt ya da öntescil işlemi başladı ve yeni yılın sonuna kadar devam edecek.

Aslında, bu içinde bulunduğumuz dönem gerçekten çok önemli bir dönem. Şu anda önümüzde bir fırsat var. Yetkili mercilere giderek elinizde maddelerin olduğunu beyan edebilirsiniz. Eğer 1 yılda 1 tonun üzerinde bir ithalat gerçekleşiyorsa burada gördüğünüz son tarihler geçerli olacak. Maddelerin iş hacmine göre ve özelliklerine göre burada birtakım zaman dilimleri belirlenmiş. Sizin üretip Avrupa Birliği'ne ihraç ettiğiniz maddeler, parçalar, preparatlar, saf hâldeki maddeler 1 yılda 1 tondan fazlaysa, bu maddelerin tescil işlemlerini gerçekleştirmeniz gerekecektir.

Ben şu anda Avrupa Birliği'nin ithal aldığı, ithal ettiği maddelerden bahsediyorum. Sadece ticaret yapan bir şirketten bahsediyorsak, maddelerle ilgili ticaret işinde yer alan şirketin bir bilgisi yoksa, o zaman mutlaka imalatçıyla irtibata geçip kimyasallarla ilgili detayları alması gerekiyor. Zaten birazdan açıklayacağım. Bu süreçte üretim zinciriyle tedarik zinciri arasında çok ciddi bir veri akışı sağlanmak durumunda.

Burada yine çok ilginç birtakım kısaltmalar var. Kusura bakmayın kısaltma kullanmaya devam ediyorum.

“CMR- Cassino Cenic, Mito Cenic, Repro Cenic”, zararlı, tehlikeli maddeleri işaret ediyor.

CMR kategorisine giren maddeler, kimyasal yelpazede en kötü maddelerden biri; kansere sebep olabiliyor, genlerinizi değiştirebiliyorlar ya da çocuk sahibi olmanızı engelleyebiliyorlar.

Gördüğünüz gibi, 1 yılda 1 tondan daha fazla ithalat olduğu için zaman çizelgesinde belli bir tarih söz konusu.

“PBT”ler de çevreye zarar veren maddelerdendir. Bunların tescil işlemlerinin diğer maddelere kıyasla daha erken bir tarihte gerçekleştirilmesi gerekiyor.

Galiba orada, sunumda bir hata var; 1 Haziran değil, 1 Temmuz'da başlaması gerekiyor. Tam tersi, 1 Haziran-1 Aralık olarak ele alınıyor. Maalesef benim Türkçem bu düzeltmeleri yapmaya el vermiyor.

Önkayıt işlemi, öntescil işlemi önemli bir aşama, bu işlemi mutlaka gerçekleştirmeniz gerekiyor. Eğer 1 Aralık 2008 öncesi önkayıt işlemini gerçekleştirmeniz, o zaman tam kayıt yaptırmanız gerekiyor ve sistem kaydı yapıp da yetkili mer-

ciden cevap alana kadar Avrupa Birliği ülkeleri içerisinde ürünlerinizi satamıyorsunuz. Bu da sizin iş imkânlarınızı, piyasaya madde çıkışı yapmanızı çok ciddi şekilde etkileyecektir. O yüzden, 1 Aralık’a kadar mutlaka önkayıt işlemlerini yaptırın; aksi takdirde, tam kayıt işlemlerini yaptırmak için daha fazla zaman geçecektir. Önkayıt yaptırdıktan sonra tam kayıt işlemine geçebilirsiniz. Şu aşamada hiç kimse nihai kayıt işlemlerinin nasıl olacağını, ne kadar süreceğini bilemiyor. Çok uzun sürebilir. Bu kayıt işlemi sonlandırılıncaya kadar maddelerinizi, ürünlerinizi piyasaya sürmekten men edilebilirsiniz.

1 yılda 1 milyon ton değil, yarım milyon ton bile olsa, ürünlerinizi şimdiden tescil ettirmenizi öneririm, önkayıt öneririm. Tabii ki, bu mecburi bir durum değil ama, aynı şunun gibi: Bir yere gitmek için trende rezervasyon yaptırıyorsunuz ve eğer daha sonra o tren biletini kullanmayacak olursanız rezervasyonunuzu iptal ettirebilirsiniz, bunun size için hiçbir maliyeti olmayacaktır.

Belirli bir maddenin üreticileri ve dağıtıcıları var. Maddeleri hammadde üreticisine gönderiyorlar ve bizim bildiğimiz teknik, tipik kimyasallar devreye giriyor. Eğer bir rafineri çözülebilir bir madde üretiyorsa, kimyasal bir ajan kullanılarak bir karışım alınabilir ya da eğer boya sektörüyse, bütün bu kimyasalları birbirine karıştırarak farklı renkler elde edebilir. O yüzden, bu bağlamda belirli bir ayırım yapmak lazım.

Bir tarafta, ilk başta üretici var ve üretici tescil, kayıt işleminden sorumlu. Daha sonra ilave başka kullanıcılar var. Dediğimiz gibi, tescil, kayıt işlemlerinden sorumlu olan kişi üretici; diğer kullanıcılar da, ürünü nasıl kullandıklarına dair bilgi vermekle yükümlü. Emniyetli, güvenli kullanımı sağlamak için o ürünü nasıl kullandığınızı çok net bir şekilde ifade etmeniz lazım. Kimyasal insan sağlığını etkiliyor mu; buna net bir şekilde cevap vermek lazım. O nedenle tedarik zincirine büyük önem veriliyor. Eğer ithalatçıysanız, gene üreticiyle aynı sorumlulukları paylaşıyorsunuz.

Normal şartlar altında Danimarka’da şirketleri “diğer kullanıcılar” kategorisinde ele alıyoruz, çünkü Danimarka’daki şirketler doğrudan üretici değiller. Tabii ki, şirketler üretici ama, diğer taraftan da, zincirin diğer kullanıcıları olarak ele alabiliriz, çünkü onlar da başka şirketlerden materyal alıyorlar.

Şirketlerin, üreticiden farklı olarak aldıkları maddeleri nasıl kullandıklarını beyan etmeleri gerekiyor.

Bütün bu bilgiler de, kimyasallarla ilgili mercilere sunacağınız teknik dosyada yer alan bilgiler.

Diğer taraftan, kimyasallara maruz kalma konusuyla ilgili birtakım senaryolar geliştirmek gerekiyor.

Bir kimyasal madde kullanıyorsanız ve üretici, sizin bu kimyasalları nasıl kullanmanız konusunda bir beyanda bulunmazsa ya da tescil işlemini gerçekleştirmezse ortaya olumsuz sonuçlar çıkabilir. Diyelim ki, belirli bir maddeyle ilgili çok spesifik kullanım alanları belirlenip tescil edilmişse ve siz çok daha farklı bir kullanım alanına sahipsensiz gene sorun olabilir. Başka kişilere tedarik sağlıyorsanız, bu maddeyi sunduğunuz kişiler de kimyasalları nasıl kullandıklarıyla ilgili size bilgi vermekle yükümlüler.

Kimyasallar gerçekten çok önemli. Proses, hiçbir şekilde kimyasal olmadan işlemez. Kimyasal olmazsa bütün üretimimizi durdurmamız gerekebilir. O yüzden, bu yönetmelik kapsamında bütün kimyasal kullanım alanlarının toplanması ve kimyasallardan sorumlu yetkili merciye aktarılması gerekiyor.

Eğer Avrupa Birliği dışında, diğer kullanıcı kategorisindeyseniz herhangi bir bilgi aktarmanız gerekmiyor, böyle bir yükümlülüğünüz yok. Eğer Avrupa Birliği'nden Türkiye'ye ithalat gerçekleştirirseniz, Avrupa Birliği'nden kimyasal alıp Türkiye'de kullanırsanız herhangi bir bilgi verme yükümlülüğünüz olmayacaktır, bu kimyasalları istediğiniz gibi kullanabilirsiniz.

AB'ye kimyasal ithal eden ithalatçıların özellikle müşterilerine karşı birtakım görevleri var. Tek bir ithalatçı tarafından yılda 1 tondan daha fazla bir madde ithalatı söz konusuysa, o zaman devreye ithalatçıların birtakım görevleri giriyor. Aynı şekilde, belirli bir parça, yüzde 0.1'lik yoğunluk değeri varsa, gene bir bildirim yükümlülüğü var. Eğer tehlikeli kimyasallardan bahsediyorsak ve tehlikeli kimyasallar bütün ithalatın yüzde 0.1'ini oluşturuyorsa, gene de bir bildirim yükümlülüğü var, böyle bir yasal zorunluluk var.

Tedarik zincirinde nasıl bir iletişim olması gerektiği konusu önemli. Sistem devreye girdiği zaman, yetkili mercilerin derledikleri bilgiler maddelerle eşzamanlı olarak hareket ediyor. Bu durumda, üretici sadece ürünleri satmıyor, aynı zamanda o ürünlerle ilgili bilgileri de sağlıyor.

Güvenlik veri formunun kısaltması “SDS.” Ürünleri bir taraftan üretirken, diğer kullanıcı kategorisindeki kişilere bilgi vermek durumundasınız. Üretim ve bilgi verme işlemi el ele, paralel gidiyor.

REACH, Avrupa Birliği dışındaki şirketleri etkiler mi? Çok da etkilemez. Gene de şunu söylemek lazım: Eğer Avrupa Birliği’ne ihracatta bulunan bir şirketseniz sizi etkileyebilir. Belirli bir maddenin üreticisi, “ürünün kullanım alanı çok sınırlı” diyebilir ya da o üreticinin aslında çok küçük bir ürün grubunu oluşturuyor olabilir; o nedenle, üretici için bir kayıt işlemini ya da tescil işlemini gerçekleştirmek çok büyük bir dert olabilir. Mesela üretici, “benim ana ürün grubum, bu boyada kullandığımız kimyasal karışımı” diyebilir. Kendi ürün portföylerinin çok ufak bir kısmını oluşturuyordur, piyasada çok az bir payı vardır; o nedenle, Avrupa kimyasallar Ajansına tescil, kayıt işlemi için başvurma zahmetinde bulunmayabilirler.

Sizler belirli bir amaç doğrultusunda bir kimyasal kullanıyorsanız ve üretici, belirli bir kullanım alanı için o ürüne kayıt işlemini ya da tescil işlemini gerçekleştirmiyorsa başınız belada demektir; çünkü bu durumda, kullandığınız kimyasal o kullanım alanı için geçerli olmayacaktır. Avrupa Birliği içerisinde böyle bir durum söz konusu ama, Avrupa Birliği dışında da birtakım sorunlar olabilir. Ambalajlı formda olmayabilir ya da sizin tercih ettiğiniz kullanım alanı için gerekli izinler verilebilir; o yüzden birtakım sorunlar söz konusu olabilir.

Daha önce de bahsettiğim bir konu var. REACH hangi ülkeleri kapsama alıyor? Tabii ki, ekranda da gördüğünüz gibi, en başta Avrupa Birliği üye devletleri var. Avrupa Birliği üye devletlerinin yanı sıra AB dışında başka ülkeler de var, mesela İzlanda, Lichtenstein ve Norveç. Aynı Avrupa Birliği üye devletleri gibi bu gördüğünüz ülkelerde de uygulanıyor ve yakın bir zamanda Türkiye Devleti içerisinde de uygulanmaya başlayacaktır diye düşünüyorum.

REACH tüzüğünde şöyle bir olasılık daha var: Bir “ithalatçı” veya “sadece temsilci” kurmak mümkün. Diyelim ki, AB dışındasınız ve AB bünyesindeki pek çok şirkete ihracatta bulunuyorsunuz. Bu noktada, bütün ithal edilen ürünlerin kaydedilmesi ve önkayda geçmesi gerekiyor. Bir maddenin bir kez kaydedilmesi yeterli değil; AB’de ithalat yapan her bir ithalatçı firmanın bunları ayrı ayrı kaydettirmesi gerekiyor. Bu noktada işte, AB içindeki şirketlerden bir tanesi “sadece temsilci” dediğimiz tabiri kullanabiliyor.

Daha önce şunu duymuştum: Mesela Çin bu konuyu çözmek için bir “sadece temsilci” kurmaya karar vermiş. Bunun Helsinki’de olmasını düşünüyor. Bir ülke ofisi gibi. Kimyasallarla ilgili çalışan Ajansın hemen yanında, Çin’den gelen bütün

maddelerin işlemlerini yürütecek bir şirket kurulacak, böyle bir plan düşünüyorlar. Bu da, en azından bürokrasi yükünü azaltıyor ve sınırlar üzerinden ticareti kolaylaştırıyor. Bu sizin işinize yarar mı bilmiyor ama, bundan da bahsetmek istedim. Bu türden tek bir temsilciyle çalışmanız en azından pek çok olayda ya da pek çok işlemden işinize yarayacaktır. Öbür türlü, her bir ithalatçı firma için bu işlemleri ayrı ayrı yapmak zorunda kalacaksınız.

Dediğim gibi, REACH pek çok yeni uygulama getiriyor. Sektörler artık kimyasalları kaydetmek durumundalar. Eğer Avrupa Birliği'ne kimyasal maddeleri bir şekilde yılda 1 tonun üzerinde ithal edecek olursanız, daha önce söylediğim gibi, ECHA'ya kaydettirmeniz lazım. ECHA'da dinamik bir muafiyetler listesi var. Bazı maddeler dönem dönem muafiyet kısmında yer alıyor. Bu henüz sabit değil; yani listeye bir madde giriyor, bir madde çıkıyor. Çıkanların sayısı daha fazla. Cidden bir belirsizlik var. Kendi ticari varlığınızla ilgili, "benim maddem şu anda listede, bunu kaydettirdim, işim bitti, daha detaylı işleme gerek olmayacak" demek yanlış olur; çünkü, dediğim gibi, muafiyet listesi sürekli değişiyor. Daha önce Danimarka'daki şirketlerle ilgili böyle bir örnek vardı. Danimarka'da havai fişekler alanında çalışan şirketler, havai fişeklerin içinde kullandıkları bazı maddelerin bu listeden çıkarıldığı söylemişlerdi. Eğer zamanında kaydettirmezsensiz, o şirket için bunu AB içinde üretmeniz veya bunu AB'ye ithal etmeniz mümkün olmayacaktır. Öyle olunca da işiniz sona erecektir. Belki sırf ihtimalleri düşünerek önceden kaydettirmek gerekecektir. Tedarik zincirinde bu yüzden sürekli değişiklikler ortaya çıkmaktadır.

Zamanla ilgili olarak, daha önce dediğim gibi, şu anda bir önkayıt söz konusu. Önkayıt için de, Avrupa Birliği'ne gönderdiğiniz bütün ürünlerdeki maddeleri listelemeniz lazım. Özellikle de eğer miktar 1 tonun üzerindeyse gerçekten de 1 Aralık 2008 tarihinden önce yapmanız gereken çok iş var. Diğer türlü cidden pazara erişiminiz ciddi anlamda engellenebilir.

Bir de, bir maddeyi AB'ye ilk defa ihraç ediyorsanız bunun da önkaydını yaptırabiliyorsunuz. Önemli olan, nihai kayıt tarihinin henüz gelmemiş olması. Tabii ki, çok dar bir istisna, yani çok kolaylaştırmayacaktır. "Bizim gönderdiğimiz madde Avrupa Birliğine ilk defa giriyor" demeniz, bu tür bir madde bulup bunu gönderiyor olmanız pek kolay olmayacaktır.

Genel bir bilgi verdim.

"Şirketim ne yapabilir" diye sorarsanız şöyle söylemek isterim: Önce, Avrupa Birliği'ne gönderdiğiniz bütün ürünlerin (maddelerin, preparatların, malların), bir envanterini çıkarın. Eğer 1 tonun üzerinde herhangi bir maddeniz varsa ya da önü-

müzdeki birkaç yıl zarfında bu 1 tonluk sınır değeri aşarsanız önceden kayıt olmakta fayda var. Bunu sonradan yerine getirmeyecek olsanız bile, kayıt ücretsiz olacağı için sorun olmayacaktır. Bir web sitesi var ama Danca; ne yazık ki işinize yaramayabilir. Avrupa Kimyasallar Ajansı da yine bu konuda çok fazla bilgi veriyor. Onların web sitesini de kontrol edebilirsiniz. Burada web sitesi adresi var. Burada çok fazla ayrıntılı bilgi bulabilirsiniz. Burada yine istisnalarla ilgili de çok fazla bilgi var. Size daha önce bir broşürden de bahsetmiştim; bunun gönderileceğini ya da buna erişebileceğinizi düşünüyorum. Bu web adresinde o da var. Orada, Avrupa Birliği'ne ihracat yapan bir şirket olarak yapmanız gerekenleri özet olarak bulacaksınız. Bunun riski şöyle bir şey: Eğer kayıt ve önkayıt yapılmayacak olursa, maddelerin piyasaya sokulmasında ve dağıtılmasında sıkıntılar çıkacaktır, bazı kullanıcılar yasa dışı işlem yapıyor pozisyonuna düşeceklerdir. Bir de şöyle bir şey tahmin ediyorum: Eğer çok miktarda kullanıcı olursa yasaklanacaktır. Üreticiler ve ithalatçılar çoğu zaman bunu ihmal ediyorlar ama, tam uygulamaya geldiği zaman piyasanın çok ciddi etkileneceğini tahmin ediyorum. En fazla sıkıntıyı da özellikle de küçük tedarikçiler ve küçük kullanıcılar çekeceklerdir, yani onlar piyasadan tamamen kaybolacaklardır; çünkü kayıt yapılması onlar açısından kârlı değil. Çevre açısından güvenli olup olmadığının ötesinde, kârlılık açısından sorun olacak.

Pazar tekelleştikçe, -ki yavaş yavaş bunu da göreceğiz- fiyatların da artmaya başladığı görülecek, büyük ihtimalle fiyatlar büyük oranda artacak.

Gerçekten de, önkayıt aşamasında bu listeye girmeniz çok önemli. Hem piyasayı canlı tutmak, hem de rekabeti canlı tutmak için ve fiyatları da düşük tutmak için önkayıt önemli.

Peki, REACH'ye kayıt yaptırmak için ne türden bilgilere ihtiyaç var? Bütün bunları okuyabilirsiniz, ben size daha detaylı bilgiler de verebilirim ama, en önemli şey şu: Her bir madde için CIEF dediğimiz Madde Bilgileri Takas Formunu doldurmanız gerekiyor. Bu da şu anlama geliyor: Her bir üretici veya ithalatçı bu gruba davet ediliyor. Bu sayede bir araya geliyorlar, söz konusu maddeyle ilgili elle rindeki bilgileri paylaşıyorlar. Bu direktif kapsamında yaklaşık 60 bin kimyasal var. Üreticilerle birlikte kaç ithalatçı olduğunu da düşünmüyorum. Keşke öyle bir toplantı odamız olsaydı da bütün bu ilgili tarafları davet etseydik ve herkes bir arada konuşabilseydi çok ilginç bir görüntü çıkardı diye düşünüyorum.

Yine, federasyonların ve meslek kuruluşlarının da burada çok önemli bir görevleri var. Sanayi bu formlarda daha etkin bir şekilde nasıl temsil edilmeli; bunu da düşünmek gerekiyor. Normalde her bir şirketin münferit başvurusu söz konusu ama,

gerçekten bu alanda çok fazla sıkıntılar olacak. Hem Avrupa Birliği'ndeki, hem de Avrupa Birliği dışındaki sektör kuruluşlarının bu formlarının işlenmesi için birtakım çözümler geliştirmeleri lazım. Bunun nasıl olacağına dair şu ana kadar çok fazla bir bilgi gelmedi ve doğru yapılabileceğine dair de şu anda çok fazla umut yok.

Maddelerle ilgili bilgi konusunda çözülmeyen bir başka sorun daha var. Diyelim ki, bir şirket geldi, elinde de pek çok bilgi var, ama öbür şirketin elinde bilgi yok. O zaman, REACH yönetmeliği şunu söylüyor: “Bilgi sahibi olanlar bu bilgiyi CI-EF’ye vermek durumundadırlar, bu bilgiyi verdikleri için aynı zamanda tazminat da alacaklardır.” Ne kadar olacağına dair de yine bir düzenleme yok. Bu anlamda da bir savaş çıkacağını tahmin ediyorum,

Kimyasallar Ajansıyla bir anlaşma yapmanız lazım. Bir yandan da hayvanlar üzerinde deney yapmanın da azaltılması gerekiyor. Hayvan hakları alanında çalışan kuruluşlar için bu çok ciddi bir endişe.

Bu slayt yararlı olur diye umut ediyorum. Ne yapacağınızı buradan çok net olarak belirleyebilirsiniz. Üst kısımda miktarlar var.

İlk sütun 1 ila 10 ton arasında. Eğer 1 ila 10 ton arasındaysa teknik dosyayı hazırlamanız lazım. Zaten madde 10 ve ek 6’da bundan bahsediliyor. Daha sonra şunu da görüyoruz: Bu aşamada temel bilgiler veriliyor ve bütün maddeler için verilmesi gerekiyor.

Bunun dışında, miktara bağlı olarak ya da maddenin özellikleriyle ilgili olarak süreç biraz daha karmaşık hâle gelebiliyor.

İşte burada; REACH düzenlemesinin hangi kısımlarına bakacağınızı, ne gibi yükümlülüklerinizin olacağını, ilgili bölümleri, diğer detayları görüyorsunuz.

Son kısım ise, risk değerlendirmesi yapılması ve yine olası maruziyet senaryolarıyla ilgili. Sadece küçük miktarlardaki maddelerde bunu yapmaya gerek yok; ama 10 tonu aştığımız zaman yapmak durumundayız.

Dediğim gibi, ECHA web sitesinde bu konuda daha fazla bilgi bulabilirsiniz. ECHA zaten ihtiyaçlarınıza, yükümlülüklerinize göre sizi yönlendiriyor; ister ithalatçı olun, isterseniz sadece temsilci unvanıyla buraya gidin, size bir rehberlik sağlıyor ve aslına bakarsanız, bir iletişim aracı. Er geç bu çok daha iyi çalışıyor olacak. Burada uzun bir “sık sorulan sorular” listesi var. Sizin sormak istediğiniz soru daha önce sorulmuş mu diye ona buradan bakabilirsiniz. Bunun dışında da, ECHA’nın Yardım Masası, Bilgi Masası var. ECHA değişik konularda bu Masa üzerinden yanıtlar veriyor.

Şunu da söylemek istiyorum: Bizim Kurumumuz, bütün üyelerimizin bu konuyla ilgili yeterince bilgilendirilmesi ve bu önkaydı yapması için çok fazla çalışma yaptı, çok fazla çaba harcadı. REACH konusunda bilgilendirme çalışmalarımız çok yoğun. Böylece, uygulamada REACH'nin ne olması gerektiğine dair yönlendirebildiğimizi umut ediyoruz. Bu sayede de yine yetkili mercilerde bizim de temsilcimiz var; çünkü orada bir Paydaşlar Komisyonu var. Böylece, zaman kaybetmeden bütün gerekli bilgileri hemen oradan alıp üyelerimize doğrudan aktarıyoruz.

Jens Ulrik
Jensen

Practical Issues for
Enterprises after the
Entry Into Force of
REACH

27

Jun

06

İçeriğin ana çizgileri

- REACH hakkında ve REACH'e giden yol
- REACH'in ana prensipleri
- AB dışındaki şirketler için önemi
- DI'nin gelecekteki faaliyetleri

Jens Ulrik
Jensen

Practical Issues for
Enterprises after the
Entry Into Force of
REACH

REACH Nedir?

REACH, kimyasallar ve bunların güvenli kullanımları hakkında yeni bir Avrupa Topluluğu Yönetmeliğidir.

Kimyasal maddelerin Kayıt Edilmesini (**R**egistration), Değerlendirilmesini (**E**valuation), Yetkilendirilmesini (**A**uthorisation) ve Sınırlandırılmasını (Restrictions of **C**hemicals) ele alır.

Yeni Yönetmelik (no. 1907/2006), 18 Aralık 2006'da kabul edilmiş, 30 Aralık 2006 tarihinde Resmi Gazetede (L396) yayınlanmış ve ve 1 Haziran 2007 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Jens Ulrik
Jensen

Practical Issues for
Enterprises after the
Entry Into Force of
REACH

REACH'in getirdiği yenilik nedir?

Bütün maddeler eşit şekilde işlem görür.

- “Eski” (1981'den önce pazarlanan) ile “yeni” maddeler arasında artık fark bulunmamaktadır.

Maddelerin üretimi, ithalatı ve kullanımı ya da sağlık veya çevre üzerinde ters etki yaratmaksızın piyasaya sürülmesi sanayinin sorumluluğundadır.

- Önceden maddeleri yasaklayabilmek veya sınırlandırabilmek için ters etkilerini ispatlamak yetkililere bağlıydı

40'tan fazla eski düzenleyici kanun yerini artık tek bir Yönetmeliğe bırakmaktadır.

- Yönetmelik, bütün AB üyesi ülkeler tarafından ulusal mevzuata aktarımı zorunlu olmaksızın uygulanması gereken bir yasal düzenlemedir.

REACH'e giden yol (I)

1998 – Kimyasallara yönelik mevzuatın görevini düzgün biçimde yerine getirmediği, maddeler ve maruziyetler hakkındaki verilerin eksik olduğu ve yenilikçiliğe yönelik motivasyonun bulunmadığı resmen kabul edildi.

2001 – Komisyon'un Beyaz Kitabı, yeni mevzuatın taslağını içerecek biçimde Şubat ayında yayınlandı. Konseyde ve Avrupa Parlamentosunda oturumlar ve tartışmalar düzenlendi.

2003 - Komisyonun Taslak Teklifi yaz boyunca internet oturumunda büyük bir paydaş grubu ile paylaşıldı. 6000'den fazla cevap geldi. Sanayi, KOBİ'ler açısından da işleyebilecek bir sistem talep etti.

2003 - Resmi Komisyon Teklifi, 29 Ekim'de Avrupa Parlamentosu'na ve Konseye gönderildi. Teklif konusunda DG ENV ile DG ENTR arasında işbirliği yapıldı.

REACH'e giden yol (II)

2005 - Avrupa Parlamentosu, Strazburg'da 17 Kasım'da ilk okumayı tamamladı. Müzakerelere on farklı Parlamento Komitesi katıldı. AP oturumu, teklif için yaklaşık 2000 değişiklik hakkında oylama yapmak zorunda kaldı.

2005 - Çevre ve Rekabet Konseylerinde üye devletler arasındaki müzakereler 13 Aralık tarihinde politik bir anlaşmayla sona erdi.

2006 - Konseyin Ortak Durum Belgesi 27 Haziran tarihinde resmen kabul edildi.

2006 - İkinci yarı: AP içindeki, Konsey içindeki ve Konsey, Komisyon ve AP arasındaki görüşmeler 18 Aralıkta "kabul" ile sona erdi. 30 Aralıkta bütün resmi dillerde yayınlandı. Her bir dilde yayınlanan versiyon, Resmi Gazete (L 396)'de yaklaşık 850'şer sayfadan oluşuyordu.

DI REACH'i nasıl ele aldı ve şu anda nasıl ele alıyor

Ulusal seviyede ve AB kurumlarına yönelik lobi faaliyetleri :

- Danimarka'da esas olarak Çevresel Koruma Ajansı
- AB'de esas olarak AP, fakat aynı zamanda Komisyon. Konseye çoğunlukla ulusal makamlar vasıtasıyla ulaşılmaktadır.
- Lobi faaliyetleri, BusinessEurope, Orgalime ve Cefic gibi Avrupa iş kurumlarıyla işbirliği halinde yürütüldü.

DI üyesi şirketlere yönelik bilgilendirme ve diğer faaliyetler :

- Bilgi toplantıları ve yazılı bilgiler
- DI'nın lobi faaliyetleri ve oturumlarda dile getireceği görüşlere temel teşkil etmesi için, üyelerle pratik uygulamalar ve maliyetler konusunda diyalog sağlanması
- REACH yardım masasının oluşturulması ve çalışması

REACH

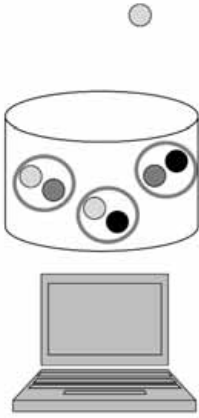
Maddelerin Kaydı – tek bileşenli, çok bileşenli ve BÇKB'ler (Bilinmeyen veya Çeşitli bileşime sahip maddeler, Karmaşık reaksiyon ürünleri ya da Biyolojik maddeler) dahil tekil maddeler

Maddelerin veya maddeler hakkında bilgi içeren dosyaların Değerlendirilmesi

Çok fazla kesimi ilgilendiren maddelerin (Substances of very high concern- SVHC) kullanımının Yetkilendirilmesi

Hazırlanmakta olan Kimyasal maddelerin piyasaya sürülmesi amaçlanmıŝsa

Bazı REACH tanımları

Maddeler

- tek bileşikli, çok bileşikli ve BÇKB'ler de dahil olmak üzere Tekil maddeler
 - monomerler
- Örnekler: metaller gibi elementler; butirik asit gibi organik bileşikler

Preparatlar

- İki veya daha fazla maddeden oluşan karışımlar veya solüsyonlar
- Örnekler: boya, yağlar

Parçalar

- Kimyasal bileşiminden çok işlev için daha önemli olan belli bir şekle, yüzeye veya dizayna sahip bir nesne
- Örnekler: araba, televizyon, lastik, basılı kart

Kimler kaydolmalı?

Maddelerin **AB üreticileri**
miktar > 1 ton/yıl/üretici

İthalatçılar

miktar > 1 ton/yıl/üretici/madde

- Maddeler
- Preparatlar
- Maddelerin veya preparatların piyasaya sürülmesine neden olacak parçalar (örneğin koku salan silgi)

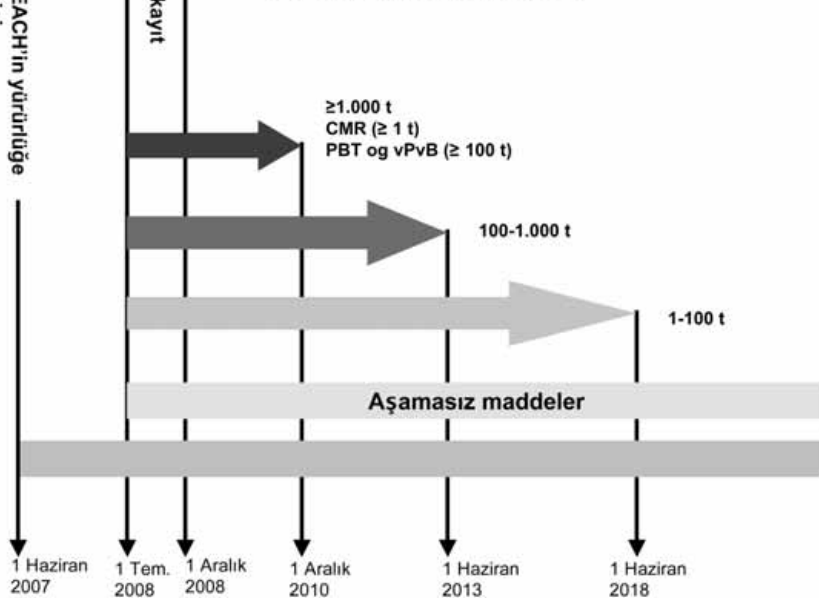
Kayıt için neler gerekli

- Teknik dosya
- Kimyasal güvenlik raporu (KGR)

Miktar arttıkça daha fazla veri gerekiyor

Kayıt, Avrupa Kimyasallar Ajansı (ECHA)'na gönderilmeli

Kayıt için zaman çizelgesi

Ön kayıt - aşamalı maddeler için kayıt tarihlerini kullanmak açısından ön şart

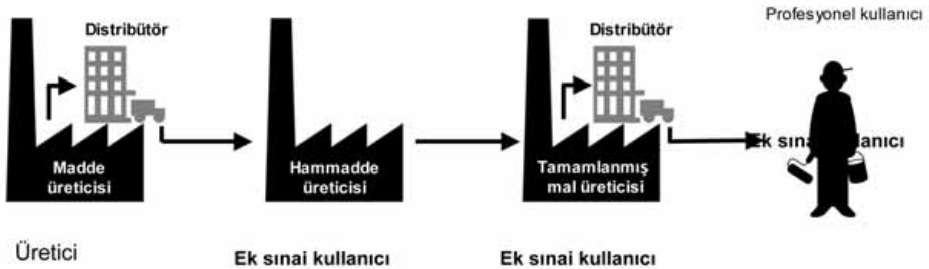
Ön kayıtlarla birlikte verilecek bilgiler:

- CAS veya EINECS numarası ile birlikte maddenin adı
- Kayıt yaptıranın irtibat bilgileri
- Beklenen tonaj aralığı ve son kayıt tarihi
- Benzer özelliklere sahip maddeler hakkında olası bilgiler (QSAR ve çapraz okuma)

Ön kayıt ücretsizdir ve kayıt yaptırmayı zorunlu kılmaz

Ön kayıt yaptırmak, binmek zorunda olmadığınız bir trene rezervasyon yaptırmak gibidir

Tedarik zincirinde aktörler

AB dışındaki ülkelerden ithalat

İthalatçı

Ek Sınai Kullanıcılar

Ek sınai kullanıcılar, kullanımlarının kayıt kapsamında olduğundan emin olmalıdırlar

Ek sınai kullanıcılar, aşağıdakilerle ilgili bilgileri tedarik zincirinin altına (kullanıcılar) ve üstüne (tedarikçiler) vermekle yükümlüdürler

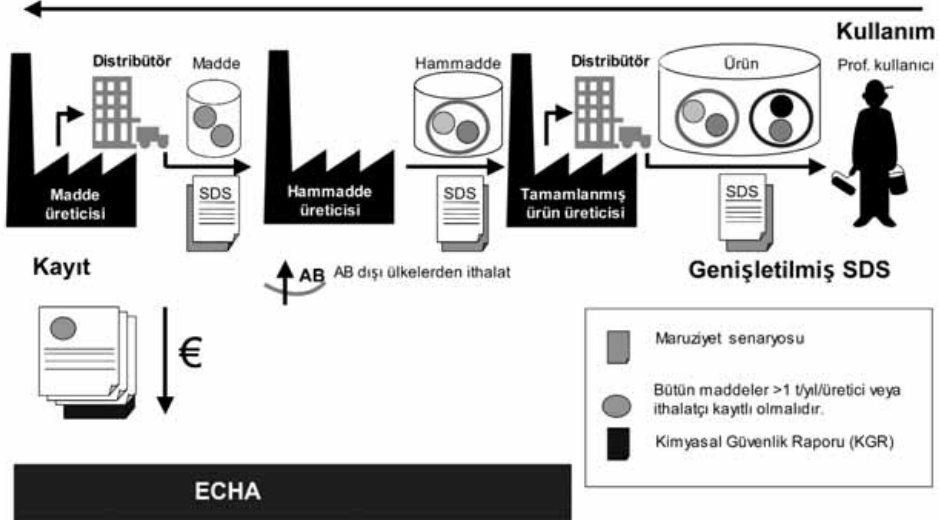
- güvenlik bilgi belgeleri (SDS) ve
- maruziyet senaryoları

Ek sınai kullanıcılar, SVHC (belli bir zamanda izne tabi olacak) kullanımlarını ve ikame ihtimallerini dikkate almalıdırlar

AB ithalatçılarının görevleri

- Miktar > 1 ton/yıl olan maddelerin ithalatı için: kayıt
- Preparatların ithalatı için: tekil maddelerin belirlenmesi ve ithalatı > 1 ton/yıl olan maddelerin kaydı
- Maddelerin piyasaya sürülmesine neden olacak parçaların ithalatı: Eğer > 1 ton/yıl/madde tipi ise, piyasaya sürülecek olan maddelerin kaydı
- Maddelerin ithalatı için: Eğer mevcut SVHC > 1 ton/yıl ve yoğunluk W/W %0,1 ise, ECHA (Avrupa Kimyasallar Ajansı)'ya bildirim

Tedarik zincirinde iletişim

REACH AB dışındaki şirketleri etkiler mi?

HAYIR- fakat ihracatlar, siz (veya müşteriniz) aşağıdakileri ihraç ederseniz etkileyebilir:

- kimyasal maddeler (örneğin baz kimyasallar, özellikli kimyasallar, metaller, kimyasal olarak değiştirilmişse doğal maddeler)
- kimyasal madde karışımları ("preparatlar") (örneğin temizlik ürünleri, formüle edilmiş süreç kimyasalları, boyalar, motor yağları)
- muhafaza içindeki maddeler veya preparatlar (örneğin mürekkepli yazıcı kartuşları)
- kullanım sırasında kasıtlı olarak serbest bırakılan maddeler içeren parçalar (örneğin kokulu mum içinde yer alan koku)
- "çok fazla kesimi ilgilendiren maddeler" aday listesinde olan maddeleri içeren ürünler. Bu tür ilk liste, 2008 sonunda ECHA web sitesinde yer alabilir. Liste, benzer özelliklere sahip maddelerle (endokrini önleyen maddeler) birlikte CMR kategorisi 1 ve 2, PBT veya vPvB maddelerinden gelen maddelerden oluşacaktır.

Jens Ulrik
Jensen

Practical Issues for
Enterprises after the
Entry Into Force of
REACH

REACH, aşağıdaki ülkelere yapılan ihracata uygulanır

Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İrlanda, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Hollanda, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, İspanya, İsveç ve İngiltere.

Avrupa Ekonomik Alanı'nın parçası olan İzlanda, Lichtenstein ve Norveç, REACH'i kendi ulusal mevzuatlarına aktarma sürecindedir. Ulusal mevzuata aktarım süreci tamamlandığında aynı şartlar bu ülkelere yapılan ihracata da uygulanacaktır.

Jens Ulrik
Jensen

Practical Issues for
Enterprises after the
Entry Into Force of
REACH

İthalatçı veya Sadece Temsilci

İthal edilen ürünler için REACH yükümlülükleri, AB ithalatçıları tarafından yerine getirilmelidir.

Örneğin Türkiye'deki tedarikçileri bu şirketlere kayıt için gerekli tehlike verileri ve güvenli kullanım bilgilerini vermelidirler.

Ancak tedarikçi AB ithalatçıları adına kayıt olmayı tercih ederse Yönetmelik, Üçüncü Ülke üreticilerinin Avrupa Birliğinde kurulmuş bir şirketi Sadece Temsilci olarak hareket etmesi amacıyla tayin etmesine izin vermektedir.

Sadece Temsilci, maddelerin kaydını kendi adına preparatların veya parçaların kaydını temsil ettiği ihracatçı adına yaptırmak zorunda kalacaktır.

Sadece Temsilci, birkaç üreticiyi birden temsil edebilir. Sadece Temsilci birkaç üreticiyi bir arada temsil etse bile, her maddenin üreticisi için ayrı bir kayıt yaptırılmalıdır.

Jens Ulrik
Jensen

Practical Issues for
Enterprises after the
Entry into Force of
REACH

27

SEP

09

Kimyasal yönetimi açısından AB'deki değişiklikler

REACH, AB'deki herhangi bir şirket tarafından yıllık ≥ 1 ton miktarında, AB'de üretilen veya AB'ye ithal edilen kimyasal maddeleri veya bunların preparatları için bir kayıt gönderme yükümlülüğünü ortaya koymaktadır.

Kayıt ECHA (Avrupa Kimyasallar Ajansı)'ya gönderilecektir.

Bazı maddeler ve bazı kullanımlarla ilgili muafiyetler bulunmaktadır.

Yükümlülük, belli durumlarda parçalar içindeki maddelere de uygulanır.

Kaydın yapılmaması, şirket için AB içinde artık maddeyi üretmesine veya AB'ye maddeyi ithal etmesine izin verilmeyeceği anlamına gelecektir.

REACH tedarik zinciri iletişimine de bazı değişiklikler getirmektedir. Bunlar, yeni Güvenlik Bilgi Belgesi formatını, Güvenlik Bilgi Belgesi gerektirmeyen kimyasalların güvenli kullanımına ilişkin bilgilerinin paylaşımını ve çok fazla kesimi ilgilendiren maddeler içeren parçalar hakkında yeni bilgi sağlama yükümlülüklerini içermektedir.

Jens Ulrik
Jensen

Practical Issues for
Enterprises after the
Entry into Force of
REACH

27

SEP

09

REACH'ta kayıt zaman çizelgesi?

1 Haziran ila 1 Aralık 2008 tarihleri arasında AB üreticileri ve AB ithalatçıları, Avrupa Kimyasallar Ajansı'na ön kayıt için mevcut (diğer bir deyişle aşamalı) her bir madde hakkında sınırlı bazı bilgiler vermelidir. Bu, şirketlerin maddeye ve hacim genişliğine bağlı olarak uzatılan son kayıt tarihlerinden (2010, 2013 ve 2018) faydalanmalarını sağlayacaktır.

AB ithalatçısı ya da Sadece Temsilciniz ön kayıt bitiş tarihinden önce kayıt yaptırmazsa, uzatılan kayıt bitiş tarihlerinden faydalanamaz ve maddeyi tekrar AB pazarına ithal etmeden önce kayıt ettirmesi gerekir.

Ön kaydı yaptırılmamış ama ön kayıt bitiş tarihi olan 1 Aralık 2008 tarihinden sonra ilk defa AB'ye ithal edilecek maddeler, ön kayıtta istenen bilgilerin AB'ye yapılan ilk ithalatı takip eden 6 ay içinde ve ilgili kayıt süresinin bitiş tarihinden en fazla 12 ay önce sağlanması durumunda, uzatılan kayıt zaman çizelgesinden faydalanabilir.

Kayıt yükümlülükleri ve bunların nasıl yerine getirileceği, Avrupa Kimyasallar Dairesi (ECHA) web sitesindeki REACH rehberlik belgelerinde ayrıntılı bir şekilde açıklanmaktadır.

Şirketim ne yapabilir?

- AB'ye ithal ettiğiniz REACH kriterlerini yerine getiren bütün maddelerin veya preparatlarda veya parçalarda kullanılan maddelerin bir envanterini oluşturun.
- Envanterinizde bulunan maddelerin veya kullanımlarının REACH kapsamında yapılması gereken kayıttan muaf tutulup tutulmadığını öğrenmek için Avrupa Kimyasallar Dairesinin web sitesini (<http://echa.europa.eu/>) kontrol edin.
- Her madde için veya formüle edilmiş ürünler açısından AB ithalatçısı başına düşen muhtemel hacim aralığını tanımlayın. Bu envanterlerdeki kimyasal madde AB'ye 1 ton/yıla eşit veya daha fazla miktarda ithal ediliyorsa ön kaydının yaptırılması gerekir ve kesintisiz ithalatının sağlanması için AB ithalatçısı veya Sadece Temsilciniz tarafından kaydedtirilmelidir.
- Yönetmelik hakkında bilgi için Avrupa Kimyasallar Dairesi web sitesine (<http://echa.europa.eu/>) bakınız ve ilgili REACH yükümlülükleri hakkındaki rehberi inceleyin.
- AB ithalatçılarınız veya Sadece Temsilciniz için gerekli verileri ve bilgileri hazırlayın.

REACH kaydı için hangi bilgiler gerekli?

Yönetmelik, farklı hacim aralıklarında üretilen veya ithal edilen kimyasallar için farklı bilgilerin (örneğin tehlike, kullanım şartları ve maruziyet hakkında) sağlanmasını gerektirmektedir. Kimyasal maddeye ilişkin tehlike bilgileri, SIEF (Madde Bilgileri Takas Forumu) adı verilen bütün kayıtlı şirketler arasında paylaşılmalıdır.

Şirketin, başka bir şirketin sahip olduğu verileri kullanması halinde, veri sahibi şirketin tazminat talep etme hakkı doğar.

Yeni veriler, Avrupa Kimyasallar Ajansı (ECHA) ile anlaşma yapılmaksızın omurgalı hayvanlar üzerinde test edilerek genelleştirilmemelidir.

Özel şartlar için - bakınız bir sonraki slayt.

REACH kaydı hakkında bilgiler

Her üretici veya ithalatçı için yıl başına miktar	1-10 ton	10-100 ton	100-1000 ton	> 1000 ton	CMR > 1 ton	PBT > 100 ton
Teknik dosya (Madde 10 ve ek VI)	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
Teknik dosyanın kabul edilmesi için gereken şartlar:	Ek VII	Ek VII ve VIII	Ek VII, VIII ve XI	Ek VII, VIII, XI ve X	Ek VII, VIII, XI ve X	Ek VII, VIII, XI ve X
Risk değerlendirmesi ve olası maruziyet senaryolarıyla birlikte Kimyasal Güvenlik Raporu (Madde 14)	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet

Şirketim daha fazla bilgiyi nereden elde edebilir?

ECHA web sitesi Yönetmeliğe genel bir bakış sağlar. Şunları da bulacaksınız:

- İthalatçılara ve Sadece Temsilcilere yükümlülüklerini ve bunları nasıl yerine getireceklerini öğrenmelerinde yardımcı olacak bir Gezgin Aracı
- REACH hükümleri hakkında kapsamlı bir rehberlik
- REACH kullanımları ve bunların nasıl kullanılacağı hakkında bilgi iletişim (IT) araçları
- Sık Sorulan Sorular

ECHA yardım masası aşağıdaki konularda yardımcı olacaktır:

- Maddelerin kaydıyla ilgili sorular,
- IUCLID5 aracı ve **Üçüncü Ülkelerdeki** şirketlere yönelik tavsiyeler
- ECHA web sitesine şu adresten ulaşılabilir: <http://ec.europa.eu/echa/>

Jens Ulrik
Jensen

Practical Issues for
Enterprises after the
Entry into Force of
REACH

REACH ile ilgili DI faaliyetlerinde durum

REACH'in kabul edilmesi ve yürürlüğe girmesiyle lobi alanına yoğunlaşan DI faaliyetleri, bilincin artırılması ve REACH uygulamasında sanayiye yardımcı olma yönüne kaymıştır.

Ancak çalışmalar, hala REACH'ın farklı bölümlerine yönelik rehberlikle devam etmektedir. DI, KOBİ'ler de dahil olmak üzere sanayi için işe yarar rehberlik belgelerine ulaşmak amacıyla çalışmaya devam etmektedir.

Son olarak şu anda REACH yönergesinin farklı bölümleri halen incelenmektedir ve hala yapılması gereken lobi faaliyetleri bulunmaktadır. Örneğin DI, REACH hakkındaki Yetkili Makamlar toplantılarında gözlemcidir.

REACH'yle ilgili sunumum bu kadar.

Çok teşekkürler.

OTURUM BAŞKANI- Bay Jensen'e teşekkür ediyorum.

Arkadaşla özellikle rica ettiğim şey şu: Mümkün mertebe daha çok soru-cevaba süre kalsın, çünkü herkesin aklındaki sorularını veyahut da bu konuyla ilgili yapmak istediği yorumlarını, -bu ayrı bir boyut tabii- göz önünde bulundurmamız gerekir.

Türkiye'nin yapısıyla ilgili olarak özellikle REACH'le ilgili birkaç şeyi söylemem lazım.

Biliyorsunuz, İMMİB- İhracatçılar Birliğinin bir "Help Desk"i var; bunu bilmeyenler için söylüyorum. Brüksel'de "Only Representative Facility"i yürütmesi için geçen hafta bir yer kiralandı, personel alındı. Bununla ilgili çalışmalar devam ediyor. Dolayısıyla, aklınızda kalsın. Only Representative'yle ilgili İMMİB'nin Brüksel'deki ofisini kullanabilirsiniz. Bu çok önemli bir şans.

"Türkiye'nin REACH'le ilgili Implementation'u ne zaman olacak" sorusu her zaman soruluyor. Programa göre 2013; fakat bunun daha öne alınması gerekir, çünkü 2010'da Registration olması gereken kısımlar var.

Bizim için en büyük sıkıntı: Türkiye Cumhuriyeti, Avrupa Birliği'yle Gümrük Birliği olup üye olmayan tek ülke. Bizim mallarımız karşılıklı olarak, anlaşmalar çerçevesinde serbest dolaşımda. Fakat, bu REACH tüzüğüne uyumsuzluk bize neye mal olur? Bütün mallar Türkiye'ye gelir, bizden mal gitmez. Tabii, bu konuda milli Otoritenin tedbirini daha hızlandırıp bu uyumlaştırıcı kısımları hemen uyumlaştırarak ihracattaki büyük kaybın engellenmesini sağlaması gerekir.

Diğer bir olay da “GLP”lerle ilgili. “Good laboratory practices (iyi laboratuvar practices)” konusunda da, üç tane laboratuvarın kurulması konusunda karar alınmıştır. Bunlarla ilgili gereken yapıyor.

Dolayısıyla, bu bir proses. Bunu bizim bir an evvel hızlandırmamız gerekiyor.

Dediğim gibi, milli Otoritenin de mümkün mertebe bunu ön şeylere çekip bundan sonraki kayıplarımızı engellemesi gerekiyor.

Bu önemli bir husus.

Türkiye'nin konumu gerçekten kötü, şöyle kötü: Bir Gümrük Birliği anlaşması ve Gümrük Birliği anlaşması çerçevesinde karşı tarafın Türkiye'ye mal göndermesi, Türkiye'den mal gitmemesi söz konusu olacak. Tabii, bu tartışmaya açık olan bir olay.

ECHA'nın ve oradaki otoritelerin söylediği şey şu: “Türkiye üye olmadığı için ECHA'ya tam üye yapılmıyor.” Bu da bir yanlışlığı getiriyor; çünkü, karşılıklı müzakerelerde esasında böyle bir kısım var ve Türkiye 1994'te Avrupa Farmakopi'sine tam üye olmuştur. Biliyorsunuz, Avrupa Farmakopi'sinin yaptırımları ve uygulamaları REACH'den daha önemlidir. Dolayısıyla, demek ki olabilir.

Bu olayları, kendi hazırlığımızı yaptıktan sonra koşul olarak uygulamamız gerekiyor.

Şimdi sözü sizlere bırakmak istiyorum.

Özel sorusu olan veya konuyla ilgili herhangi bir yorum yapmak isteyen veya hut da katkısı olan arkadaş varsa buyurun.

İsterseniz önce bayanlardan başlayalım. İsminizi, mümkünse kurumunuzu ve pozisyonunuzu da söylemenizi rica edeyim.

ARZU UYGUN (Abdi İbrahim İlaç Sanayi İş Sağlığı ve Güvenliği Yöneticisi)- Tabii, biz ilaç sektörü olarak birçok kimyasal maddeyle çalışıyoruz. Anladığım kadarıyla REACH Yasasında ECHA'nın belirlemiş olduğu bazı kimyasal maddeler listesi var. Bizim gibi preparat hazırlayan firmalar da yine gidip ECHA'ya ön-kayıtta bulunmaları gerekiyor mu? Eğer önkayıtta bulunmamız gerekiyorsa, bu 1

ton/yıl gibi bir miktar belirlenmişti, bu 1 ton/yıl preparadın toplam miktarı mıdır, yoksa o listede yer alan spesifik kimyasalın kullanım miktarı mıdır?

OTURUM BAŞKANI- İsterseniz sorunuza ben cevap vereyim, çünkü bu özel uzmanlık gerektiren bir konu.

Dikkat ederseniz baştan söyledim; Avrupa Farmakopi'sinde yer alan bir aktif madde için kayıt yok, çünkü sistem zaten kayıttadır. Bu konu birincisi.

Yardımcı maddeler eğer Farmakopi'de yer almıyorsa, bunların kaydını yapacaksınız.

Bazı ürünlerin birden çok kullanımı var. Birden çok kullanımı olan ürünlerin eğer bu muafiyet çizelgesi dışında yerleri varsa bunların da kayıtlarının yapılması gerekir. Örneğin sodyum benzoatı ilaçta koruyucu olarak kullanıyorsunuz Farmakopi'de yer alıyor; ama aynı sodyum benzoatı patlayıcıların herhangi birisinde kullanacaksanız veya başka bir yerde kullanacaksanız bunun kaydını başka türlü yapmanız gerekir.

"1 ton" hikâyesi ise, bu ürün başına. Açık ve net bir şekilde arkadaşım özellikle belirtti; 1 tona kadar. Esasında, 999.999 kiloya kadar olan kısımlar, miktar çok az olduğu için REACH'den muaf.

ARZU UYGUN- Yani, bizim için hammadde değil, ürün önemli değil mi?

OTURUM BAŞKANI- Aktif madde.

ARZU UYGUN- "Aktif zaten kayıtlı" dediniz.

OTURUM BAŞKANI- Aktif madde, örneğin monogramda yer alan ürünler; di-yelim ki, prokain, amoksisilin, ampicilin, bunlar Farmakopi'de yer aldığından dolayı kayıt yapılmasına gerek yok. Dediğim gibi, bunların ayrı bir kayıt sistemi var.

Bunun gibi ilave etmem gereken iki tane daha konu var: Bir tanesi, gıda kimyasalları; bunlar da REACH'den muaf. Bu da önemli bir özellik, yani bunu da unutmamak gerekir. Ancak, gıda ile temas eden ambalajlar, ambalaj yapım maddeleri, etiketler vesaire, bunlar muafiyetten yararlanmıyor. Bu konuda bunu özellikle belirtmek isterim.

Buyurun.

CİHAT ARDA- Bir otomobilin veya bir televizyonun, birçok malzemesi yurtdışından geliyor, mutlaka kaydı yapılmış olacak ama, bunun tekrar Avrupa'ya satılması, yani ihraç edilmesinde herhangi bir kayıt gerekli mi; bunu bir daha söyleyebilir mi acaba?

JENS ULRIK JENSEN- Çok iyi bir soru efendim; teşekkür ederiz.

Gerçekten de bu konu üzerinde çok büyük tartışmalar olmuştu. Bazı üye devletler, “yüzde 0.1”lik limitin nasıl değerlendirileceği, bir parçanın ne olduğuyla ilgili şöyle diyorlar: “Bir arabaya düşünelim, bu tek başına bir parçadır ve o yüzdeleri hesaplarken bunun toplam ağırlığını dikkate almamız.” Öte yandan başka ülkelerde de şöyle diyorlar: “Hayır, böyle değil, onun yerine, arabayı parçalarına ayırmalıyız, mesela gövdesi bir parçadır, tekerlekleri başka bir parçadır, sadece tekerleklerde tehlikeli kimyadan yüzde 0.1’den fazla miktarda varsa bunun kaydedilmesi gerekiyor.” Bu sürekli devam eden bir tartışma ve aslına bakarsanız henüz çözülmüş değil. Ben de, bu konuda şu ihtimal daha kuvvetlidir diye iddiaya giremem. Zaman içinde göreceğiz.

JAVIER RODRIGUEZ- Aslında bu bir süreç. Bütün ülkeler de bunu yaparak öğreniyorlar. Bunu yapmaya başlayana kadar öğrenmeyeceksiniz; onu da söyleyeyim. 2 yıl önce şöyle diyorduk: Yüzlerce şirket var, bu konuda iki tane şirket ortaya çıksa bunlar zengin olur, bir sürü şirket bunlardan danışmanlık hizmetini bekliyor. Bu, zengin olmak için iyi bir yoldu. O karmaşık bir alan ki, gerçekten öğreneceğiz. Çokuluslu bir şirket olsanız da, içinde araştırmacılar olsa bile, sadece REACH’le uğraşan 4-5 kişi olsa bile bunların hepsinin yanıtını bulamayabilirsiniz. Ya bunu yapacaksınız ya da bütün bu yükümlülükleri ve REACH’i çok iyi bilen bir uzman tutacaksınız. Şirketimizdeki bir kişi bunu hâllerde diye düşünmeyin lütfen; gerçekten mümkün değil, çok zor bir alan.

OTURUM BAŞKANI- Sorunuza şöyle bir şeyde daha bulunayım: “GAA”deki prensipte, biliyorsunuz, fonksiyonu olan cihazdan bahsedilir, parçalanmaz; dolayısıyla, bir sürü ülkede bu “parçalanmaz” zihniyeti var. Tabii, ECHA’nın ne yapacağı hiç belli değil. ECHA yarın “A” der, “B” der, öbür gün tekrar değiştirir, öbür gün tekrar “uygun” değil dediğini uyumlu hâle getirebilir. Tabii, bu konuda tek yetkili ECHA.

Maalesef biz üye olmadığımız için burada herhangi bir yorumlama vesaire hakkımız yok. Bizim için bu bir eksiklik. Dolayısıyla, bu eksikliğimizi tamamlayabilmemiz için bu konuda daha fazla gayret göstermemiz gerekiyor.

Sanıyorum sorunuzun cevabı bu.

CİHAT ARDA- Değil.

OTURUM BAŞKANI- Nedir? Tekrar sorun o zaman.

CİHAT ARDA- Kayıt gerekli mi değil mi?

OTURUM BAŞKANI- Avrupa Birliği’nden almış olduğunuz malzemeler Birlik içerisinde geliyorsa, zaten üretimi orada yapıldığı için otomatik kayıt içerisinde; kayıt olmayan bir şeyin üretilmesi mümkün değildir. REACH’de şöyle enteresan bir şey var: “Kayıt yok, ticaret yok.” Aynı şekilde, şeyin AB içerisinde üretiliyorsanız, otomatikman malı ürettiğiniz varsayılır; zaten başka türlü üretemezsiniz, üretim yasaklanıyor. Dolayısıyla, siz bu ürünü Avrupa Birliği’nden aldıysanız bu ürün zaten otomatikman “C...”de kayıtlıdır.

Burada istenilen ana temel şu: Avrupa Birliği’nden gelen bu malzemelerin fiyatlarını Çin’den, Uzak Doğu’dan gelen şeylerle aynı fiyat seviyesine çekmek. Tabii, Çin’den gelen A liraysa, oradaki masrafları yukarı çekip, Avrupa Birliği’nde yapılan harcamalar göz önünde tutularak onlara rekabet şansı tanımak.

Dolayısıyla, -sorunuz için- malzeme eğer Avrupa Birliği’nden geliyorsa, üretim yeri orasıysa, ürün olarak söylüyorum, aktif kimyasal olarak söylüyorum... Burada terminolojide çok yanlışlıklar var; tercümede de bayağı yanlışlıklar var. O konuda mutabakata varmamız gerekir. Ben hep şunu öneriyorum: REACH’deki mevzuatta ne yer alıyorsa, “Article”yse Article olarak kullanın, Türkçeleştirmeyin, çünkü Türkçeleştiği zaman anlam farklılaşıyor. Demin arkadaşımızla aynı konuyu konuştuk; “İspanya’da biz aynı şeyi yapıyoruz, İspanyolcada da aynı şeyi kullandığımızda farklı anlama geliyor” diyor. “Substance” kelimesini tam olarak tercüme ettiğinizde nüans kaybedebilirsiniz. REACH’de virgül değiştiremediğiniz için birebir kullanılmasında fayda var.

Sanıyorum bu sizin sorunuzu cevapladı.

Buyurun.

ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI TEMSİLCİSİ (Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü Personeli)- Teşekkür ediyorum Erol Bey.

Erol Beyin yetkili otoriteler, yetkili merciler için de birkaç sözü oldu; teşekkür ediyoruz.

Şundan bahsetmek istiyorum: Tabii ki, REACH şu anda Türkiye’de uygulanan bir mevzuat değil. İki tane sorumluluğumuz var: Birisi Gümrük Birliğinden geliyor; bir tanesi de Avrupa Birliği müzakerelerinden, katılım ortaklığından; iki yerde de yükümlülüğümüz var. Biz bunu uygulamadığımız sürece Türkiye içindeki üreticilerin ve ithalatçıların kesinlikle REACH kapsamında hiçbir yükümlülükleri yok; bunu belirtmek istiyorum. Avrupa Birliği içindeki herhangi bir ülkeye ihracat yapacak olan firmalarımız varsa, REACH yükümlülükleri devreye giriyor.

Şöyle bir söz söylendi: “Avrupa Birliği’ndeki mallar ülkemize geliyor, ama biz AB’ye mal ihraç edemeyeceğiz.” Ben bunu pek doğru bulmuyorum. Avrupa Birliği diyor ki, “ben, ülkemdeki kendi üreticilerime hangi yükümlülükleri getiriyorsam, sen de o yükümlülükleri sağlarsan benim ülkeme rahatlıkla mal sokarsın.” Kendi ülkesindeki üreticisine, ithalatçısına getirdiği yükümlülüklerin aynısını üçüncü ülkelere de getiriyor, değişiklik yok. Değişiklik nerede var? Bu çok önemli. Değişiklik şu: Oraya mal ihraç edebilmemiz için tek temsilci atamamız veya oradaki ithalatçı firmanın sizin adına kayıt yaptırması lazım. Bizdeki ihracat edenlere gelen masraf sadece tek temsilci masrafı; onun dışında ek bir yükümüz yok, AB üyesi ülkelerdeki üreticiler ve ithalatçıların dışında.

Demin eşya için kayıt, bildirim TARTIŞMASI oldu; onu özellikle belirtmek istiyorum. Arkadaşlar, kayıt için, maddeniz kesinlikle eşya içinde salınım yapması gerekli. Eğer eşyanızın içindeki maddeniz salınım yapmıyorsa herhangi bir kayıt yükümlülüğünüz yok. Bir, eşya içindeki maddeniz salınım yapacak, iki, maddenizin içindeki salınım yapan madde miktarı bir üretici başına yılda 1 tondan fazla olacak. Burada da hemfikiriz. Eğer maddeniz eşya içinde salınım yapmıyorsa, içinde çok önem arz eden maddeniz varsa, 1 tondan fazla ve yüzde 1’den fazlaysa bildirim yükümlülükleriniz var; o da 2010 yılından sonra başlıyor arkadaşlar, çünkü bu çok önem arz eden maddeler listesi 2010 yılından sonra yayınlanacak. Onunla ilgili bildirimleriniz de 2010 yılından başlıyor.

Bir şeyden daha bahsetmek istiyorum. REACH’nin Türk mevzuatına aktarılması için 2013’ün uzun bir süre olduğu söylendi. Erol Bey de çalışmalarımızın içinde. REACH stratejisi hazırlanıyor. 2013 tam bir tarih değil, taslak bir tarih. O strateji de tamamen detaylandırılacak. Şu var: 1 Aralık 2008’de önkayıt bitiyor, 2010’da 1000 ton ve üzeri, 100 ton üzeri pbt olanlar, 1 ton ve üzeri olanların kayıtları 30 Kasım 2010’da bitiyor. 2013’te 100 tonla 1000 arasındakiler bitiyor. Biz, 2013 tarihini uygulama tarihi olarak alırsak, 100 ton ve üzeri maddelerin kayıtları bitmiş oluyor.

Bu bizim sanayicimize ek yükümlülük getir mi getirmez mi; kesinlikle bunları müzakerelerde ele almak gerekir diye düşünüyorum.

Biliyorsunuz, hepiniz söylediniz, REACH tüzüğü’nün kelimesinde oynama yapamazsınız, tamamını aktarmanız lazım. Aktardığımız zaman acaba Türk sanayicisi buna ne kadar hazır; bunu da bilmemiz lazım. Çevre ve Orman Bakanlığı olarak özellikle REACH’yle ilgili bir projeyi Komisyona sunduk. Bu proje de kabul edildi. 2009 ortalarında proje başlayacak. Bu projenin içinde bir de etki analizi var. Bu etki analizi de çok önemli. Türk sanayicisine ne tür maliyet getireceği o etki analizinde ortaya

çıkacak. “Önce mi girseydik” veya “2013 yılı erken mi” diye o etki analizi sonucunda da değerlendirme yapmak daha objektif olacak diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Katkıları için teşekkür ederim.

Ben sanayici olduğum için ben ne dediğimi çok iyi bilerek konuşuyorum. Ben üniversite hocalığından geldiğim için olayın diğer vahametini de biliyorum; artı, İngiltere’de benim üç tane şirketim olduğu için oradaki sistemin nasıl gittiğini iyi biliyorum. Dolayısıyla, söylediğim şeylerde uyarılarımı ben özellikle yapıyorum. Dikkat ederseniz, son iki senedir uyarıları bu şekilde yaptım, bu noktaya geldi bu.

Biz bu konularda maalesef biraz geç kaldık, bunu telafi etmemiz gerekir dedim; Milli Otoriteyi yalnız bırakmamamız gerektiğini söyledim; diğer bakanlıkların hepsinin Milli Otoriteye yardımcı olması gerektiğini söyledim; sanayicinin Milli Otoriteye yardımcı olmasını söyledim.

Bakanlıktaki arkadaşların haklı olduğu çok önemli bir nokta var. Bizdeki küçük ve orta boy sanayilerin maalesef buna uyumu çok zor. En fazla zorluk kimya sanayinde değil de, kimyasalları kullanan makine, metal vesaire sanayi kuruluşlarında uzman olmadığı için bunlarda olacak. Bunların içerisinde üretilmiş olan ürünlerin sistemde kayıtları olmadığından dolayı Avrupa Birliği’ne satışları mümkün olmayacak. ECHA Başkanıyla bizim görüşmemizin içeriği bununla ilgili. Dolayısıyla, bu olayı birebir bu şekilde anlamak lazım.

Avrupa Birliği özellikle bu konuda çok ısrarcı ve bunlara herkesin uyması gerektiğini söylüyor. Hatta bize, “REACH açısından şu aşamada Türkiye’yle Tanzanya’nın bir farkı yok” dendi. Tabii, bu çok yanlış bir şey. Nedeni şu: Biz aday ülkeyiz, -üç tane aday ülke var- bize statü olarak farklı şey vermeleri gerekir, en azından ECHA’ya gözlemci olarak katılmamızın sağlanması gerekirdi veyahahut da üye olmamızın sağlanması gerekirdi. Ama bunlar sağlanmadı. Bizim yapacağımız şey, bunlara üye olmamızı hızlandıracak birtakım prosedürleri yapmamız ve ECHA’ya da bu işi ne kadar hızlı yaptığımızı göstermemiz gerekir ki, o sisteme girebilelim. Demin size örnek verdim. 1994’te Avrupa Farmakopi’sine üye olmamız kolay olmadı ve biz full üyeyiz. Bakın, Türkiye, Avrupa Farmakopi’sine full üye. Demek ki, olabiliyor. Bu bizden kaynaklanan bir olay.

Dolayısıyla, benim söylediğim şey şu: Bizim sorunumuz A’da, B’de, C’de değil; hepsini birden hızlandırıp gitmemiz gerekiyor. Eğer biz müktesebatın tamamını uyumlaştıracaksak, bizim için ilk “Challenge” bu, çünkü, başta da söyledim, ekonomiye en fazla zarar verecek olan kısım bu.

“CE”yle ilgili uygulamayı biliyorsunuz. CE’yle ilgili uygulamalarda, -ben bunu hep söylüyorum- orada 7 tane direktif var; bizde daha uygulamada olmayan direktifler var. Bizim bütün işimiz, bunları bir an evvel uygulayıp bunu önümüze açmamız.

Başka soru var mı?..

Buyurun.

ÇEV. YÜK. MÜH. ÇİĞDEM EREN- Müsaade ederseniz eşya üreticisi olarak üç kısa sorum olacak.

Anladığım kadarıyla eşya üreticilerinin kayıt yaptırmaları için iki tane önşart var: Ya eşyada kimyasal salınım olacak ya da SVHC dediğimiz zararlı kimyasalların eşyanızın içinde bulunması gerekiyor.

Kimyasal salınımının olmadığını düşünüyorsunuz ama, herhâlde bunu bir şekilde ispatlamanız gerekecek. Sizin de bahsettiğiniz, Türkiye’de üç tane laboratuvarın kurulumu acaba bu konuyla mı ilgiliydi?

Bizim eşyamızda salınım yok diyebiliriz ama, bunu bir şekilde ispatlamamız gerekecek mi? Bunun için laboratuvarlar yetkilendirilecek mi?

Henüz SVHC listesi yok. Bu durumda, “ben eşya üretiyorum, salınım yapmıyorum, bende SVHC yok” demek için elimde somut bir kanıtım da yok.

Bir de, “tedarikçiye kullanım amacınızı mutlaka bildirmeniz gerekiyor” dendi. İleride eğer bu listeye girmezse o kimyasalı bu amaç için kullanamayacaksınız. Tedarikçimizle ilgili olarak, “kayıt olacaksın, kayıt sırasında da benim amacımı mutlaka bildireceksin”in metodu ne olacak?

JENS ULRIK JENSEN- Daha önce dediğim gibi, aslında bunların hiçbiri tam olarak nihai şekline kavuşmuş, kesin olarak belirtilmiş değil. Kesinlikle haklısınız.

Eşyalar belli maddeler içeriyorsa kaydedilmesi lazım ama, bununla ilgili olarak da devam eden “REP” projesi süreci var. Bu, REACH’nin uygulamasıyla ilgili proje. Bu sınır olayları çözmek için bir proje daha var. Mesela tükenmez kalem kimyasal salınımı olan bir eşya mıdır veya bir maytap ne şekilde değerlendirilmelidir; zaman içinde bunlarla ilgili bu projelerden sonuç çıkacak. Bütün bu istisnai eşyalarla ilgili bir proje olacak. Bu konularla ilgili belki bu projenin web sitesine bakabilirsiniz.

Şunu da söylemek istiyorum: Eğer bir eşya söz konusuysa ve bunun salınımının olup olmadığına karar vermemiz gerekiyorsa, bunun için de önce bir yöntemin tespit edilmesi gerekecek. Önce, bir eşya mı diye bakacağız, sonra diğerine bakacağız ve sonra da hangi kategoriye girdiğine bakacağız; belli bir tür maddenin olduğu bir

eşya kategorisinde mi, yoksa salınımı olan bir eşya kategorisinde mi? Dediğim gibi, bütün bunlarla ilgili de resmi kararın olması lazım. Bu zor örneklerle ilgili olarak münferit kararlar alınıyor.

İlk sorunuz için bunları söyleyebilirim.

OTURUM BAŞKANI- İsterseniz diğer sorunuzu ben bir sanayici gözüyle cevaplayayım.

Herkes kelimelerle bir şeyden kurtulmaya çalışıyor; bu yanlış.

Biliyorsunuz, kimya sanayinde “Responsible care commitment- Üçlü sorumluluk” diye bir program var. Bu Türkiye’de çok fazla bilinen bir şey değil.

REACH’deki bütün amaç şu: Sizi kayıtlı olan malzemeyi kullanmaya zorlamak. Bu malzemeyi zaten bulamayacaksınız, yani kayıtlı olmayan sistem orada üretilmediği için veyahut ithal edilmediği için zaten kullanamayacaksınız. Bunun içerisinde “Relic” olmuş olmamış, bilmem neye girmiş girmemiş; bunlar artık işin detayı. Bu kısım böyle yorumlayıp, bütün üretim programınızda, seçtiğiniz aktif malzemelerin tedarikinde kayıtlı sistemlere bakmanız gerekiyor; yani, yarın öbür gün yasaklanacak veyahut da üretimi duracak olan ürünlerden kurtulmanız gerekir.

Şimdi bunlarla ilgili programlar çıkıyor; hangi ürünler nerede kullanılacak, etkileşimleri nedir? Öyle ürünler var ki, birbirine koyduğunuz zaman bir şeyler salabilir. Böyle olduğu zaman sistem tamamen değişecek.

Dolayısıyla, bütün sistemde yapmanız gereken şey şu: Bütün kullanmış olduğunuz ürünlerin, “Input”ların bu sistemde kayıtlı sistemlerden olmuş olmasına dikkat edeceksiniz; işin çözüm yolu bu. Gerisi detay. Ben söyleyeyim size; bunlardan kaçmanın bir sürü yolu var. Bir sene kaçarsını, ama ikinci sene uygularsınız, çünkü malzeme bulamazsınız.

Bizden çok enteresan bir örnek vereyim; bu herkesi ilgilendirir, sizi daha çok ilgilendirin. Herkesin atladığı bir şey var: Örneğin “Nano” malzemelerin REACH’deki pozisyonları ne olacak? Bunu ECHA bile cevaplayamıyor. Niye? Nanoteknolojiyi çok iyi bilmiyorlar. Bir defa, bunların fizikokimyasal özellikleri bile farklı. Size örnek vereyim: Bakır 2 oksit veyahut da siyah bakır oksidi alın, nanosize’ sine geçin, rengi beyaz. Fizikokimyasal özellikleri çok farklı; zaten toksikolojik özellikleri tamamen farklı. Bunların deriden girmeleri, solunum yollarına girmeleri, her yerden insana zarar vermeleri çok farklı şeyler. Dolayısıyla, daha bunlarla ilgili bile henüz şey yok. Size örneği vereyim; bu size enteresan bir örnek olsun. Biz 22 senedir nanoteknolojik su bazlı boya üretiyoruz. Bununla ilgili biz, yüzde 0.01

olan bir ürünü üreticinin artık üretememesinden dolayı sorun yaşadık. Ne oldu? Onu çıkarıp yerine bir alternatif bulmak durumunda kaldık. Sisteme girdiğimiz zaman sistem çöktü. Bu ne demek? İsterse 1 ppm, 2 ppm olsun, -1 ton hikâyesi de işin başka boyutu- siz malzemeyi bulamadıktan sonra 1 ton, 6 ton olmuş olmamış fark etmez. Ben malzemeyi bulamıyorum ki, artık böyle bir üretici yok.

Dolayısıyla, yapacağınız bütün programda bunları esas alan kimyasalları yerleştirirseniz hammadde portföyünüzde hiçbir problem yaşamazsınız. Ha, “ben bugünü kurtarayım, iki sene sonra Allah kerim” dersiniz, o dediğiniz şeyler, hepsi (salınımına bakarım, etkileşimine bakarım, başka şeyine bakarım), çözüm yolu. Ona bakarsanız, beş şirket kurarım, her birine 0 nokta bilmem ne kadar malzeme getiririm, 1 tonu geçirmem. Artık bunlar çözüm yolu değil.

Avrupa Birliği’ndeki prensip şu: Sizden mal alan insanların da sizi denetlemeleri söz konusu; zaten en iyi denetleme bu. Diyelim ki, siz televizyon üretiyorsunuz, ben firma olarak size gelip kullandığınız bütün şeyleri soracağım ve herhangi bir risk olduğu zaman da, kusura bakmayın, bu ürünü siz 1 sene sonra üretemeyeceğiniz için sizinle bu anlaşmayı imzalamıyorum diyeceğim. Sizi neye zorluyor? Gelecek 10-20 senede yasaklanmayacak ürünlerin kullanılmasına zorluyor. Olayı eğer bu şekilde algılırsanız, bu şekilde başlarsanız hiçbir şekilde problem yaşamazsınız; ama, dediğim gibi, eğer sisteme deminki gibi bakmak isterseniz çözüm yolu ve engel çok, her zaman engel yaşayabilirsiniz.

Bu konuda özellikle Türk sanayindeki arkadaşlara, programlarındaki sistemlerde, tedarikinde bir 10 senelik perspektifi görmelerini öneririm. Ha, 01, 1 ppm, 1 ton altı falan, bunlar hiç önemli değil; bakın tekrar ediyorum, bunlar hiç önemli değil. Daha güvenli ürüne geçmeniz demek, fiyatınızın yukarı çıkması demek. Bir rahatlığı var: Ürün tedarikindeki devamlılık söz konusu; şimdi bizim hedefimiz o olması. Dikkat ediyorum, bu ara bana gelen 1000 tane sorunun 900 tanesi şu: “Daha güvenli kaynağı nasıl bulabilirim”; doğrusu da bu. Ha, dediğim gibi, kaçamak yollar çok. 10 tane şirket kurun, işte size 10 ton malzeme, istediğiniz gibi kullanın; ama bu bir çözüm yolu değil. Sizi denetleyecek olan artık REACH değil; sizi denetleyecek olan, sizden mal alan müşteriniz, çünkü o da mal satamayacak. Sanıyorum bu işin başka bir boyutu. Esas bu boyutta odaklanırsak sanıyorum problemi çözeriz. İşin felsefesi bu. Kaçamak yapmak istiyorsanız bir sürü kaçamak yolu var. Merak etmeyin, nasıl olduğunu Avrupalı da biliyor ama, mesele bu değil.

Sanıyorum bu sorunuzu cevapladı.

Eğer hâlâ böyle diyorsanız, dediğim gibi, kaçamak şeyler var. Bakın, “Respon-

sible care commitment”indeki şey şu: Siz, daha güvenli ürünü kullanmayı garanti ediyorsunuz. Bu ne demek? Risk “Assessment”ini baştan yapıp bütün bu engelleri baştan engelliyorsunuz; dolayısıyla, siz daha güvenli yerdesiniz. Eğer buna uygun malzemeleri uygulamazsanız her türlü problemi yaşarsınız. Ha, “ben bugünü kurtarayım” diyorsanız, bir malzemeyi “nasıl olsa benim direktif yayınlanmadı” diye kullanırsanız bir tane müşteri bulamazsınız, bundan sonra müşteri bulamazsınız. Bugün bütün büyük alışveriş merkezleri artık birebir bu soruları sormaya başladılar. Bu ne demek? Siz artık bunlara mal satamazsınız demek. Sizin amacınız üretim yapıp mal mı satmak, yoksa üretim yapıp mal satmamak mı? Önce bu konuda şey etmeniz gerekir. İşin hilesi bu.

Hiçbir zaman hile yollarına gitmeden, olayın konseptini iyi anlayıp, olayın felsefesini iyi anlayıp mümkün mertebe üründe güvenli ürünleri kullanmayı sağlamak ve Risk Assessment’ini baştan koyup ilerdeki problemleri engellemek; prensip bu.

ÇEV. YÜK. MÜH. ÇİĞDEM EREN- Erol Bey, amaç tam olarak, “bu işin içinde miyiz değil miyiz”i tespit etmek. Tamam, bundan sonrası için önümüzde çok daha net bir yol haritası var. Özellikle eşya üreticileri için belirsiz olan noktaları sormak istedim.

OTURUM BAŞKANI- Peki, anladım.

Başka bir şeyi söylemek istemiyordum. Demin, hinlik olsun diye CE’yi özellikle söyledim.

Biz sistemi Avrupa Birliği’nin bütün müktesebatlarına uyumlu hâle getirdik mi? Getirmedik. Ama CE’deki her türlü şeyi uyguluyoruz. Direktiflerimiz yok ama, uyguluyoruz. Avrupa Birliği ne yapacak; söyleyeyim size. Biz her ne kadar bir hedef koysak bile, ithalattakine diyecek ki, “benimle ilgili şeylerde bunu bir an evvel uygulaman gerekir, ithalat rejimini değiştir.” Milli Otoritedeki arkadaşlar haklı olarak itiraz ediyorlar; diyorlar ki, “olur mu, ben bunu bu zaman uygulayacağım.” Orada bütün sıkıntı: Bu otorite, yetkisinden dolayı baskıyı yapıp onu uygulamaya zorlayacak.

Buzdolabının dış kısmında elektrostatik toz boya var ve elektrostatik toz boyanın içerisinde kanserojen bir madde olan var; ama bu buzdolabının üzerinde CE işareti var. Ne olur? Bu cihazı bana satamazsınız. Satan bütün kontrol bu. Ne olur? Yarın Mr. Jensen’e de satamazsınız, Mr. Rodriguez’e de satamazsınız, A’ya da satamazsınız, B’ye de satamazsınız. Satan bütün prensip bu. Biz eğer bunu anlarsak, bu işi bu koşulda, bu felsefede götürürsek bizim hiçbir engelimiz yok. Bizim bir avantajımız var: Bizdeki üniversitelerde GLP Facility’lerini oluşturmamız herkes-ten hızlı olabilir. Bu kadar çok hızlı, iyi yetiştirilmiş eleman, ara eleman vesaire yok.

GLP’lerde biz de çok geciktik. İşin kötüsü, toksikolojik, ekotoksikolojik, hormonal şeyler, üreme sistemlerine etki eden sistemler. Bunların bir sürü sorunları var. Eğer sıfırdan yaparsanız ürün başına, kimyasal başına bunların test parametrelerinin maliyeti 3 milyon Euro’ya kadar çıkabilir.

Dolayısıyla, bunu bilerek yapmak lazım; benim söylemek istediğim şey bu.

Mr. Rodriguez’in bu konuda bir katkısı olacak.

JAVIER RODRIGUEZ- Kesinlikle size katılıyorum. Aynı zamanda, sektörlerin çok büyük bir kısmı da diğer kullanıcılar kategorisinde. Aslında sizler, kendi tedarikçileriniz için ürün alıyorsunuz. Risk değerlendirmesini, fabrika içerisinde sağlık ve emniyetle ilgili değerlendirmeler yaptığınız zaman birtakım formlar kullanıyorsunuz. Fabrikanızda kullandığınız birtakım kimyasal ürünler var. İlk aşamada bunların değerlendirmesini yapmanız lazım.

Çokuluslu devletler tedarikçilerinden 1200 farklı kimyasal alıyorlar ve kendi fabrikalarında kullanıyorlar. Ne yapıyorlar? Tedarikçilerine standart bir mektup yazıyorlar; diyorlar ki, “sizden bu kadar miktar ürünü alıyorum ve sizden aldığım ürünü kendi fabrikamda bu alanda kullanacağım, sizler REACH yönetmeliğine tabi misiniz, REACH yönetmeliğini uyguluyor musunuz, tescilleriniz var mı, yoksa tescil işlemlerini nasıl gerçekleştireceksiniz?” Bu kadar basit. Standart bir mektupla, REACH yönetmeliğinin uygulanıp uygulanmadığını sorabilirsiniz; çünkü burada çok özel bir kimyasal maddeden bahsediyor olabilirsiniz, bu, sizin fabrikanızın dışında başka kimsenin kullanmadığı ya da bilmediği bir kimyasal ürün olabilir, mesela sigaralarda belirli bir yakmayı sağlamak için kullandığınız bir kimyasal olabilir. Bunu en iyi siz bilirsiniz. Bunu yapabilmek için de, tedarikçiyle aranızda bir bilgi paylaşımının olması lazım. Tedarikçinize, “tedarikçi olarak siz bu ürünü REACH çerçevesinde tescil ettirmezseniz, kayıt ettirmezseniz bu ürün piyasadan silinip gidecektir” uyarısını yapmanız lazım. Eğer bunu tedarikçiniz kaydettirmiyorsa sizin kaydettirmeniz gerekecektir. Aslında bu bir dalga gibi. Ya bu dalgaya karşı geleceksiniz ya da kendinizi teslim edeceksiniz ve dalgayla savrulacaksınız.

Ürününüzü eğer bir ithalatçıya verecek olursanız, bu ürünü Avrupa Birliği’ne ithal eden kişinin tescil ettirmesi gerekecek. Bu çok stratejik bir araç. Bu stratejik öneme sahip şeyi ithalatçınızın eline mi teslim edeceksiniz? Tabii ki hayır.

OTURUM BAŞKANI- Dikkat ederseniz, konsept olarak birebir aynı şeyi söylüyor, çünkü aklın yolu bir. Bir sanayici gözüyle baktığınızda ben probleme böyle bakarım, problem çözmeye giderim, ben şeylerden herhangi bir çıkış yolu aramam.

İsterseniz son bir soru daha alalım.

TÜLİN ÇELİK (Çimko Narlı Firması Kalite Kontrol ve Yönetim Müdürü/Kalite Sistemleri Yönetim Temsilcisi)- Çimento sektöründen geliyorum.

Biraz önce nano üretimlerden bahsettik. Biraz mega üretimden, çimento üretiminden söz etmek istiyorum. Belki değişik bir taraftan bakış olacak.

Biliyorsunuz, krom-6 içeriği ve tahriş edici özelliği yüzünden çimento tehlikeli kimyasallar sınıfına alındı. Bu bazda, Avrupa Birliği çimentoyu sektörel olarak mı ECHA'ya kayıt ettirdi? Ambalajların üzerindeki “xi” işaretleri, Avrupa Birliği üyesi ülkelere ihraç eden çimento fabrikalarının koyması gereken bir işaret olmuştur eminim; çünkü, Avrupa Birliği bu tehlikeli kimyasal madde belirtisini, işaretini sanırım 2007 yılında koyacaktı. Türkiye buna ne zaman başlayacak? Bu kayıt işlemi grup olarak mı, sektör bazda mı yapıldı?

Teşekkür ederim.

JAVIER RODRIGUEZ- Özellikle çimento üretiminde çok farklı katkı maddeleri, çok farklı karışımlar kullandığınızı biliyorum.

Bütün sektörlerimiz için mutlaka bir kılavuza ihtiyacımız var. REACH'yi çok daha iyi bir şekilde anlayabilmek için, her bir sektörün REACH çerçevesinde ne gibi yükümlülüğü olduğunu anlayabilmek için hepimizin bir kılavuza ihtiyacı var.

Belli bir sektör ve bir de ulusal merci varsa, bu ulusal merci tarafından birtakım kılavuzların, rehberlerin hazırlanması gerekiyor. REACH yönetmeliği sizin belirli sektördeki belirli ürününüzü nasıl etkileyecek; bununla ilgili kılavuzların olması lazım. Siz şu anda hiçbir şeyde kaç kalmış değilsiniz, bu işe henüz yeni başlıyorsunuz. Mesela Avrupa sektöründe kullanılan birtakım kılavuzlar var. Avrupa Kimyasallar Ajansının kullandığı rehber bundan sadece iki yıl önce yayınlandı. O yüzden, hiçbir şey için geç kalınmış değil. Şu anda elinizde çok önemli fırsatlar var. Avrupa Birliği Sektörler Derneği de eminim kendi ürünleri için birtakım rehberler ya da kılavuzla hazırlamışlardır ve REACH yönetmeliğinin sizin sektörünüzü, sizin ürününüzü nasıl etkileyeceği konusunda size bilgi verebilir.

OTURUM BAŞKANI- Biliyorsunuz, çimentoda 6 ppm'den 1 ppm'e indirilme mecburiyeti geldi; bu, krom 6'nın, çözünür krom bileşiklerinin ne kadar tehlikeli olduğunu size göstermek açısından çok önemli.

Çimentoya yaptığınız masrafı ya kalay sülfat prosesiyle indirgiyorsunuz veyahut da demir-2 sülfatla indirgiyorsunuz. Bunu ilk geliştiren biziz; onu da söyleyeyim. Prosesi geliştiren bir Avrupalı değil de, biziz.

Dolayısıyla, olayın vahametini anlamak açısından size teşekkür ederim. 6 ppm’den 1 ppm’e inmek bile ne kadar kritik. Ürününüzü satamayacaksınız, bu ürünü üretemeyeceksiniz; Türkçesi bu. “Getirdin getirdin, getirmedin kullanamazsınız, kullanamazsan satamazsın” diyor. “Üretemezsin, ürettiğini de satamazsın” diyor. Ondan sonra ne yapacak? O çimentoyu imha etmenin yollarıyla ilgili birtakım yaptırımlara gidecek.

Şunu söyleyeyim: REACH’yle ilgili yanlış beyanlardaki cezalar çok büyük. Only Representative’lerin verdiği bilgilerdeki doğruluk vesaire de çok kritik. Hatta biz herkese şöyle bir şaka yapıyoruz: Only Representative seçecekseniz, Avrupa’daki hapishanelere gidin, oradan birilerini seçin, içeride olsun, nasıl olsa içeri girecek” diye. Bu işin esprisi.

Bakın, tekrar ediyorum, çimentoda 6 ppm’den 1 ppm’e iniyor; işin vahameti bu. Siz istediğiniz kadar, “ben REACH’yi uyguluyorum uygulamıyorum” deyin; o diyor ki, “arkadaş, bu ürünü bana satmak istiyorsan 1 ppm’nin altında olacak.” Ha, yarın öbür gün ne yapabilir? Der ki, “sen bana haksız rekabet yapıyorsun, -biz daha mevzuatta yüzde 100 değiliz, yaptılar, yapıyorlar da- senin çimentonda 5 ppm şey var, senin maliyetin tonda 5 dolar benden ucuz, sen bunu üretemezsin” ve anlaşmalar gereği bunu yaptırırlar.

Benim söylemek istediğim şey şu (lütfen herkes bunu böyle anlasın): Biz ne yapıp yapıp, -tamam, hedefimiz bu- bunları doğru anlamda uyguluyalım.

TÜLİN ÇELİK- Ürettiğimiz malzemenin raf ömrü çok önemli. Ne zaman indirgediniz ve ne zaman yeni krom artı 6’ya ulaştınız? Gerçekten çimento üreticileri için bayağı zorlanacağımız bir konu olduğunu düşünüyorum.

OTURUM BAŞKANI- Doğru söylüyorsunuz.

Kalay sülfatın fiyatı ne kadar biliyor musunuz?

TÜLİN ÇELİK- Yüksek.

OTURUM BAŞKANI- Çok güzel bir soru. Size çok teşekkür ederim.

Bizim kalay sülfat satış fiyatımız yaklaşık 8 dolar/kilogram; demir sülfattaki satış fiyatımız yarım dolar/kilogram. Herkes neyi tercih ediyor? Demir sülfatı tercih ediyor. Tabii, demir-2 demir-3’ü hemen yükseltiyor ve zaten krom da tekrar onu bir miktar yükseltiyor.

Neyi seçtiğiniz çok önemli; deminki sorunuzun işte cevabı. Ucuz ürün seçtim, ucuz üründe bir şeyler yaptım, fakat sonunda raf ömründe çaktım. 3 günde sattım sattım, satamadım, proses bana geri döndü. İyi bir yönetici, prosesi seçerken, pro-

sesteki girdilere bakarken bunların hepsini göz önünde tutması gerekir.

Esasında çimento örneği çok güzel bir örnek oldu. Dedğim gibi, 6 ppm'den 1 ppm'e iniyor, diyelim, raf ömrü 3 aydan 6 aya çıkıyor. Ondan sonra satamıyorsunuz. Peki, 6 ay sonra bu çimentoyu ne yapacaksınız? Ondan sonra size atıkçılar gelip “bunu bertaraf edin” diyecekler. Bertaraf etmenin maliyetinin, sizin çimento maliyetinizin kaç misli olduğunu söylemeye gerek yok. Çok basit bir şey.

İsterseniz bir son soru alalım.

Buyurun Hanımefendi.

DİDEM İNCEOĞLU- Atık yönetimiyle ilgili bir soru sormak istiyorum.

Son dönemlerde, atıklarımızın geri dönüşümünü yapmak için lisanslı firmalara gönderme zorunluluğumuz var ve yine, tehlikeli atıkları bertaraf ettirmek için lisanslı firmalarda imha edilmesini sağlama zorunluluğumuz var. Ancak, lisanslı firma sayısı ve yetkinliği konusunda problemler yaşıyoruz. Aslında Türkiye adına size sormak isterim ya da Çevre ve Orman Bakanlığından arkadaşlar yanıtlayabilir. Bu sorunlarımız ne zaman çözülecek?

Konuşmacı arkadaşlara da soruyorum: Bu yasaları geçtiğiniz dönemde siz de bu sorunları yaşadınız mı ve bu sorunları aşabilmek için ne kadar yıl geçti?

Teşekkür ederim.

JAVIER RODRIGUEZ- Eğer ortada bir hizmet için talep varsa, er ya da geç birisi o talebin olduğunu görecektir ve bu talebe yönelik bir iş kurma riskini de göze alacaktır. Mesela belirli bir alandan, belirli bir atık türünden bahsediyorsak, akreditasyona sahip olan iki ya da üç şirket olacaktır ve sadece bu iki ya da üç şirket atık arıtma konusunda fabrika ya da tesis kurmak için masraf ya da yatırım yapacaktır. Atık yönetimi gibi yeni bir sektör yaratmak da çok kolay değil. Bir taraftan tehlikeli maddeler var, bir taraftan da tehlikeli olmayan artık maddeler var. Sizin o atığı yönetme gibi bir yükümlülüğünüz var ve bu yükümlülüğünüzü, dediğiniz gibi, başka şirketler, başka ajanslar aracılığıyla yapmanız gerekiyor. Er ya da geç bu gibi ajanslar kurulacaktır diye düşünüyorum. Yaptığınız faaliyetlerin dışa açılması neticesinde artık bu gibi yükümlülükler de doğacak ve bu da çok önemli bir alan. Mesela kâğıt sektörünü ele alalım. Çok önemli birtakım artık maddeler var; ama diğer taraftan kâğıtların geri dönüşümü de söz konusu. Şirketler artık, kendi atık yönetim sistemlerinin bir parçası olarak kâğıt geri dönüşümünü de sağlıyorlar. Tabii ki, o atığı yakabilirsiniz ya da geri dönüştürebilirsiniz. Bunu hem kendileri için yapabiliyorlar, hem de başka tesisler için yapabiliyorlar. Şirketler artık doğru-

dan geri döñüřtürölmüş kâğıtla çalışıyorlar. O yüzden, burada, yönetmelikler çerçevesinde yeni bir talep ortaya çıkıyor ve sizler için de çok önemli bir fırsat. Böyle bir sektör, böyle bir şirket kurarak bu alanı geliştirebilirsiniz.

OTURUM BAşKANI- Her iki arkadaşıma da özellikle teşekkür etmek istiyorum. Konuyla ilgili hem soru soran arkadaşlara, hem yorum yapan arkadaşlara teşekkür ediyorum.

Kapanış konuşmasını yapmak için BUSINESSEUROPE'dan Mr. Laerhoven'i davet ediyorum.

LEANDER VAN LAERHOVEN (BUSINESSEUROPE Temsilcisi)- Hanımefendiler, beyefendiler; iki günlük seminerin sonuna gelmiş bulunuyoruz.

Öncelikle herkese teşekkür etmek istiyorum. TİSK'e teşekkür etmek istiyorum. TİSK Genel Sekreter Yardımcısı Sayın Ferhat İLTER'e teşekkür etmek istiyorum. Aynı zamanda oturum başkanlarımıza teşekkür etmek istiyorum; bu oturumları çok güzel bir şekilde yönettiler.

Adım Leander Van Laerhoven; BUSINESSEUROPE için çalışıyorum. BUSINESSEUROPE, Avrupa'daki federasyonları temsil ediyor. Gerek TİSK, gerekse TÜSİAD bizim üyelerimiz. Aynı zamanda, İspanya'dan, Finlandiya'dan uzmanlarımız da var. İspanya, Finlandiya, Macaristan ve Danimarka'dan uzmanlarla çalışıyoruz. Bünyemizde toplam 33 ülke ve 40 federasyon barındırıyoruz. Kısa bir süre önce bünyemize bir federasyon daha katıldı.

50'nci yılımızı kutluyoruz. 50'nci yıl kutlamalarımız da gerçekten çok başarılı bir şekilde gerçekleşiyor.

Ben BOSMIP Proje Asistanıyım. Hepinizin bildiği gibi, BOSMIP Türkiye'de de çeşitli seminerler organize ediyor; üç-dört tane çeşitli tartışma platformu düzenledi. Bu tartışma platformlarında bilgi paylaşımı hedefleniyor.

Bu seminer çerçevesinde bu konulara ilgi gösterdiğiniz için ve bu kadar çok katılımcı gördüğüm için çok mutluyum.

Bugün birbiriyle bağlantılı çok önemli üç konuyu ele aldık. Aslında bu konuların hepsi oldukça kapsamlı, iki gün içerisinde çok detaylı olarak ele alınamayacak olan konular.

Diğer taraftan, aramızda devletten, hükümetten temsilciler de vardı. Onları da görmek çok önemli.

Katılımcılardan şunu da duydum: Son zamanlarda özellikle özel sektör ve kamu sektörü arasında çok yakın işbirliği ve bilgi paylaşımı var. Ben Hollanda'dan geli-

yorum. Hollanda’da kamu-özel sektör işbirliği ortaklığı aslında çok gelişmiş bir uygulama. Kimse greve gitmeden önce bir uzlaşma sağlanabilir ve böylece sorunlar daha da büyümeden çözülmüş oluyor.

Ben bu konuların hiçbirinde uzman değilim; sadece bu konularla ilgili idari pozisyonlarda görev yapıyorum. Bugün sorulan sorulardan ve yaptığımız canlı tartışmalardan gördüğüm kadarıyla sizler bu sağladığımız bilgilerle oldukça ilgilenen kişilersiniz. Bizler de Ankara’yla ilgili birtakım bilgiler öğrenmiş olduk, Ankara’yı daha yakından tanımış olduk; yollarda gerçekten çılgın gibi araba kullanan şoförler olduğunu da gördük.

Umuyorum ki, bu toplantı herkese yararlı olmuştur ve Türkiye’yi Avrupa Birliği’ne yakınlaştırmada ileriye doğru bir adım daha atmışızdır diye düşünüyorum.

Çok teşekkürler.

FERHAT İLTER- Değerli konuklarımız, böylece iki günlük seminerimizin sonuna gelmiş bulunuyoruz.

Biz TİSK olarak sonuçları bu semineri düzenlemekten itibarıyla son derece memnunuz. Bu iki günde gerçekten, konularına son derece hâkim değerli uzmanlardan çok önemli bilgiler aldık. Hem iş sağlığı ve güvenliği konusunda, hem de çevre konusunda, ülkemizin, işletmelerimizin ve temsilci kuruluşlarımızın yakın gelecekte önüne çıkacak, baş etmek zorunda olacakları son derece önemli iki konuda çok güzel bilgiler aldık.

Şimdi burada yapılan değerlendirme, tartışmaların sonuçlarını bünyelerimiz içinde en iyi biçimde kullanmamız lazım. Burada, gerek işletmelerimizde, gerek temsilci kuruluşlarda, yani işveren sendikalarında, odalarda, gerek ülke çapında kamu otoritesi nezdinde, giderek daha fazla elde edeceğimiz bilgileri yine hep birlikte süzerek, işbirliği içinde sonuca götürmemiz gerekiyor. Zannediyorum bu seminer de, sizlerden gördüğümüz ilgiye de bakılırsa, buna hizmet etti, iyi bir adım teşkil etti.

Ben katılımınız ve ilginiz için tekrar teşekkür ediyorum.

Ayrıca, işbirliğimiz için **BUSINESSEUROPE**’a, **TÜSİAD**’a ve şüphesiz, iki gün boyunca bizlerle birlikte olan değerli uzmanlarımıza, değerli oturum başkanlarımıza, akademisyenlerimize, iletişimi sağlayan tercümanlarımıza teşekkürlerimizi sunuyorum.

Sizlere güzel bir hafta sonu dilerim. İyi günler diliyorum.